

# ക്ഷർമ്മായ

# ദി

എ. അർ. പാലകുമ്മരൻ

# ബഹുഭ്യം വിജാ

---

പ്രസാധകമാർ  
സഹിത്യപ്രവർത്തക സഹകരണ  
സംഘം ലഭിറ്റും

# BERNARD SHAW

(BIOGRAPHY)

BY  
M. R. BALAKRISHNA WARRIER, M. A.

First Impression      August 1953  
Second      "      June 1957

RIGHTS RESERVED

PUBLISHERS  
SAHITHYA PRAVARTHAKA C. S. LTD.

---

NATIONAL BOOKSTALL  
POST BOX 40, KOTTAYAM

Rs. 2.00

# പുത്രഭാവ് റിംഗ്

എം. അർ. ബാലകൃഷ്ണവാരീയർ എം. റം.

നാഷ്ടനൽ സ്ക്രീണ്സാറ്റ്  
കുള്ളൻകുളം പബ്ലിക് ഫോട്ടോഗ്രാഫി

വില ക. 2.00

## എ. അർ. ബാലകൃഷ്ണവാരിയത്തെ

### കുതികൾ

കമ്പണ്ടനപ്പാർ	(ജീവചരിത്രം)
കേരളവാന്മദ്ദേശൻ	"
ഡാക്ടർ ജാന്സൺ	"
ബർണ്ണാറസ് റഹ്മാൻ	"
പ്രബന്ധഉജ്ജരി (5 ഭാഗങ്ങൾ)	(ഉപന്യാസങ്ങൾ)
പ്രാചീനക്കേരളം	(ചരിത്രം)
തിരഞ്ഞെടുപ്പിന്താംകുർ ചരിത്രം	"
കേരള ചരിത്രക്കമ്മറ്റം	"
ഗ്രീക്കുകൾ	"
ദൈവാധ്യാനം	(ശാസ്ത്രം)
ശാസ്ത്രവും യൂദ്ധവും	"

## പ്രസ്താവന

ചീരകാലമായി ആഗ്രഹിച്ചിരുന്നതാണ് ഈ ചേയ്യും. ഷായുടെ നാടകങ്ങൾ പാഠക്കൂട്ടും പാരിപ്പീക്കയും ചെയ്തിരുന്നും മൊട്ടിച്ച മോഹറ് ഇരുപ്പാണെ വല്ലും ചുമതലയിലും വിഭിന്നം. എനിക്കും വെറും കൂടാവാതുമായ വിശപ മഹാകവിയെ ഗുന്ധാരാളിയുടെ കുർഖാവാനേ സാധിച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കിലും ഈ സാഹസത്തിനും ചാടിപ്പുറപ്പെട്ടതും അദ്ദേഹത്തോടുള്ള അതിരററ ആദാവും ഭക്തിയും കൊണ്ടു മാതുമാണ്. ഷായുടെ കുതികളിയുടെ ചിത്രക നേയും കലാകാരനേയും കാഡറിയുവാനാണ് ലക്ഷ്യം. ജീവചരിത്രത്തിലെ പ്രധാന സംഭവങ്ങളെ അനുകൂലം ആവൃത്തം ചെയ്തു അവക്കിമാഹാത്മ്യം വെളിപ്പെട്ടുതന്നും അതിനുശ്രദ്ധിച്ചിട്ടുണ്ട്.

ഷായുടെ അപൂർവ്വം കുതികളേ ഇതുവരെ മലയാളത്തിൽ പരിഭ്രാംപ്പെട്ടതിയിട്ടുണ്ട്. ഇംഗ്ലീഷ് അറിയാതെ കേരളീയക്കും ഈ കാര്യലോകവുമായി എററവും പരിമിതമായ പരിചയത്തിനേ വകയുള്ളതും താഴെ. എന്നാലും, മുന്നാണിയിൽനിന്നും ഈ വിശപസാഹിത്രകാരനെ ക്ഷാരിച്ചും സാമാന്യജ്ഞതാനം ലഭിക്കുവാനതക്കന്ന ഒരു നമം മലയാളഭാഷയിൽ ഉണ്ടാക്കേണ്ടതാണ്. ആ സാംസ്കാരികാവശ്യം നിറവേറ്റുകയേന്നതാതും ഈ ശുഭക്കാണ്ടും സാധിക്കേണ്ടതും.

ഇതിന്റെ നിമ്മിത്തിയിൽ ഷാഖയ്ക്കാറി ഇംഗ്ലീഷിൽ എഴുതിയിട്ടുള്ള ഫേഡറൽ ഗവർണ്ണറോട് എന്നിക്കേണ്ട കാര്യപ്പാട് നിസ്സാരംഘ്യം മാനവസ്വദായത്തിന് ഷാ കാഴ്ച വെച്ച് ചിങ്ങംബപ്പഹാരവും കലാചാത്രരിയും എൻഡാബന നാറിയുവാൻ കൗതുകമുണ്ട് കേരളീയക്ക് ഇത് അല്ലെങ്കിലും ഉപകാരപ്രഭാകരമെങ്കിൽ അതഭേദം ഇത് പരിഗൃഹിക്കിയിൽക്കൊണ്ട് സാഹചര്യം.

തിരുവനന്തപുരം  
1-ആഗസ്റ്റ് 1953

ഗവർണ്ണറ്റാവു്

## വിഭാഗവിവരം

### അംഗങ്ങൾ

1 അനുഭവം	9
2 ബാല്യകാലം	28
3 ലണ്ണന്തിവാസം—ആദ്ധ്യാത്മം	42
4 നിത്യപകൾ	56
5 നാടകകത്താവു്—തൃതികൾ	70
6 നംടകകത്താവു്—കലാനൃപം	102
7 വിവാഹവും അനന്തരജീവിതവും	115
8 മതം—സ്വാജ്ഞാനവചനരിണാമം	131
9 ആത്മികചിത്ത്	142
10 സാമൂദായികവിമർശം	156
11 ഏതും സ്വന്താവവും	180
12 ഉപസംഹാരം	206
അംഗവന്യം-തൃതികളുടെ പദ്ധിക	217

## അദ്ദ്യാധം 1

### ആര്യം

കഴിഞ്ഞ എഴുപതുക്കൊല്ലിലയിക്കമായി നിരന്തരമായ സാഹിത്യസ്ഥലങ്ങളാണ് ഇന്നത്തെ ലോകത്തിൽനാശിയായ ചിന്മാന്യലത്തിൽ അത്യുഖ്യപ്രതാരമായി ബണ്ണാവശ്യം ഒരു നിലക്കൊണ്ട്. അയുഗികസംസ്കാരവിധാനം ക്ഷേത്രിക്കുന്നതിൽ മരഹാരാജുക്കരിച്ചും ഇതുമാത്രം ഏതുകൂട്ടം പ്രദർശിപ്പിച്ചുകണ്ടിട്ടില്ല. അതുകൂടി വാത്താനുല്പരുഷ്ഠത തെമ്മാറ്റുക്കതിയാണ് ഒരു. എന്നാൽ വേരഹാരാളിം ഇക്കണക്കിനും തെററിഡരിക്കാൻപൂർക്കയോ നാനാവിധമായി വ്യാവ്യാനിക്കാൻപൂർക്കയോ ചെയ്തിട്ടില്ലതാനും. അവസാനമായ അതിനുന്നതമായ തെക്കം—അതായിൽനാശിയാണ്. ചെറുപ്പൾക്ക് രീക്കർ വീന്തു് പരക്കുണ്ടായി: “മിക്ക അള്ളക്കളിം ഒരായുമായി ഫയാജിക്കനാവുന്നോ

അദ്ദേഹത്തെ മനസ്സിലാക്കുവാൻ വിഷമമാണെന്നോ പറയാറണ്ട്. അദ്ദേഹത്തെ മനസ്സിലാക്കിയതു് താങ്ങാരാം മാത്രം. താൻ അദ്ദേഹത്തോടു് യോജിക്കുമ്പില്ല.” ഈ മേനീപറച്ചിലിനു് ഷാരൈക്കരിച്ചു് അദ്ദേഹമെഴുതിയിട്ടുള്ള ഗന്ധംതന്നെയാണു് ഉത്തമതെളിവും. പ്രക്ഷേ, ഷായുടെ അതിസ്വീം്മായ വ്യക്തിമാറ്റാത്മത്തിന്റെ പരമരഹസ്യം ആക്കിയില്ലെന്നും കാണാൻ സാധിച്ചിട്ടുണ്ടോ? അതിലെ ഗന്ധികളെ സബ്രയൻം അഭിചുവീകരിക്കുവാൻ ഒത്തും ചൊടിയും ചുണ്ണയും ഉണ്ടരിവും വേഗാരാളിം കാണിച്ചില്ല; വിജയം വരിച്ചിട്ടുമില്ല. സൃതിപാഠകമാക്കിം ദോശേഷകട്ടക്കപ്പകൾക്കും സമദശ്ചീകർപ്പകൾക്കും ദേവാലൈ എത്തും ചിടിയും കിട്ടാത്ത പ്രയ്യം—അതഞ്ചു ഷായുടെ വ്യക്തിനിഖ്യമായ സവിശ്വഷ്ട.

ഷാ പലക്കിം തെ കീരാമുട്ടിയായിരുന്നതിനു് കാരണമില്ലാതില്ല. വെവ്വേഡും അഞ്ചും തെ കടന്നൽക്കൂട്ടു്, വിരോധാഭാസങ്കൂട്ടു് കലവറ; അഞ്ചെന്നുള്ള ആറിം ഓൺഡാറാറന്തെ ആരാധനയ്ക്കും അവചേരുന്നതിനും തെ പോലെ പാതുമാകന്നതിൽ ആശ്വയന്ത്രംപൂട്ടാനണണോ? പിന്തിപ്പിക്കാനും പിരിപ്പിക്കുവാനും കഴിവുള്ളവരിൽ അനുഗാനാധി അദ്ദേഹത്തെ പലതാം കൊണ്ടാടി. യുവജനങ്ങൾ അവയുടെ അഭിലാഷങ്ങളുടെയും ആദർശങ്ങളുടെയും പ്രഖ്യാപനാധി റബ്സാരവേത്താടെ അദ്ദേഹത്തെ എതിരേറും. ബഹുജനങ്കൂട്ടു് രംഗാരംഗത്തിൽ എപ്പോഴും അദ്ദേഹം നടച്ചാടി. എന്നാലും, ഈ ജനസമത്വങ്ങളും ആരാധനയ്ക്കും ഉച്ചകോടിയിൽന്നെന്ന, അദ്ദേഹത്തെ അവിശ്വസിക്കുകയും വെള്ളക്കുഞ്ഞുട്ടി ചെയ്യുവർ ധാരാ

ഉമണ്ണ്. അനുരിൽ ഉല്ലഭമായി വിതിലുംരനാഭാവങ്ങളേയും പ്രതിഭാസങ്ങളേയും തട്ടിയുണ്ട്‌നീ രേഖം അദ്ദേഹത്തിന്റെ സ്വഭാവത്തിൽ മുന്തിനിന്നിരുന്നു. എന്നിന്നേറ്റും അന്തല്ലുത്ത ക്രോറാനോട്ടത്തിൽ ഗവറിക്കൊമ്മുഖക്കുത്തിയും, ഫലിതമമ്മജ്ഞത്തയും, പ്രാദേശാഗികവൈദാനത്വവും, മനസ്സുമന്ത്രവും, സത്യാനന്തപാശണാഭുഖിയും മറ്റൊക്കാണ്ട് അഭ്യുദയം ഒരുപ്പുത്തിൽ ആരോധ്യം വരുന്നിക്കിട്ടും; എന്നാൽ സ്വാർത്ഥത്തിന്റെവേണ്ടി ഏറ്റുചെയ്യുവാനം പറയുവാനം മടിക്കാത്ത ഒരു തോന്ത്രവാസക്കാരനം വികടനം ആശണന്നാളി പ്രതീതിയും ഉണ്ടാക്കാതെയിരിക്കയില്ല. അദ്ദേഹത്തിന്റെ വിശ്വസ്താരാധകനാഡു ചുക്കുന്നും, നിതാന്തഗ്രാഹകളുടെ അവഹേളനവും തെപ്പോലെ നൃായികരിക്കണ്ണക്കവിധത്തിലായും ആ റൂക്കിമാഹാത്മയ്ക്കിലാണ് നിലപാട്. വെങ്കല്പം സമിഗ്രമായിരുന്നു ഷാ ആദ്ദു പിടിയിൽനിന്നും വഴിക്കുള്ളും. വളരെയുള്ളുത്തരം ആ മനോചലത്തെ അന്നഗമിക്കുക തെന്നതും അതു സുകരമല്ല. വല്ലവിധത്തിലും തസ്മീതടങ്കുന്നും കല്പം മുരച്ചുള്ളൂ ആ പാതയിൽക്കൂടി സഞ്ചരിച്ചാലും, അവസാനത്തെ വളവുതിരിയുന്നോടു അന്യകാരമയമായ ഒരു അശ്വിപരുത്തത്തിന്റെ മുഖപാരത്തിലേയ്ക്കു നോക്കുന്നതുപോലെയാണ് ആക്കം അനുഭവപ്പെടുന്നതും.

ലോകത്തിലെ ഒപ്പം വെങ്കല്പം അദ്ദേഹത്തിൽ ഉടലെടുത്തിരുന്നവും എന്ന തോന്നം. വിശ്വാഭാസങ്ങളിലും വിശ്വാശക്കിളിലും മറ്റാരാളിലും ഇതുമാത്രം രസിച്ചിരുന്നവും എന്ന സംശയമാണ്. ആരോധ്യം

വിദ്വാന്മിച്ചപുക്കനാവിരോധാഭ്യാസങ്ങളിൽ ഹായ്ക്ക് അതിവി  
യതാണ്. ഇതിലുള്ള അതിവാസന, എറെക്കര അംഗേ  
ഹത്തെ വഴിതെറിച്ചു. കൂദാശ ശിക്ഷയും തമ്മിലും, പിവാ  
ഹവും റൂട്ടിച്ചാരവും തമ്മിലും, ബാങ്കടമസ്ഥനം കൊള്ളു  
ക്കാരനം തമ്മിലും, മതവും അന്യചിശപ്രാസവും തമ്മിലും  
അംഗേഹം തിനും ധാതനായ വ്യത്യാസവുമില്ല. ഇത്തരത്തി  
ലുള്ള വികടവീക്ഷണങ്ങളിൽ വിരോധാഭ്യാസങ്ങളിൽ ഒരു  
വാൽ അംഗേഹം തിനും സൈന്യം ഗ്രഹിക്കുന്നതിനം അ  
ന്തസ്ഥാനം അറിയുന്നതിനം അനവാചകക്ക് വെച്ചുപും  
തോന്നാതിരിക്കുമെല്ലാം. നാടകവേദിയിലെ സാമ്പാർഡിക  
തോത് വെള്ളിയിലുള്ളതിൽനിന്നും മെച്ചപ്പെടുത്തി  
അംഗേഹം പറയുവാൻപോലും ഇതുകാരനാം ദ്രോഗമാകം.  
ബുദ്ധിപരവും ശാഖ്യികവുമായ ജാലവില്ലയിൽ അതിപച്ച  
വായ ഹാ, വിക്രോക്തിയിൽ എത്തുറം വേണമെങ്കിലും  
സംഘരിക്കുവാൻ തജ്ജാരാണ്. അംഗേഹത്തിൽ കടികൊ  
ണ്ടിങ്ങനാ വെച്ചല്ലെങ്കിൽ കയ്യും കണക്കുമില്ല. കുഞ്ഞു  
ദേവനിൽ വിശ്രസിക്കുന്നോരും, മതവിശ്രാസരാഹിത്ര  
ന്തിൽ അംഗേഹം മറിക്കുന്നു. പഞ്ചക്കൂളയും മതാചാരങ്ങ  
കൂളയും നിർഭ്രഷം അംഗേഹം പരിശരസിക്കും. പ്രാത്മനയും  
പഞ്ചയും കൈവെടിത്തിട്ടു് കാൽശതാഖ്യന്തിനമേലാ  
യിരുന്നു് ഹാ ഏകദേശം ഉള്ളം പറഞ്ഞു. വിശ്രാസരാഹി  
ത്രാണു് ദൈവനിരാസന്തിനം സുജ്ഞപ്പുണ്ണവപരിണാമ  
വാദത്തിനം വഴിതെളിച്ചതു്. മൊത്തവ്യാപാരമായ കൂദാ  
ന്തിന്റെ വില്ലരക്ഷേത്രമാണു് നിയമമെന്നു് അംഗേഹം  
കുത്തുന്നു. പ്രതീകാരത്തിനുള്ള ദൈ യന്ത്രവിശ്രഷ്മാദേ  
നിയമത്തെ പരിഗണിക്കുന്നു. അരാജകത്പ്രേമികൾ

അവരുടെ പ്രഖ്യാതനം ഉപദേശകന്മായിക്കൊണ്ടി  
യൈലും വൃഥസ്ഥാപിതവിപ്പുവത്തിന്റെ വീഴം വീഞ്ഞവു  
മില്ലാത്ത സമത്വകനാഴയ അദ്ദേഹത്തെ ദർക്കാൻ കഴി  
ത്തുള്ളൂ. അരാജകതപ്രതിയേച്ചുനാത്താൽ വിപ്പവാ  
തമകതപരമാണ് ഹായുടെ തുനം. ശാരൂപ്യത്വം അഞ്ചീര  
നാനം ചോദ്യത്തിയ ഹാ സകല മാനവപ്രസംഗങ്ങളുടെ  
യും അടിസ്ഥാനം അതിനേലായിരിക്കണമെന്നുള്ള നിഗമ  
നന്തിൽ എന്തിന്തുരുതകയാണ് ചെയ്യുതു്. മാനാവലയി  
തമായ സപ്രൂതിയണ്ണുഹത്തിന്റെ മണ്ഡലത്തിൽനിന്നും ത  
രംതാഴീ സവാത്തിന്റെയും ഭോക്തവകാശത്തിന്റെയും  
കൊടിക്കീഴിൽ ഗൂഡീക്കു് സമുച്ചിതസ്ഥാനം കൈവരണ്ണു  
ചുത്തിക്കൊടുക്കുന്നതിനാണ് ഈ വനിതാബന്ധവിനു ക  
ഴിഞ്ഞതു്. ഗൂഡീമഹതപത്തിന്റെ സദമോഹനാംശങ്ങൾ  
കൂടു വാസ്തവത്തിൽ മന്ത്രപ്രഭാവങ്ങളും ക്ഷേമനാതിനാണ് ഈ ചി  
ന്നാക്കശലന്നു് സാധിച്ചതു്. ജനകീയതപത്തിൽ വിശ്രാ  
സമില്ലാത്ത ഒരു റിപ്പബ്ലിക്കനാണ് ഹാ. ജനകീയതപത്തി  
ലെ കൊള്ളെത്തായ്മക്കുള്ളേയും പൊള്ളെത്തരങ്ങളും നി  
ശിത്തായി വിമർശിക്കുന്ന ഹാ അതിന്റെ മഹതപത്തിൽ  
ആത്മാത്മായ വിശ്രാസം പ്രകടിപ്പിക്കുന്നവോ എന്നു്  
സംശയമാണ്. ഈഞ്ചെ വെത്തല്പ്പുങ്ങളുടെ വിളക്കിലമായ  
താണു് ഹാ ഒരു കൂഴിന്തെ പ്രസ്താവനാണ് പ്രവാദം പരിഗ  
ണിക്കുവാൻ കൂടുന്നുിയതു്.

പഴയ സദ്ധേതങ്ങളേയും, മന്ത്രാദക്കാളേയും, വൃഥസ്ഥി  
തിക്കളേയും, മുല്ലാദങ്ങളേയും പാട തകരുതു് തരിപ്പണമാ  
ക്കി ഒരു നവീനപ്രവന്ധിതിക്കു വെച്ചുള്ള കൊള്ളെന്നവയും  
ഒന്നും ലോകം സംശയങ്ങളാണെന്നോക്കുകയുള്ളൂ. മര



കൊണ്ട് ചെസ്റ്റിവിലു കാണിച്ചുതായി പ്രാദം തോന്തി; ഉച്ചാരവാചപദ്ധതിയിൽ ഒരു ഏറ്റവും പ്രശ്നിക്കാതിൽ നില്ല; ബുദ്ധിപരഠായ എടുത്തു വാട്ടാം പരം ശംഖാസ്ത്രം നിശ്ചിതവിശ്വാസത്തിൽ വിശ്വാസമായി. അതും ദാനം കൊണ്ട് തനി എത്തുമയ്ക്കുന്ന അംഗാജീവിക്കാതപരാം ഫുർജ്ജാന്മാരാണി തുവും ക്രമാവാരേയും അന്വരച്ചിച്ചു. സം എഴുപ്പാം ഒരു തുമയുടെ പ്രസാത്തിലേ നില്ക്കുകയുണ്ട്. നവീനാഭാവങ്ങൾ കൂടാഞ്ഞായി എത്തിയ യുക്തികളും ഗൃഹങ്ങളും അതിനില്ല, റിക്ഷവാൻ ഭരാരാരാളും ഇതുമാത്രം കൊള്ളും കാണിച്ചിട്ടില്ല. ഓരു കാർണ്ണശാഖയുപുറത്തിനായാലും നവനാവധാരം വീഞ്ഞാ സൈകാടികളും സമീചനരീതികളും ഹായ്ക്കുണ്ട്. അതും കുപ്രസ്ഥാനങ്ങളേ നവീനാം സമൂഹപലവുമായ ചീനാ സൂചനകൾക്കൊണ്ട് പ്രോത്സാഹിച്ചിട്ടിക്കവാനം ഉണ്ടോ പ്രേക്ഷിച്ചുവാനം ഹായ്ക്കും അംഗാഖും സാമ്പ്രദായികളും. അവനവും കാലാന്തരിൽ വളരെ മുന്നൊട്ട് കടന്നിരിക്കുന്ന വെന്ന് സ്പഞ്ചേരു കയ്യതി, നാനവസ്തുദായാന്തിരം അതു ദരം അംഗിക്കുന്ന പ്രല പ്രസ്ഥാനങ്ങളേയും പ്രദാനങ്ങൾ ചുട്ടിച്ചും ചുറ്റാതെന്നാം ഹാ എഴുപ്പാം അരുവേണ്ടേക്കാണ്ടിലും. വർത്തമാനങ്ങളും ചുട്ടിവും ഭാവിക്കുന്നതിലും അസംഗതാം അകാരണവുമായ ദേശവും കൊണ്ടാണ്, സംാ, ഫുരോഗനാസ്തിക്കും അടിശയായിത്തീർന്നതും.

അഭിത്ഥായ എത്രോഗമനാസ്തി വെളം സംബന്ധം തനിൽ നിന്നുന്നായിരുന്ന പരായുന്നതും കൂടുവൻ ശരിയല്ല. ധാതുതാങ്കൾ തിന്നുമ്പേയും സദ്ധേതുമുന്നും പരിംരാജനിക്ക് ശിക്കാതെ സാ അധിക്കാപിച്ചിട്ടില്ല. എന്നാൽ ഉടയ്ക്കന്തിൽ ഹായ്ക്കും എഴുപ്പാം ശൈത്യകുട്ടികളും; അതിൽ

എന്നും വൃഗ്രമാണ്. എത്തായ കാഞ്ചനക്കരിച്ചും തെ പുതിയ സമീപനമാണ് ഹായ്ക്കിളിൽ. മനേ ഗമിച്ച ഗോവിന്റെ പിന്നേ പോകാൻ അദ്ദേഹം രീക്ലൂം തെ ക്ലെല്ലു. മറ്റൊരു പരാത്തിട്ടുള്ള തെന്തേങ്ങനാ ലോകസമാ തി എത്തുവിധിയന്തിലെങ്ങനാ നോക്കുകയില്ല. തനിക്കു താൻ പോന്ന ബുദ്ധിപരമായ നിഖവാരമാണ് അദ്ദേഹത്തി നേരുത്ത്. സപാഭിപ്രായങ്ങൾം ശക്തിയായും നിർഭയമായും ആര്യതെ മുമ്പില്ലും വരുക്കും. പഴയ സിലൂന്തങ്ങളെ തക്കിൽ നേരുന്നും ഉന്നാം മാത്രമല്ല; വാരോ പ്രയ്ക്ഷജന്തയും യുക്ത്യു നസരനമായും സപതന്ത്രമായും പക്ഷിപാതരഹിതമായും പുനഃപരിശോധന നടത്തുകയെന്നതിനും ഹായ്ക്കുടെ ലക്ഷ്യം. പുരോഗമനവാഞ്ചിൽ മറ്റാരെയുംകാം ഹാ മികച്ച നിന്നു; മറ്റു പുരോഗമനവാദികളെപ്പോലും അവരുടീ ക്രതക്കവണ്ണം അവക്കുന്നുലമായ പുതിയ യുക്തികളും സമത്പന്നങ്ങളും നല്കുവാനുള്ള ബുദ്ധിചാതുര്യം അദ്ദേഹം പ്രകടിപ്പിച്ചു. സൂര്യസപാതന്ത്രപ്രസ്ഥാനനേതക്കരിച്ചുള്ള ഹായ്ക്കുടെ യുക്തികൾ ഇതു സൂസ്പഷ്ടമാക്കും. ചിലപ്പോൾ പുരോഗമനവാദികളും അവയെ അതുകൊണ്ടുകൊണ്ടു പരാജയപ്പെട്ടുതന്നുതായും കാണാം. മതഭേദം അവഹേളിക്കുന്ന പുരോഗമനവാദികൾ, ശാസ്ത്രത്തെയാ ണം അതിനുപയോഗിച്ചുവനിക്കുന്നത്. ഹാ സപതസ്തിഖ്യ മായ മനോവിശ്വാസത്താട്ടകുടി, ശാസ്ത്രത്തിലെ അത്തരം മതത്തിലെ അത്തരം അവളുടെ പുരോഗമനവാദികൾ വെറും പാച്ചക്കുള്ള അഭിരുചികൾ ഒരുണ്ടുണ്ടും യുക്തിയും തെളിഞ്ഞിട്ടും ഹായ്ക്കുടെ പുതി പാദന്തിൽ അതിനുപയോഗത്തിലും അംഗം നിസ്സാരമ ല്ലേജിലും, അതു് അശായജ്ഞത്തിൽ അധിഷ്ഠിതമാ

ബന്ധനയുള്ളതാണ് എന്നും. യാമാത്രഗുജരാത്തോടുകൂടി ആരോടും മലീചവാനുള്ള പ്രാദേവം, ഹാ എസ്റ്റാ വാദങ്ങൾ ഉം പ്രദർശിപ്പിച്ചു. നിജുംവും സതുദീക്ഷയും വിചുലാ അതാനവും അവയ്ക്കും എഴുപ്പാടിനും താങ്കും തന്മുഖായിരിക്കും. പുരോഗതനവാദികളുടുപുറമ്യാം വൈദം യാമാശ്മിതികവാരാഭന്നാണ് ദോഹിപ്പിക്കുന്നതുവരിയായിൽ നവീനയുക്തിപ്രദർശനം ഹായ്ക്കു സുകരമാണ്. അതുകൂടി വിപ്പുവാതകവും മന്മഹം സുമാരുമാണ് ഹായ്ക്കു പുരോഗതനാസക്തി. മറ്റാളികളിൽ റൂഡോഹരണങ്ങളും തവിട്ടുവോടിയാക്കുന്നതിലും ആദിമാരാട്ടുങ്ങളും വൈളിച്ചുപെട്ടതുനാതിലും ആദർശങ്ങളും ഉടയ്ക്കുന്നതിലും ആണ് ഹായ്ക്കു ഭാജസ്സും ചുണയും കുടക്കൽ ഭർവ്വയം ചെയ്യുന്നതാണ് മന്മതാദിവിശ്വാസികൾക്കും ദോഹാതിരിക്കുന്നു. തക്കന്ന വൃവസ്ഥിതിക്കും ദോഹാപ്രാണതന്നു ഉയരുന്ന വ്യവസ്ഥിതിയും ആദ്യകാലത്തും ഹായ്ക്കു ചീറ്റാമണ്ഡലത്തിൽ ആധിപത്യം വഹിച്ചുവരിയിൽ; നവീനസ്ഥിതിക്കുമുന്തും സംരാത്തിലാണ് അതിപ്രാശനായിരുന്നതും. അനാഞ്ചേരി ചുറ്റുപാടുകളാണ് ഇതിനു എറഞ്ഞുകൊടുത്തതും ഉത്തരവാദിത്വം വഹിക്കുന്നതും. ഈ ‘സംരാത്തിപ്രാശന’ കരാറുത്തമാണ് ആദ്യകാലകുടക്കൽ സുതാരാം വൈളിപ്പെട്ടതും. സുഭായത്തിന്റെ തുണകളും ലാളക്കിമരിക്കന്നതിൽ മാത്രം വ്യാപുതനായിയെന്ന പറയുന്നതും ഒരു അല്ലം സത്രമാകയേയുള്ളതും. എന്നാൽ അതായിൽനാണ് പ്രധാനകമ്മണ്ഡലം; അതിനവേണ്ടി സർവ്വക്കുടികളിലും പ്രദയാഗിച്ചു; പുണ്ണഗ്രാമ അതിൽ കേരളീകരിക്കുകയും ചെയ്തു. എതാഭന്നാൽ സർവ്വാധിപത്യം ഹായ്ക്കു മണ്ഡാമണ്ഡലം

ത്തിൽ അതു വഹിച്ചു; സകല നോട്ടേജേഴ്സിം നോട്ടേജേഴ്സിം ആ വഴിക്കെ തിരിഞ്ഞു. സംശാരകമ്മത്തെ സർപ്പപ്രധാനമായി അംഗീകരിക്കേണ്ടും സാധാരണമാണുണ്ടാക്കാവുന്ന എടക്കുടന്തിൽനിന്ന് ഹായ്ക്സിം ഫോചനം ലഭിച്ചില്ല. ഈ അസക്തി അതിശക്തിമുള്ളതും സർപ്പസംശാരകരുംായി നീങ്ങാനിടയുണ്ട്. പ്രതിഷ്ഠയാത്മകമായ പ്രവൃത്തിയിൽനിന്ന് വലിയ സാഹിത്യം പ്രതീക്ഷിക്കേണ്ടതി സിലി.

പക്ഷേ, ഒരു കരിഗ്രൂപ്പുഭാഗിയാൽ വീറോട്ടം ദക്ഷി പ്രവുദ്ധമായോട്ടം ഇക്കാഞ്ചും ഹാനിയുണ്ട്; യുക്തിക്കു സരിച്ചുപ്പാതെ ചെറും വൈകാരികോപാധികളെ അടിസ്ഥാനപ്പെട്ടതി അദ്ദേഹം ഒരു പ്രസ്തുതാം ചർച്ചചേ യുഖാൻ ഒരു ക്രമൈല്ല. ഈ പട്ടാളി രൈക്കലും വികാരാ ഡീനലും; എതാങ്ക പ്രസ്തുതാം പിണ്ണത്തുകിടക്കു വൈകാരികഭാവങ്ങളെ പരിഗണിക്കാതെ, സമചിത്തത ഓട്ടം സമാധാനത്തോട്ടം അതും യുക്തിക്കെ ദ്രാജിക്കേണ്ട എന്നുള്ള താണും ഹായ്ക്സ നോട്ടം. നിന്റീകാരനായി ഓരോ പ്രസ്തുതയും യുക്തിവാദസഹജ്ഞായ വൈശ്വല്ലതോട്ടം സ്വീകൃതയോട്ടം ചർച്ചചേയുന്നതിലാണും അദ്ദേഹം നീംഗിയാൽ ചൊണ്ട ചാതുര്യം. ചുട്ടം ചുണ്ണാമില്ലാതെ പ്രതിപാ ദനഭാജനനം തോന്തിയേക്കാമെങ്കിലും അതിന്മുഖാഭാസം ജീവനം ചെവത്തുവും. ചെറും ഭാവനാസ്ത്രമായ പരിഗണങ്ങളും, മെച്ചുമുള്ള താണും ഈ പ്രതിപാദനരീതി യെന്നുള്ളതിനം സംശയമില്ല. ബുദ്ധിചാതുര്യവും യുക്തി പ്രദർശനവും മതിവൈദ്യവും ഇതിനും അത്രാവശ്യമാണും; വികാരഹരിപ്പത്തിൽ വരുന്ന കരവും മറ്റുള്ള

അംഗ പരിഹരിച്ചുകൊള്ളുകയും ചെയ്യും. കാഞ്ചകാരണ അഞ്ചേലു വെട്ടുപും രൂത്തിയും കൈവിടാതെ വിശദപ്പെട്ടതു നാതിന വികാരപരമായ സമീപനത്തെക്കാരം യുക്തിസ റഹായ പ്രതിപാദനമാണോല്ലോ പ്രയോജനപ്പെട്ടിനാതും. ഈ മാർഗ്ഗത്തിൽ അഭാസ്യത്തായും ആഴ്ചത്തിലും പോകനാതിന് ഷായ്ക്ക്<sup>1</sup> അനന്ത്രസാധാരണമായ പാടവരാണതാനും. എഴുപ്പു, ധിഷണയാണ്, ഷാരയ സംഖ്യ സിച്ചിടന്തോളം, ഇക്കാഞ്ചുജാളിൽ ഉംർജ്ജസ്വലായി പ്രവർത്തിക്കുന്നതും. വികാരതീക്ഷ്ണാനതയേക്കാരം, ഷാ മാനിക്കുന്നതും, എഴുപ്പാഴം കാഞ്ചക്കുമായ ബുദ്ധിശക്തിയെ അറിഞ്ഞും. ഒരു കരതീന് യുക്തിവാദിപ്പേരും താങ്കിക്കുന്നും ചും ചട്ടവും ദിനയുംതു അഭ്രേഷ്ടത്തിന് എഴുപ്പാഴം സ്പീകാഞ്ചമായിരിക്കുന്നതും. എന്നാൽ വെറും ധിഷണയുടെ പോരായ്ക്കുള്ള ഈ സ്പീഷ്യമായി മനസ്സിലാക്കിയിട്ടുള്ളവ തും ചുർഖിക്കുന്നതുണ്ടും. മാനുഖക്കുള്ളും മനുബക്കുള്ളും പരവരാഗതമായ ആവാരങ്ങളും തച്ചുചുപ്പ് എററവും നവീനമായ ഒരു പിന്താസരണി വെട്ടിത്തുറക്കുന്നതിൽ ദത്താവധാനനായിരുന്ന ഷാ തുളച്ചുകയറ്റുന്ന യുക്തിമാർഗ്ഗം അവലംബിച്ചതിൽ ആദ്യമുള്ളപ്പേരുണ്ടെന്നതില്ല. അഭ്രേഷ്ട ത്തിന്റെ സമാർപ്പണത്തി, നന്തിനക്കുള്ളക്കരിച്ചും പാരന്യത്തുംവഴിക്കുള്ള മുരച്ചപിടിച്ചു മാനുഖക്കുളിൽ അധിവൃത്തിമാരായിരുന്നു. ജീവിതത്തെപ്പറ്റി സപതനതമായി ചർച്ചചെയ്തും, ഓരോന്നിനുംനവീനമായി മുല്ലുനിന്നുംയും ചെയ്തും, അതാതിന്റെ ആന്തരംത്മം വൃാവൃാനിച്ചും ഫിടപ്പെട്ടത്തിൽ താണും. പഴയ മാനദണ്ഡങ്ങളും വിലങ്ങേതാതുക്കുളും പാടേ നിരസിച്ചും തൽസ്ഥാനങ്ങളിൽ തന്നത്താനെ

അപംകൊട്ടു് കര്ത്തവ്യവയെ മാത്രം അംഗീകരിക്കണമെന്നുള്ളിട്ടു്. പരിശോധനയും അന്വേഷണയും കൂടാതെ സമവിത്തത്തിലോടു ജീവിതത്തെ നിരീക്ഷിച്ചു് സ്വന്തമായി മുമ്പുനിൽ്ലെങ്കിലും ഏറ്റുനാവുന്നതേതു, ഒരു തന്ത്രപഞ്ചാംഗിയെന്ന നിലയിലുള്ള ഷായുടെ പ്രധാനങ്ങളും, ജീവിതസംഖ്യാഭ്യാസം എല്ലാ കാലും ദിവസം പുതിയ രൂപവും നം നൽകാനതിൽ ഒരു അതിനുഭാവാലുവായിയെന്നാവുന്ന മാത്രമുണ്ട്, അംഗീകാരത്തിലെ കൂടികളിലെ നായികാനായകനാക്കുടി ആ സ്വന്തനുവിശദിച്ചപാടവും അട്ടിപ്പേരുായി ലഭിച്ചുകാണുന്നുണ്ട്. ഷേസ്റ്റ് പീഡനങ്ങൾ നാടകങ്ങളിലും ലൈഖൻസ് നാടകങ്ങൾിൽ രോംക്കേപോലും സ്വന്തനുവിശക്തനായി ലഭക്കിക്കമന്നും കൈകെള്ളുന്നും ഉള്ളംഖലിച്ചു് ഒരു സ്വന്തം വീക്ഷണപരിപാടിയുള്ളതായി വെളിച്ചപ്പെട്ടുനില്ലെന്ന ഷാ പറയുന്നതും ഇതുകൊണ്ടുതന്നെ. ഏന്നാൽ സ്വന്തമാംശങ്ങളിൽ മുത്തിക്കരണങ്ങളായ ഷായുടെ നായികാനായകനാർ മിക്കപോതും സ്വന്തനുവും സ്വന്തനുവുമായ പിന്താഗതിയുള്ള വരാണ്; തികഞ്ഞ അത്മവിമർശന പട്ടകളുംബാണ്.

ഷായുടെ ജീവിതനിരീക്ഷണവും സവിജ്ഞഹിതിയിലാണ്. ധർമ്മത്ഥമപ്രസ്ഥാനത്തിലെ ഒരു പ്രധാനപ്രശ്നക്കാരാവും, ഉദ്ദാരകനാഭാണ് അംഗീകാരം. ധാർമ്മാത്മിങ്ങളുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾ ഇന്ത്യ പ്രസ്ഥാനക്കാരിൽനിന്നും പല വേദിക്കാതും മാറ്റാവലംബിക്കുന്നുണ്ട്. ധർമ്മത്ഥമപ്രസ്ഥാനാമന്ത്രാന്തരിക്ഷത്തിനും ഷായുടുള്ള അഭിപ്രായം സ്വന്തനുവും പൂര്ക്കിരതവുമാണ്. ജീവിതത്തിലെ വെറും ചൊയ്യാറുമണമല്ല, വിശ്വർക്കവും സ്വജ്ഞി

പരവും പുന്നസ്തിയാനേ, അതു ദേവരിന്റെ രഹംകാരിയും ഒരു വൈദികനും ഹിന്ദു ക്ഷത്രിയനും ആണ്. എന്നാൽ ജീവിതം ശാമാത്രവും അഭിരുചിയും പുന്നസ്തിയാനാട്ടിൽ യാത്രാജി ദിനുചാത്രത്രം അംഗങ്ങം സ്ഥാനമില്ല. യാമാത്രവും അംഗം അംഗവാദം രൂതിവവിക്കുകയോ ഓവനകളിൽ ഉണക്ക വിച്ചുയും വരുവാദം കയ്യാ പാടിലുതാനാം. അടിയുറ തു വിശപാസം ദിനുചാത്രവും അതുശ്രദ്ധാദിനുചാത്രവും അംഗം ആണുണ്ടാൻ, യുഹിക്കു സ്ഥാനമായി ദൃശിജ്ഞിരാജി, മനസ്സിലാക്കി വെളിപ്പേട്ടുത്തുകയാണ് യാമാത്രമല്ലതിപാദനം. ബാഹ്യാംഗങ്ങളെ തിരുന്നുവിച്ചു ഉള്ളിലുള്ള സത്തയെ കണ്ടെ റിയവാനം അതിനെ പ്രകാശിപ്പിക്കവാനായിരിക്കണം പ്രധാനാദ്ദേശം. യാമാത്രവും അംഗവിജയം വിനുത്തരുപരേ ബാഹ്യാംഗങ്ങളിൽ വീക്ഷിക്കാൻ കഴിയു. അതിനും തനിന്റെ അവിജ്ഞാതിലാണ് ആ ദാർശനിന്റെ പരമവിജയം. സമാധാനത്തിനും നടക്കുകളായി വരിലസിക്കു പാരവന്നുണ്ടാക്കി അവാരങ്ങൾക്കും അവരങ്ങൾക്കും ഘടകങ്ങൾക്കും ഇതുവരെ ലോകസമയത്തിലുപ്പൊരു ലഭിച്ചിട്ടുള്ള പരിഗണനകളേ അനുപ്പടി സ്വീകരിക്കാതെ, അവയുടെ ആന്തരാർത്ഥം സ്വത്തരുമായും നില്ക്കുക്കുമായും നിശ്ചയിച്ചു വെളിപ്പേട്ടണി പൂശ്യാനിത്യാദി, പ്രയോജനങ്ങളും വെന്നാണ് ഹിന്ദു അഭിപ്രായം. ഇക്കാരണങ്ങളാലും നിരുക്കു യാഥാർത്ഥ്യരൂപങ്ങൾ തോന്തന പലതും ഹിന്ദു ദൗർജ്ജിയിൽ പ്രചുരമായിരുന്നു അംഗസ്ത്രങ്ങൾമാ ആയിത്തീരുന്നു. അതുപോലെ, ഹിന്ദുക്കു യാഥാർത്ഥ്യം അംഗങ്ങൾ വിരോധാഭാസങ്ങളായി നിരുക്കു തോന്തനായും മരിറാനകൊണ്ടുണ്ട്. ഹിന്ദു ജീവിതാംഗങ്ങളേ അവയ്ക്കുന്നയോള്ക്കായ

വികാരാന്തരീക്ഷത്തിൽക്കൂടി നിരീക്ഷിക്കുവാൻ വിചിവനാണ്. ആ ഉപാധികളിലോ ചുറ്റപാടുകളിലോ അദ്ദേഹത്തിനു ഒഴിം സപ്രികാർത്ഥങ്ങളാണ്. ധാമാർത്ഥ്യത്തെ മറുപ്പുവയ്ക്കുന്ന അവരഞ്ഞേരു വലിച്ചുപീന്തി നോക്കിയാലേ തനിന്തുചം പ്രത്യുക്ഷിപ്പുചുകയുള്ളൂ. ഹായുടെ നായികാനായകനാരിൽ വികാരങ്ങളുടെ തുകയും സമർപ്പിയും മുൻപും ഭൂമാണ്; യുക്തിപ്രാഥംനവും ശിക്ഷണാവൈദ്യവവും സുലഭവമാണ്. വികാരങ്ങളുടെ സർവ്വാധികാരം ചെല്ലുന്നതു് മിക്കവാറും നല്ല കാൽഞ്ഞേരിലായിരിക്കാനിടയില്ലെന്നാണ് ഹായുടെ ബോഖ്യം. ഹാ ധമാത്മവികാരങ്ങളുടെ ശരവല്ല; പക്ഷേ, ആചാരങ്ങളിലോ സന്തുഡായങ്ങളിലോ തിരസ്സുണ്ടാക്കുന്നതു്, മാനവജീവനിലെ മുഖ്യക്രമങ്ങൾക്കു കൂദാശിവെയു് സമൂഹപരാജ്യങ്ങളുടെ ധമാത്മരാജ്യങ്ങളും വിശ്വാസവികാരങ്ങൾ ഉത്തേജിപ്പിക്കുന്നിടയുള്ളൂ. ഈനാത്തെ റൂപം സ്ഥിതി തൃട്ടുന്നോന്തോളം കൂദാശവികാരങ്ങൾക്കു പ്രസക്തിയില്ല; ഭാരിപ്രാവും അസമതപവും സമുദായത്തിൽ വിളിയാട്ടുവോഡം അവ ഉത്തേജിപ്പിക്കുന്ന വികാരങ്ങൾ, കൂദാശമൊ അകലുഷമൊ അയിരിക്കാൻ നിരുത്തിയില്ല. ഇതായിരുന്നു ഹായുടെ അഭിപ്രായഗതി.

ഹായുടെ നിര്വ്വികാരാന്തരമയ്ക്കു മറ്റൊരു നിഭാനവും ഉണ്ടു്. പ്രകൃതിശക്തികളുടെ പഠനത്തിൽനിന്നും ഹാ ആനിഗമനത്തിൽ എത്തിരോട്ടുന്നും. സുഷ്ടുപ്പുവമായ പരിശാമത്തിലേയ്ക്കു നീങ്കുന്ന ചരാചരങ്ങളും, ജീവശക്തിയുടെ വിവിധപരീക്ഷണങ്ങളും, നൗമാതുമാണു് മനസ്സുനെന്നും മനസ്സുന്നപരിയായി ഒരു തുന്നവർദ്ദം ഉണ്ടാകാൻ സാധ്യതയുണ്ടെന്നും അദ്ദേഹം വിശ്വസിച്ചു. ഈ

അദിരുഖിക്കിവള്ളൂ അദിലാജം എന്ന മാത്രമേ, അതിന്റെ  
സ്ഥായിത്തു. ഒരുപ്പു തെപ്പം അപ്രധാനാംഗങ്ങൾക്കു അറസ്റ്റ്  
മാക്കിയിട്ടുജൂഡി താണു്; ഇന്നാൽത്തു നാമകരിക്കപ്പും, അതി  
മാനുംതുപത്രനിശ്ചയയ്ക്കു തു അദിവാസിന്റെ അഭ്യർത്ഥന  
തെക്കിലും; സർവ്വപ്രധാനനായതിനെ മറന്നു് നിസ്സാരകാർത്തു  
അഭ്യൂതിയും ത്രാശ ഏലുത്തുന്നതെങ്കിലും. ദോഷകാർത്തിയും  
മാത്രം ത്രാശിയു് അതുനാണ്ടിനും ഉറന്നിരുന്നു. സുവാതി  
നു നിന്മാഞ്ചലും നീക്കിയിരിക്കുന്നു പ്രായാന്ത്യം പരിശോധ  
ത്തിനു ലഭിച്ചിട്ടില്ല. സുവം വൈദം ഒരു വൈകാരികവസ്തു  
യും അദിരുഖിക്കു വിശ്വാതകമായ വിലജ്ഞത്തിയുണ്ടാണു്.  
ബുദ്ധിയും ദ്രോഗവും തമിലിവള്ളൂ അന്തരം മനസ്സിലാക്കാ  
തെ അവയെ കുടിക്കിയു് പരിഹണിക്കാതിരിക്കുന്നതാണു്  
ഈയെ ലോകം തൊറിശരിക്കുവാനുള്ള ഒരു പ്രധാന കാ  
രണം. സോജുലിസം സർവ്വരാഗകലാനകമാണുന്നതു  
ദ്വാരാവിശ്വാസവും ഇംഗ്ലീഷായേ വികാരരാഹിത്യത്തിനു പ്രേരി  
പ്പിയു്. ലോകത്തിലെ അസ്പരസങ്ഗിജ്ഞലും ചുബട്ടു്  
ഇന്നാൽ സാമ്പാദിക-സാമ്പാത്തിക രൂവന്മിതിയാ  
ണുന്നും ഭാരിപ്രേരം അസമ്പരവും നടക്കാനുണ്ടും, അ  
തിനു പരിചരാരം ലഭിക്കുന്നതെപ്പോൾ സോജുലിസമും  
ഈ അതിനു് എക്കരക്ഷാമാർഗ്ഗമും ഇടത്തടവില്ലാതെ  
ഉദ്ദേശ്യാധിക്കുയു് ഈ അജീവനാനും അ നില പരിപാ  
ലിയു്. രൂക്ഷതിനില്ലെങ്കായ ഭരണത്തെപ്പത്തിൽ കലിക്കാ  
ള്ളു കയ്യാ ഭരണത്തിൽ സാരത്പിക്കുകയോ ചെയ്യുതു  
കൊണ്ടു് വലിയ ഫുഖമില്ല. സാമ്പാദിക-സാമ്പാത്തിക  
രൂവന്മിതി മാറി സുഭഗസൗംസുവാസന്ത്വായ  
ഔസാമ്പാദില്ലോ പുഖമിതി പ്രതിസ്ഥിതശാക്കാതുവരെ

വെറും വികാരപരതയുള്ള് വലിയ സ്ഥാനമില്ല. കരഞ്ഞു കണ്ണിർന്നാൽ ഒഴുകിയാലും കോച്ചവന്നി ജപലിപ്പിച്ചു് താണ്ടിയാലും നിഷ്ഠാപാദമാത്രം. ഈ തന്ത്രപരമാണ് ഷായേ വികാരവിശുദ്ധതയിലേയുള്ള് യൂഹതിപ്രദർഘനത്തിലേയുള്ള് ധമാതമപ്രസ്ഥാനത്തിലേയുള്ള് നയിച്ചുതുട്ടം. വികാരപാരവശ്രൂചിപ്പാതെ യൂഹതിക്കണ്ണങ്ങാജ്ഞാനാഡി മാത്രം ചർച്ചവയ്ക്കു്, ഇന്നാൽ സദ്ഗുഽായങ്ങളുടെ മാധ്യാവിതപര്യം വിസ്താപകതപര്യം വിശ്വടനയും പ്രകടമാക്കി അവയുടെ അന്തിസ്ഥാരവിഹീനതപരത ലോകരെ മനസ്സിലാക്കുകയാണ് ഷായുടെ പ്രധാന സേവനം.

കലാകാരന്നും നിലയിലും ഷായേം സമകാലിക നിത്രുപകനാർ വേണ്ടതു നീതി നടത്തിയിട്ടില്ല. ഷായുടെ കൃതികളുടെ സമീക്ഷയിലും സാഹരിത്രനിത്രുപകനാർ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഉദ്ദേശ്യങ്ങളേയും പ്രവണതകളേയും നല്കുപോലെ മനസ്സിലാക്കി അഭിനന്ദനിക്കുവാനൊക്കും മാത്രം പ്രദർശിപ്പിക്കുവാനൊക്കും മുതിന്നിട്ടില്ല. അദ്ദേഹം പരിത്യജിച്ച മാനദണ്ഡങ്ങളും മുലുങ്ങളും അത്യാരമാക്കിയാണ് ഷായുടെ കുവയെ അവർ നിത്രുപിച്ചിട്ടിട്ടുള്ളതും. അഭിമതമല്ലാത്ത കലാചാരി, തൊറിഡിക്കന്നതിനു്, ഇതിൽക്കൂട്ടുത്തയ്ക്കു സഹായകമായ തൈ കാഞ്ഞും വേണ്ടതില്ലപ്പോൾ. വിപ്പവകലയുടെ അതായതു് ജീവത്ത് പ്രയ്ക്കപ്പെട്ടിരായ നവീനകലയുടെ നിത്രുപണം, അതിനന്നങ്ങാജ്ഞാനായ തോതുവച്ചു പ്ലേഗ വന്നാൽ പറരുന്ന അമര്ത്തി ഷായുടെ കൃതികളുടെ ക്രാഡിച്ചുണ്ടായ നിത്രുപണത്തിൽ സുസ്ഥിരവാണ്. സങ്കേതങ്ങളോടുള്ള സഹാദരവും, പുരോഗമനസാഹിത്യതോടുള്ള അക്കദംശം, ഈ നിത്രുപകനാരെ അക്കപ്പാടെ

വഴിതെറിച്ചു. കലാകാരനെ അവർ വേണ്ടതു ബുദ്ധാ  
നിഹിതില്ല; അതിന്റെ വൈശിഷ്ട്യം അടിശ്രദ്ധിക്കില്ല;  
അവർ ഇന്ത്യാദി വാക്കും ദ്വാരം ഷാഖകെ പിനിൽ കിടക്ക  
നാശതയ്ക്കും. അഭിനവകുലയുടെ അതകാരനാഗമാന്ത്വജീവി  
ഡാവദ്രോതയും അവരും നാടിനാന്തഃഭാസ  
ജോർഡാൻ അംഗീകരിച്ചു തുനിങ്ങിവാഴ്തുണ്ട്. ‘ഹവ കലാസ്ക്രിപ്ത്  
ഡാനാ ആരാധ്യാത്മിന്’ വശാമാത്രപിടിക്കുവരും  
ഷാഖകെ ഹലാരസികത്വം ശ്രീകൃഷ്ണസ്ഥാപനവരും  
കാനിടില്ല. ഒരു തന്നെ ശ്രീക്കുർബന്തും പരാക്രമാഭാസി, അ  
തിന്നും ശ്രീകൃഷ്ണവരും ഒരു ദാനാഭാസി, അതിന്നും  
ഒരു ദാനാഭാസി, ഒരു ദാനാഭാസി, ഒരു ദാനാഭാസി, ഒരു  
ഫതിയിടില്ലോ. ഫില ഒളികാരാഡാജും പ്രചരണ  
മാണ്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ സർവ്വതാമുഖ്യവാദി ലക്ഷ്യം. അ  
തിന്റൊന്തെ ദരാറര നാടകാംഭവപാലും ഒരു ദ്രോഢിയിടി  
ല്ല; ആധുനികനാടകക്കാരിന്റെ അവതാരകനായ ഇബോസ  
നെത്രത്തിന് ആരാധ്യാത്മകമായ ജീവത്തുപറ്റിപ്പരാഡിക  
ഭായ നാടകജോർഡം രചിക്കുന്നതിലാണ്. അദ്ദേഹത്തിന്  
ഉത്സാഹം. ധിഖണാശാലിയായ ഒരു ഇബോസിന്റെ സ്വരൂ  
പായങ്ങൾ അതിക്രമിച്ചു നാടകക്കാരിയും ദ്രോഢിയും  
ഒരു ദാനാഭാസിയും നൽകി. മുന്നും നാടകക്കാരിയും സാ  
മാന്യനു കണ്ണുവന്ന നായികയുടെപകരം നബീനാരുക  
യിലും ഗുരീകുളു സപ്രതികളിൽ വിത്തംവെച്ചു.  
വെറും ആദർശവനിതക്കലാക്കം അവയിൽ സഹാനുഭവില്ല.  
തോന്ത്രാസവും തേൻടുവവും ധാരാളമുള്ള തലതിരിഞ്ഞ  
പെട്ടു അള്ളാണ് നായികക്കാരായി അവരോധിക്കുപ്പട്ടി  
രിക്കുന്നതും. അബ്രഹാം നിസ്സഹായതയോ മുത്തപ  
നോ വണ്ണംരേഖാ വിന്ധ്യക്കു അവരിൽ കണ്ണികാണുവാൻ

പോലുമില്ല. എന്തിനം തയാറാക്കുന്ന സാഹസികഭൂമിയും, സംസ്കാരത്തുന്നതയും, സപാതഗ്രകാംക്ഷയും, ധീരവും അവരിൽ സവിശ്വഷം വിളാട്ടി. അതുകൊക്കുന്ന വനിതയുടെ സമരാസക്തിയും സപാതഗ്രക്ഷയുമില്ലാത്ത ഒരു നായികയെപ്പോലും അദ്ദേഹത്തിന്റെ നാടകങ്ങളിൽ ഒരിഞ്ചിട്ടുണ്ടില്ല. അതിജാത്രവും ചാരിത്രവും മുഖം ലസപാഡാവവുമില്ല. അംഗനമാങ്കുടെ അവിജ്ഞാനത്തിൽ ഒരു ഉദാസിനനാണ്. പ്രഥമയവിലാസങ്ങളിൽ എപ്പോഴിനും മുൻകൈകയച്ചക്കുന്ന മദാലസകളും അവരിൽ ഭ്രംിപക്ഷവും. അതുപോലെ, പ്രതിപാദ്യത്തിലും ഷായുടെ കുതികൾ നവീനമാർഗ്ഗത്തിലുള്ളവയാണ്. സാമുദായികമോ രാഷ്ട്രീയമോ മതപരമോ മന്ദ്രാന്തസംബന്ധമോ അയ്യ ഒരു ജീവത്ത് പ്രയ്ക്കുന്നതിന്റെ കലാപരമായ ചെറ്റിയാണ് അവയിലെ പ്രതിപാദ്യം. ഭരണമോ ഗ്രംഭം മോ അയ്യ ഒരു കാമ രേഖകളും ഷായുടെ നാടകത്തിൽ ജീവനാധികാരിക്കുന്നില്ല. സംഭവങ്ങളേ സംഭവകരമായ വിധത്തിൽ അണിനിരത്തി ഒരു പ്രതിസന്ധിയുടെ തെരണംചെയ്തു് അവസാനത്തിലേയുള്ള തപരിതപ്പയാണം ചെയ്തുന്നതായി ചിത്രണം ചെയ്യുന്ന പതിവു് അദ്ദേഹത്തിനില്ല. കമ്പയില്ലാത്ത നാടകം രചിക്കുന്നതിലാണ് ഷായുള്ളു് അഭിതച്ചി. ഒരു പ്രയ്ക്കുംബാണ്, കമ്പയില്ല നാടകത്തിന്റെ കേന്ദ്രം. അതുകൊണ്ടും അതിന്റെ പരമപ്രധാനജനവും. അതുകൊണ്ടും അതിനിലെ കമ്പാലടനയിലല്ല സകല ഗ്രംഭങ്ങളും പതിയേണ്ടതെന്നായെപ്പോരം രചനാരീതിതന്നെ അക്കൂപ്പാടെ മാറേണ്ടതായി വന്നു. വസ്തു, കാലം, ന്യംഗം എന്നിവയെ സംബന്ധി

ചുള്ളി എക്കുങ്ങൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ നാടകങ്ങളിൽ വിരുമാണ്<sup>10</sup>. ആശയക്ഷേപമില്ലാതെ ഒരേ ചിന്താസ്ഥണിയിൽ സമ്പരിച്ചു<sup>11</sup> താത്ത്വികമായ എക്കുത്തിനവേണ്ടി ഉറു ഗുഹിക്കും. ഏതു സംഭാഷണവും പ്രതിഖാലൈപ്പറ്റി ത്തിന്റെ വിശദീകരണമായിരിക്കും; ഏതു കമാചാത്രവും അതിന്റെ ചില അംശങ്ങളുടെക്കൈക്കിലും പ്രതിനിധിയുമാണ്<sup>12</sup>. ഈങ്ങനെ നാടകകലാജീവനും സാമ്പ്രദായങ്ങളും മാരുപ്പകളും നിരസിച്ചു<sup>13</sup> നവീനമാരുകയിലൂടെ ആശയാത്മകമായ പ്രയോഗങ്ങൾ, പഴയ മാനദണ്ഡങ്ങളെക്കാണ്ടു<sup>14</sup> അളക്കുന്നതു<sup>15</sup> വെറും മഞ്ഞൾക്കായിരിക്കുന്നുണ്ട്.

ഈക്കാരണങ്ങളാലാണ്<sup>16</sup> ഷാ പലക്കം തെക്കുമായി പരിണമിച്ചതും. ചീനകനായോ, കലാകാരനായോ, സമാധാനിത്രപകനായോ, കലാനിത്രപകനായോ ഷായ്ക്കുള്ള മഹനീയത്പരം ഇന്നം വേണ്ടതു അഭിനന്ദനത്തിനു വിധേയമായിട്ടില്ല; കാലം തീച്ചുയായും ആ കാര്യത്തിക്കം.

അഭ്യാസം 2

## പ്രാലൃക്കാട്ടം

പാതയാന്തരാംഗത്വക്കാർത്തിലെ രണ്ട് പ്രധാന സംഭവങ്ങൾ ചായുടെ ജനനവും, ടെനിസ്റ്റ്‌ക്കവി, ഒരു പ്രദർശകലം എഴുതിയതുമാണെന്ന്<sup>9</sup> ഡാതനാ ദയവസ്ത്രത്തിൽ പറയുകയുണ്ടായി. തന്റെ ജനനം ഒരു മഹാസംഭവമാണെന്ന് ചാ കത്തുന്നതിൽ ആക്ഷം അഭിപ്രായപൂര്വ്വാസ മുണ്ടാക്കാനിടയില്ല. ലോകത്തിന് അതുനും അതുനും പകാരപ്പെട്ട മായ ഒരു വായ്ക്കാട്ടുന്നിന്നും ആഗമനംപോലെ ‘ഭാവി ശ്രദ്ധപിത്രിന്നശകനം’ തന്നായായിരുന്ന് ആ സംഭവം. 1856 ജൂലൈ 26-ൽ ഡബ്ല്യൂഇനിൽ നടന്ന സംഭവം, അതു അഭിജാതകളും വലിയ തൃപ്തിക്കൊന്നുണ്ടാക്കിയില്ലതനെ. അദ്ദേഹത്തിന്റെ പിതാവു്, ഒരു ചെറിയ മിസ്റ്റിന്റെ ഉടമസ്ഥനായിരുന്നു; അതിൽനിന്നുള്ള ആദായം, സുവാഹാരി കാലക്രമീയം കഴിക്കുന്നതിനു പത്രാരൂപമല്ലായിരുന്നു. മല്ലപാനാസക്കാരിയും ഭാവിച്ചെങ്കിലും ഉദാസീനതയും, അധാരുടെ വൈഷ്ണവാഞ്ചേരി വല്ലിപ്പിച്ചു. എന്നാൽ ജീവിതവൈഷ്ണവാംശം, അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സിനെ മാറിക്കൊണ്ട് കഴിയാത്തവിധി, അല്ലാതാവിവാസിത്വം ഒരു രീതിയാണ് അവലുംവിളിച്ചിരുന്നതും. നാലുതുവയല്ലൂക്കുന്നതുവരെ വിവാഹം കഴിക്കാതെ, ഒരു ഗവാമ്മൻറേലോഗ്യമനായി കടിച്ചുണ്ടിച്ചു കഴിത്തെ ജാപ്പം കാർഷാ, അതിൽനിന്നും ഫേർപ്പെട്ട കിട്ടിയ പെൻ



കാത്ത അവസരങ്ങളിൽ ബാലനോട് സദ്ഗുഹം പെയ്  
മാറ്റുതിനും എററക്കരു പ്രാഭവം ചെല്ലുത്തുതിനും ഇ  
ടയാകാതെയിരുന്നിട്ടുമില്ല. കട്ടിയോട് സ്നേഹപൂർണ്ണമായി  
പെയ്‌മാറിവന്നതിനാൽ, പിതൃഭക്തി കാണിക്കുന്നതിൽ  
ബാലനും ടെറം പിന്നോക്കുമ്പൂയിരുന്നതാണ്. ശിത്രവി  
നെ മുഴീച്ചുട്ടുത്തുതിനായി നീം താടി വളരുന്ന  
തിനു കാർഷാ ദൈജിഡേനുള്ളതു് പുതുവാസലുത്തിനു  
മതികായ തെളിവാണ്. ചുമതലാഞ്ചൊയമില്ലാത്ത ദൈ  
പിതാവു് അളവില്ലാത്ത ഭജ്ഞപ്രഭാവം മകൻറ സ്പദാ  
വസ്ത്രം പട്ടത്തുകട്ടുന്നതിൽ പ്രയോഗിച്ചുവെന്നവരാം.  
എണ്ണപ്പാഴം കടിച്ചുചരിത്തു നടക്കുന്ന ദൈ പിതാവിൽനി  
ന്നവേപാലും ചില നല്ലതുണ്ടെങ്കിലും പിതുരാർജ്ജിതമായി  
മകനു ലഭിക്കാവുന്നതാണ്. ബന്ധാധി ഷായുടെ സംഗീത  
വാസനയും ഫലിതമമ്പണ്ടെന്നതുമാണ്. അപ്പുന്നിൽനി  
ന്നും ലഭിച്ച നേട്ടം. ആപത്തിനെ കുട്ടാക്കാനു പ്രസാദം  
തുകതപ്പും ദയവും ആ വഴിക്കാണായതാണ്. വിരോ  
ധാഭാസങ്ങളിൽ വിഹരിക്കുന്ന രീതിയും എററക്കരു പി  
താവിൽനിന്നു കിട്ടിയതതോ.

ബന്ധാധിൻറ സ്പദാവം കരപ്പിടിക്കുന്നതിൽ  
പ്രധാനപ്പെട്ടവരിച്ചതു് അദ്ദേഹത്തിൻറ മാതാവാണ്. ഹേരളത്തിൽ  
ധാരാളം സ്പത്തുള്ള ദൈ അമ്മായിയുടെ  
പരിരക്ഷണത്തിൽ ആഭിജാത്യത്തോടും അന്തസ്ന്നാടും  
കഴിച്ച യുവതിക്കു വിവാഹം ദൈ പരിവർത്തനമുട്ടമായി  
തീറിന്നു. പണമില്ലാത്ത ദൈ സാധാരണമന്നുണ്ടെന്ന ഭർത്താ  
വായി സ്പീകരിക്കുവാൻ നിശ്ചയിച്ചുതന്നു, അമ്മായി  
യുടെ ഒറ്റപ്പെട്ടസന്ധ്യാന്മായ അന്തരീക്ഷത്തോടുള്ള

വെള്ളുകൊണ്ടാണ്. ധനംകൊണ്ട് സുലത്തോക്കനാ സകല സുവാന്നദിവഞ്ചേളം അന്നായിരക്കാനിട്ടു് അഥവിച്ചറി തെ യുവതിക്കു പൊതുന്ന് അവക്കുട്ട് അവളുടെ ദോ നാ നാ. സകല പ്രതീക്ഷാക്രമേഖല തെരാറിട്ടു് നിർഭ്ലനനായ കാർഷായെ വിവാഹം കഴിക്കുവാൻ തീർച്ചയുട്ടു് തുണിയൽ കുട്ടംബാന്തരീക്ഷം തുണിയൽ വിന്നുയും റിപ്പോ കൊള്ളിപ്പു എ ഞേളം ഉള്ളവാക്കി. കോമ്പാന്നനായ കാർഷാ, ഒരു കടിയ നായിരുന്നുവാനു് അവരും കുറിവുണ്ടായിരുന്നു; ജീവിത തെക്കരിട്ടുങ്കു യുവതിയുടെ പരിശിൽപ്പനയാണ് അവരും കു റുരുക്കുവരു ദോഷകരണായിരുന്നീൻ; കുണ്ണും തുണിയുടുകൊണ്ട് കാർഷായെ സ്വീകരിച്ചതു് പദ്ധതാവാത്തിനിടയാക്കി. ഉധുവിധുകാലത്തുനാ, ശീജത കുപ്പികൾ നിറ തെ ഒരു അവധാരി കണ്ണതോടുകൂടി അവളുടെ ഉന്നു് ചുള്ളി; ആ നരകത്തിൽനിന്നും എങ്ങനെയെല്ലാം രക്ഷ പ്രാപിക്കണമെന്ന തീർച്ചയെല്ലു. റുതാത്തിലും കുപ്പ ലിൽ ഒരു ജോലി ഏകജൂലാക്കി വീട്ടം നാട്ടം വിടണമെന്നു് ആഗ്രഹിച്ചു. പല ഗ്രാമങ്ങൾ നടത്തി; അതിനിട യിൽ കുപ്പത്തജോലിക്കാരം മുഴക്കടിയനാരാബന്നുള്ള വ സൂത ഗ്രാഹിച്ചു. റുതായാലും വീട്ടിലെ നരകയാതനകളെ സഹിച്ചുതയോടു നേരിടാനുള്ള സന്നാലത ഉണ്ടായി. അ ദോചതുടൻ മുന്നക്കുട്ടുടെ മാതാപുഡായി. ടെവില തെ കട്ടിയാണു് ബന്ധാസ്. അവളുടെ ജീവിതനുക യുടെ ഗതിയെപ്പറ്റി നിരാഗാനുഭ്രാന്തിയ ഒരുംസീന്ത്രം ഏകക്കണാണ്ട്; ആരക്കുളം അഭിലാശങ്ങളും പൊതുതക നാ താരമാറായപ്പോൾ, എനിലും ഗ്രാമയില്ലാതെ, ആല സ്വീകാര്യം ജാല്പാവും ബാധിച്ചു്, ആതു ജീവന്നിക്കുമെന്ന നില

യിലായി. ബന്ധംവിന്റെ ജനനം തെ പുതിയ ജീവന പ്രവാഹമോ ദോഹദമോ അതുകൂടില്ല; അവളുടെ ജീവിതം പിന്നീടൊരിക്കലും പച്ചപിടിച്ചതുമില്ല; സന്താപങ്ങളുടെ തെ നീണ്ട നിശ്ചയ—അതായിൽനാണ് ആ ജീവിതം; സഹനശക്തിയെ അടിഞ്ഞേണ്ട പരീക്ഷിക്കുന്ന തെ ഭിന്ന മേഖലയായ മരാംബാരം—നിരാശയുടെ നെടുവിൽപ്പുകൾക്കൊണ്ട് നെടുന്നീരും മുഖരിതമായ തെ മണ്ണവരണ്ടും. കട്ടികളേ പരിലാളിക്കുന്നതിലോ പ്രോററിവള്ളത്തുന്നതിലോ ഒന്തുകൂട്ടുകൂട്ടുതെ, സാമുദായികചടങ്കുളിൽ ഓഗ്രാക്കാക്കാതെ, അഞ്ചൽക്കാരുടെ മുട്ടത്തിൽക്കൂട്ടുകാക്കാതെ, ഈ ശിംഗുരുംപോയ തെ ഏകാന്തരജീവിതമായിൽനാണ് അവൻ പിന്നീട് നയിച്ചതും. സംഗീതത്തിൽമാത്രം ലഭിച്ചു്, മറ്റു ലഭകിക്കുന്നുകളും ചുഡതലകളും പാടെ വിസ്തരിച്ചു്, ഒക്കാലാഹലമൊന്നുമില്ലെന്നും, കഴിച്ചുകുട്ടാനാണു് അവൻ അനുഗ്രഹിച്ചതും. കാർഷായുടെ ഭാരിപ്രവൃത്തം, അവളുടെ സാമ്പത്തികനിലയും ഏതെങ്കിലും തൊഴിൽ സ്പീകരിക്കുന്നതിനു് അവളേ നിർബന്ധിച്ചു്. ഈ എടുത്തിലാണു് ലീ എന്നായ മുട്ടന്നനായ ഭാഗവത്യുടെ സാഹചര്യം ഉണ്ടായതും. ഈ സാഹചര്യത്തിൽ ലൈംഗികമായ ധാതോ ബന്ധമില്ലെന്നും കലാപരമായ അന്വേഷണിപ്പെ മേയുള്ളുവെന്നും ഷാത്രനാ പിന്നോരിക്കൽ പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ലീയുടെ സംഗീതാലാപരീതിയുടെ സവിശേഷതയാൽ ആകർഷിതയായി അത്ഭുസിക്കുന്നതിന്നേ ണ്ണി അയാളു സ്വന്നാരത്തിൽത്തെന്ന അവൻ താമസിപ്പിച്ചു്. ആ മാർഗ്ഗം കാലകുമത്തിൽ സ്പീകരിച്ചു് അധാരുടെ ശിഖ്യയായിന്നീൻ. ശിഖ്യയുടെണ്ണായ രോഗന്മാ

യഡിൽ വേണ്ട തുന്നു സഹവര്ജ്ജതൽ അഥാള്ളുന്നതിൽ  
ബന്ധം പുംഗതരമായി. ഏതായാലും സാധുടെ ഗുരുസദ  
സ്ഥിൽ ലീഡ്സ് പ്രാഥാണ്ടും ചാഭിച്ചു. ബണ്ണാദപിങ്കൻറെ ബാ  
ല്പകാലം ഈ കട്ടംബാറാരീഹസത്തിലാണ് നാലിച്ചുതു്.  
സാധുടെ ബാലമന്നസ്ഥിതി ലീഡ്സെടുത്തു സാഹചര്യം എന്നും എന്നും ചോദിക്കാതിരിക്കാണില്ല. അതുകൊണ്ടെങ്കിൽ ലീഡ്സുകൾക്കി  
ച്ചു മുതലായതും ഏ പിന്നീടു സ്ഥാപിച്ചിട്ടുള്ളതും.

സാധുടെ മാതാവു് കട്ടംബവദിരണ്ടാണ്ടും ഒരു  
സുനിൽ വിട്ടു ലഭിക്കിയ താമസമാക്കി. ആതായകുരുദായ  
സംഗീതസദസ്സുകൾക്കാണു് ജീവിതക്കൂദാശയിൽ പരി  
ഹരാത്യഖാക്ഷണമെന്നാളുള്ള താഴിയാണ് സ്ഥാപിയാറാത്തി  
ക്കുറ ഉദ്ദേശ്യം. ലീ ഏതാണം മാസംകുഞ്ഞു് ലഭിക്കി  
താമസമാക്കിയതും പ്രൂര്ബക്കമായി. സംഗീതന്തിലുഖായ  
ഈപരിപരം ആദായപ്രദാക്ഷാനാളുള്ള ആഗ്രഹം ശക്തി  
മത്തായിയാണ്. ലീഡ്സുകൾക്കാരത്തിൽ ഇതാവിനം  
മക്കംക്കം ലഭിക്കിലെ കലാരൂപങ്കളിൽ റംഗപ്രദേശം  
ചെറുവാനുള്ള സൗകര്യവും പ്രദേശവാദനമായി. ലഭിക്കിയ ലീ  
ഡ്സുകൾ മാതാവും ദൈവിക്കൂലു താമസിച്ചുതു്. എന്ന  
തന്നെയുമല്ല, നാർക്കോറം വളർന്നവനു മകളുടെ യഥാ  
നലാവണ്ണത്തിൽ ലീ അപാരതചിത്രനാട്ടനവന്നാറി  
ഞ്ഞ ഇതാവു് അഥാള്ളുന്നതു ബന്ധം ഇംഗ്ലാൻഡാണ്  
അതായും വിരാമമിട്ടു്. പിന്നീടുള്ള ലീഡ്സുകൾ ദൈജീവിത  
ഞ്ഞപുറി സാധുടെ ബന്ധം ഒരിം യാത്രായ ഉൽക്കല്ലു  
യും പ്രദർശിപ്പിച്ചുതായി കാണുന്നില്ല. ഏ പിതാവബാ  
നിച്ചു് ആദ്യം ഡൗണിനിൽത്തന്നെ താമസം തുടർന്ന്. അ  
ഥാള്ളുടെ സാന്നിദ്ധ്യമാനിലെ നാർക്കോറം ക്ഷണങ്ങാണുവദ്ദു

യിങ്ങനാതിനാലും മദിരാസക്തി അനുകൂലം വല്ലിച്ചുവന്ന തിനാലും ഷായുടെ ബാല്യജീവിതം സന്ദേഹപ്രശ്നമോ ക്ഷേമകരമോ ആയിത്തന്നെവന്ന ക്രത്തേണ്ടതില്ല. ഏ നാൽ ഭാരിപ്പുന്തിന്റെ കരാളം ഒഴും പതിക്കണ്ണിവനിക്കില്ലതാണ്. പ്രാക്കറവേകാണ്ടണാകുന്ന മറു പരാദവഞ്ചംകും അഡാർഡം വിഡേയുന്നായി. ഉള്ള തിനേക്കാർഡം കുട്ടത്തൽ ഉണ്ടെന്ന നടിക്കണ്ണം ആവശ്യരും പലപ്പോഴം നേരിട്ടിട്ടണ്ട്. ഈ ബാല്യകാലാന്ത്രവഞ്ചളാണ് ഷായേ ഭാരിപ്പുന്തിന്റെ പരമശത്രുവാക്കിയതും ചെറുപ്പകാലത്തും ഭാരിപ്പുഭിംഗം അനഭിക്കുന്നവയുടെ മനസ്സിൽ അതിന്റെ അഴിയാച്ചായങ്ങൾ ആജീവനാനം നിലകൊള്ളുമ്പോൾ.

ഷായുടെ ബാല്യകാലവിനോദങ്ങളിൽ നീന്തലിനും അതിപ്രാധാന്യമുണ്ട്. പിതാവിന്റെ മില്ലിന സമീപമുള്ള കൂട്ടത്തിൽ, അവർ രണ്ടുപേരുമൊന്നിച്ചും അതിലേ കൂപ്പും. മരിക്കുന്നതുവരെയും അതിലുള്ള അഭിയച്ചി മാറ്റിയതും ലഭ്യമായ ബാലമാരുമൊന്നിച്ചും ലിലാവിനോദങ്ങളിൽ പങ്കെടുത്തുന്നതിനും ഷാജ്ഞ കൂൺസപാതയ്ക്കും പിതാവും അനാവദിക്കാനെത്തിനേക്കുറിച്ചും ഷാ പിന്നീടും അധിക്കേപിച്ചിട്ടിട്ടുണ്ട്. അടഞ്ഞുള്ള ‘വൈസിലിയൻസൗളി’ൽ ചേന്നും പഠിത്തമാരംഭിച്ച ബാലങ്ങൾ സഹപാർിക്കുമായി നിതാന്തസംസ്കർത്തിനു ചേരുന്നുകൂട്ടുങ്ങൾ ലഭിച്ചുണ്ടില്ല. ഫോർഡിംഗിൽ താമസിക്കുന്നവരുടെ അതിന്നും അവസരം കിട്ടകയുള്ളതും പദ്ധതിക്രമം തുടർന്നുണ്ടായെ ഷാ വിഭാവനം ചെയ്തുള്ളതാണ്. വീട്ടിലുള്ള ഉപദ്രവങ്കാണ്ട് അതിൽനിന്നും

ഴീയവാൻ മാതൃഭാണ്ട് മാതാപിതാഭന്നാർ കട്ടിക്കേളും പഞ്ചിക്രൂട്ടന്തിൽ അധിക്കരിച്ചുനാതന്നായിരുന്ന ഷായുടെ അതശ്യം. മതപരം ഷാദേഹം അതിന്റെ വൈരിയാക്കി തീക്ഷ്ണനാതിനേ സഹഖമായുള്ളൂ. തൊയറാട്ട് പ്രജ്ഞായിൽ പോകനാതിൽ ഷായുട്ട് ഒരു നിർബന്ധവും ഇല്ലായിരുന്നതാണ്. വീട്ടിലുള്ളവർ ഷാദേഹം പെരുജാരുന്നതിൽ വലിയ ഗുണ പതിപ്പിച്ചുനില്ല. എന്തു കാര്യത്താക്കരിച്ചും അധികാരിയുള്ള ദ്രോഡ സംസാരിക്കും. അതിൽ ഒരു നിയന്ത്രണവും ചെലും താഴീയില്ല. അമ്മാവന്നാനിച്ചു സവാരിപോകുന്നൊപ്പം അറ്റുവീലകമകളും ഗാനങ്ങളും പരായനാതിനും പാടനാതിനും ഒരു കുറവുണ്ടില്ല. എല്ലാവരും ബാലങ്ങനാട്ടു തല്ലാനിലയിലാണ് വർത്തിച്ചിരുത്തുന്നത്. സാമൂദായികമന്ത്രം ദക്ഷേയും അചാരങ്ങളും കുറിച്ചും ഷായുട്ടു ശരിയായ പരിജ്ഞനാനം, ലഭിക്കാനുള്ള അവസരങ്ങൾ ഉൾപ്പെടെയായിരുന്നു. കടിയനായ പിതാവിനെ അയൽക്കാരം ബന്ധുക്കൾും ധാതോരായ സാമൂദായികചടങ്ങിനൊക്കെ അടിയന്തിരത്തിനൊക്കെ ക്ഷണിക്കാതായുള്ളൊപ്പം ഇതിനുള്ള അവസരം കിട്ടാതായി. സമൂദായത്തിൽ സ്ഥാനം കാംക്ഷിക്കുന്നവർക്ക് അപരിത്രാജ്ഞമായ അവഭിജ്ഞത്തോം ഷായുട്ട് നിശ്ചയിക്കുപ്പടാൻ ഒരു പ്രഖ്യാതമായ പ്രഖ്യാതവായിത്തീർന്നു. സാമൂദായികക്രമുകളുടെ കൂടുതലിനും അകന്ന നില്ക്കുവാനിടയായ ഷായുട്ട് പെരുജാരുത്തിൽ വേണ്ട സാരസ്യമോ സൗമന്യമോ രൈക്കലും പ്രഭർഗ്ഗിപ്പിക്കുവാൻ കഴിത്തുമില്ല.

സംഗീതം, ചിത്രകല, മുതലായവയിലും ഷായുട്ട് ഇക്കാലത്തും ശക്തിമന്ത്രായ ആഭിനിവേശവും അസ്ഥാനത്തിയും ഉണ്ടായിരുന്നു. ദശാശ്വവംഘതയ്ക്ക് ‘ബാംഗാ’ കാണ്ണനാതിനും

സൗകര്യമായതിന്റെ ഫലമായി സുപ്രസിദ്ധ ഗാനങ്ങൾ ഒഴിവാം എഴിസ്ഥഭായി. ഇതിനുംപുറമേ, പ്രിയാനോ വായിക്കനാതിൽ എറേക്കുറ വൈദശ്യഭ്യും കൈവരത്തി. മാതാവും സഹോദരിയും ലഭ്യനിൽ മാറിത്താമസിച്ച ദ്രോഡ സ്പദ്രംഭത്തിലെ പ്രിയാനോ സ്പന്താവശ്യത്തിനു മാതൃമായി കിട്ടി. ലഭ്യനിൽ അവരൊന്നിച്ചു താമസമാക്കിയേപ്പാഴേയ്ക്ക്<sup>9</sup> അവരുടെ സംഗീതസഭസ്ഥകളിൽ പ്രകാശവാനമുള്ള പാടവം കരസ്ഥമാക്കിയിരുന്നു. ശാസ്ത്രീയമായ അല്ലാസംകാണ്ട്<sup>10</sup> സംഗീതം തൊഴിലാക്കുന്നതിനു ശ്രദ്ധിച്ചതായി കാണുന്നില്ല. അഭിജാതക്കുടംബത്തിലെ ഒരു ദംശം ഇത്താഴിലിനു പോകുന്നതു് എറേക്കുറ അപമാനകരമാണു് കാർഷാ കരതിയതിനാൽ ആ വഴിക്കയാതൊരു പ്രോത്സാഹനം നൽകിയതുന്നില്ല. എന്നാലും വാസനയും സ്പവരിത്രുമ്പുംകാണ്ട് ഷായ്ക്ക്<sup>11</sup> അസുഖാഹായ സംഗീതജ്ഞതാനം ലഭിക്കാതിയിരുന്നില്ല. ചിത്രമുള്ളതിലും കരു പ്രതിപത്തിയുണ്ടായി. ഡബ്ല്യൂഡിനിലെ കലാമന്ത്രിരഞ്ഞിൽ സഖ്യക്കിച്ചിട്ടുള്ള സകല ചിത്രങ്ങളും പ്രതിമാശില്ലങ്ങളും ഷായ്ക്ക്<sup>12</sup> സുപരിചിതങ്ങളുായി. ബാലുകാലസഹജങ്ങളുായ വിനോദവിഹാരങ്ങളുക്കിട്ടുള്ള ഷായ്ക്കുടെ അഭിപ്രായങ്ങൾ സ്പാനഡവത്തിൽനിന്നും ഉഭിച്ചയൻ്വയാണ്.

ബേക്ക് റൂസിയരേപ്പാലെ ബാബുകാലത്തുന്നതെന്ന ജീവികാസന്ധാദനത്തിനു ജോലി അനേപാഷിക്കാൻ ഷാ നിർബാഡനായിണ്ടിന്ന്. പതിനഞ്ചുവയസ്സായതോടുകൂടി അതിനു മുതിന്ന്. അഞ്ചാവൻകുറ സഹായത്താൽ ഡബ്ല്യൂഡിനിലെ ഒരു പ്രീസിൽ ഇന്ത്യാപ്പണിയിൽ ഷാ 1871-ൽ പ്ര

വേണിച്ചു. ആഴ്ചതോറും വാടക പരിച്ചു കൊണ്ടവരികയും മാനേജ്ഞറുടെ അസാന്നിഭ്യർത്ഥിൽ ജോലി പരിപാലിക്കാൻ വന്നിരുന്ന യുവാക്കന്നാൾക്ക് ഉപദേശം നൽകുകയും ആയിരുന്ന ഷായുക്ക് നിശ്ചയിച്ചിട്ടിരുന്ന ജോലി. മതസം ബന്ധമായി എന്നം അവരുടു സംസാരിക്കുന്നതെന്നു പ്രത്യേകം നിരോധനം ഏഴുപ്പത്തിയിരുന്നു. എത്താനും മാസങ്ങൾക്കുള്ളിൽ ഷായുക്ക് ആ ആഫീസിലെ കാഷിയരുടെ പണിക്രൂട്ടി നോക്കുന്നതിനും. ആഫീസും ജാലിയിൽ ഷാ പ്രദർശിപ്പിച്ചു സാമത്ര്യം എല്ലാവരുടെയും അഭിനന്ദനയ്ക്കിൽ മുന്തിരിക്കുന്ന മുട്ടയാക്കി. ശ്രദ്ധാ മുട്ടതലും പൊട്ടുനു ലഭിച്ചു. പിതാവിന് ഷായുടെ അഭ്യുദയത്തിൽ വളരെ സന്തോഷം തോന്തി. അപ്പോഴേയുക് മദിരാസക്കി പ്രഥമ നിശ്ചയങ്ങളുടെ കൈവെടിത്തിരുന്ന കാർഷായുക്ക്, മകൻറു ഉയർച്ചയും വിജയവും, തകൻപോയ സ്വന്തജീവിതം എന്നാകാശായിരുന്നവനാതിനെക്കരിച്ചു് വിഭാവനക്കുവയ്ക്കുന്ന ഉന്നേജകമായി. എന്നാൽ ഷായുക്ക് ആഫീസും ജാലിയിൽ ഉന്നേശപ്രദമായിരുന്നില്ല. ആ അടിമത്പരത്തിൽനിന്നും മോചനം ലഭിക്കുന്നതിനും ലഭനിലെ അതിവിശാലമായ അന്തരീക്ഷത്തിൽ ഒരു കലാകാരന്റെ ജീവിതം നയിക്കുന്നതിനും ഷാ ആഗ്രഹിച്ചു; ആയിടയുക്കു മതപരമായ ഒരു പ്രസംഗം നടന്നതിനെക്കരിച്ചു് ഡൗണിലെ ഒരു പ്രമുഖവന്നതിൽ ഷാ ഒരു കരിപ്പു പ്രസിദ്ധ ചെപ്പട്ടിയതു് അല്ലാമാരക കോളിക്കുന്നതിനും കാരണമായി. ഷാ ആദ്യമായി സ്വന്തപരിൽ പ്രസിദ്ധം ചെയ്ത കരിപ്പു പ്രസിദ്ധ ഇന്ത്യൻതന്നെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ മതവിശ്വാസരാഹിത്യവും ചാർഘാകത്പരവും പ്രത്യേകപ്പെട്ടതി. ഷാ

യുടെ ഔന്ധക്കലേ ഇതോന്ന തൈച്ചിച്ചു. അനേകലക്ഷം അത്മാക്കലേ മാനസാന്തരപ്രക്രിയയിൽ കൈല്ലും കഴി വുംബാധിതന മതപ്രാസംഗികൾ, ഷായുടെ കാല്യ തതിൽ ടുണ്ണപരാജയമാണാഡായതു്. അതു നിരീശപര തൊം പ്രവൃത്തിക്കന്നാൽ മാത്രമേ, ഷായേ അതു് പ്രചോദിപ്പിച്ചുമാറ്റു. എഴുതാൻതുടങ്ങിയ ഷാ പിന്നീടു തുങ്കതുര അതു തുടന്നു. സപാദിപ്രായങ്ങളേ ശക്തിയായി പ്രതിപാദിക്കുന്നതിനു് ഷാ ഭക്തം മുസിയില്ല. അനു തുടങ്ങിയ ഇം ദ്രുവസാധം എഴുപാലത്തുവുകൊല്ലുതോളും അനസ്തമായി ഇടത്തടവില്ലാതെ ആവേശതോടു് അലംഭാവമില്ലാതെ തുടന്നതു് ഒരു മഹാത്മയമാണു്. എല്ലാ ഗമകാരനാമിൽ അദ്ദും പ്രേരം അച്ചടിച്ചുകാണുന്നതു് അതുമോദകരമാണു്. അതു അനഭ്വത്തക്കരിച്ചുതന്നു പഠിക്കുന്നതിനു് ഷായുടു് അതിൽ വിശേഷഭായ അനുറാദമാനുമാഡായില്ല.

ഷായുടു് സർക്കലാശാലയിൽ പ്രവേശിച്ചു് വിജ്ഞാനം സന്ധാരിക്കുവാൻ അതു ജനിക്കാതിരുത്തിനില്ല. പ്രക്ഷേ, ചുറുപാടുകൾ അനുകൂലിച്ചില്ല; വെളും ബിത്തങ്ങളുംിൽ കൈതിച്ചുനില്ല; ഷായുടെ വില്ലാല്ലാസന്തിക്കുന്ന പ്രോഡൂക്കൾ സ്വപ്നരിതംകൊണ്ടു നികത്തി; അതിനേ കഴി വുംബാധിതനുള്ളിൽ. വെളും വായനകൊണ്ടുമാത്രം വികസിക്കുന്ന ബുദ്ധിയുടെ കുറവും കുറവും ഷായുടെ മനസ്സംനും ഓം നാലുപോലെ വെളിപ്പേച്ചുതന്നി. സർക്കലാശാലയിലെ വിശാലഗിക്കുന്നതിനു വിശ്വയനായിരുന്നാൽ വരാമായിരുന്ന രൂത്യാസങ്ങൾ വിഭാവനംചെയ്യുവാൻ സാധിക്കും. കൈകളിൽ കിട്ടിയ ഗമങ്ങളേ ചട്ടവും ചിട്ടയുമി

ലുംതെ വായിക്കുന്നതിൽ ഹാ വെരുപ്പുംരുത്തേണ്ടും അതീവ തല്ലുരനായിരുന്നു. ഡിക്കൻസ്, ഫോളിയർ മുതലായവരുടെ കുതികളിൽ അന്ദ്രോഗനിന്റെ മനം കൂളിത്തു. ഷൈലി യുടെ കവിതകളിൽ അവിടെ അഭവതല്ലും. ആതു മഹാകവിയുടെ വിസ്മയാത്മകമായ ജീവിതവും ആശയങ്ങളിൽ ഹായ്ക്ക് എറേക്കരെ പ്രദേശകമായി; വിശ്വമാവസ്ഥങ്ങളിൽ ചു സ്കൂകപാരായണന്തിൽ എപ്പുപ്പെട്ടുകഴിത്തതു കൊണ്ടുണ്ടായ സംസ്കാരവുംരോഗതിയേ ഹായ്ക്ക് കരസ്ഥമാക്കാൻ കഴി തെരുംതും. സപ്പരിഗ്രമംകൊണ്ടമാത്രം വിപ്പുലമാക്കിയ വിജ്ഞാനമാണ്, ഹായുടെ ബുദ്ധിജീവിതത്തിന്റെ അടിത്തക്ക്. അതിന്റെ പരമ്പര വിസ്തൃതിയും ആഴ്വും കരശ്വാനമല്ലതാണ്. മാതൃഭാഷയിലല്ലാതെ മഹാനാനി ലും പാണ്ഡിത്യം സന്ധാരിച്ചുത്തമില്ല. ലത്തീൻ, ഗ്രീക്ക്, ഫ്രഞ്ച്, ഇററാലിയൻ മുതലായ ഭാഷകളുമായി വെരും പരിചയമേ ഉണ്ടായുള്ളൂ. ഹായുടെ അനുഭൂതിക്കാഞ്ചനം കൂട്ടിപ്പിംഗ്സിയായിരുന്നുവെന്നുവേണ്ടം പറവാൻ. പത്രങ്ങളിൽ മാസികകളിൽ വായിച്ചു മനസ്സിലാക്കാനുള്ള ഭാഷാ സപാധിനതയിൽ കവിതെരുംതും ഇതാനം മിക്ക ആധുനികഭാഷകളെ സംഖ്യിച്ചുട്ടേണ്ടും ഹായ്ക്ക് ണായിത്തുനില്ല. എൻ്റെലണ്ടിനു പ്രത്യേകമൊരു സംസ്കാരവും ഭാഷയും നാടകവേദിയും ഉണ്ടെന്ന വന്നതും ഹായുടെ ബാബ്രാ കഴിഞ്ഞേണ്ടംമാണ്. ജീവിതവിജ്ഞാനത്തിൽ കൊണ്ടിരുത്തു നന്ന എന്റെവീഡിക്കാർ സപദേശം വിട്ടും അനുരാജുങ്ങളിൽ എത്തിച്ചേരുകയും പതിവായിരുന്നു. ദേശാഭിമാനം, അക്കാദം അതും അതു തീരുമായിരുന്നില്ല. ദേശീയതപം വികസി

ചുത്ത് എൻഡലണ്ടിലെന്നവോത്തൊട്ടക്കടിമാത്രമാണ്. ഷായും കേൾമകാംക്സികളായ മറ്റ് ചുരിഷ് യുവാക്കു നാരേപ്പാലു നാട്ടവിട്ട് വിദേശത്തിൽ താമസമെടുപ്പിക്കാനാണ് നിശ്ചയിച്ചതു്. തദ്ദൈസരണം 1876-ൽ ഡബ്ലിനിലെ കാശിയർ ജോലിയിൽനിന്നും പ്രിരിച്ചുവിട്ടു തിനുഞ്ഞു്, അക്കാദ്യത്തിൽ ഒരു നോട്ടീസ് കമ്പനിമാനനും അദ്ദേഹം അയച്ചു. കാർഷാ മകൻറും ഈ ഉദ്ധൂമത്തേങ്കറിച്ചു രക്ഷാവും അറിഞ്ഞിരിക്കില്ല. മകൻറും വിദേശപ്രവാസം താനാട്ടുകാനതനാക്കുമെന്ന് കാർഷാ ഭയാണ. എന്നിട്ടും അതു തന്ത്യനാതിന്നതുനിഞ്ഞില്ല. കമ്പനിമാനനുജ്ഞരക്കും ബാണ്ണാഡിൻറും സ്പദാവഗ്രാംങ്ങളും കുറിച്ചു് ഒരു അഭിനന്ദനപത്രമെഴുതിക്കൊണ്ടിരിക്കുവിന്തു് കാർഷാ നേരം ചെയ്തുമില്ല. ഷായേ സദേശാഷിപ്പിക്കുന്നതിനപകരം ഇതു് കോപപരവരശനാക്കി. വിശ്രദിപ്പുനായ കാശിയരെന്നു് മാനേജർ നൽകിയ സർട്ടിഫിക്കററിനെപ്പറ്റി ഷായ്ക്കു് അവജ്ഞാനാണ് തോന്തിയതു്. തന്റെ പിതാവിനോട് ഇസ്സംഗതിയിൽ അനാദരം തോന്തിയ, ഷാ, പില്ലാലത്തു് അതിനെങ്കറിച്ചു് ലോക്കർ ജാണ്സനുപേപ്പാലു പദ്ധതപിച്ചതായി കാണുന്നു. അത്യാണ്ടു് എപ്പിൽമാസത്തിൽ ഡബ്ലിനിൽനിന്നും കൂപ്പൽ കയറി, നേരെ ലഭനിലേയ്ക്കു തിരിച്ചു. നാലുകൊല്ലുത്തിലയികും നയപാത്രരിഞ്ഞാട്ട നോക്കിവന്ന ഗ്രമസ്ഥാപ്തി പെട്ടുന്ന പേക്ഷിച്ചു് വിവേകഗ്രൂഹായി ഇത്തുന്നേയ്ക്കു് എടുത്തു ചാടകയാണ് ചെയ്തേന്നു് ഷായുടെ പല പെന്ദുക്കളിലും കുത്തി; ലഭനിൽ ധാതോദ വിജയവും കുറക്കാല

തെയ്യുക കമ്മികാണവാൻപോലും സാധിച്ചില്ലെങ്കിലും, അങ്ങോട്ടുള്ള പ്രധാനം അനവസരാവിത്തേനം മഴപ്പ് മോഞ്ചുകി അങ്ങനാ ടിനീക്കാ എയ്യുക തോന്നിക്കിലും; ഏ തായാലും ആ സംഭവം ഫായുടെ ജീവിതത്തിൽ ഒരു എ പ്രധാനസന്ധിയായിണ്ടിവും. തന്റെ ഇംഗ്ലീഷ്യേരുഡം വാസനക്കേള്ളും അനാസരിക്കവാൻ ദ്രുതനിയും ചൊല്ലു ചൊത്തേണാലും, ഈ വഴിത്തിരിച്ചുപിഠാങ്ങരവാദിയും.

## ലഭക്കിവാസം—ആദ്രാട്ടം

ലഭക്കിൽ ആഗതനായപ്പോൾ ഷായ്ക്ക വയസ്സ് ഇ ത്വരിച്ചുതോളുമായി. അപ്പോഴേയും ഒരു സാധാരണ ഇംഗ്ലീഷുപത്രപ്രവർത്തകരിന്റെയും ഗമകാരന്നീരയും നിലവാരത്തിനമീതയുള്ള പരിജ്ഞാനം സന്ധാരിച്ചിരുന്നു. ജാഹ്ജ് എലിക്കുറിക്കുന്ന നോവലുകളും നില്ലിക്കുന്ന ആത്മകമായും മറ്റും സുപരിചിതമായിരുന്നുവെന്ന മാതൃമല്ല, അവ ഷായുടെ മരുപട്ടണത്തിൽ മായാന്തവിധം പതിനേരുമിച്ചു. ഷാതന്ന രൈക്കൽ പരക്കുണ്ടായി; അറിയാന്നുവാൻ കഴിവില്ലാത്തതിൽനിന്നുംവിശദങ്ങൾ ജനിച്ചുതെന്ന്. ബുദ്ധിപരമായി വന്നുവേൻ പ്രദാനഗമനവും അത്രതാവഹമാണ്. അപരമന്മാപാടവം ശരിക്കെതിരെ; ശാസ്ത്രപ്രതിപത്തി ഇതിനു ദോഷാദിവുമായി. ഒരു ഗമകാരനായി ജീവനമാരംഭിക്കുവാൻ കയറ്റിയല്ല ഷാലഭക്കിലെത്തിയതു്. അവിടെ ഒരു ലെവിഹോൺകവി ദിവിശി, കിട്ടിയ ജോലിയും എരാനാരം തുടന്നില്ല. എല്ലാ പീടികകളിലും ലെവിഹോൺകവികൾ ലഭിപ്പിക്കുന്നതിനു ഷാസ്ത്രമന്മാരുടെ പ്രേരിപ്പിക്കുകയെന്ന തുമാവഹമായ ജോലി കെട്ടും അംഗീകാരത്തിനു രസാവഹമായി അനീന്നില്ല. ആ കമ്പനിയുടെ ഉടമസ്ഥ കെക്കാറം ചെയ്തേപ്പോൾ, മാനേജർപ്പണിയിൽനിന്നും വിരുദ്ധക്കന്ന

തിന് ഒരു താഴ്വാരായി, കാതാവരാനില്ലെ താഴ്വാഹാക്കിയ, ഒരു, കട്ടംബാങ്കിൽ ഒരു ദോശം കുറച്ചു എന്ന വിവാഹിപ്പു ഉണ്ടാണോ, ഈ അഭ്യർത്ഥിക്കാരിയും മോഹിതനും ആക്രമിക്കപ്പെട്ടിരും. അതുകൂടാം അതിനില്ലോതു സ്ഥാപിക്കുന്നതാണോ എന്നും ഒരു ദാനിയും അഭിദ്രൂപ്യം രണ്ടാം ദാനിയും പിടിച്ചിരിക്കുന്നതു. അതിനാൽ ഏതു ബുദ്ധിമുട്ടിലും അല്ലായും രഹായജാലി മെച്ചപ്പെടുത്തണം എന്ന് ഒരു പ്രസ്താവി, ഒരു മിഡി, ഉണിക്കിലും അനാഥത്തെ ബഹിഗിത്തിക്കാരിൽ ഒരു ദാനം അഞ്ചും അഞ്ചും അഞ്ചും ലഭായിക്കുന്നു. ബഹിഗിത്തിനും ദാനാട്ടുടി കരിങ്ങാലി ചെങ്ങുവാൻ ഒരു ശബ്ദാഭിജനാ യവക്കാസരികൾം ഒരു ദാനം അഞ്ചും ദാനം, വിജയം എഴുപ്പിൽ കൊഞ്ചിക്കുന്നു.

ഒരു ക്ഷേമ സാഹിത്യകാരനായി ജീവിക്കുവാൻ ഒരു പ്രസ്താവന; എന്നാൽ ഉള്ളടിയാൽ പ്രശ്നം ഉത്തരിക്കുന്ന കല്പകരുക്കൾ സാഹിത്യക്കൗൺസിൽ അനുഭവമാണ് എന്നാൽ ഒരു ബാധകതും. ടെലിഫോൺകത്വനിലെ ജോലി വിക്രയ മുതൽ, ഒരു നോവലിസ്റ്റായി ഡാ. കറിന്റാഡാ ചൗധുര്യം, അദ്ദേഹകാലിപ്പക്കാണ്ട് അദ്ദേഹവാദകൾ എഴുപ്പിലാക്കിയതും. ദിവസംതോഴം കുറച്ചായി ഇതുവീതം എഴുതുക എന്ന നിർബന്ധം പിടിച്ചുതിനാൽ മാത്രമാണ് ഇതു സാധ്യമായതും. എത്രയാണില്ലാ ചെറുകുളങ്ങാ നഗരിക്കുവരും അതിനും അനുഭവാനും അനുഭവാനും നില. നോമുന്നു നോവൽ പ്രസിദ്ധം ചെറുകുളങ്ങാ കിട്ടിയില്ല. അദ്ദേഹകാലിപ്പത്തിനു ശേഷമാണ് ഏതു പുസ്തകാശം കണ്ടും. നോമുന്നു നോവൽ എഴുപ്പിലാക്കിയും തന്നെ ഒരു പ്രശ്നമാണുണ്ടായില്ല. അദ്ദേഹപാശംവിശദിപ്പാതെ പണി

കൈചുത്തതിനു ഷായ്ക്ക് ഒരു പെനിഡപാലും അതാഴയും നിബായില്ലെന്നുള്ളതും ഇന്നും അതുള്ളതാവഹമായിണ്ടെന്നുണ്ടോ; ഇവയുടെ കൈയെഴുത്തുപ്രതികളുായ അഞ്ചുകടലാസുകെട്ടുകൾ കൊണ്ടേന്നും ഷായ്ക്ക് നിബായ മനോഭാവം അഞ്ചുപ്രതിക്രിയാരെ വിവാദംചെയ്യുന്നുണ്ടെന്നതിനു വിശമിക്കുന്നു ഒരു സ്നേഹമയിയായ മാതാവിഡൻറതിൽനിന്നും ഭിന്നമല്ല. ലഭ്യനിലെ ഏല്ലാ പ്രസാധകമായം കൈയ്യോഴിഞ്ഞു; അതു അഞ്ചു നോവലുകളും ജാസ്റ്റിനിലെ ചീതുകളും അഞ്ചു നോവലുകളും കൂടിഞ്ഞു. ഷായ്ക്കുടെ പിന്നീടുണ്ടായ യഥസ്ഥാനിന്റെ ചുട്ടുകൊണ്ടും അതു സമാധിയിൽനിന്നും അവയ്ക്ക് ഉണ്ടാവാനും ചുരുതു വാങ്ങവാനും സാധിച്ചുള്ളൂ.

ഷായ്ക്കുടെ നോവലുകൾക്കു ലഭിച്ച സ്കീകരണം, അവയുടെ ദോഷസന്ധിപാതംകൊണ്ടും; കംലത്തിനുണ്ടാവിയുള്ള ഏഴിനും അഞ്ചിനും തുടർച്ചാന്തരതുകൊണ്ടാണെന്നു പറയാം. കമാംലടക്കയിലും പാതുരചനയിലും ജീവിതവിമർശിലും അവ പിനോക്കേല്ല. ഏന്നാൽ ഇംഗ്ലീഷ് ജനതാഴലാലിച്ചിത്തനു അവരുടെ അഭ്യന്തരങ്ങളും പ്രസ്താവനങ്ങളും നിന്നിട്ടുണ്ടോ അപൂർണ്ണിക്കാണോ തുനിയുന്നവരോടും അനുഭാവം കാണിക്കുന്നതിനുള്ള വെമ്പനസ്യമാത്രേ പ്രസാധകമാരും മനസ്സില്ലുള്ളതും. അനുഭാവകമായുടെ അഭിയോക്കുകളും മാനിക്കാത്ത ഏഴിനും അഞ്ചിനും പ്രസാധകമായം അപജ്ഞയ്തിൽ അക്കെപ്പടാനേന്നു തരുന്നുള്ളൂ. അതു കൊണ്ടും, അവസ്ഥപാതയ്ക്ക് അവയ്ക്ക് വളരെനും കാണതിനിക്കേണ്ടിവന്നതും. ആപ്രൂഢികാനിമ്മാനും തല്ലാലും ഫലപ്രദമായില്ലെങ്കിലും മരുന്മാരും വിധത്തിൽ അനുഗ്രഹഭാഗിയ്ക്കുന്നും, സാഹിത്യവിലും ഷായ്ക്ക് ഏറെക്കുറഞ്ഞ അഭ്യാ

സം നാളകി; ജീവിതവിമർശനത്തിൽനിരുപ്പം ലാക്കം ഫോക്കം നിശ്ചിതമായി; പാതുരചനയിൽ പാടവം സന്ധാദിച്ചു. ഇതിനെല്ലാഭ്യർഹിയായി, പ്രരാജയംകൊണ്ടു പത്രരാത്രെ ഷാ സാഹിത്യകാരനായിരിക്കാൻ ദ്രോഡ്രുതം കൈകുഞ്ഞാണെന്ന്.

അഭ്യരാകാലു ന്റിനിട്ടും അനുഭവവൻ തികച്ചും അഞ്ചിക്കുവാൻ സാരിത്യുചെറു ഷായുടോടു പ്രശ്നാജന്മാപ്തകിലും മനസ്സു മട്ട ശാതെ മുങ്ഗാരാഞ്ഞത്രന്ന ദ്രോഗനിശ്ചയം ചെയ്തു. എന്നാൽ, ദാരിദ്ര്യവും നാശവും അഭ്യുദയം മാറ്റുന്നതിനു താഴാരായിനിന്നും ഫോറുവിളിച്ചു. അജയുമായ ഷായുടെ മനസ്സും വീരോടും അവയെ എതിക്കേണ്ടി നുകളും കാലും കാക്കും. സംഗീതാല്പര്യാപ്പനത്തിൽ മാതാവിന്നും വലിയ ആദായം ലഭിച്ചിരില്ലെന്നും കുടംബാദിരണ്ടാണും അവതാരം തിലായി; പുർണ്ണപത്രക്കളുടെ അന്ത്യാധിനംകൊണ്ടും ഇനിയും വല്ല വിധത്തിലും കഴിക്കാമെന്ന മോഹവും തീരെ ഒക്കവെടിയേണ്ടിവന്നു. ഇതുവരെ വെടിപ്പായും മുത്തിയായും വസ്തും വസ്തും ചെയ്യുന്നതിൽ നിർബന്ധമായും ഒരു നിലയിൽ നിന്നും ഒരു നിലയിൽ കൂടിയായി. പുതിയ ഉച്ചപ്പുകൾ വാങ്ങുവാൻ നിരുത്തിക്കില്ലാതെ പബ്ലിപ്പുകൾ വിഷമിച്ചു. പഴക്കംകൊണ്ടും നുഠലഴനക്കിനാവയെ അമുയുടെ കത്തിക ഉച്ചയോഗിച്ചു മറിച്ചും ശരിയാക്കി നടപ്പിലാക്കിയിരുന്നു. കീറിയ ചെത്തപ്പുകളും പഴയ തൊപ്പിയും ധരിച്ചു നടക്കുന്നതിനു നാശംകൊണ്ടും ബുദ്ധിമുട്ടി. രൈക്കൽ, ലണ്ടനിലെ തെരുവുകളിൽ ഒക്കയിലോന്നമില്ലാതെ അലാറ്റുനടക്കുന്നു, അടുത്തുകൂടിയ അഭിസാരിക, പണസ്സും വിശ്വാസിച്ചുന്നതു കുലക്കിടക്കുന്നതുവരെ

ഷാങ്കയ പിത്രിടൻ, സഹായമല്ലത്തിനു മറ്റൊരു ഗൗപ്പ്യി  
ശക്താരനോട് ‘എൻ്റെ ക്ഷേത്രിലും ഒരു കാമ്മുപോലുവി  
ണ്ട’നും ഷാഖ്യജീവനാനിക്കാഡി. ദാരിദ്ര്യചീപിസ്ഥാൽ  
വിഷമിച്ച ഇത്തരം ധാരാ അവസരങ്ങളിൽ ഷാഖ്യജീവനും കാ  
ലത്തു നേരിട്ടു. അതിജാത്യജൂഡി കുട്ടംബവന്തിലെ ഏറ്റവും  
തിനും ഇതിൽക്കവിഞ്ഞു ‘അഭിമാനക്ഷയം തോന്നാനി  
സി. ഈ ക്ഷാലവന്തെ പ്രാരബ്ദജാഗ്രഹപ്പറ്റി ഷാ പിംഗാലത്തു  
പരാത്തിട്ടുള്ളതു’ അക്ഷരംപ്രതി സത്രഭാഗിരിക്കുന്നു.  
പേരും പ്രതാപവും ചുറ്റശപ്രത്വവും തിക്കണ്ടിരിക്കുന്ന കാ  
ലത്തും പഴയ സൂര്യനക്കു ഉദ്ദീപിപ്പിക്കുവാൻ അനു  
ഭവ എവശ്വരജാഗ്രഹം അങ്കേപടി കാണുവാൻ കഴിഞ്ഞി  
പ്രേരണവരും. ചില പൊടിപ്പും തോജാലുംവച്ചു അവ  
യെ മനസ്സുമുഖായജൈകിലും ചിത്രീകരിക്കുന്നതു. തന്നെ  
മാതൃക്കെതിരുളുള്ള പ്രത്യാഗി വരച്ചുകാണിച്ചതിന്റെ അ  
സാംഗത്യവന്തെ ഷാ പിംഗാലത്തും ശക്തിയാഗി ചുണ്ടി  
കാണിക്കുന്നു. സ്ഥിരമാഗി കിട്ടിക്കൊണ്ടിരുന്ന ശമ്പളമു  
പേരുണ്ടും, ജോവിയോന്നമില്ലാതെ അലാറത്തുനടന്നും,  
മാതാവിനും ഒരു ഭാഗം വര്ത്തിച്ചിരുന്നു ഷാതന്നു ത  
ന്റെ അനാഭവത നടപടിയെ ഭർത്താചിത്രം: “താൻ അനും  
ശാരീരികമായും നാനാസികമായും ചുണ്ണാരോഗ്യം അനുഭൂ  
വിചുറിക്കുന്നു. യൗവനത്തിന്റെ തിളപ്പിക്ക, കഴുപ്പത്തിലാ  
ണ്ടിരുന്നു കുട്ടംബവാതതെ വേണ്ടംപോലെ സാഹാഗിച്ചില്ല. ജീ  
വിതക്കുംജാളിലേയ്ക്കു തന്നുത്താൻ ഇരജാതെ അനു  
ഭവ അവയിലേയ്ക്കും ഉന്നിവിട്ടു. എൻ്റെ മനസ്സുപ്പറ്റി  
ഡ്രാഗുഡൈഷറിച്ചും മറ്റാളുകൾം എൻ്റെ പഴിച്ചു. ഒരു യുവ  
തി എഞ്ചോടു നേരിട്ടും അതിപ്രയക്ഷമാഗി സംസാരിച്ചു

തിന് തൊൻ അവക്കെ ബഹുമാനിച്ചു. പേറ്റപ്പിസ്, തന്റെ ഡയറിയിൽ, തന്റെ കാമാലൃത്മകൾ ദൈത്യരൂപത്വം നിരസിച്ചു ഒരു മധ്യവായസ്സും ബഹുമാനം തോന്തി ദൈനം രേഖപ്പെടുത്തിയിട്ടിട്ടണ്ട്. അതുപോലെ, എൻ്റെ സപാത്മതലുത്തെ അധിക്ഷേപിച്ചു യുവതി എൻ്റെ അതഭരം സന്ധാദിച്ചു. എൻ്റെ മാതാപിതാർ തൊൻരുഖടക്കായ കഷ്ടിയപ്പാടിന് എന്നു എത്രമാത്രം കുറവെപ്പെടുത്തിയാണും മതിയാകയില്ല. ക്ഷമയോടു് അതോക്കെ സററിച്ചു് എനിക്കേവേണ്ടി കുറെ യാതന അനുഭവിച്ചു മാതാപിനെ കുതജ്ജതൊച്ചുത്വം നമസ്സരിക്കുന്ന.” ഈ വിധത്തിലാണ് ഷായുടെ നടപടിയെപ്പറ്റാറി പിന്നീടു് അത്മനിത്രപണം നടത്തിയതു്. ഇവാവായ ഷാദേഹം അന്നാതെ അംഗങ്ങൾക്കും ഒരു പാഠം പറിപ്പിച്ചു; പണമാണ് ജീവിതത്തെ നിയന്ത്രിക്കുന്നതു്; അതിലേക്കിൽ പിണ്ഠംതന്നെയുള്ള തത്തപം. എത്തെങ്കിലുംവിധത്തിൽ ധാരാളം ധനം സന്ധാദിക്കുവാൻ കഴിഞ്ഞാൽ മാത്രമേ, ജീവിതസ്ഥാനം അംഗം സുലഭമാകയുള്ളതു് എന്ന ദ്രശ്യവിശ്രാം ഉണ്ടാക്കുന്നതിനു പ്രേരകമായതു് ലഭിക്കിവെ അല്ലെങ്കാലാനുഭവാണുണ്ടാണു്.

ഈയിടയ്ക്കണ്ഡായ മറുചില സാഹചര്യങ്ങൾ ഷായുടെ മാനസികപ്പരോഗതിക്കു സഹായകമായി. അക്കാദാലത്തു് വാദപ്രതിവാദസംഘങ്ങൾ ലഭിക്കിൽ വിരുദ്ധമല്ലായിരുന്നു. പിന്താമണ്ഡലത്തിൽ പല പുതിയ മാർദ്ദങ്ങൾ തുറന്നു. ഡാർവിന്റെ പരിണാമവാദം വല്ലാത്ത കോളിഡ്സമുണ്ടാക്കിയതിനുപുറമേ, നവീനാഗ്രഹങ്ങളുടെ തുടിക്കേരം, പല പിന്താസ്ഥണികളെ അവിജ്ഞരിച്ചു.

ഷാ, നേരണ്ട് വാദപ്രതിവാദസംഘങ്ങളിലെ അംഗമായിരുന്ന്; കലഞ്ചിമറിഞ്ഞ അന്തരീക്ഷത്തിൽ, വാദപ്രതിവാദം, പിന്ന തെളിഞ്ഞതാഴുകുന്നതിന് അത്യുന്നാധക്ഷിതമായിരുന്നീൻ. പതിനെട്ടാംശതകത്തിൽ കുട്ടിക്കെടക്കും, ഭോജനശാലക്കും ലഭിക്കും മാനസികജീവിതത്തിൽ വാരിച്ചു സ്ഥാനം ഇം സംഘങ്ങൾക്കുണ്ടായി. അവയിൽ പ്രഥമായിരുന്ന ‘ഡയലറിക്കൽ സൊസൈററി’യിലേയും തെ ഉണ്ണണ്ണസപ്ലാംഗമായി, ഷാ ചേൻ. കാലവിറച്ചുകൊണ്ട് സംഭ്രഹണതാട്ട് ആളും പ്രസംഗിക്കാൻ എണ്ണിരുന്നിനാ അന്തിമവം, മറുകാഞ്ഞങ്ങളിലെന്നാണോലെ, ഷാ ദേ തെ ദുഷ്കിശുഖത്തിലേയും നിയിച്ചു. ധാരാളം അള്ളക്കൂട്ടു അഭിമുചീകരിക്കുന്നോരം ആളുകാലത്തുണ്ടായ റൈഡമിടിപ്പുകൾകൊണ്ട് നേരകിൽ മരിക്കും; അപ്പുകൂൽ, പ്രസംഗകലയിൽ അസുഖാർഹമായ ചാതുമ്പം കൈവരത്തണ്ണേന്ന് അദ്ദേഹം നിയുഖിച്ചു. ഇതിനുസരണമായി ആഴ്ചയിലോരിക്കൽ എത്തപ്രകാരവും തെ പ്രസംഗങ്ങളാം വാദപ്രതിവാദമോ നടത്തണമെന്നുള്ള നിർബന്ധം ഷാ മുകുപ്പിടിച്ചു. പൊതുജനങ്ങൾ കൂടുതലും രംഗങ്ങളിലെല്ലാം ഷാ എത്തിരുന്നും. ‘ലഭനിശ്ച എത്ത തെരവുമുകിലും ഹാളിലും പൊതുസമഖ്യയിലും’ നടന്ന വാദപ്രതിവാദങ്ങളിലും പ്രസംഗങ്ങളിലും ഷായുടെ സാന്നിഡ്യവും പങ്കം തെ നിത്യസംഭവമായി. ലഭനിശ്ച തെ തൊയറാഴ്ചപ്പുത്താം ഇവയുടെ പൂണ്ണവിവരങ്ങൾ പ്രസിദ്ധപ്പെട്ടതുനാ പതിവുമാരംഭിച്ചു. അല്ലകാലത്തിനുള്ളിൽ ഷായുടെ അഭ്യർത്ഥനുവും സംഭ്രഹവും പദ്ധക്കന്ന

പാതയും വർഷങ്ങളാളും നീണ്ടനിന്ന് ഈ പ്രസംഗപരിപാടി, ഷായുടെ വാദഗത്തോടുവൽക്കരിക്കുന്നതിനു മാറ്റുകൂട്ടി. ഒരു ലൂഡരല്ലതിലുള്ള വകുമായി ഇടപാഴക്കാതിനും അവസരം നൽകി; കുറയരു വാദപ്രതിവാദവിഭജപനായി ഷായു ശ്രദ്ധാനന്ദത്തുട്ടുടർന്നി. എന്നതെന്നായുമല്ല, വിപ്പവകാരികളുമായി നേരുചേരും പ്രവർത്തിക്കുന്നതിനും, സ്തനങ്ങളായ ആശയസംരംഭകളിൽ അവിശ്വസിക്കികളും സുപരിചിതമാകുന്നതിനും കാരണമായി. തലസ്ഥാന നഗരിയെ, ഒരു ‘അറിഞ്ഞാട്ടാഗസ്സാ’യിമാറ്റി, സ്വർജ്ജാക്കവനികളുടെ നിത്യമോഴരാരോ വല്ലഭനാരെന്നുള്ള മട്ടിൽ, പുതിയപ്രതിയ ബാരോ കാഞ്ചുവും പറയുകയും കേൾക്കുകയും ചെയ്യുന്നുള്ള സൗകര്യം ഉണ്ടാക്കുവാൻ പ്രതിഭാശാലിയും പ്രത്യുല്പന്നമതിയുമായ ഒരു വിപ്പവകാരിക്ക് അനുകൂലിയുമായിതന്നു. ഷായു ഈ സുവർണ്ണാവസരം പാശാക്കിയതുമില്ല. വാദപ്രതിവാദത്തിൽ ഷായുടും ഗണായ വിജയത്തിനും അടിസ്ഥാനം ബിട്ടിഷ്ടും സിയത്തിൽനിന്നും ഇക്കാലത്തു നിരന്തരം സഖ്യാദിച്ചു വിജയാനന്തരം. അതാണും ഷായു സംബന്ധിച്ചുടരുന്നതാളും സർക്കലാശാലയുടെ സ്ഥാനം വഹിച്ചുതും. വാദവേളയിൽ ഷാ പ്രദർശിപ്പിക്കുന്ന മനഹാസാന്പിതമായ ഉദിശ്യത്പര്യം തീർച്ചയുർച്ചയും വെളുന്നാട്ടുമല്ല; ഉചിതവസ്തുകളെ അണിനിരന്ത്രി പ്രതിജ്ഞാഗിയെ മുട്ടക്കുന്നതിക്കുന്ന വെഭ്രവന്തി നീം സുചന മാതൃഭാണും. വാദപ്രതിവാദത്തിൽ ഒരു ത്രം കാണിക്കാനും അവസാനവാക്ക് പറവാനും ഷായുടും സാധിച്ചുതും, എസ്സാജ്ഞാഴിം പ്രതിപക്ഷത്തിനും അറിയാവുന്നതിൽ വളരെയധികം സംഗതികൾ ഷായുടെ വിചുല

മനസ്സിൽ സംഗ്രഹിച്ചവെള്ളിത്തനാതുകൊണ്ടോരു. ചുതിയ അശയങ്ങളുടെ ഉറവിടമായി ഷാ തീരുമാനിക്കുന്ന ബുദ്ധിശ്ശേഷുസിയവുമായുള്ള നിതാന്തസാഹചര്യത്തെന്ന രഹത്മാനയി. കാരണമാർക്കൂട്ടിന്റെ തത്പര്യപരമായ കൊള്ളുന്നതും സോജുലിസ് റൈകളുടെ വേദപ്രസ്തുതവുമായ ‘ദാസ് കൂട്ടുപ്പിറവൽ’ ഗ്രാഡേയോട് പാരിച്ചതും ഇവിടെ വെച്ചുണ്ട്. മഹാഗമഘാലയുമായിബന്ധം അട്ടപ്പം, പെട്ടെന്ന ലാഭകരമായിഡ്രൈഡിലും, അതു ഷായുടെ ഭാവിജീവിതന്തിൽ, അമിതാനന്ദം പൊഴിച്ചു, തെരക്കാഞ്ഞോഗയേപ്പാട്ടവോലെ പ്രയോജനപ്പെട്ടു. ഷായുടെ മാനസികചക്രവാളം വികസിച്ചു വിചുലമായതും പിന്നീടുള്ള മഹാഗമങ്ങളുടെ നിർമ്മാണത്തിനു കൂടുമൊക്കെയിരുത്തും അതിനവേണ്ട കൈയും മെയ്യും തുക്കിയും ഇംഗ്ലീഷ് വാദപ്രതിവാദസംഘങ്ങളിലും മുസിയത്തിലും കണ്ണെത്തിയ കൂരിയിൽത്തന്നെയാണ്.

വിപ്പവകാരികളുമായുള്ള ഷായുടെ കുട്ടകെട്ട്, അധാരുകൾ ചീതാഹത്തിനെ സാരമായി ബാധിച്ചു. നിരീഗപരമായുടെ കുട്ടത്തിൽ പലപ്പോഴിം ആയിട്ടുണ്ട് ഷായേ കാണാമായിരുന്നു. ബ്രാഹ്മംലായുടെയും ആനിബസൻറിന്റെയും തീപ്പുാരിപ്പസംഗങ്ങൾ, ഷായേ അവയുടെ കുട്ടകാരനാക്കി. അരാജകവാദികളുമായും ഷാ സന്ധക്കം പുലത്തിവന്നു. എന്നാൽ സോജുലിസ് റൈസംഘക്കായ മായുണ്ടായ വേഴ്ച കരുക്കുടി ദ്രശ്മായിരുന്നതാണ്. ഷാ സോജുലിസത്തിന്റെ പ്രചരണത്തിനിടായ ‘ഫേബിയൻ സൊസൈററി’യിലെ ഒരു പ്രധാനാംഗമായിത്തീർന്നു. ആ സംഘടനയ്ക്കു വേണ്ടി അദ്ദേഹം അന്നസ്തമായി

പരിഗ്രമിച്ചു. ഈ അതിന്റെ സ്ഥാപനങ്ങളായിൽ നബക്കിലും ഇതുമാത്രം അതിനാവേണ്ടി പണിയെടുത്ത വർദ്ധന ചുരുക്കാണോ; ആ സംഘടനയുടെ പ്രസി ദശാഭ്യർഥാജ്ഞാനിൽ ഒരു ശാഖാഭ്യാസാലയാണും യായുടെ ഉപഭ്രാംബണിയോ; വിസ്താരംതുടർന്ന് അംഗവിഭാഗം എന്നാണും അവയുടെ ഉപഭ്രാംബണിയോ. സാമ്പാദനം നിറവേണ്ടി അവയുടെ അനുഭവം പ്രാവിഷ്ടിക്കുന്നതിനായി എന്ന അനുഭവം പ്രാംഗങ്ങളിൽ പ്രാംഗങ്ങളിൽ നടന്നിരിക്കും. ഒന്നരണ്ടു പ്രാവശ്യം അനുസ്ഥാനവാർത്തയിൽനാം തയ്യാറായി; പ്രക്ഷേപണം, ഏകിക്കലും അതിനാം വിശ്വാസിക്കായില്ല താഴെ. ഇരുചിട്ടുണ്ടാണോ ഈ തന്റെ സ്വപ്നിഭ്രംബണം താടി വളർത്താൻ ആരംഭിച്ചുതും. ഒരണ്ടാവരെ ആ ചെവിച്ചു താടി തന്റെ ഏറ്റവും പ്രിയതരംഭ കാംജ്ഞം യി കുറയ്ക്കും ചെയ്യു.

പത്രപ്രാവർത്തനങ്കൊണ്ടു ഉപജീവിക്കുവാൻ ഈ ചെയ്യു ഗ്രഹങ്ങൾ, അതുമാത്രം പരാജയമാന്തിസ്തു. വിലും ആർച്ചുതയുടെ സഹായത്താൽ കലാനിത്രപ്രകാശി ‘പാരമാരം ഗസറി’ലും ‘വേൾഡി’ലും (World) ഈ ആദ്യമായി രംഗപ്രവേശംചെയ്യു. അതുകൂടാതും അംഗങ്ങൾ അഭ്യന്തരായി കൈരവും അഭ്യന്തരായി കൈവുന്നായ നിത്രുപനജ്ഞാലി കൈകയേറാതും. അദ്യത്തെതിൽ ഭന്ദനിത്രപ്രണായം രണ്ടായുംതെത്തിൽ ചിത്രനിത്രപ്രണായം ചെങ്കുണ്ടുണ്ടു ചുട്ടതു ചൂഡായും ചെയ്യും. അധികം താമസിക്കാതെ മരാട്ടു ചുറ്റിപ്പിക്കാരൻ ഉടുമ്പനായിരുന്ന ‘സൂർ’ എന്ന കാലിക്കപ്പാഡിക്കരണത്തിൽ രാജീവലോപനങ്ങൾ ഉട്ടിരുത്തിയാണോ ചൂഡായും ചുട്ടുപെട്ടിരുന്നി. ഒരു വിസ്തൃതകാരിയെന്ന

പേരു് പരക്കവാൻ തുടങ്ങിയതാണു് ഈ ക്ഷബാത്തിനു കാരണമായതു്. മാർഗ്ഗിന്റെ രൂപം അരളുത്തട്ടി അതിലെ ആദ്യ ചാരണ്ണേ നിത്യാനംഗങ്ങാണു് പ്രദാഹശാഖാളിൽ ഗുളികപ്രായമായി വാരിവിളവിക്കൊണ്ടിരുന്ന ഷാഖയെ തെ നവീനമായ്ക്കുന്നിന്റെ നേതാവാഴി പരിഗണിച്ചു തിൽ അതുകുത്താപ്പുട്ടവാനില്ല. എന്നാൽ ഷാഖയെ ലേവാനഞ്ചും പ്രസില്പീകരിക്കുന്നതിനു പത്രാധിപർ ഏവമനസ്തു പ്രകടിപ്പിച്ചു. തെ ആരക്കൊലുത്തിൽ കായാത്ത ചു ചോഗമനത്പം അവധിൽ കണ്ടു് അന്വരനു പത്രാധിപർ, ഷാഖയെ അതിലെ സംഗീതനിത്രപക്കനായി മാറ്റി. തെ കാളത്തിനു് തെ ശിനി എന്ന തോതിൽ പ്രതിഫലത്തോടുകൂടി സംഗീതനിത്രപണം ആഴ്ചയോടു അതിൽ എഴു തിവനു. ഈതോടുകൂടി ഷാഖയെ പണസംബന്ധമായ ഏവശ്വരങ്ങൾക്കു് അരുതിക്കണ്ടു. സപ്രകാലിൽ വിശ്വാസത്തോടു കൂടി അഭ്യന്തരാജ്ഞി അവായം ഷാഖയും ലഭിച്ചുതുടങ്ങി. മിക്കവാറും മുതപ്രായമായ തെ സംഗീതോപകരണത്തിന്റെ നാമം കൂദാശയും സ്വീകരിച്ചുകൊണ്ടു്, ലളിതരും നവീനവുമായ രീതിയിൽ എഴുതിയ നിത്രപണങ്ങൾ പെട്ടെന്നു് പൊതുജനരുഡൈ ആകർഷിച്ചു. തെ പ്രസംഗകനായി പൊതുജനങ്ങളേ പോകരിലാക്കവാൻ കഴിഞ്ഞ ഷാഖയു് അതേതന്റെ നുച്ചിടേയും പ്രശ്നയാഗിക്കണ്ടിരുന്നു. അനവാചകനാരെ ആകർഷിക്കുന്നതിനു ചുത്തും ഫലിതവും രീതിസമ്പൂര്വവും പ്രസാദവും മെല്ലാം ഒരുംവൻം പ്രശ്നയാജനപ്പെട്ടു. വാഗ്മിയെ സംഗീതത്തിനു പൊതുസമ്മതിയും പ്രചാരവും കൈവര്യത്തുനാതിലാണു് ഷാഖയെ സംഗീതനിത്രപണാണിന്നു് വിജയം.

ഈ ജന്മസംഗ്രഹിതങ്ങൾറു വീതിയുടെ നല്കുന്നതിൽ  
ശായുടെ ഏദേഹം കവൻ, ഷുച്ചകയിൽ പുത്രകാരകാളി  
നാ ദാ അരു അഭാദ്രതി എല്ലാവർക്കും ഏല്ലാജനനാ വി  
ധിത്തിൽ പ്രകാരം കൊടുക്കബാൾ ശ്രദ്ധിപ്പ്, സംഗീതഭാര്യിൽ  
വാദാജം, നാടകത്തിൽ ഇഡ്സനം, ചിത്രകലാശിൽ റി  
സ്കൂൾജം ശായുടെ സവിശ്വാസപ്രതിഷ്ഠാനിൽ നാമുഖായി,  
രൂവങ്ങുടും റൂഫോറുംനാഗ്രഹക്കുപ്പണിം ആ അനുഭാവം  
യുടെ ബീജം.

ഷാ പത്രലോകത്തിൽ നിരുപക്കനായി പ്രസിദ്ധി പൂണ്ടുപൂം, എൻ സുപ്പ പത്രങ്ങൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ സേവനം കാംക്ഷിച്ചു. ‘സാറർഡേ റിസ്’ സംഗീതനായുള്ള പക്കനായി ഷാമേ സ്പാശതംചെയ്യു. ‘ജി. ബി. എസ്.’ എന്ന തുക്കൻ അന്നമുതല്ലോൺ ലോകത്തിനെ പിരുവ രിചിത്രമായിത്തീർത്തു. അദ്ദേഹാല്ലതിലാക്കുപ്പാടെ ആദ്ദേഹവൻ സാറിതുണ്ടെന്നുകാണു് സന്യാദിക്കാൻ കഴിയാത്ത ഷാ ആഴ്ച തോറും പത്രപ്രവർത്തനത്തിൽ നിന്നു് അതുണ്ടാക്കി. നാലുകൊല്ലും സംഗീതനിരുപക്കനായി തുടന്നശേഷം ചുത്തായി നേം പറവാനില്ലാതെ കഴിഞ്ഞിയ ഷാ ഉടന്തന്നു നാടകക്കിനിരുപക്കനായി വേഖിക്കാറി. ആ നിലയിൽ, പ്രവിശകാലം പ്രശ്നസേവനം നടത്തി. നിരുപണജാലിയിൽ ഷാജുടെ പരമവിജയരൂപം അപൂജയും നാടകാസ്പദനത്തിലാണു്. പത്രലോകത്തിലെ ഷാജുടെ അവസാനപ്പണിയും ഇതായിരുന്നു. ഷാജുടെ നിരുപണങ്ങൾ ‘സാറർഡേ റിസ്’വിന്റെ പ്രവാരം കൂടുതിലധികം വല്ലിപ്പിച്ചു. അതില്ലാതെ ലഭ്യനിലൈ സംസ്കൃതചീതാങ്കു് കഴിയാൻ നില്ക്കാതില്ലാക്കിയെന്നു. തെ

ണിയോ, ഇരവു വാങ്ങിച്ചു, മോസ്തിച്ചു എത്രവിധം കിലും അതിന്റെ വാരോ പ്രതിയും ദിവസം വായിക്കുന്ന തിന് എല്ലാവരും ആഗ്രഹിച്ചു. ഷായുടെ നിശിത്തനിൽ പ്രാണങ്ങളാണ് ആളുകൾക്കു പ്രത്യേകം തച്ചിപ്പുങ്ങളായ തുംബ. ആളുകൾക്കു ചിന്തിപ്പിക്കുന്നതിനാം അവരെ ഉണ്ടാക്കുന്നതിനാം യഹിക്കുകയാൽ വിന്റുകൾന്റെ ധന്തമനായി തന്ന ഷായുടെ വിവാദം. ഇതു ശക്തിയായും റൈറ്റേസ് പുശായും സമകാലികനാടകക്കാഡമേസിഡന്റും നിരുപ്പണം ചെയ്യുന്ന തെ വിഹർശകൾ അതിനു മുമ്പും പിന്നും ഉണ്ടായിട്ടില്ല. അ ക്ലാലത്തും നാടകവേദികളിൽ പ്രത്യേകം ക്ലൂഡ് കുതികൾ ഷായും അരോചകങ്ങളായിരുന്നു. എറിയ ഭാഗവും പ്രേമക്രമകൾ ആയാരമാക്കിയവയും, മുരിങ്ങുംഗാരത്തിന്റെ പ്രദർശനങ്ങളായിരുന്നു. പിന്നൊരു, ആർത്തർ ജോൺസ് മുതലായ നാടകക്കത്താക്കരം ഇല്ല വിഭവംതന്നെയാണ് ധാരാളമായി ഇടവും വലവും വിലക്കിപ്പിച്ചിരുത്തും. പ്രേക്ഷകർക്ക് തച്ചിക്കുന്ന ചരക്കുകൾ പ്രദർശിപ്പിച്ചിട്ടാലേ നാടകവേദിയുടെ ഉടമകൾക്ക് അഫിതലാഡം കിട്ടാൻ സഞ്ചരിക്കുമ്പോയിരുന്നു. വിനോദത്തിനുകൂടാം വകയുണ്ടാക്കണമെന്നല്ലാതെ മരുരായ ഒഴും ചും നാടകക്കത്താക്കരെള്ളുമേശിപ്പിച്ചിട്ടില്ല. നാടകനിലയുപകരായി, ഷാ, അവത്തിച്ചുതും തെ മഹാസംഭവമെന്ന വേണും ചുവരാൻ. അതും തെ വിപ്പുവത്തിന്റെ കാരണമല്ലപനിമുഴക്കി; അനുഭവത്തും, ഷാ, സംഹാരമുത്തിയായ തെ യുഥകേതുവായി പ്രത്യേകംപോലും; നാടകത്തിൽ അതുകാണ്ടണ്ടായ പരിവർത്തനം അത്രപൂർവ്വം വിസ്താരകവുംബാധിക്കുന്നു; ആധുനികനാടകത്തിന്റെ അംഗീകാര

ത്തിന്തു ഒരു അനുപാനമായിതന്ന് അതു്. വിസ്മയാത്മകമായ ഒരു മഹാപരിവർത്തനത്തിന് അതു് കൂടുമൊരു ക്ലി; അചിരേണ അതിന്റെ സുത്രധാരനായി ഷാ നിലകൊണ്ടു. പ്രഭാതാദ്യതാംശത്വവ്യതിലാ അഞ്ചർശങ്ങളുടെ നിഷ്ടകുമണ്ണത്തിനുവേണ്ടി നടത്തിയ അഞ്ചത്തുംബന്ധം ഒരു പ്രാരാത്തത്തിന്റെ നാടി അതു കാരിച്ചു. ഏറാ അംഗുതയ്ക്ക് അപാരിപ്പുരത്തു് കാരംളരുമായി സ്ഥാനംപിടിച്ചു. പ്രകാപകചും പരിശ്രമജനകരുമായ ഈ വിമർശനപരിപാടി എവിടെയെല്ലാം അരാലാത്തങ്ങളാണോ? എത്തെല്ലാം വിഗ്രഹങ്ങളെ ധപംസിച്ചു? പ്രവണ്യമായ ഈ വിമർശനക്കൊട്ടുകാരൻു് എത്ര മഹാമരങ്ങളെ കടക്കും കുംഭക്കിച്ചു? അതിന്റെ ഉള്ളകണ്ണും ഉണ്ടാവും ഉണ്ടാവും അതിലും അതുള്ളതം ഉള്ളവാക്കം. ആ ഇരുപ്പിക്കേരാത്തിനു തടങ്ങലും വിലങ്ങതടിയും ഇടുന്നതിനു മറ്റൊരാരംക്കം സാധിച്ചില്ല; അതിന്റെ ധപംസനങ്കതിയുടെ നേരെ നേം നിന്നില്ല; ഉള്ളടാഹങ്ങാരിയായ ആ ഭീമന്റെ ഗദാഘാതങ്ങൾ, എല്ലാം തവിച്ചപോടിയാക്കി. ജനകീയമായ അയുനികനാടകം സിംഹാസനത്തിൽ അതുകുമായി; പഴയ തൊക്കെ കാരംതു പറന്ന; പുതിയതു് കടിയിൽപ്പുമായി.

അഭ്യാസം 4

## നിരുപകൾ

ഷായുടെ നിരുപണത്തിൽ ഒരു വൃക്തിവിശദിച്ച സ്ഥലം. എല്ലാ നിരുപകളാണ് ഗമകാരൻറെ ഉദ്ദേശ്യങ്ങൾ മനസ്സിലാക്കാനും അഥവാ എത്രമാത്രം സാധിച്ചിട്ടിട്ടുണ്ടെന്നു വിഡിയേഴ്ത്താനുമാണ് “സാധാരണയായി ഒരു വിഭാഗം വിഡിയേഴ്ത്തുമാണ്” വിശദം. ഷായാക്കട്ടെ അസാധാരണമായ ഒരു മാർഗ്ഗമാണ് “അവലും ബിച്ചതും”. “തൊൻ, ഗമകാരനാർ, നടനാർ, മാനേജർ നാർ എന്നിവരെയെല്ലാം ഒരേ പരീക്ഷയും വിധേയരാകി. അവർ എൻ്റെ വഴിയിൽക്കൂടി വരുന്നവോ അതോ പഴയ വഴികളിൽ തങ്കനെതേയുള്ളൂട്ടും? നാടകം എത്രവിധിക്കാണെന്നും, എങ്ങനെ പ്രയോഗിക്കുന്നുണ്ടെന്നും എന്നുള്ള തിനെക്കരിച്ചു് റൂക്തിഗതമായ മാനദണ്ഡം തൊൻ കുറച്ചുടിച്ചിച്ചുട്ടു. അതു സ്പീക്കരിക്കുവാനുള്ള ഏതു വിസ്മയതന്നേയും അതിനോടു വിധേയജിക്കുവാനുള്ള ഏതു സംരംഭങ്ങളും അഭ്യർഥിതിലവും പഴയവുമാണെന്നും മുദ്രാടിക്കുവാൻ എൻ്റെ സർക്കാഴിവുകളിൽനിന്നും ഉപയോഗിച്ചു്,” എന്ന് ഷാതനു പ്രായുന്നതിൽനിന്നും അദ്ദേഹത്തിന്റെ നിരുപണത്തിന്റെ സ്വഭാവം ഏറെക്കുറെ വെളിപ്പും. മഹമഥ് പർത്തത്തിന്റെ അട്ടക്കൾ ചെലുക്കയില്ല; പർവ്വതം മഹമഥിനെ സമീപിക്കും; ഇതായിരുന്നു ഷായുടെ രീതി. ഗമകാരൻറെ ലക്ഷ്യം, അതിൽ,

## ബർണ്ണാഡ് എം

അവയുടെ പ്രാഥീകരിക്കുന്ന അടവുകൾ എന്നിവയെങ്ങില്ല  
ഷായ്ക്ക് വലിയ അമ്രദാശം ഇല്ല; തന്റെ അമർഗ്ഗ  
തോട്ടു ദേഹജിക്കന്നവരും ഇല്ലവരും എന്നിള്ളുന്നതേതു പ്രധാ  
ന പ്രസ്തുതം; ദേഹിച്ചുവരുന്നതിൽ; ഇപ്പോൾ അനുഭവി,  
ഈ താണം<sup>9</sup> അതിന്റെ ഫോക്സ്, പ്രശ്നം മാത്രാമിന്നുണ്ട്,  
ചുമാപാതമാണോ<sup>10</sup> അല്ല നിങ്കുപണാന്തിന്റെ ജീവിതം.

ഈ നോമനയും ഷായ്ക്ക് പീഡനയും സമകാലികനാട  
ക്കും ഒരു പരിശീലനം ഷായ്ക്കുടെ നിങ്കുപണാന്തിന്റെ  
സാമാന്യസ്വന്ധിലും പരിവീര്യയും ഇതാണോ. ഉലീച്ചസ്ഥായ ഗ്രൂപ്പാരം തു  
ടിന്തുനാ നാടകക്കൂളിടെ പ്രവൃത്തിപ്രചാരം, ഷായ്ക്കു കോപാ  
ധീനനാക്കി; ഒരേ അച്ചുതിൽ വാത്തുട്ടത്തോപാലു തുങ്കു  
രെ എല്ലാ നാടകവേദികളിലും പ്രത്യുമ്പണവും ഇം ക്ലാറ്റ്  
കുതികളിടെ തിരോധാനം ഷായ്ക്കുപോലെ മാറാത്തം അനു  
ഹിച്ചില്ല. അവയിലെ അമർഗ്ഗങ്ങളും അന്തിമിക്സറും ഷാ  
യ്ക്കുടെനോട്ടു നേരെ കടകവിഞ്ചശമായിത്തന്നു; ഷായ്ക്ക് ഒ  
രൊന്നാണിനോട്ടു ഇതുയും അവജ്ഞയും പുന്നുവും തോന്തി  
യില്ല. അനാശ്വര്യ നാടകക്കൂളിലെ സജ്ജതങ്ങളും മാനുലുക  
ളും അദ്ദേഹം പാശം ബെഡ്രൂതം. അന്തിമജീവിതവും അ  
വയും തമിലുള്ളതു അകർച്ചു, ഷായ്ക്കു ശക്തിമത്തായ പ്ര  
തിഷ്യയ്ക്കിനു കാരണമായി. ഒരു സഞ്ചാരിയും ലഭ്യമായ  
ജീവികളും അനുഭവിക്കുന്നതു പ്രതീതിയുണ്ടോക്കനു കാഢാപാത  
ങ്ങളും അസംഭാവ്യങ്ങളായ കാഢാംഞങ്ങളും സന്ദർഭങ്ങളും  
ഉൽക്കൂദ്ദൂഷായ ഒരു സജ്ജം അനുഭവവും സാന്നാ  
റ്റിക്കമായ വിവക്കരവും സമകാലികനാടകത്തിന്റെ ഫോ  
ളി തത്രം വർണ്ണിക്കുന്നതായി അംഗീരാജ്യത്തിനു തോന്തി.  
അതുകൊണ്ടും ഇം അധികാരതന്നാടകത്തിനും കൊള്ളുന്ന ത

## ബന്ധുവാഡ് ഷാ

താഴുകൾ ഒരു നില്ക്കാക്കിശ്ശും ഏകദിനമുട്ടത്തി. നാടകങ്ങൾ ദൈഹ ദൈ ഉന്നതതലത്തിലെയും നാടകങ്ങളിൽ അദ്ദേഹം വെച്ചപ്പേരുകാണ്ട്. ഈബീംസംഗ്രഹം നാടകങ്ങളിൽ മാത്രം അനുഭവരിക്കുന്നതു് അതിന്റെ നാടകക്കവറിക്കു് ദൈഹഗുഹമായിരിക്കുന്നു് അദ്ദേഹം കുത്തി. അതുഡിനികനാടകക്കിലിൽ ഉപജീവനാവായ ഈബീംസംഗ്രഹം, നടപ്പിലാക്കിയ രീതി, പുതുജീവനും വിപ്പുവത്തിന്റെയും ഉറവിടം നേരായിരുന്നു. എന്നാൽ അതിന്റെ അന്ത്യേഖനാടകക്കവറിക്കു് നടപ്പിലാക്കാതെ അത്തരം നാടകങ്ങൾക്കു സ്ഥാനത്തെ ഇംഗ്ലീഷ് പ്രോഫീഷ്നീക്കുന്നതു് മഹാസംഗ്രഹത്തെ വേണ്ടിവുന്നു. ഈ സമരങ്ങിൽ മഹാപട്ടംഭി ബന്ധുവാഡ് ഒരു തന്നെ. നാബാബുകൊല്ലും തുടർച്ച അഴുക്കേഡം മുൻ്തുംയിരിയേന്നു അതിനായി മാത്രം വിനിയോഗിച്ചു.

ഈബീംസംഗ്രഹം ഒരായുടെ അത്തംഗങ്ങൾക്കു് അനുഭവാജ്ഞാനാധിവായാണു്. അതിനാൽ അവയുടെ നിരുപണങ്ങിയിൽ വലിച്ച അഭ്യർത്ഥി പിണ്ഡാനിപ്പ്; ഏന്നാലും, പല അംഗങ്ങളിൽ, അതു് അപൂർണ്ണവും അനുഭവിതവുമാകുന്നു. ഒരു വേണ്ടിയിരുന്ന അതിന്റെ അനുശയങ്ങളും രീതികളും അവയിൽ വിഭാവനം ചെയ്യുകയും, കത്തിന്തിരക്കൂയും ചെയ്യുകയും. അവയുടെ പ്രാധാന്യംതോറും പരസ്പരം ബന്ധപ്പെട്ടു തന്നെ പ്രാപ്യാനിക്കുന്നതിനു മട്ടിട്ടില്ല. അപ്രധാനാനാംഗങ്ങളെ പ്രധാനാനാംഗങ്ങളും തിരിച്ചും വീക്ഷിക്കുന്നിടയായിട്ടുണ്ട്. അതുകൊണ്ടാണു്, ‘ഈബീംസംഗ്രഹം സർവ്വസ്വനാരം’ എന്ന ഗന്ധാ ‘ബന്ധുവാഡ് ഒരായുടെ സർവ്വസ്വനാരം’ എന്ന നാമകരണം ചെയ്യുന്നതു് ഉചിതമായിരിക്കുന്ന ചിലർ പറ

യാനിടയായതു്. ഹി അതു രഹസ്യത്തെ സാഹിത്യത്തിൽപ്പെടുത്തി ഉദ്ദേശിച്ചിട്ടുള്ള സന്ധായാനം പറഞ്ഞിട്ടിട്ടുണ്ടു്. ഇബോസന്നീരു സന്ധാർഥക്കിന്നേരും സംശയം നന്നിന്നേരും ഇം ആരാത്താത്മിം ഹി മഹാസ്തിലാക്കിയതും ചാരിപ്പ് പും പ്രാണിചുടിശാഖാം. ഇബോസന്നീരിട്ടു ലഭിക്കാനും പഠിയോം ഒരു സാരിര്യു് അതിൽനിന്നും ഓഡാക്കുകൾക്കിട്ടിട്ടും ആപോരിം കിട്ടാം. ഹിയുടെ വ്യക്തിത്വവും ആരും മാറ്റും നല്കുന്നും പാരായ എന്നു നിത്യപണ്ടുത്തിയിൽ പ്രതിഫലിച്ചുകാണാം. ഹി വിദോധനംചെയ്യുന്നതു മുഴുവൻം അങ്കത്തുപ്പാണിൽ, ഇബോസന്നിൽ മറ്റാഴ്ചിം കാണാൻ സാധിച്ചുണ്ട് വരുത്താത്തു. ഇബോസന ഹിയുടു പ്രിടിച്ചുതു് അംഗാളക്കെന്നാടകക്കണ്ണം കുറുക്കേ തെ ഉദ്ദേശ്യവും സംശയവും ഉള്ള തുക്കാണ്ഡാണു്. തെ കലാകാരനെ വബിയവനായി ഹി ക്രാനിജൈഡിൽ അയാൾക്കു് തെ നിശ്ചിതോദ്ദേശ്യവും ജീവിതസംശയവും ഉണ്ടായിരിക്കും. ഇവയില്ലാത്ത തെ കലാകാരനാം ഹിയുടെ പ്രാജ്ഞിയിൽ ചെവണ്ടില്ലെന്നില്ല; ഹി അയാളക്കെന്നേതുവാസിയാകവാൻ അഭിലാഷിക്കുന്നില്ല; അയാളെ അഭിനന്ദനക്കുന്നില്ല. ഷൈക്കുസ്തീരനേയും ഇബോസനേയും താരത്തുംചെയ്തു്, രണ്ടാമത്തെയാർഡുക്കു് ദന്താംഗമാനം നൽകുന്നതിനു ഹിയേ പ്രേരിച്ചിട്ടുതു് ഇതുകൊണ്ടാണു് ലോകത്തിലെ ഏറ്റവും മുതിൻ്റു നാടകക്കത്താവായി എ സ്ഥാവരണം സമർപ്പിച്ചുകൂടുതു് ഷൈക്കുസ്തീരനു തൽസ്ഥാന തുന്നിനാം പ്രിടിച്ചുംബാറി, ആ പട്ടം ഇബോസന നൽകുവാൻ ഹിയുടു ക്രാഡുണ്ടായില്ല. ഇബോസനിൽ ഹി കണ്ണിക്കുന്നു് തെ ദന്താംഗക്കിട കലാകാരനെയുണ്ടു്; പ്രിജനാടഭാരം, ഉണ്ടാക്കുന്ന സംശയവാദിക്കയയാണു്; തെ വി

പ്രവകാരിയെന്നാണ്. വിസ്തൃതകാരികളോട് ഡായൂക്ക് ദി  
സ്തൂപിൽ സത്തും പ്രദാനയുള്ളൂ; അവൻ സ്ഥികരണവും റഹ  
സ്താവലംനാബുരു നിർമ്മാണം അങ്കോറം റൂട്ടുപാസിൽ ദേശ  
രൂപരഖാശിങ്ഗം. ഒരു വിവാരിച്ചുത്തപ്പാലെ ഇന്ത്യൻ ദേശ  
പ്രവകാരണം പ്രവാരകനം മാത്രമല്ല. അതിലും അദ്ദേഹ  
ത്തിന്റെ നാടകങ്ങളുടെ അന്തര്ഗതം. പ്രധാനമായി ദേശ  
കലാകാരനാണ്; പിന്നീടു പ്രവാരകനാണെന്നുള്ളൂ. ഒരാ  
യുടെ തിരുപ്പന്നതിൽ പ്രവാരകനെ ദൂൺനിന്നി; കലാ  
കാരനെ രണ്ടാംസ്ഥാനം നൽകിയുള്ളൂ. പ്രാർഥനതിന  
ഒരു ദുര്വ്വാപ്രകാരണമാണ് കലയെന്നുള്ളൂ റിംഗപ്രാസരാ  
ണ് ഡായൂക്ക് ഒരു തു്. തന്റെ നാടകങ്ങളിൽ പ്രതിപാദി  
ക്കുന്ന പ്രസ്താവംക്കു് സമുച്ചിതമായ പരിഹാരം കണക്കിലി  
ടിക്കുന്നതിൽ ഒരു റൂട്ടുപാസിൽ പുരത പ്രദർശിപ്പിക്കും.  
ഇംഗ്ലീഷ് സനാക്കെ, സംസ്കാരികപ്രസ്താവംക്കു് ഉത്തരം ന  
ഘ്യവാൻ ഉത്സാഹിക്കുന്നതെന്നില്ല. മനസ്സാര പുജ ഭവം  
ഞ്ചലിലും സന്ദർഭങ്ങലിലും, വൈദം പുക്കരിക്കുന്ന മാത്ര  
മല്ലാതെ സമുദ്ദായത്തിലെ ഘടകങ്ങൾ എന്ന നിലയിലും  
ആ പരിഗ്രാമരിക്കുന്നവനുണ്ടുള്ളൂ. നീതിജ്ഞാനക്കുറം  
രാജീവ്യാഖ്യ കരിപ്പുചിക്കംക്കു് ഇംഗ്ലീഷന്റെ നാടകങ്ങൾ  
ളിൽ നോക്കേണ്ടതില്ല; സമുദ്ദായഘടനയിൽനിന്നും ദ്രോ  
മാക്കുന്ന ധാർമ്മികക്ഷേപങ്ങളും സ്വന്നനാടകങ്ങളിൽ ചി  
ത്രം ഏറ്റുനാശവന്നും, അവരു നിവാരണം ചെ  
യ്ക്കുന്നതുവാനോ ഉള്ളവിക്കുന്നില്ല.

ഇവ്വുമാനും നാടകങ്ങളിൽ ഉഖയുടെ സവിശേഷ പ്രതിപണിക്ക് പാതയുണ്ടാണ് അങ്ങനേയും സ്വീച്ചുകൾ

മാകി കരുതുന്നതും, അതുപോലെ മറ്റാളുകൾ സമർത്തി ആകാട്ടണമാവയല്ല. എന്നതെന്നായുണ്ടും, ഷാ, കുട്ടിൽ ശ്രദ്ധപതിപ്പിക്കുന്നതും രാഹിവിരൽ ചുണ്ണിശാഖാശിശാ തും എംബുഡ്സ്മാൻ അദ്ദിനത്തായ അംഗങ്ങളുംഡിലാബാം<sup>9</sup>, പില നൂംഡേജുംഡും അച്ചിതലുഡാബും നീഡുകുന്നതും<sup>10</sup>, അതു റൂഡും ബൃഥാന്നിശിശാ പ്രഭാശാഖയും നീഡും പില നാടകങ്ങളിൽ അതുണ്ണാബാം ഷാ വിദാവനം ഏറ്റുന്നുണ്ടും<sup>11</sup>. അമുദ്ദാർമ്മ കത്പത്തിനും എതിരാജഞ്ചാം ഷാ പാരിശാശിശാ പില നാടകങ്ങളിൽ, വാസ്തുവത്തിൽ സാമുദായികാപ്രധാനങ്ങളുടെ ഹർമ്മതന്നു വിരുദ്ധമാണും. ഇംഗ്ലീഷു അമുദ്ദാർമ്മക തപത്തിന്റെ ശരൂവായി പിതും ചൊരുന്നതിലാണെതിരു ഷാഡുരുടും സർജുനങ്ങളും ഒരുക്കുന്നതും<sup>12</sup>; ഇംഗ്ലീഷു സർജുസ്പാശരും ഷാഡുരുടെ നോട്ടത്തിൽ അതുതന്നു; അമുദ്ദാർമ്മങ്ങളുടെ മാധ്യാവിതപബ്ലും, അഖാമാത്രബ്ലും, പോദു തതരബ്ലും നൈളിക്കീറിക്കാശിശാ, ഷാ, തന്റെ നിഴൽ മാത്രമേ അവിടെ കാണുകയുള്ളൂ. സപ്രഥം നിഴൽ തേടി ഫൂകുന വിമർശകന്റെ വിള്ളയാട്ടമാണും അതു<sup>13</sup>; ‘ദ്രോ അഡം,’ ‘പാവാക്രൂച്ച്’ എന്ന തുടങ്ങിയ ഇംഗ്ലീഷു സാന്നിം നാടകങ്ങൾ, ഷാഡുരുടും ഷാഡുരു വിലയിൽത്തലിൽ വന്നിട്ടും തകരാറും ഇതുകൊണ്ടാണും. വിവാദം, കുട്ടംബം എന്നീ വിരുദ്ധപാരനാംബും സ്വന്തിസ്പാതരബ്ലും തമിലുള്ള പോരാട്ടമാണും അവയിലേ പ്രതിപാദിക്കുമ്പോൾ ലും ഇംഗ്ലീഷു അവശ്യകമിട്ടും ഒരു തീരുമാനത്തിൽ എന്നിരുത്തുന്നീല്ല. കലാഡുരു അനാരഥ്യപ്രഭാവം അകു പ്രാബു ബവിക്കിട്ടും അതു പ്രചരണത്തിനുള്ള എക്കും

മാനി ഇബോസൻ അവധിൽ സംഗീകരിക്കുന്നതായി തോന്നുന്നില്ല. എട്ടുകൊല്ലുത്തിലധികം സമാധാനപൂജ്യം ഭായം ദാദാവുജീവിതത്തിനശേഷം, അതിനേയും മാനുന്നായ ഭർത്താവിനേയും ദൂസർ അതുകൂടെയും നിരസിച്ചു സ്വന്നം വ്യക്തിത്പരതയെ വികസിപ്പിക്കുവാൻവേണ്ടിമാത്രം കുട്ടംബം കൈവെടിഞ്ഞെങ്കാരായുടെ ജീവിതത്തിന്റെ ചിത്രങ്ങളിൽ, ഇബോസൻ കാണിക്കുന്നതു് സമുദ്ദായത്തിന്റെ മുടിത്തു മുടിച്ചു നീതികളും, നിയമങ്ങളും, ആരാധനകളും ആക്രമ്പാടു അലക്കുന്ന പിടിയും മാറി പുന്നുംവിധാനം ചെങ്കുറും ആവശ്യത്തേയാണ്. മനസ്സുരാശിയുടെ സകല കൈടളികൾക്കും ആദിമരൂപം ഇതു വഴി പിഴച്ചു ആദർശങ്ങളും മരണപ്രായമായ പാരമ്പര്യങ്ങളും മാണന്ന സുചിപ്പിക്കുകയല്ലാതെ, നോറായെ ഇവയുടെ പിണിയാളായി മാത്രം വരച്ചുകാണിച്ചു്, ആ ആദർശങ്ങളുടെ ക്ഷേരിച്ചു് ഒരു വിധിക്കൈഴച്ചതു് ഇബോസൻ നടത്തുന്നില്ല. വിക്രൂതിയും സഹായ്ക്കുന്ന ചവിട്ടിമെതിക്കുന്ന വുരുതയിൽ, ശാ, അതിന്റെ മരണവിളി, ഇവയിൽ കേടുവെന്നുള്ളതു്; കേരളപ്പിച്ചുവെന്നുള്ളതു്. ശാശ്വത ഇബോസൻ നിത്രുപണ്ടത്തിൽ ഇതു വെകല്ലുങ്ങുമ്പുംബന്ധിലും, അവയെല്ലാം അതിന്റെ ഗ്രന്ഥസന്നിഹാതത്തിൽ മുണ്ടി മായാനേയുള്ളതു്. ഏററക്കുന്ന സമാനാശയങ്ങളും വീക്ഷണക്കാടികളുമുള്ള ഗ്രജഗിഖ്യമാരാണവർ; രണ്ടുപേരും മുത്തുബാളിത്തപരിപ്പുംതത്തിന്റെ ആദർശങ്ങളോടു് ജീവിതം മൃദുവൻ ചടവെട്ടിച്ച ധീരാത്മാക്കളാണ്; രോദം മരാരാളുടെ കാൽച്ചുവച്ചകൾ നോക്കിനടന്നു; നടന്ന നടന്നു് ക്രോക്കേഴിഞ്ഞപ്പും മുട്ടക്കാരനു വഴിയിൽ

തള്ളിയിട്ട് മറരായാൽ മുന്നാട്ട കതിച്ചു ഷായുടെ നിങ്ങളുടെ പണ്ടിന്റെ ഉച്ചകാടി ദർശിക്കാവുന്നതു്, ഇംഗ്ലീഷ് നാടകങ്ങളുടെ ചർച്ചയിലാണു്.

അതിന്റെ മുഖ്യഭാഗം പ്രസ്താവനയും മുഖ്യഭാവായ ഷേക്ക് റൂപീയരെ അഭ്യർത്ഥിക്കുന്നതിലും ഒരു ഭാവം വാഴിക്കാൻ, ഷേക്ക് റൂപീയരെ പ്രാണത്തോടീ ഷേക്ക് റൂപീയരുടെ നാടകങ്ങളിൽ ഒരു സന്ദേശമാം, താഴെ സംശയിക്കുന്ന ഇല്ലാത്തതുകൊണ്ടെന്തു എന്ന അനുഭവം അവാ മുഹൂരിക്കുന്നതു്. ഷേക്ക് റൂപീയർ ധന്യപംസനംകാണ്ട് ഒരു വൈദിക രണ്ടുപക്ഷി എന്ന രൂപിൽ മരാരായ കാര്യവും സാധിക്കുന്നില്ലെന്നു. ലഭ്യമിലെ നാടകവേദിയിൽ ഇർവ്വി ഔന്നംബാഡിയിൽനാണ് അനുഗ്രഹിക്കുന്നതും തകർജ്ജാഘേനം ഷാ ഉന്നിയിൽനാണു്. അതുകൂടി നാടകവേദിയിലാണു് ഷേക്ക് റൂപീയരുടും അക്കാദാലു മറ്റു നാടകക്കത്താക്കൾ മുക്കുന്നതും മുതിക്കുന്നതും പ്രകടിപ്പിച്ചിരുന്നതു്. പുതിയ മുതിക്കുന്നതു് തെ മഹതയും കാണിക്കാതെ പ്രചിഞ്ചുരക്കു കൂടാതും താഴലാലിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന ഇർവ്വിജിന്റെ ഒക്കെ താഴുള്ള വെള്ളിക്കണ്ണൈനുള്ള ഓമല്ലത്വം എന്ന കൈ കൊണ്ടു. അയുനിക്കാടകത്തെ അവശ്യത്തോടു വീക്കിച്ചു നാടകവേദിയുടെസ്ഥിനായുടെ തലവനായ ഇർവ്വിജിനെ കൊന്നുകുത്തിക്കൊന്നതിനും ഷേക്ക് റൂപീയർ ഉപാലംഭിക്കുകയുംപുജ്യായി. ഷേക്ക് റൂപീയരെ ഒരു വടിക്കാക്കി ഇവിജിനെ മർദ്ദിച്ചു. ഉദ്ദേശ്യരഹിതവും നിരാഗാദരിതവും മായ ഷേക്ക് റൂപീയർ നാടകത്തിനുണ്ടായി, അതുകൊതുക്കുന്ന ചിന്മാരായായ ഇംഗ്ലീഷ് നാടകത്തെ പ്രപാക്കിപ്പിച്ചു; വെറും വിശനാദത്തിനുഭാഗമായി നാടക

വേദിക്കിൽ തിങ്ങിക്കുടിയിങ്ങനു രംഗസ്ഥര, ഒരു യുക്തി സഹമായതന്തപസംബന്ധിത അടിച്ചെല്ലിച്ചില്ലോ, ഷേക്ക് സ്കീയറിൽ കരാറേപ്പേണും നടത്തുന്നതുതന്നു അസംഗ തമാണോ. ഓരോ കലാകാരന്മാരും വിലയിൽത്തുന്നതു് അയാളിടെ നിലവാരമനസരിച്ചുായിരിക്കണമെനോ ആത്മം സഹതിക്കും. പക്ഷേ, ഷേക്ക് സ്കീയറു അളക്കുന്നതിനോ ഹി മനൂഷ അളവുകാലാണോ പ്രയോഗിക്കുന്നതു്—എന്നും പൊതുതമില്ലാത്തതും വിത്തലവും ആത്മ മാനദണ്ഡം. ഇതിനാൽ സ്കൂളിക്കാനും മതിക്കാനും വളരെയോന്നും, ഹായുടെ പ്രശ്നിക്കിൽ, ഷേക്ക് സ്കീയർന്നാടകങ്ങളിലും. കലയുടെ ഗ്രൂപ്പവും ഭാവവും തമിലും, തത്പരംഖിതയും കലാവഭേദവും തമിലും ഹി ഉന്നയിക്കുന്നതുപോലെ, ഒരു വേർപ്പാടിലും അവയെ വെളിച്ചിട്ടുകരാത്ത രണ്ടു് അരകളാണി വേർത്തിരിക്കുന്നതും ആശാസ്യമല്ല. അവയെ ഓരോനും ദരിതിരിച്ചുനിൽക്കി, പ്രിണ്ടത്തുകിടക്കുന്ന കെട്ടുകളുണ്ടതു്, പരസ്യരബന്ധങ്ങളും മറന്നോ, ആത്മ ദർശിച്ചുാലും അതു പരന്തിയാകയുംല്ല. ഓരോ തലമുറയിലും കലയുടെ ഉള്ളടക്കം മാറിക്കൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ ഗ്രൂപ്പന്തിനു വലിയ വൃത്തിയാനും വരിക്കുംല്ലോ ഹായുടെ ഗതം. ഷേക്ക് സ്കീയരുടെ ചിന്താസരണി ഇന്നുള്ളവക്കു് ഇക്കാരണത്താൽ എല്ലാവും ഒരുക്കരവുമായിരിക്കാനിടയില്ല. അദ്ദേഹത്തിന്റെ കാലത്തിന്നേജേം, പാലത്തിന്റെ കീഴിൽക്കുടി വെള്ളം വളരെ ശുക്രി; പാരന്ത്രം കൂടും, ആചാരങ്ങളും, സംസ്കാരവും പലതവണ മാറ്റകയും മറിയുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ടു്. കാലങ്ങമുകൾ പലവട്ടം കരഞ്ഞി; ആശയങ്ങൾം പുണിയും ആട്ടപിടിച്ചുവയ്ക്കായി,

ഇന്ത്യൻ വക്ത്<sup>9</sup> ആ സപ്രാദുകരമായി അവധിലോന്നമില്ല. ഷാഖാട ഈ അഭിപ്രായം അംഗീകരിക്കുവാൻ വിഷദ്ദൃശ്യമാണ്. പഴയതിനെന്നൊക്കെ ചുരുക്കക്കയും വലിച്ചുറിയുകയും ചുതിയവയെ പ്രേഥനിർഭ്രഥന്താട്ട്<sup>10</sup> അഞ്ചുറുംബിക്കകയും ചെയ്യുന്നാവരും കാലാട നാവിഡാജ്ഞാലടക്കങ്ങളും യ ത്രുപ്പങ്ങളും ഭാവങ്ങളും ഇതുംപാലു ഏറയ്ക്കുന്ന നിതി, മുലുക്കിഞ്ഞയത്തിനു മുതിരാനൊക്കുകയുള്ളൂ.

ഷാഖാട ഷൈക്ക് സ്കീച്ചർന്റിനു പണ്ടുന്നതുപുറി അ ഭ്രംബന്തിനു വലിയ മതിപ്പാണ്; ഒരു മഹാകാംസം ചെ ഫൂലത്തെ തുതാർത്ഥതയും വിജയമുന്നൊട്ടാവവും ഷാ പ്ര കടിപ്പിക്കുന്നണ്ട്. പത്രതാമ്പത്രാംശതക്കന്തിൽ ഷൈക്ക് സ്കീച്ചിയരെ നാടകക്കവാടുടെ അരുന്ധതസാന്നബിൽ പ്രതി സ്കീച്ച് ചും ചെയ്യുത്<sup>11</sup> ഷാഖാട ദ്രോജിൽ, അപഹാ സ്വരായ ഒരു അന്യ ചിത്രപാസനായിരുന്നു. “താൻ എ ഭതിത്രുടങ്ങിയപ്പോൾ, ഷൈക്ക് സ്കീച്ചർ ഒരു ദേശവും മു ഷിപ്പുന്നായിരുന്നു; ഇന്ന് അയാൾ സമസ്പൂജ്യങ്ങളിലോ നു മാത്രമായി,” എന്ന് ഷാത്രനു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. അ ന്യായ ആരാധനത്തിനു മറുമയനായിട്ടാണ് ആ ഉന്നത സൗഖ്യത്തിൽനിന്നും അദ്ഭുതനേത വച്ചിരുന്നുന്നത്. ഇന്തരംതാഴീൽ മറ്റുപ്രകാരത്തിൽ യുക്തിസഹമല്ലക്കി ലും, ആരാഗ്രചരമായ ഒരു ഫലം അതിനുണ്ടായി. നാ ടക്കണ്ണക്കരിച്ച്<sup>12</sup> അവസാനവാക്ക് ഷൈക്ക് സ്കീച്ചർ പറയുകയും അതിന്റെ എൽക്കുളം അഞ്ചുറുംബിക്കുവായും അ ഭ്രംബന്തിന്റെ നാടകങ്ങളിൽ കൈവരകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട് പത്രതാമ്പത്രാംശത്വപ്പണ്ടിലെ നിത്രുപക നീരജുടെ നീഹമന്ത്രിന് ഇതു<sup>13</sup> എറക്കുറെ പ്രസ്തുതാശയ

മായി. അമിതമായ ആരാധനക്കിനും അതു കടിഞ്ഞാണി ട്രി; ഷായുടെ നോട്ടത്തിൽ ഷേക്ക് സ്റ്റീയർനാടകക്കാളിയും സംസ്കാരങ്ങൾ കാലുനിക്കാഡും, ആദ്യങ്ങൾ റൂരാതന അള്ളും ജീവ്ലും അള്ളും, വിത്തരുത്തി അള്ളും പോഷകവും മാണം. അനുരിയ്ക്കിനും അത്രുതകരങ്ങളായ കാലുനിക്ക കമ്പകളും കടംഞ്ചെടിയും അസംഭാര്യങ്ങളായ സംഭവങ്ങളും പാതുങ്ങളും അവയിൽ കാണിത്തിങ്കി, യാമാ ത്രുത്തിന്റെ ക്രതികഴിക്കലാണും ഷേക്ക് സ്റ്റീയരുടെ പല നാടകങ്ങളിലും. ഇക്കാരണത്താൽ അവയുടെ കലാഭ്യാസം തുടർച്ചയായിരുന്നു. ഷായുടെ കാലുനിക്കസാഹിത്യം മഹാത്മികതകമാണും; അതാസപദിക്കവാനോ, അതിന്റെ ഗ്രന്ഥങ്ങളും ഷവർച്ചവരും വാനോ മഹത്തപം മനസ്സിലാക്കവാനോ അദ്ദേഹത്തിനു കൈല്ലും കഴിവുമില്ല; ശതാനന്ദത്തികവും വെറും കാലുനികവും സാഹിത്യത്തിലെ ഉള്ള കളികൾ അറിയുന്നതിനും അദ്ദേഹത്തിനു വാസനയോ ഒരു സംകൂഹമാ ഇല്ലതാണും. ലൈംഗികവാസനയല്ലാതെ ഒപ്പുമത്തിന്റെ കാതലും മമ്മവും ഷായുടും അജ്ഞാതമാണും. അതുവരും ഒരു മാംസദാഹമില്ല; ഉള്ളിടത്തിലും കില്ലുകൾ എന്നു കണ്ണവാസന; അതിന്റെ ശക്തിയും രഹസ്യവും മായാവിതപും മാധുര്യവും മാദകതപവും അതിനെ അതിസ്കീണ്ണംബായ ഭാവഘാടി ചെയ്യുന്നുണ്ട്. ഭ്രാന്തരാജ്യം വർത്തമാനസ്വാവും ഭാവിയെക്കറിയുള്ളിട്ടും ആകാംക്ഷയും ഒന്നില്ലേം അതിസ്കലബാധ ഒരു തേനേരനാ, മാധുര്യം തുള്ളുന്ന, പ്രസാദം വിളിയുന്ന, സുവം പൊഴിയുന്ന, ഭാവമായിണ്ടിരുന്നു. ശ്രൂമത്തിന്റെ ഇല്ലാതലും മാധുര്യവും വെളിയും ഷാകാണന്നില്ല; അതിന്റെ പരമപരമത യാമാ

ത്രഞ്ചേരുകനു കരിന്മാറയിൽ, തടിച്ചെന്നതെങ്ങും; “ബോധനാണവില്ലാരുഴിയിൽ” എന്നുള്ള ദുഃഖവിശപാ സദ്ഗതാടക്കി, പ്രേരണത്തെ ആദർശവൽക്കരിക്കുന്നതാണ് ഷൈക്കുമ്പീയയുടെ ജീവിതവിത്തിന്റെ ഏരുള്ള്. ഒപ്പേക്കൾ, ഷാ നാഥൻ കുറ്റിം ആളുള്ള ദുരദ്ദിഷ്ട നിരംഗത കാണഭാവം കീഴ്ന്നായ പൊതുജീവിക്കുടി നാഡിംഗനും; ദാക്കുമ്പീയരാജാക്ക, ഉപരി വൃഥാ വിശിഷ്ട റാത്താവിജല സഹായരിക്കുമ്പുള്ളു. ഒരു തദ്ദിപ്പുള്ള ഇതു ഉഫലിക്കരുത്തുാസംഭാബം” എന്നും നിത്യപണ്ണായിൽ സുതരാം തെളിഞ്ഞാക്കാണുണ്ടായാണ്. സുന്ദരിക്കും കാലുനിക്കാഡേരും എന്നും ഷായുടെ കരിപ്പ തുറും അതു സാരവാന്തമ്പു. അസാധാരണങ്ങളും അസം ഭാര്യാജീവനും ആരു സന്ദർഭങ്ങളും സംഭവങ്ങളും ഷൈക്കുമ്പീയർന്നാടകക്കാണും കാണാതെവിലും, അവായ്ക്കുമ്പുള്ള ഏതാണ്ണായ യാമാത്രം. അവ ജനിപ്പിക്കുന്ന ഭാവം അഭിരൂചിക്കുന്ന വേദനാവികാരങ്ങൾക്കും കൂടുതലാണും നിരുത്തിയും കൂടുതലാണും നിരുത്തിയും തദ്ദിപ്പുള്ള അടുത്ത ബന്ധം സുലൂദ്ദുമാകുന്നതിനാൽ ദാനിക്കും യാമാത്രം മനറതിനേയും ദുർഘട്ടിക്കാതിരിക്കുമ്പുള്ളു. കാലുനികോഹാധികരെ സന്ദർഭത്താട്ട യോജിപ്പിച്ചു വിശ്രംഖിക്കാത്തതാണ് ഷായുടെ തകരാം. സംഭവങ്ങളും സന്ദർഭങ്ങളും അവയുടെ വൈകാരിക പാദ്ധ്യാത്മലായിൽ കാണാവാൻ കഴിഞ്ഞതുണ്ടിലേ, അവയുടെ യാമാർത്ത്രൂശാ അഥാമാർത്ത്രൂശാ തെളിഞ്ഞു വിളഞ്ഞുകയുള്ളൂ.

ഷൈക്കുമ്പീയയുടെ കാമാവരാത്രാളീയ മിശ്രപ്പയും പഴിമവൻ പാരന്ത്രാജ്ഞാജ്ഞം, നിശ്ചാദക്കൾ, സദ്ഗാതങ്ങളും

അന്നസരിക്കുന്നവരാണ്. അവയുടെ ഈ അടിമകളിൽ സ്പതാതഗ്രവിന്തയുടെ കണികപ്രോബും തിളങ്ങിക്കാണാനില്ല. പഴയ മാനദണ്ഡങ്ങളെ കവച്ചുവെയ്ക്കുവാൻ ഒരു വിനയപ്രോബും ആര്യം അനുകൂലില്ല. ആരഭർപ്പപ്രതങ്ങളുടെ വരട്ടവലിയിൽ ചാടിക്കളിക്കുന്നവരശേരു അവരിൽ ഭ്രിപക്ഷാം. പരപ്രതിഭാവാഭ്യർഥിയുടെ മഹംവാത്തകൾ; സ്പതാതഗ്രവിന്തയുടെ പരിപ്പിന്നാഭാവം. പരിപ്പി, ആരഭർപ്പങ്ങളം ആരശയങ്ങളും അനുറിയ്ക്കിന്ന കടങ്ങേടി കാലത ഏകദൃതലുകാണ്ടുതന്നു, ആശം, എത്ര ക്രൈവ് റഹാഖാലും കഴിക്കാൻ ക്രൈവില്ല; പാരമ്പര്യങ്ങളും മന്ത്രങ്ങളും റൂക്കതിയുടെ ആത്മമുഖ്യയിൽക്കൂടി കടക്കുന്നോം, അവയുടും അല്ലാമക്കിലും ഗ്രൂപ്പേറ്റേം വരും. അവ ഉണ്ടാക്കിപ്പിക്കുന്ന വികാരങ്ങളാണ്, പ്രധാനമായി പരിഗണിക്കേണ്ടതും. ഈങ്ങളെ നോക്കുന്നതായാൽ, വെളം ജീന്നിച്ചു ആരശയങ്ങളുടെ അടിമകളാണെന്ന പറയുന്ന തിന്നുടൻ അസാംഗത്യം സ്വീകരിക്കും.

ഭോഗത്തായി പറയുന്നോം ഷേക്ക് സ്കീയതുടെ നാടക ത്വിന്റെ ആത്മാവു് ഹായ്ക്കു മനസ്സിലാക്കുവാൻ കഴിഞ്ഞിട്ടിട്ടില്ല. അതിന്റെ അസ്തിവാരം ഹായ്ക്കുതിന്നുന്ന ഭിന്നമായ ഒരു ജീവിതവീക്ഷണകോടിക്കിലാണ്. അതുപോലെ ദാനാ അതിന്റെ കലാഭംഗം. മാനവസ്പദാവത്തിൽ തിന്നും സ്ഥാനം ശരിയായി വിലമ്പിക്കാത്ത ഒരു ജീവിതദാനാണ് നിർഭ്ലാഗ്യവശായ ഹായ്ക്കുതു്. ഓഡിഷ്വിപ്പിക്കാത്താണുള്ളിൽ വിശ്വാസിച്ചു് ദുരന്തനാടകങ്ങളിൽ, നന്തിനുകളുടെ നിതാന്തസ്ഥരാണ് കാണാവുന്നതും. സംഹാരഭൂത്തിയായ തിന്നു വജ്രത്തിഖെയ്ക്കുന്ന

വിനാശംപില്ലായപ്പെട്ടാണ് താന്നത്താൽ നശിക്കുന്നതുകൊണ്ട്, നന്മയും നിക്ഷവാറും വകരാത്യും. ഇതു എക്കാണ്ടോ ഓക്കോള്ളീയങ്ങൾ ഉദ്ദേശ്യമുണ്ടെന്ന് അഭ്യന്തരം എന്നും അകൂപ്പാടെത്തറിഞ്ചിട്ടും ഒരു ഖാദ്യം ഓക്കോള്ളീയർ നിന്തുപ്പാടുത്തിൽ ഉപകടജാക്കാതു് പുതുസ്താവകി നെരുക്കാഡി പിള്ളവകാഡി ക്രൈസ്തവപാതിശ്ശേരി പാശ്ചാദ്യപാട്ടിലും ദ്രാഹിയാണുള്ള പ്രവർഗ്ഗത്താണ്. ഏറ്റവും ഉപരിട്ടുന്ന ഉന്നസ്ഥിതി സ്ഥാനത്തായും ഖാദ്യം ഇതിനാം വേഗം ദാഖാരേ എന്നു. ഒരു നിന്തുപക്കാനാണ് നിലവിൽ ഖാദ്യം അതു ശരിയായി ഖായിച്ചു. ഒരു ഉപരിട്ടുന്ന ലീബിതം യാമാത്തിരാണ്”; അസുാകരിക്കാണ്; ഉദ്ദേശ്യദിത്താണ്; അതു കൂടിൽ ദോഹരിക്കുമാണ്. ബനിശന ഒരു ഉപരിട്ടുന്നപ്പെട്ടെന്നും ഒരു കാര്യമകാരാം ഉപദേശകാജായി അംഗീകരിക്കായില്ല. ഇതാണ് സദ്ദേശങ്ങളും സംബന്ധിതങ്ങളും കലയുടെ ജീവനായി ആദ്ദേശിച്ചും പൊണ്ടിക്കാണിക്കുവാൻ പ്രേക്ഷാഭാവമുണ്ടു്. പ്രവാരണാണ്, പ്രസാദനംല്ല കലയുടെ ഉന്നമനം ഉദ്ദേശ്യാഭിരുത്തം ഉണ്ടാവുകയോടു കൂടി. നാടകവേദിക്കു ആരാധനാളിട്ടുടക്ക ഒരു തൊഴിൽശാല യാക്കിവാനാം ആധുനികകാടകക്കാരുടെ ഏകകൂപ്പിട്ടിട്ടു് അഥവിടെ വാഴിക്കാനം, ഇബ്രുസനെ ഓക്കോള്ളീയർമ്മ പ്രകരം അശ്വാസമാനങ്ങളും പ്രതിഭ്യൂക്കാനാം യാഥാ ചുട്ടു ഒരു ത്രാംഗലേഖനപ്പോം മുട്ടിൽക്കാരി വിശ്വസ്തിക്കാനാം ഒരു ദാഖാലി സാമ്പാദ്യ നിന്തുപക്കാനാം നാടകക്കാർക്ക് വിശ്വസ്ത നിരണ്ടരപ്പാടുക്കാണ് ദുരന്താടി മായിത്തു.

## നാടകകത്താവു്—കൃതികൾ

സംരക്ഷിക്കിലാണെങ്കിൽനന്ന അമ്മുക്കളേ നുഖീനാഡായ അദി സപാനതം ചെയ്യുവാൻ ശ്രദ്ധിക്കുന്നതിനും മനം ഭാരം വരുത്തുന്നതിനും ഒരു വാഴിക്കുണ്ടായിരുന്നതു് ഹാസ്തീകരിച്ചു്. നിരുപക്രമവിഡിക്കിനു് നിന്മാതാവായി വോഷംഥാരി. നാടകങ്ങൾ താനാത്താനെ പിക്കുവാൻ തുടങ്ങി. ഒട്ടകാംവരെ അതു് തുടങ്കയും ചെയ്യു. അപ്പു ഘട്ടങ്ങളിൽ തുഞ്ചിയും പത്രങ്ചിയുമേ ഇള പാതയിൽക്കൂടി സഖ്യരിക്കുവാൻ കഴിഞ്ഞുള്ളൂ, ഉറൊള്ളകളുടെ തിക്കിലും തിരഞ്ഞെല്ലും അതും അതു നോക്കിയില്ല. എന്നാൽ കാലം ചെന്നുപ്പുറം അവരുടെ മുന്നാണിക്കിൽ സന്നാഹായക നാഡി കൊടിയും പാറിച്ചു കാണ്ടു നിന്ന. സ്ഥിരപ്പുരുഷനാം കൊണ്ടു് അറ്റുകൊടിക്കിലെന്നും. പ്രതിക്രിയക്കുകളേ തല്ലിയന്ത്രി മുന്നാട്ടു നീജി അംഗീയനാടകകസാറ്റാജു താിലെ അനിശ്ചയവകുവത്തിന്ത്രം കൈക്കലുാക്കി. ഒരു വിശ്വേഷണവിഡിക്കുവിലും മുയ്യും, ലോകരും ദാഡിയും ദേഹക്കാരും അഭ്യാസനം നൂറി അഭ്യാസിച്ചു; കീർത്തിയുടെ കൊട്ടുടക്കിക്കു കടന്നുത്തികാഡ്വൈസ്സു്.

അപ്പുകാലത്തു് ഹായുടെ നാടകങ്ങളേ അതും അതുമാനിച്ചില്ല. അവയിലോയും കാണ്ണാടിക്കുന്നതിനുംപാലും അക്കും കൗതുകരുണ്ടായില്ല; നിരുപക്രമായി, പ്രസംഗക

നായി, വിപ്പവകാരിയായി, അല്ലോ ഒച്ചപ്പാട്ടണംഗാക്കിയതു കൊണ്ടാണ് കരസ്സേപ്പാരങ്ങിലും നാടകരംഗത്തിലേയ്ക്കുള്ള അദ്ദേഹന്തിന്റെ തിരയ്ക്കുന്നത്തിൽ ആദമാദിച്ചതും അരുറ്റാദിച്ചതും. അല്ലെങ്കിൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ നോവലുകളിൽ ദാരിദ്ര്യിലെ നാടകങ്ങളും ബാധിക്കുന്നവിൽ നാ. മുൻധാരണകളിൽ മറ മാറുന്നതിലും മഠാദകളും അടീമരിക്കുന്നതിലും വിശ്വക്രാന്തിയൻകൊട്ടകളും തട്ടിമരിക്കുന്നതിലും ഒരു നവീനലോകം ചാട്ടഞ്ഞുകെട്ടുന്നതിലും നോവലുകളിൽ പ്രദർശിപ്പിച്ച നാഡംതന്നെ നാടകങ്ങളിലും തുടർത്താണ് അവയുടെ പ്രചാരത്തിനു തകസ്സുമായതു്. പുരാഗമനഭാഡ്യലജ്ഞാനിൽ സൈപരവിഹാരം ചെയ്യുന്നവരുടെ നിയതാനഭവംതന്നെ ഷായ്ക്കുന്നണായി. നാടകത്തിലേയ്ക്കു കാലുകൾത്തിയപ്പേപ്പാർ പഴയ നാഡംതന്നെ തുടർന്ന് വൈജ്ഞാനിലും അതിന്റെ പ്രശ്നാഗതത്തിൽ അപ്പേപ്പാഴേയ്ക്കു എറക്കരെ പരിചയദാർശ്യവും കാര്യത്തും കന്ധവും കൈവന്നിയുണ്ട്. അഭ്യാസംകാണ്ട് വന്ന മിഴിവും തെളിവും, പരാജയത്തോടു മുട്ടിയപ്പേപ്പാട്ടണായ വീരം വീഞ്ഞവും, അദ്ദേഹത്തെ മുന്നൊട്ടുതന്നെ പാശിച്ചു. കുള്ളാക്കട്ടിയ കതിരയെപ്പേപ്പാലെ പതരാജത ഇടരാതെ നെടോട്ടുംതന്നെ ഓടി.

അയുനികനാടകത്തെ സ്പാനിഷ്യൻകി ഇരുത്തുന്നതിനും അഭ്യാസി പരിഞ്ഞിച്ചുതു് ഗ്രീനിന്റെ മേൽനോട്ടത്തിലാരംഭിച്ചു ‘സപത്രാനാടകവേദി’യാണ്. ഇവ് സന്റ് ‘പാവക്രൂഢം’ ‘പ്രേതങ്ങളും’ പ്രദർശിപ്പിച്ചതാണ് അതിന്റെ തുടക്കം. ഈ നാടകവേദിയിൽ രംഗപ്രവേശം ചെയ്യിക്കുന്നതിനാണ് ഷാ തന്റെ ‘വിഭാത്തുനായക’ ഭവന

അർ' എന്ന അപൂർവ്വത്തി രഹിച്ചതും; 'അത് ചുമ്പ്' 'ഷാ'യും കുടിനെനിച്ചുബലാവിച്ചു് ഇതിന്റെ നിമ്മാണം തുടങ്ങി; കമാഡം അത് ചുമ്പ്, മറ്റൊരു ഷായും എന്നായിരുന്ന നിശ്ചിയിച്ചിരുന്നതു്. എന്നാൽ രണ്ടുപേരും പെപാരുത്തെപ്പുട്ടേ പോകയില്ലെന്ന് രണ്ടും അതുതോടുകൂടി തീചുമായി. അങ്ങനെ അപുന്നം നാശി എത്താനം വൻ്നേറി കഴിത്തെ ശൈഖ്യാണ്' ഷാ അതു പുന്നം മാക്കി രംഗപ്രശ്നവശംചെയ്തി ക്കുവാൻ തുടുവെള്ളുതും. നാടകവേദി വിൽ സാതാരാ വിജയ മാറില്ല. കാതിലെ അതുവും അതുവും ദ്രോഹം ഗ്രേംതാ കൾക്കേ' അതു സപാദ്യകരമായി തോന്തിയില്ല ഇടത്തരക്കാരുടെ മാനൃത, ദരിദ്ര സങ്കേതങ്ങളിലേ കാഴ്ചയിൽനിന്നു മുതലെടുക്കുന്ന രീതികളെ അധിക്ഷേപിക്കുകയാണ്' ഷാ യുടെ ഉദ്ദേശ്യം, 'ഡാക്ടർ ഹാരി എന്നു,' അദ്ദേഹത്തിന്റെ സാഹചരനായ 'കൊരോക്കേണ'കുടി ജമ്മനിയിൽ സമ്പരി ചുക്കാണ്ടിരിക്കുന്നും, 'സാർട്ടോറിയസ്' എന്ന കൊടീശ്വരൻ്റെ മകാളി കണ്ണുകൂട്ടുകയും, അവളും ഭാരവുമായി പ്രേമബന്ധത്തിൽ എപ്പുട്ടുകയും ചെയ്യുന്നു. യുവണ്ണുഹി തന്മാർ ചണ്ടനിയിൽ തിരിച്ചെടുത്തിയശേഷം, സാർട്ടോറിയസ് ദരിദ്ര സങ്കേതങ്ങളിൽ നിന്നാണ് ക്കുവേതനായതെന്ന റിഞ്ചേപ്പാർഡ് അതിരശ്വാനായ ഭാരവു് അതു വിവാഹ ത്തിൽ വൈമര്പ്പം പ്രഥക്കിപ്പിക്കുന്നു. പിന്നീട് തന്റെ യും സപത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനം കളിക്കപ്പിലമായതാ നേന്നാവിയുന്നതോടുകൂടി, വിവാഹത്തിനു സമ്മതിക്കുകയും 'ബ്രാംഹി'നെ ഭാര്യയായി സ്ത്രീകരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ഈ തു ഫുകമായിയുള്ള കുടി അതിരശ്വാനുകപ്പത്തിന്റെ അത്മയ്ക്കു വൈമര്പ്പുക്കുള്ളകയാണ്' ഷാ ചെയ്യുന്നതും.

കേണ്ടിക്കുന്ന ധാരാവാസം ആ ദർശനപ്രകാശം, അതു വാതാദിക്കളുടുമ്പാട്ടാട്ടക്കി കുറുക്കുന്ന തക്കാലാലി ചീ  
തികൾ ഉറിച്ചിട്ടുണ്ട്. മായ്ക്ക് കേണ്ടിക്കുന്ന ദൗത്യിൽപ്പെട്ടു  
നാ വാസു തകരം—തുണ്ടായും ‘രോഗി’ എന്നിൽപ്പെട്ടിയു  
ടെയും സ്ഥാരവരങ്ങൾായും ദായും സഹായിക്കുന്ന ഉത്തരവ  
സ്ഥാനം ദാനാജനനാദി വിദ്യോഗ്യസന്താലയ്ക്ക് ശ്രദ്ധ  
ദേഹ നാശിക്കുന്നു. അങ്കാട്ടക്കി ആ ദർശന അംഗം ശാഖാവീഴ്ച  
കുറഞ്ഞ ഏല്ലാവയണം ദിനബാളിന്ത്രപൂജാസ്വിത്തിയുടെ പ്രിജി  
യാദി കൂടാജനാദി ദാനാധനപ്രകാശം ചെയ്യുന്നു.

അമൃപരാജ യംഗകാണ്ട് ആശാദിനത്തിന് വരുംവാ  
ദനാകാരതെ, അടുത്ത വർഷം രമ്പിച്ചുതാണ് ‘ക്രൂംഗാരി’  
(The Philanderer): മുധാന പാതയിൽനാം ദാഹം ആ  
ഭിന്നമിക്കുതിനു പൊരിയ നടപ്പുവരുത്തുകിട്ടു  
യാൽ അതു് അരങ്ങേറിയില്ല; വിവാഹപ്രസ്താവനു് അതി  
ലെ പ്രതിപാദ്യം വിവാഹ സമ്ബന്ധമായ വകുങ്ങലു അവ  
നാണിച്ചുനടക്കുന്ന അപാരാ പ്രഖ്യാന്മാരുള്ളവിലും വിശ  
ർണ്ണകരക്കുന്ന ലക്ഷ്യം ഇതിൽ വിജയകരമായി പ്രാപിച്ചി  
ട്ടുവാങ്ങുന്ന പരിശീലനില്ല. ‘ഇന്നോന്ന് കൂട്ടുവി’ലെ അംഗങ്ങു  
മുായ രണ്ടുവാനിതകൾ ഒരുപുത്രാധികാരിയാണു പ്രശ്നിക്കു  
ന്നതിൽ നിന്നാണു് വിജയപ്പെട്ടിക്കുന്നതു്; വിവാഹവകുങ്ങലു  
ം ഒരു ഏവരുതംകൊണ്ടല്ല. വിവാഹം ആ നിന്നും പെണ്ണി  
നും ഒരുപോലെ അടിശയ്ത്തുകൂടുന്ന; പൊതുവായി എല്ലാം  
ഗികാസപാതയ്ക്കും, മുഴീക്കു് പ്രായുക്കുഡായി സാന്ന  
ത്തികാടിക്കണ്ണവും അതു് വരുത്തിവും മുണ്ടാണു്; എന്നാൽ ഈ  
വിശ സാന്നിദ്ധ്യാടിക്കണ്ണരേതുക്കാരം, കാഞ്ചൻഭാഗാണു്  
എടുത്തു പുസ്തകി ‘ജീവിംഗ് ഫൈ’, ‘ചാരക്കറിസ്റ്റിക്ക്

എക്കുവനീലുത്തണ്ണനാഡി ലഭിക്കണമെന്നുള്ള അഴശ, അയാളുടെ പ്രേജം ഒരുംഗിൽപ്പായിട്ടും, അവർ കൈ വെചിയുന്നില്ല. ‘ദ്രോസ് ടാംഗോറീഫ്സ്’ സാന്താന്തികാടി മഞ്ഞാന്ത ദിശനും ചാട്ടുന്നില്ലെന്ന് പത്തിഖാകാൻ എവരും മനസ്സം പ്രകടിപ്പിക്കാണും വെയ്യുന്നു. പരേക്കിൾ, റൂത്താങ്ക തരഞ്ഞിവുള്ള ബന്ധാനിനാണും അവർ വെന്നുന്നതെന്നും ഷാ റൂച്ചുമാശില്ലെന്നില്ല. എന്നതനൊയ്യുണ്ടും, ഉദ്ദേശ്യം ദാനും, വിനോദത്തിനു റാക്കറ്റുകയും ചെയ്യുന്നു. ഡാക്കുകൾ ‘പാരമുറി’ നേരിയും കൊള്ളുന്നാൽ ഫേഡിലാട്ടുണ്ടോണും, വിരിക്കുള്ള കോറ്റുകൾ സംഭാവനചെയ്യുന്നതും. ഷായുടെ കുലയും ഉദ്ദേശ്യവും എക്കാറത്തില്ലാതെക്കിരി ക്കുന്ന കാഴ്ചയുടെ ഇക്കൂതിയിൽ.

അതുണ്ടാണ്ടിൽത്തന്നൊയ്യുണ്ടായ ‘മിസ്സ് റാരൻറ തൊഴിൽ’ കലാപരമായി ഇതിൽ എത്തുമാണും. വെളം പ്രചാരണം കലാപരമാകാമെന്ന ഷാ ഇതിൽ കാണിക്കുന്നു. റൂഡിചാരം ഓരിന്റെത്തിന്റെ ദിരന്തപ്രലഭാബന്നു പ്രദർശിപ്പിക്കുകയാണും ഇതിന്റെ ലാക്കും; ഈ അഴശയും, ഒരു പാദ്യാന്തലംപോലെ റൂഡിപ്പിച്ചുകിടക്കുകയാണും. അതിലേതു, ഹോട്ടലുകൾ എന്ന റൂഡേജനു റൂഡിചാരണാലുകൾ നടത്തിവരുന്ന മിസ്സ് വാരേൻറയും, മകളുടെയും മറ്റൊക്കുമാവാത്തുടേയും പ്രവൃത്തികളും വിവാദങ്ങളും വിസ്തൃതിക്കുന്നതും. കുലിക്കരാവും കർമ്മനാവും ഒരു തുവാൽ അഭികാശുഭ്രാതര ഇവളാഡിൽ സ്പീകരിക്കുന്ന തിനിടക്കായ സാഹചര്യങ്ങൾ സുവിസ്തിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇതിനു മിസ്സ് വാരേന പ്രവീശിച്ച സംശാദരി പ്രത്യേകിയുടെന്നും അവരുടെ തൊഴിലാണും, അവരുടെ

നീന്തുവും, അവരെ എന്തിലെന്നിട്ടുവരുന്നതാണ് പ്രദിശം. ചുറ്റുപാടുകളാൽ കന്നുകളും ‘മിസ്സ് വിവി ഡൽ,’ അവക്കിൽനിന്നും ഭാർത്തേരും, സ്പ്രിങ്ഗർവാർഡു അതായും ഉത്തരങ്ങളുടെക്കാണ്ടം ഓസ്സിന്റെപുതാരു തീര പരിന്മാഖിട്ടും, അവിവാചിത്വാർഹി ജീവിതശാഖാ കഴിക്കാൻ നിയുക്തിക്കൊണ്ടു. ഒരു മാളിക്കാട്ടിലാണ് കിടക്കണംവാങ്ങാത്തോ റിഫാർമ്മേഷൻ അവളുടെ യുവസഹജീവയ കുറഞ്ഞാൽത്തുടർവ്വം അഞ്ചുംപത്തുവരും ദാടിയൊളിക്കാതെ, അവരുടെ മുക്കുന്നമുപ്പിൽനിന്നും നൂ കൈക്കുള്ളിൽനിന്നും കുമ്പുട്ടാൻ കുമ്പുട്ടുള്ളവളാക്കിപ്പാറീ കൂടും. ജാ തന്റെ പ്രധാനപ്രസ്താവനിൽ സദ്ധനാദിശം പതിപ്പിക്കാതെ, വിവിശാഖ പരിന്മാഖാം ക്രാക്കും യൂഡിഷ്യൂം, മുനിൽ നിന്തിക്കിട്ടുണ്ട്. വിവിശാഖ പ്രവേശിക്കുന്ന രംഗങ്ങൾ എളുപ്പം അഭ്യർഥി കുടിയാൽവിധം എദ്ദെള്ളുത്തിക്കളായിട്ടുണ്ട്.

ഈ മുന്ന നാടകങ്ങളും പ്രസിദ്ധീകരിച്ചിരുന്നും ‘അസുവകരങ്ങളായ’ നാടകങ്ങളുടെ മുട്ടെനിൽ ദാ പരിഗണിച്ചു. ഒന്നും പിടിക്കാതെ വലുതുകൊള്ള അദിച്ചവികരിക്കുന്നതിനും ഇവയിൽ വകയുണ്ടായെന്നു തു ഏകാണ്ടേരു അങ്ങനെ ഗണിക്കാനിടയായതും. ‘സുവകരങ്ങളായ’വയുടെ കിടക്കിലാണ് ‘അഞ്ചുഡിഷ്യുനും കൂസുപ്പുനും’ എന്ന അടിയന്തരത്തി. ‘അവന്നു നാടകരാലു’യുടെ അവന്നും തിലോയ്ക്കു വേണ്ടി രംഗിട്ടു ഇതാണും ലഭിക്കുന്നും സാമൂഹികയിലും തൈപ്പാലുവ വിജയകരമായി അഞ്ചും അരങ്ങേറിയ നാടകം. സന്ദേശാനന്ദ നിലയിൽ അതിൽ അധികാരാന്വിഷ്ടാന്തായിരിക്കുന്ന അതിന്റെ ജനസംഭവതിങ്കുടെ നിദാ-

നം. എന്നാൽ അവർശാത്മകപ്രതിഭൻറ പ്രാജ്ഞത ഒരു വാക്കേന്നതിൽ സാ ഉള്ളശതനാണ്. ‘സർജിയസും,’ ശ്രീജന്തൻ പെലിയും റണ്ടു വിഭിന്നാദൾങ്ങളുടെ മുൻറീകരണങ്ങളുണ്ടാണ്. ഒരാൾ ഒരു ദിവസിന്റെപരാന്തരിയും, മുന്നാറും എഴുന്നാ അജ്ഞത്വാത്പര്യം ചാദനംകൊണ്ടു യും സവന്തിലേപ്പുചുന്നയാളുണ്ടാണ്. സമരങ്ങളാട്ടു പോന്തിക്കൊ, അവർഡാളുടെ അഖാധാത്രംഗും ഒരാളിൽ തെളിഞ്ഞുകാണാം. ‘സർജിയസും’നു വൈരം പാരിഷാ സന്തിശ്വല ഉപകരണമായേ സാ കത്തിക്കിട്ടുണ്ട്. ‘കൂആൾ ഡിലാ’ എന്ന അട്ടത്തു മുതി സായുടെ അല്ലകാലാനുത്തിക ഉഠിവാച്ചു കലാരൂല്യമുള്ളതാണ്. സായുടെ സൗഖ്യസിലു സുപ്രീകമാഹാത്മാരുളിൽ കൂଆൾ ഡിലായും അതിനാശ മാരം സ്ഥാനമുണ്ടും. നവീനമാത്രകയിലുണ്ട് വനിതയുടെ തനിപ്പുകളുണ്ടാണ് അവർ. അവരംകൈ സാമ്പത്തികമായ സ്വാതന്ത്ര്യം അഭിവിക്കാൻ കഴിയും; അവളുടെ പരിചാരികപ്രോഫീഷൻ ധനചുരം അടിമന്ത്രത്തിലാണ്. കൂଆൾ ഡിലായുടെ ഭർത്താവായ ‘മോറൽ’ വൃത്തമാന്ത്രം സ്കൂൾ മുത്തിയുണ്ടാണ്; അയാളു ഭർത്താവായി കാംക്ഷികാത്ത ഒരു സുപ്രീപ്രോഫീഷൻ ആ സ്ഥാദായത്തിലില്ല. അയാൾ ഒരു തിക്കണ്ണ സാമ്പൂലിസ്ടും ക്രിസ്ത്യാവലംബിയുണ്ടാണ്. അവരു പ്രവരിപ്പിക്കൊ മഹോദ്ധരത്തിൽ എപ്പോഴും റൂപീതനായ മോറൽ വിച്ചകാഞ്ചത്തിൽ തന്റെ നിഡിയായ ഭാഞ്ചുകളും ധാരാതായ സുരായും വെള്ളുകാട്ടക്കൈ നാഡേശം കാലകുഴത്തിൽ മനസ്സിലാക്കി പരിപ്പീക്കേണ. ഈ പരിതാപത്തിലാണ് ഈ നാടകത്തിലെ രസം മുഴുവന്മാക്കുന്നുകൂടിയിരിക്കുന്നതും. കൂଆൾ ഡിലായാക്കേ

ദോഡിനെ അക്കമഴിഞ്ഞു സ്നേഹിക്കുവെങ്കിലും അയാളിൽ അതുപൂര്യമാണ്; ഒന്നും സർസ്പദാവിയും സ്നേഹമുണ്ടിയുംബാഷ തേരാവുമൊപ്പു യഥാർത്ഥമാണിൽ അതുപൂര്ണിക്കുക കാരണമുക്കുമെന്ന വെളിച്ചേട്ടുകൂട്ടുകയാണ്<sup>9</sup> ഹാജുടെ ഉദ്ദേശ്യം. അന്നത്തെനിഘ്നം ദേഹാവും ശ്രൂഢി ഡിലിഡായും ദുഷ്ടിയും ഉദയിക്കാക്കിയുണ്ടാക്കാം; അയാളിടക്ക സഹായ്യം തുറന്നു അവാരുടെ റിട്ടിമുഖാഡിലും; കുന്നതാശ്രൂരുതെന്നും അവരിൽ മുത്തിനും വിശ്വരിക്കുന്നു. മുത്തിനും കുവിതപുരുഷനും മാർഗ്ഗം വാഹ്യം അവാരുടെ അക്കമഴിഞ്ഞു; അവർ തജ്ജിൽ മുട്ടുകൾ കൊടുക്കുവും അനുഭാവവും അണ്ട്. അവാരുടി സപാദാവികവും ശൈത്യിക്കൂതുകയും പരസ്പരാക്കംജാവും അവരുടെ തജ്ജിൽ അടുപ്പിക്കുന്നു. എന്നാൽ, കവിയുടെ സപ്താജ്ഞി പുത്രക്കംകാര്ത്തിനു ശ്രൂഢി ഡിലിഡായുടെ ഉന്നപും അതിന്റെ പ്രാഞ്ചാഗികോജ്ജപലത, പരിത്രജിക്കാഡിലും. അതിന്റെ അവസാനം അവരിൽ വീച്ചവിട്ടു കവിയുടെ ഏരപെടുത്തുകയുണ്ട്. സുഖാദിത്തമായ രാറ്റപെട്ടും അരപ്പാറിനമായ സുഖവും തജ്ജിലുള്ള പുത്രാശം അവരിൽ അറിഞ്ഞു കവിയാക്കുന്നതു ഉണ്ടായ എദ്ദേശ്യത്താണ്, ശ്രൂഢി ഡിലിഡായുടെ എദ്ദേശരഹസ്യത്താണ്ടംകുടി ഇരുട്ടിലെയ്ക്കും, വന്നതുപോലെ ഇരഞ്ഞു. ഇംഗ്ലീഷ്യൻറെ നാടകളിലെ തിരുക്കാവിഞ്ഞുമായ തെ പ്രാംഭാംഗം എന്നും മുൻപും കുറഞ്ഞു. സപാതന്ത്രജ്ഞിനജോഡി, അതുവാവില്ലെന്ന തിരുക്കവശി, തേരാവിനെ എന്നാഴ്ത്തയ്ക്കും വിശ്വരിപ്പോവുകയുണ്ട്, സുഖിക്കാവായ നബിനാവിതയുടെ നായത്തും. അവളുടെ വിശാലാദ്ധ്യായത്തിൽ, സപാഖും ധര

കീയവുമായ മാർജ്ജലെ അന്നരജിപ്പിച്ച കൊള്ളിക്കാം. ‘സുന്ദരിഡാ’യുടെ വിജയത്തിന് കാരണം സദേശ ഭത്തക്കാൾ, കലാസൗഖ്യാന്ത്രം മുതിനില്ലെന്നവെന്നതാണ്.

‘ഹിയിയുടെ മനശ്ശും’ കൈപ്പോളിയെന അറസ്റ്റുമോ സി രവിച്ച തെ എവരനാടകകമാണ്. സംഭവവും ലഭമായ ആ ജീവിതത്തിലെ തെ നിസ്സാരസംഭവമന്തെ അതിന്റെ കേരും. ദൈത്യത്തിലും നാശവിശയങ്ങളിലും ബുദ്ധിശ കതിയിലും കൈപ്പോളിയെന പിനിലാക്കമോ എന്ന തോന്നു തെ സംഗമമ്പാം, തെ ചുഴിയും അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രകാശനിനാം കൈകലാക്കവാനായി പതിനേട്ടവും പ്രയോഗിക്കുന്ന തെ രംഗമാണ് അതിലുള്ളതും. പ്രക്ഷേ, ഈ വില്പകളും അദ്ദേഹത്താട്ട ഫലിക്കുന്നില്ല. ആ പാര പൊട്ടിക്കാൻ അവർക്ക് വേണ്ട ധനികാമെററും ഇല്ല. ആ സ്പാത്മഭതിയുടെ മുഖിൽ നിസ്സപാർത്ഥമതിയായ അവർക്ക് പരാജയമേയുള്ളതും. അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രായോഗികസന്നാർദ്ദം അവളുടെ ആദർശത്തുക്കത്പരതിനും ഭക്തിനും വഴിയാണ് വിശ്വാസിക്കുന്നതും. കൈപ്പോളിയെന ഏപ്പാവയം കാണുന്ന വേഷാന്തിലല്ല ഇതിൽ പ്രദർശിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നതും. അതെല്ലാം ഉരിച്ചുകൂടിത്തും സാധാരണമനാശു നീറാ സ്പാത്മതങ്ങാട്ടം മങ്ങാദാർശന്മന്ത്രത്താട്ടം നിർവ്വികാരതങ്ങാട്ടമാണ് പ്രശ്നംകൂടുതും. പഴയ വീരമാരെ, പ്രതിജ്ഞ അളവുകോലുകാണ്ടും അളുന്നാൽ എങ്ങനെന്നിരിക്കും കാണിച്ചുതരിക്കാണും ഒരാവയ്ക്കും. ഇല്ല നാടകങ്ങൾം മുണ്ടം ‘സുവകരമാണ്’ നാടകങ്ങളിലുംപുണ്ടുണ്ട്.

‘നിങ്ങൾക്ക് പ്രവാസം ദേശം’ എന്ന കുതി ശായിട നാടകക്കാളിൽ മോശേയും സൗഖ്യം. വിഭാഗങ്ങാണ് അതിൽ മുഹൂർ ഏകിയും വഹിക്കുന്നത്. സഭയും പരിശയി വലിയ പ്രാധാന്യം നേരിട്ടാണെന്നില്ലതാണ്. ‘ഒപ്പു തിട്ടിലാമേജിൽ, നാടകക്കാളിയും തദ്ദംതിരിച്ചിട്ടിട്ടാണ്’ ‘രാജാക്കന്നാക്കൻറെ റിഷ്യൻ,’ ‘സീസാൻ റൂപ്പിച്ചുപാടാണും,’ ‘കൂറുടാൻ മുഖം’ ബൗദ്ധിക്കൾ നന്ദനാരംബം എന്നിരായാണ്. ഒപ്പു തിട്ടിലാ ക്ഷേമം പ്രഭ്രംബം നിർദ്ദേശിച്ചിട്ടിട്ടാണെങ്കിൽ മുഹൂർ കുതികളിൽ സന്ദക്കാലികനാടകക്കാളിലെ ഭ്രംബാരവരത്തുപോലെ ഇല്ലെങ്കിലും ഇതുകൊണ്ടു സുവന്നുണ്ട്. ‘വൈക്കന്നാക്കൻറെ ശിഖുനി’യും വാസ്തവാനിൽ ഒരു വൈക്കന്നാക്കൻറെ ശിഖുനിയും നാം കാണാം നാശം. ‘റിച്ചാർഡ് ലഡ്ഡിയൻ’ ലോകം താഴേലാലിക്കുന്ന പദ്ധതിന്ത്തിൽ ചേന്നാളുണ്ട്; അതിന്തോന്തരം സന്നാഘ്രം അഞ്ചാളെ ആക്കാൻപിക്കുന്നില്ല. വാസനാജന്മായ സന്നാഘ്രത്തിന്തോന്തരം പ്രതിനിധിയിയാന്നും. അതുകൊണ്ടും അയാളിടെ സംഭവായം അഞ്ചാളെ ബാരിംജുരിച്ചു; കുറയ്ക്കി നിതിനി. വൈക്കന്നാക്കൻറെ ശിഖുനിന്നും ദേഹപിടിക്കുവാൻ കുറഞ്ഞും ചെയ്തില്ല; ആതും അങ്ങനെ കുറവാപത്രം അഞ്ചാളിടെ മേൽ വെച്ചുകെട്ടിയിട്ടില്ല. വാസ്തവം ലോവിച്ചാൽ, അയാൾ ചെയ്തു കുറയ്ക്കി എത്തുമാനദണ്ഡം വാച്ചുനേരാ കിഡിയാഘും ഒരു മഹാകുത്തുവുണ്ടാണ്. അതും ഒരു അത്യനുഭവിയാണ്; പഴക്കി, അഞ്ചാൾക്കും ആഞ്ചാരിക്കുപും ചുഡാക്കുന്ന ഒരു കുന്നും കുന്നാട്ടുകുടാക്കുന്നതിൽ ശവിജ്ഞാനും അതിലെന്നും മില്ലതാണും മറ്റാളുകൾ നല്ലാതാണും പറയുന്നതും അഞ്ചാൾക്കും ചീഞ്ഞാരുളുക്കും തോന്തും; ഒരു തലത്തിരിഞ്ഞു സന്നാഘ്രത്തിന്തോന്തരം ദിനയിക്കാരന്തോടു പടവെടുന്ന ഒരു ധീരദക്കൻ

അംഗം റിച്ചാർഡ്. അധികാരി ‘ആന്റ് ണി’ എങ്ങവണ്ണി ആത്മ ബഹി നടത്തുന്നതു്, ‘ഇസിൽത്തി’ നോട്ടേഷൻ പ്രോക്കറ്റാഡാ എന്നും അറാഡാ തെരവിലും ഇങ്ങനെ; തനിക്കുവണ്ണിയെ ചൗക്കാഡാം റിച്ചാർഡ് ഹാൾത്തിനും ആന്റ് വിശ്വ സിംഗവാൻ അധികാരി തന്റെ ദില്ലി; ദില്ലിവില്ലു് ഭീതപ്ര അവിൽ ഒക്കാവും, റിച്ചാർഡിനോട്ടേഷൻ മുതലുതെയും, പ്രുഖ്യാ, ഫലാക്ക, അന്ത്രാദക്ഷേണ്ട് ആദരവും ഏസ്റ്റാംഗ്രൂട്ടി അ വഴുവും ഉന്നസ്ഥിതി അ സ്വന്ധത്തിലും തുളിവിട്ടുണ്ട്. ആന്റ് ണി അവാസം അവിൽ റിച്ചാർഡിനെ പരിരക്ഷിക്കുന്നും, റിച്ചാർഡിന്റെ ആത്മബഹിപ്രോബാലു ഉഭാരമുണ്ട്. ഒന്ന് വാസനാജന്മ്യവും, ദിവേത് മുതലുതെയുടെ ഫലവാദനങ്ങൾ, അവത്താഡി റൂത്രാസ്ഥാപനം. ആന്റ് ണി ദേശാദിഗാനങ്ങളും പ്രാർത്ഥനാഡി സേവനങ്ങൾ ചെന്ന് ഒരു നാജീവാടുകൂടി, കാണ്ടു എസ്റ്റാം ഏഴുമുണ്ടില്ലാതെ അവാസം കിക്കുണ്ട്. ‘സീ സൈം ട്രിഡിയാപാടായം’ ഫോക്കോൾഡിയുടെ ‘ആന്റ് ണിയും ട്രിഡിയാപാടായായും’ നാതലാഡി ഷാ എഴ്തിയതാണ്. അതിസഹർത്ഥമും അ സാധാരണമുണ്ടിരാലി കിഴുക്കായ ആ തിരുവന്മാസവിജയ അടിശാഖയും സീസ റിഡി നാം കാണുന്നതു്. നേരം നേരം വിച്ഛേദിച്ചു് മുഖജിപ്പേരുകാരെ പ്രാജ്ഞയെപ്പെടുത്തി, ട്രിഡിയാപാടായെ രാജത്തിയാണി സീം ദാസന്തിവിജയിൽ വാൻ കഴിവുമുള്ള പരാക്രമിയും എ റൂം എ റൂം വാൻ ചടിശാഖ സ്പാർത്തോസ്റ്റുരാണം ആംഗം സീസർ. ശാഖാനഗരവും അതിന്റെ മഹത്പ്രസ്താവനാ അക്കദാരത്തിന്റെ ഏദിവിയിൽ സത്ര്യാധിപത്യം; ട്രിഡിയാപാടായും അവിടെ കൂടാം ഏകഘട്ടിലും. യുദ്ധവും വിജയ റൂം താനു അക്കദാരത്തിന്റെ പ്രധാനക്കമ്മം; ആ ഉണ്ണലു

അതിൽ ഉച്ചകാടിക്കിൽനാനാ നിലകൊള്ളുകയും ചെയ്യുന്നു. കൂടും പാരുന്നതിനോ വഞ്ചാവര്ണ്ണനാതിനോ, അവരുംവരുന്നോറും മടിക്കാതെ രൂപത്തുണ്ടാണ്. സാതുവും അംഗമുഖം, മുക്കപ്പും മുളാററ്റമുത്തപ്പും, മാതിരുവും ദിഡാലസത്തും—ഇവാണും വിശ്വാസിക്കുവാൻ ഒരു ദേഹബാടും സീസിൽക്കും കാണാനില്ല. അതുദിനത്തിൽ അപിത്രീയനാണ്; അതതേ ലോകവിജിഗ്രീഷ്യ അക്കണ്ഠാതും. ‘കൂറ്റൻ ഗ്രാസ് ബൗണിംഗ് റംബാറാം’ എന്നും ദിനത്തിനിങ്ങവണ്ണി രവിച്ചു നാടകക്കാണ്. ഏറ്റനാൽ അരങ്ങരിയക്കുപ്പും ടെറി ഫ്രേഞ്ചക്കരുക കുട്ടത്തിലേ ചേർന്നുള്ളൂ. കൊള്ളുക്കായും കൂടുതലുംനും ദേഹവും ചുരുക്കുപ്പാപാരസംഘാത്തിന്റെ തലവനായ ഗ്രാസ് ബൗണിംഗ്, വെള്ളാന്തും ഭാത്തും—ഇവർ രണ്ടും തന്മിൽ ധാതൊരു സാദ്ധ്യവുമില്ല. ലേഡി സിസിലി, ഇവരുക്കാം ബുദ്ധിക്കുതിയുള്ളവളും, ഇവരുകൾ ജീവിതരീതികൂട്ടുക പോരായ്ക്കും കണ്ണരിയാൻ കെട്ടുള്ളവളും നാണ്. അവളുടെ മനോദാർശനുകാണ്ടും അവരുടെ താൻറെ വിനാഗതിയിലേയും നാലിക്കവാൻ സാധ്യംഡാക്കുന്നു. പ്രതീകാരത്തിന്റെ അർഹവിഹീനതയെക്കാറിച്ചും ഭാഗിക്കേണാം, ശിക്ഷയുടെ അവരുമില്ലായ്ക്കുറാറി ജീവിയായ മാതൃലക്കാടം ഉച്ചാദശത്തിൽ പറഞ്ഞും അവരുടെ വശന്താക്കന്നു. ലേഡി സിസിലി നിലവും സമചരിത്തയും വിവേകവും സ്വത്തന്ത്രഭൂമിയും ധാരാളുള്ളവളും ബന്ധിലും സകല അപത്സന്ധികളേയും തരണംചെയ്യുന്നതിനു ശക്തയാക്കുന്നില്ല.

‘മനസ്സും അതിനാശം,’ ചായുടെ നാടകങ്ങൾ

ളിൽ, പലതുകൊണ്ടും പ്രാധാന്യമർഹിക്കുന്ന ദന്താശം; ഇതിലാതെ സ്വജ്ഞപ്രയവപരിണാമവാദന്തിന്റെ ശരിയായ ഉദ്ദേശ്യാടനം. ഇതിനു മനുഷ്യരുടെ നാടകങ്ങൾക്കും ഇതിലേ യും വഴിക്കാട്ടുകയും ഇതിനു പിന്നുള്ളവ ഇതിൽനിന്നും ഏകവച്ചി തിരിഞ്ഞുംടോകുന്നതായും വിഭാവനം ചെയ്യുകയുള്ളതും എറ്റവും വാസ്തവമാശം. ലൈംഗികപ്രസ്താവനക്കുമാണ് ഇതിനു മുതലാശം ഇന്തി; ലൈംഗികാക്കഹിംഗവന്നിയായ സംഭവങ്ങൾക്കും ഇതിൽ തുലോം മുൻപുള്ളിക്കുന്നതാശം; ‘ആൻ വൈറ്റ് ഹീൽസി’നെ വിവാഹംചെയ്യുന്ന ‘ടാനറു’ടെ ഭാവം അധാരം ജീവശാഹതിയുടെ പിടിയിൽ കിടന്നമത്രാണെങ്കിലും ഹായനാശനാശം. ‘ആൻ,’ ‘ടാനറി’നുവേണ്ടി കൈണിവെച്ചു് അധികാരി അക്കദ്ധൃത്തിനുവെന്ന പ്രതീതിയുള്ളവക്കും. അവർ ‘ഗ്രേറ്റ് വിയസ്സി’നെ നിരസിച്ചു തു് അവർക്കുണ്ടാം വെളും ആരാധനാപാത്രമായി കഴിയാനുള്ള വൈദികസ്ഥാപനാശം. ടാനറിനെ കൈക്കലാക്കിവാനുള്ള അവളുടെ ഗ്രാമത്തിൽ അന്തര്ഭീകരിക്കുന്നതു് ഒരു രോദർശനതിനും സജീവസാക്ഷാത്കാരം മാത്രമാശം; ജീവശാഹതിയുടെ ‘റൂജ്ജൽ’; സുരീയുടെ ഉത്തമമാത്രക. പെൺവിലാതികളിൽ എത്തുകൊണ്ടും തിക്കണ്ണത നായാടി. ആനിന്റെ വേട്ട രസപ്രദവും, ടാനറുടെ തോൽവിസമതം സംഭാവനമാശം. ഷായുടെ ഉദ്ദേശ്യം ടാനറി ആനിന്റെ വേദനുഗമായി പ്രദർശിപ്പിക്കുന്നതിന്റെ എന്നാൽ അധാരിച്ചു വിസ്തൃതവാസനകൾ അതിമാനംഷാംഖ്യാജീഹാം സന്താനം. സ്വജ്ഞപ്രയവപരിണാമത്തിന്റെ പിന്നിയാളികളാശം ടാനറും ആനം; ലൈംഗികവാസന ആ പര

മാവേദന്തന്തിന്റെ ഒരു അവിജ്ഞുരണമാണെന്നുള്ളത്. ടാനർ ഇതിനോടു മല്ലിടവാൻ യാതാതു പറയും കാണിക്കുന്നില്ല. തന്റെ ഭൂത്യനിർത്തിനും അനുനിന്റെ ഉദ്ദേശ്യവും സന്നാഹര്യം മനസ്സിലാക്കിയിട്ടും, അതുണ്ടിയ മായ യാതാതു രക്ഷാനടപടികളിൽ ഏകെണ്ണാള്ളുന്നമില്ല. ഒരു ഓഫോർക്കറിൽ കൂടാൻ വാടിക്കുള്ളാണെങ്കും മര്യാദ വിഹിതമാകുന്നു; അതിൽപ്പുണ്ടെന്നു നാക്കേണ്ടതും അതുമര്യാദ നാണ്ടിനും ഒരുപൊതുനാശയുള്ളതും; പ്രായത്തിക ഉള്ളക്രമിക്കുന്നതിൽ എതിരിട്ടുന്നതും; എതിരിട്ടുന്ന പരാജയമനസ്തിതി എത്തുനിന്റെ അഴി അതിൽ കൂടികൊള്ളുന്നണ്ട്. ടാനറലു വിജയം വരിക്കുന്നതും; അതു പരിണാമം മാറുപദാസരിച്ചുള്ള ഉണ്ടാക്കാനിടയുള്ളതും. പഴയ മാറുലുക്കുള്ള തകിടംമറിച്ചു കാണിക്കുന്ന ചായ്ക്കും, ഈ നാഡാട്ടിൽ അനുനിന്റെനാബാ പ്രാധാന്യം നൽകേണ്ടിയിരുന്നു. ടാനർ ചായുടെ അതശ്യങ്ങളും ഓരോനാഡി പ്രതിഭപനിപ്പുക്കുന്നവും തോനാതിരിക്കുന്നില്ല.

ചുതിയ തന്തപസംഹിതയുടെ അവിജ്ഞുരണംകൊണ്ട് മാത്രമല്ല, ഈ നാടകത്തിനു പ്രാധാന്യമുള്ളതും. ഒരു കാമഡിയൈനു നിലയിൽ ചായുടെ കുതികളിൽ അതിനു മാനുസ്ഥാനമുണ്ട്. പ്രേക്ഷകരെ വിരിപ്പിച്ചു തലപ്പിക്കുവാനുള്ള അതിന്റെ കൈല്ല് ഒരു യാക്കിലും ലണ്ടനിലും രംഗപ്രവേശം നടത്തിയപ്പോഴും നല്ലപോലെ തെളിഞ്ഞതാണ്. ‘രാംസ് ഡന്റ്,’ ‘ടാനറം’ എസ്റ്റീമിലെ നിർദ്ദേശപ്രകാരം കുട്ടകാർണ്ണസ്ഥാനാധിരിക്കുന്നതിനെപ്പറ്റിയുള്ളതും തക്കവും, ‘കേരളവിയസ്സ്’-ന്റെ സഭരാഡ്

രിയായ ‘വയലററി’ന്റെ പ്രസ്തതിയുണ്ടാക്കുന്ന കഴുപ്പ് വുംമററം ചിരിക്കാൻ ധാരാളം വകയുണ്ടാക്കുന്നു. വയലററം അമേരിക്കൻകോടീശ്വരനെ ഒക്സലോക്കിയതു് കരുക്കുടി വൃക്കത്താഖിയിൽനാക്കിയും, നന്നായിൽനാക്കുന്നു. മെൻഡലാസാക്കവനിക്കു് പ്രധാനക്രമജ്ഞാദായി ബന്ധമൊന്നുമില്ലെങ്കിലും സംസംക്രാഴ്സ്റ്റിക്കാൻ പ്രദയാജ്ഞ മുണ്ടു്.

‘ജാൻ ബുള്ളിന്റെ മറോദപ്രീപം’ എന്നാടക്കരും അതിപ്രധാനമായതാണു്. എറിഷ്യൂജനതയുടേയും ജീവിതജ്ഞനിന്റെയും അതിസുക്ഷ്മജായ വിവരങ്ങം—അതും ഒരു എറിഷ്യൂകാരന്റെ പേരുകിൽനിന്നു്—ജാതാണ മെച്ചും. ദേശീയസ്പദാവസ്ഥയിലൊരു ദൈനന്ദിനാടക്കാമന നിലയിൽ അതിന്റെ ഒരുക്കുള്ളാം ചോദ്യപ്രസ്താവനാല്ല; വർദ്ധമായാൽ നിങ്ങാണുതിനുപത്തിൽ പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നതിന്റെ ഒരച്ചിത്രം ആരോഗ്യം ആക്കാൻമിക്കം. വർദ്ധാഭൂത ആശാനതപ്രത്യാശാനങ്ങൾ, വെളം പ്രേക്ഷപ്പെട്ടിയായ കമയുടെ രസങ്ങളും മുന്നിട്ടുനില്ലും. ഇംഗ്ലണ്ടം ഏറുർലണ്ടം തമ്മിലുള്ള നീണ്ട മാത്സ്യത്തിന്റെ പ്രദർശനമാണു്, നാടകകത്താവിന പ്രിയതരമായിരിക്കുന്നതു്. കമാനായകനായ ‘ലാറി ഡായിൽ’ ദേശാദിമാനപ്പുള്ളകിൽനായ ഭൂരണത്തിലാണ്ടിരിക്കുന്ന എറിഷ്യൂകാരന്റെ പ്രതികിയിയലു്. സ്പന്നനാട്ടിലെ പട്ടണിയും പരിവട്ടവും കണ്ണു് അതുള്ളനായി അന്നുനാട്ടിലെ തിരിവിതവിജയത്തിനു ശുഭിക്കുന്ന എറിഷ്യൂകാരനാണു് നായകൻ. അയാളിം ഇംഗ്ലീഷുകാരനായ ‘ബ്രോഡ് ബെൻഡ്’കുടി ‘ഡായിൽ ബ്രോഡ് ബെൻഡ്’ കമ്പനിനടത്തി

വരികയുമാണ്. ലാറിയുടെ ദേശാദിമാനരാഹിത്യംകൊണ്ട് സപജനങ്ങൾക്കുനേരാ അധികാരി വലിയ പിടിത്തമില്ല; പതിനെട്ടുവർഷത്തോളം കാത്തിരുന്നുണ്ടോളം ലാറിയെ തൃജിച്ചിട്ടും ഭ്രാവ് ദൈവം ദിനും ദിനാരാ' തുണ്ടാകയും ചെയ്യുന്നു. ലാറിയുടെ സ്വാധീനവാസം, നിർവ്വികാരത്തും, അനുഭവവാസവും, ക്രാർഡാഡിൽ നടക്കംടിയിൽനാം പ്രാജ്ഞമനസ്ഥിതിയോടും നോറായുടെ അതിജാത്യനാട്ടുത്തോടും ഒരു അനംഗിബന്ധം കാണിക്കാൻ സഹിതിയും. ഏററിഷ്ട് കാര്യങ്ങൾ രാജ്ഞിയാദിലഭാഷണങ്ങളുടും അധികാരിയും ഏകുക്രമണകാനും വിഷമമണഡായി. ഇംഗ്ലീഷ് വസ്തുതമന്മാരുടെ പശ്ചയ്ക്കിനും വസ്തുക്കുള്ളിലും ഏററിഷ്ട് കടിയാന്മാരുടെ കൈയ്ക്കിൽ വരുന്നതിനേക്കാൾ ഇപ്പോഴത്തെ സ്ഥിതി നന്നായിരിക്കുമെന്ന ലാറി വിശ്വസിച്ചു. ഇംഗ്ലീഷുകാരുടെ ശക്തിയും മുലയനവും ഏറുവാൻ വികസനത്തിന് അനിവാര്യമെന്ന വിചാരിച്ചു വരുന്ന കുട്ടത്തിലാണ് ലാറി. ലാറി അതുകൊണ്ടാണ് ദേശാദിമാനവിജ്ഞാനങ്ങളുകുട്ടകിക്കുന്ന മിത്രമല്ലാതായതും. ഭ്രാവ് ദൈവം, നേരുമരിച്ചു്, ഇംഗ്ലീഷുകാരന്നും സപഭാവത്തിന്നും മാതൃകയാണ്; അനിയന്ത്രിതമായ അതു വിശ്വാസവും മാനസികസാന്ദര്ഥയും ഒരു ഇംഗ്ലീഷുകാരനും ഏറുവാൻ രാജ്ഞിയക്ഷേപണംകും ‘ലിബർത്തപാർട്ടി’യുടെ തത്പര്യങ്ങളും സിഖ്യുലാഷയുമെന്നു കരുതുന്നതും. ഏററിഷ്ട് കാരന്നും വിഷാദാരമക്കപ്പെട്ടും, കാവുപ്പും തുള്ളുന്ന സംഭാഷണവും മറ്റും അധികാരിയും അകർഷിക്കുന്നു. ഭ്രാവ് ദൈവനും ഫലിതസസ്ത്രത്തിലും പല സന്ദർഭങ്ങൾക്കും കാരണമാകുന്നു; ഈ നാടക

തിൽ പറയത്തക്ക കമ്മയാനമില്ലെങ്കിലും, രണ്ടാമങ്ങം മുതൽ, സംഭാഷണവും സ്പണ്റാവസ്പുഷ്ടിയുംകൊണ്ട് ചുരുക്കായിപ്പോകുന്നവേഗം പ്രതീതിയിണ്ടാക്കുന്നു. ഒഴിപ്പാ ചാത്രങ്ങൾക്കും വ്യക്തിപരവും സ്പാതാത്രം പ്രായം അഞ്ചു. അതിലും ‘കീഗൻ’പാതിരി അതിനും ദൈക്കല്ലും മറക്കാണു തെളിഞ്ഞാണ്. എദ്ദുമുള്ള ചുരുക്കം പാതുജോളിവൊരാളും സാം; വികാരത്രജീവിതമായ എദ്ദേശ്യത്വാട്ടക്രമിയ പാതിരിക്ക് എതിനോടും അനഡാവമുണ്ട്; അതും എത്തും ഉം ക്ഷാജിള്ളും. ഷാ ചെറുപ്പംവണ്ടിൽത്തന്നെ കഴിച്ചുകൂട്ടിയിൽക്കൊണ്ടിൽ എത്തരക്ഷാരനായിരുന്നിരിക്കുന്നും അവിയാണ് പാതിരിയെ നോക്കിയാൽ മതി. ആ സ്പഘ്ഗത്തിന്റെ സാക്ഷാത്കാരമാണ് കീഗൻ; ഇതുനാടകത്തെ പഠണം ഷായുടെ എററവും മെച്ചുമായ കുതിയായി ഗണിച്ചിട്ടുണ്ട്; കലാപാതുള്ളും നോക്കിയാലും ഇതും നോംകിടയിൽത്തന്നെ; ഇതുമാത്രം കലാപരമായ സംശയവും നിർമ്മാണചാതുരിയും ഫലിതമംജ്ഞതയും വേരാന്നിലും കാണാനില്ല.

ഇതിനെത്തുടർന്നും ഷാ, രവിച്ചു എതാനം കുതികൾ ഓഡിയേ ആ ഉന്നതസ്ഥാനത്തിൽത്തന്നെ നില്ലുന്നതായി കാണിക്കുന്നു. ‘മേജർബാർബറാ’യിൽ പിന്നോയും ഒരു സാമ്പത്തികപ്രസ്താവംചുണ്ണും ഷാ മുതിരുന്നു. സാൽവേഷൻ ആർഡിയിൽ ഒരു മേജറായി മത്സ്യവനം നടത്തുന്ന ‘ബാർബറാ’യുടെ പിതാവും ‘ടെസ്റ്റുകവറി’യുടെ സർവ്വാധിപതിയും കമ്പോനമാണ്. യുദ്ധസാമ്പത്തികൾ നിർമ്മിച്ചും ധനം കൂടിച്ചു ‘അണ്ടർഷാഫ്റ്റീ’ന്റെ ഉദാരമായ സംഭാവനകൾക്കൊണ്ടാണ് സാൽവേഷൻ ആർഡി നിർവ്വില്ലും

നടന്നപോങ്ങനാത്<sup>०</sup>. വാരംകാരനാ മറ്റൊ സഖയിൽ  
പണ്ടത്തിന്റെ മിച്ചക്കത്തന്നുണ്ട് യർത്തിയാവനങ്ങളുടെ  
ചെഴിപ്പിലുള്ള ഫേതു. വേദസ്കാരി<sup>०</sup> വേദാഗ്നംകുന്ത്രാഡി  
കൊട്ടുക്കുന്നതുകൊണ്ട് അവൻ സംശ്ലിഷ്ടനാൽത്തിരാം കുലം  
പ്രജാഭാക്ഷനാതിനാം ഒന്നാണുണ്ടാലീലു. മുതലാളിത്തന്ത്രിന്റെ  
പ്രിടിയിൽ കുടണ്ണ തെളിയിയുന്ന സമുദ്ധായം മരജനാപദവി  
മെന്ന പാണ്ഡയ വീത്യകിക്കുന്നതിന്റെ പൊതു ശത്രും കുറ  
ച്ചക്കയാണ് ഇംഗ്ലീഷ് മുതിയും, അംഗൾ-ഷാഹ്<sup>०</sup> ഓ  
ന്റെ ഭാഞ്ചിയായ ‘മുഖ്യമാർച്ച്’ പ്രഭീ, ചൈലീംഗാണ്ണി  
ന്റെ കാതലാണ്; ദാന്താവുഥായി എന്നം സൈപ്രാക്കേടി  
ഉമാണ്<sup>०</sup>. ഇതു മകളായ ‘ബാർബാരാ,’ സംസ്കൃതവിൽ  
യും പാപികളെ കരായേറാൻ കൗതുക്കുള്ളിവള്ളും ആയി  
തന്നീന്തു<sup>०</sup> കൗതുക്കിലുമായ പിരുസ്പത്രു<sup>०</sup> ബാരിക്കോരി  
വെച്ചുചെയ്യു<sup>०</sup> വില്ലുഭ്രാംബം ചെങ്കിച്ചുതിന്റെ ഫലമാ  
ണതാണ്. പിതാവു<sup>०</sup> ഇക്കാഞ്ചും അവരെ ദാർശനപ്പെടുത്തു  
നേബാൾ അവളുടെ മനസ്സ് അസ്പദമാക്കാൻ. ബാർബ  
രായുടെ ഇതു ഭോധം അവരെ ഇതികത്താപ്രതാനുഡാക്ക  
ക്കിത്തീക്ഷ്ണം. സാമ്യദായികരക്കുതികളും റൂക്കിജോധ  
വും തമിലുള്ള മതസ്രമാണ് ബാർബരായുടെ ഭരണത്തി  
ന്റെ ചുവട്<sup>०</sup>. റൂക്കിയുടെ നിസ്സഹായതയെക്കരിച്ചുള്ള  
ധാരണയിലാള്ളുന്നതുനു അവളുടെ അധിക്ഷേപനം,  
മതസ്മാപനങ്ങളുടെ അടിസ്ഥാനം കൂടു ചുക്കുമാണെന്നം.  
റൂക്കിക്കു സ്വന്തരൂപം നിഷിദ്ധമാണെന്നം, ദാരിദ്ര്യം  
സകല അനീതികളുടെയും മൂലകാരണമാണെന്നും അറിയു  
ന്നതോടുകൂടി അവളുടെ എല്ലാ ആദ്യംങ്ങളും തവിച്ചൊപ്പം  
ടിയാക്കാൻ. കമ്പസാരം കഴിഞ്ഞതുടങ്കിതന്നു പ്രിങ്ങേയും

മോഹനത്തിന് ഉള്ളക്കത്താക്കന്ന ‘പ്രേസി’ൻറെ ഒഴുവ് എം അവർക്കൊരു സാധനപ്രാംഭാധിത്തിങ്ങനും. ആത്മീയനാഡി എന്നരാഘവഗത്തിലേയും തളളിവിട്ട ബാർബുറായുടെ നിശ്ചയം മതഃസവന്നം വിട്ട് പിതാവിന്റെ തൊഴിൽശാലയിലേയും മട്ടാണും മനഷ്യസവന്നം നടത്താനുമാണ്. ധനമാണ് സന്നാർത്തേതെ നിയന്ത്രിക്കുന്നതെന്നും പിതാവിന്റെ താപസംഹിതയും അവളുടെ ആദർശവും തമ്മിലുള്ള സംഘടനമാണ് ബാർബുറായുടെ അധിഷ്ഠാപത്താത്തിലേയും വഴികാട്ടുന്നതും. ഭാരിദ്രുതത്തക്കരിച്ചു പ്രവാരണംനടത്തുകയാണ് ഹാ ഇന്ത്രിയിൽ വെള്ളുന്നതും. സ്പാനഡൈവപരിഡിലുള്ള വിലരാണ് ഇതിലേയും കമാപാത്രങ്ങളുടെ ബീജം. കലാപരമായി ഇതിന്റെ വൈശിഖ്യവും പില്ലാക്കലും. കമാഗാത്രം ത്രഞ്ചമായിരുന്നിട്ടും ആത്മരിക്കുന്നതിന്റെ തപരിത്വത്തി, നിസ്വാസംഗതികളുടെ വൈളിച്ചതിൽ, പ്രദർശിപ്പിക്കുന്നതിൽ സാമർപ്പം പ്രകടമാണ്. ബാർബുറായുടെ കലപ്പിലൂടെ വികാരതയുടെ ശക്തിയും പ്രായോഗികമത്സ്യവനാസക്തിയും പ്രകടിപ്പിക്കുന്ന രണ്ടാം അങ്കം കലാപരമായി ഉള്ളകോടിയിൽ നിലകൊള്ളുന്നു.

‘ഡാക്കൂട്ടുകൾ അക്കിടി’ എന്ന യമാർത്ഥസംഭവത്തെ ആസ്പദമാക്കി രചിച്ചതാണ്. എന്നാൽ നന്ദിലയിക്കുന്ന പ്രയോജന പ്രതിപാദിക്കുന്നതുകൊണ്ട് എക്കാറതയിലെപ്പുന്ന മാത്രമല്ല, കലാപരമായി അവതാരിത്തിലുണ്ടായിട്ടുണ്ട്. അനാരോഗ്യം ഭാരിദ്രുതിന്റെയും കറിനയത്തിന്റെയും ഫലമാണെന്നും, സോഷ്യലിസമാണ് ഇതിനു സിദ്ധാംശ്യമെന്നും വിശ്വസിക്കുന്ന ഹാ ആ പ്രമേയത്തെ

സർപ്പധനാക്കി ചർച്ച ചെയ്യുന്നില്ല; പവ കാര്യങ്ങളിൽ ആട്ടിക്കഴിപ്പാവണാക്കന്ന ചെവാഷ്ട്രം ഇംഗ്ലീഷിൽ കാണാം. ചെവല്ലാമാത്രക അഭിരാതനരഥാശം<sup>9</sup> ദ്രുഡാന്തപ്പറ്റി കാണിക്കുന്നത്, ഫ്രോകാറ്റൈ<sup>10</sup> അതിൽ ഉറവിനാമാനമില്ല; ‘ബാഡി ഫൗം,’ ‘ബാഡിഡാർഡ്’ അതിൽ ആവാര്യം എന്ന അതികുമിച്ചു<sup>11</sup> പ്രാധാന്യം നൽകുപ്പറ്റിക്കൊണ്ട ചാരത്രാശം അതിൽ വഹിക്കുന്ന സഹാനം, ദിക്കുരഭാത്രക പ്രഭ്രംബത്തെ വൃഥതയ്ക്കു ചുവന്നുവെന്ന പ്രതീതിയുള്ളവാക്കൻ. ദുഖവിശിഷ്ടന്റെ കജ്ജത്തരാജം രംഗപ്പരാശ്രാം<sup>12</sup>, സംശയമില്ല. പുക്കാ, വിനോദത്തിനും അതു വകുപ്പാജാമനവന്നുവെന്നല്ലാതെ, അതിനു പ്രധാന പ്രഭ്രംബാശി വലിയ ബന്ധനാശില്ല; ദുഖവിശിഷ്ട, ഷാങ്ക, ആദ്യം ആവിശ്വരിച്ച പ്രശ്നയതിൽ കിന്നും വലിച്ചിട്ടുണ്ടി, അകവത്തു കൊണ്ടുപോകുന്നവനു പറഞ്ഞാതെ തരബില്ല. ക്ഷയങ്കരാഗാമിദില്ലെന്നായ ദാക്തൻ ‘റില്ലിഡാം’ ആളുചത്രികിലെ സ്ഥാപ്തങ്ങൾതാൽ ഒരു സത്യവാനായ പുരണേന്ദ്രാജാ ദ്വാഡിശാലിഖായ കുള്ള നേരയാ ആരാധനാശം<sup>13</sup> ദ്രുട്ടിണിക്കുത്തനു സംശയിക്കുന്നു. എന്നാൽ ഇതിനെങ്കിലും നിന്മ രജിലെത്തുന്നതിനു മുമ്പ് കുള്ള എൻ ഭാര്യിൽ ദാക്തൻമാർ<sup>14</sup> അഭിനിവേശ മുണ്ടാക്കുന്നതു<sup>15</sup> കൂടിപ്പുണ്ടാക്കുന്ന. റില്ലിഡാം പുരണേന്ദ്രാ ആസ്ത്രസ്ത്രായിലും തെക്കു ഫ്രോജന്തിനു ഭേദാവായ കുള്ളുകെ മഹാരാജ ദുരിചെവദ്രാജ ആലീക്കും ചെയ്യുന്നു. റില്ലിഡാംജായ ചെവാഷ്ട്രാശിനു യാത്രായും പരിശാരവും ഇതുകൊക്കുകയും ആരുന്നുണ്ടില്ല; ദുഖവിശിഷ്ടന്റെ മരണവും റില്ലിഡാംജാ ആശാദംഗവും

മറ്റൊ, പ്രധാന പ്രസ്താവി ബന്ധമില്ലാതെ, നില്ക്കുന്ന വെന്നതാണ് ഈ നാടകത്തിലെ കമാഖ്യതനും ഒരു നേത. ‘ജനിഹരി’ക്കും സ്പൃഷ്ടിയിൽ ഷാ ഒരു മഹാവിജയമാണു നേടിയിട്ടുള്ളതും. ഡുഡഡിസറിന്റെ കലാവൈദ്യത്തിൽ ചുന്ന് വിശപാസമുള്ള ഈ പ്രതിക്രൂക്ക, അവളുടെ വാസനയ്ക്കും സ്വന്തമാണു, ഡാക്കാരെ പരിത്രജിക്കുന്നതും ഉപിതപ്പുണ്ടിയാണുതാനും.

‘വിവാഹിതരാക’ലിലും കലാപരമായ പോരായ്ക്കുന്ന നിന്നില്ലെന്ന. വിവാഹപ്രസ്താവിന്റെ പ്രതിപാദ്യം; ‘എഡിത്ത്’ സാമ്പത്തികസപാതയ്ക്കും ലഭിച്ചാലേ വിവാഹിതയാകയുള്ളതെന്ന് വെന്ന നിർബന്ധിക്കുന്നു. പദ്മാ, ‘സൗഖ്യം’ മായി അവൾ ചെയ്യുന്ന കരാറിൽ ഈ സാമ്പത്തികസപാതയ്ക്കുപ്രസ്താവിനും ശരിയായ പരിശീരണാക്കാനില്ല. വിവാഹമോചനക്കാരും തന്ത്രങ്ങൾിലും വെറും വാദാനുമാത്രമയുള്ളതാണു. എഡിത്ത് പ്രായോഗികദാന്വത്രജീവിതത്തിൽ പ്രദാനിച്ചതിനശേഷം, വിവാഹത്തിന്റെ വിഷയത്തോടു അനുഭവിച്ചിരിക്കുന്നതല്ല. അതിനും നൃം വെറും ഉണ്ടാക്കാൻ വെച്ചുകൊണ്ടുള്ള തടസ്സങ്ങളാണ് ഉന്നായിക്കൊണ്ടുള്ളതും. വിവാഹമോചനത്തിനാനുഭാവിക്കുന്ന ‘ലീഡോ’യുടെ പ്രസ്താവിന്റെയും പ്രധാനവശങ്ങൾം നാടകകത്താവും പരിഗണിക്കുന്നില്ല. പരഹൃതശന കാമിക്കൊണ്ടുള്ളതും അതിനു കാരണമല്ല; സാമ്പത്തികവിഷമങ്ങൾം വിവാഹമോചനത്തിനു പ്രേരകമാക്കാനമില്ല. ‘വികടബന്ധ’ത്തിലും, ‘പ്രാന്തിയുടെ അല്ലെന്തെ നാടക’ത്തിലും, ചെറ്റാവിഷയമാക്കുന്ന പ്രസ്താവിനും വേണ്ട പ്രാധാന്യം നൽകാതെ അപ്രധാനസംഗതികളിൽ നാടകകത്താവു

രഹിക്കുന്ന കാഴ്ചയെ കാണും. ടാർബററൻറ് ഒക്കെല്ലായും ജോണിയും ഗൈറ്റേപ്പിഷ്യുയും രണ്ട് മുച്ചങ്ങളിലുണ്ട് നിലപാടു്; ജോണി മുതലാളിത്താപുവസ്ഥയിൽ അനുമോദിക്കുന്ന ദൈവത്തേപ്പിഷ്യു അതിനെ വെരുക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. അവരുടെ സഖേരാദരജ്ഞാരാത്തിലെന്ന് ദോഖന്തിരം ശാഖാസിക്കാനാണ് ഓഡായുടെ ഉദ്ദേശ്യം; പ്രിതാവും സൗക്ഷ്മാഭിരാഗിയുള്ളതു ബന്ധാഭ്യർഥി വികടത്തിലും കാർധനരാജം മാഛുള്ളതായുള്ളതു ബന്ധാഭ്യർഥി വെള്ളിവാക്കുന്നു. താൻറെ ഒരു കൂട്ടുക്കാണ്ടുകളും കാഞ്ഞിരിച്ചു കൊണ്ട് അറിയുന്നില്ലെന്ന പ്രശ്നം പറാതി പറയുന്ന പ്രിതാവു് അവയിൽ ഒന്നാവധാനമല്ല. വിനോദത്തിനു വെച്ചുന്ന ഒരു, പ്രിയവർഖരിയും ഉദാസിനത പ്രദർശിപ്പിക്കുന്നതാണ് ഇവയിലെ പ്രധാന സ്വന്തത. എന്നതെന്നായുണ്ടു്, നാടകാഭ്യർഥിന്റെ കേന്ദ്രത്തിലും കുടയോടെ ഒരു രംഗത്തോടെ ബന്ധമില്ലാത്ത ഉപകാമകളിൽ ഒരു അള്ളം വിനോദത്തിനു മാത്രമാണി മുടിച്ചേരുക്കുന്നും വെള്ളുന്നും. പ്രേക്ഷകരെ പ്രീതിപ്പെടുത്തുന്നതു മുതിയിൽ, ഏകാഗ്രത കൂടിച്ചുകൂട്ടുന്നവന്നുതിനു സംശയമില്ല. ‘ഹാനിയുടെ അനുഭൂതി നാടകാഭ്യർഥി ഇതുന്നേരം ഇതു കാരാ ദശയാക്കിപ്പുതാണു്.

‘അരുപ്പിരിവണ്ണി’യും, ‘പിന്നോലിയൻം’ ഓഡായുടെ രണ്ട് ലിക്കു് കുതിക്കുന്നാണു്. പിന്നോലിയൻം, ഒരു പുക്കാരിയായ ഏവിസാങ്കെ ഭാരിപ്പെട്ടിരിക്കിന്നും ഉഖരിച്ചു് സംസ്കൃതവിന്റെക്കാണി ഒരു പ്രദർശിയെന്നും ഒരു തിരിവയുണ്ടു്. ഇതു കരുപ്പിടിക്കലിയും ശ്രൂദശം തന്റെ ജയാപജയങ്ങളും ഒരു ദശയാക്കിപ്പുതാണു്. ശിക്ഷണം ഏതും ഒരു തിരിയും ഏവിസാ കുതജ്ജന്തയില്ല.

പ്രകടിപ്പിക്കുന്നതു്. ഇതുവരെ അവരെ തെവറം യഞ്ഞെന്ന കത്തി, അയാളിട അബദ്ധങ്ങൾക്ക് വിധേയനാക്കിയതിൽ, കോപാകലയായി ചെരിപ്പുകൊണ്ടുണ്ടായിരുന്നതിലേയും നടക്കാളിയുണ്ടായിരുന്നതിൽ, സ്പാതരൂപത്തിലേയും നടക്കാളിയുണ്ടായിരുന്നതിൽ, അകലതായപ്പോൾ, പ്രാഹസ്ത്രപ്പറ്റിയുള്ള വിഹാരം അവരെ കാരോപ്പിച്ചുപെട്ടിരുത്താണി. എന്നാൽ അവരെ വിവാഹം ചെയ്യുന്നതിൽ അവളിട മനസ്സ് കൂടം അനാവദിക്കുന്നമില്ല. പ്രാഹസരാകട്ട യുവതികളോട് രൈഖാവാഴില്ലാത്ത ശീലക്കൂദാശയാണ്. ‘എലിസാ’ മരം യഞ്ചുന്നുകതകളുപ്പാലു ആരാധനാപാത്രം കാൻ കൊതിക്കും, തെ യുവാവിന്റെ ചാട്ടവചനങ്ങളിൽ മരങ്ങി അയാളി മായി വിവാഹംവന്നുപെട്ടു കയ്യും ചെയ്യുണ്ട്. പ്രാഹസരാകട്ട അവിവാഹിതമായി ആരുജുദ്ദേശം നയിക്കുവാൻ നിർബദ്ധനാക്കുന്നു. എലിസാ യുടെ കോപാഘവരവും പ്രാഹസരകട്ട ഉൽക്കണ്ണാകലമായ അനേപാശവും നേരംതന്നെ ജപലിക്കുന്ന വികാരത്തിൽ അധിഷ്ഠിതമാണ്. ആ വികാരസാഖയുടെക്കുളം വേണ്ടപോലു മുതലാട്ടക്കുവാൻ ഷാ ഉദ്ധരിക്കുന്നമില്ല. അവളിട ഭർത്താവായിത്തീരുന്ന യുവാവിനോടും അതിരില്ലാത്ത സ്ത്രീമാർഗ്ഗം നേരം പ്രാർഥിപ്പിക്കുന്നമില്ല. നല്ലതൊന്നും കിട്ടാതെ വലജുന്ന തെ യുവതി കിട്ടിയതു് കാഞ്ഞാമന്ന വിചാരിക്കുന്ന മനസ്മിതിയാണ് അവളിടേതു്. പ്രാഹസരാട്ട പാതയുപുജ്യിയിലും വികാരങ്ങളിട ആഴം അളവിലുള്ള ഷായുടെ വിസമ്മതം സൗഖ്യമാണ്. വികാരങ്ങൾ ഷായുടെ കളിപ്പാട്ടങ്ങളും; ചിന്തകൾക്കാണും അമ്മാനമാനമാനങ്ങളും വിജയതു് അദ്ദേഹത്തിനുള്ളിൽ. വൈകാരിക

ഭാവങ്ങൾ ചുത്തണം നാടകങ്ങളിലേ പ്രധാന പ്രമേയമാക്കണമെന്നതാണ്. അവകിലോന്തരിലും വികാരത്രാളിത കണികാണാനാവില്ല.

‘ആസ്ഥാപിരവബാഡി’ ഷായുടെ അവരാസംഗ്രഹത്തിന്റെ ഒരുഭാഗത്താണ്. അതിന്റെ നിർമ്മാണത്താലും ശൈലിക്കും കാരണം കഴറ്റു തിരിഞ്ഞെടുത്തു കണ്ടിരിക്കുന്നതാണ്. റാറിസിന്റെ ലീറാഫറിത്രം ഇതിന് ഏതൊരു മാറ്റം കിട്ടാതെ എന്നു കാണുന്നതുവാൻ തുടങ്ങി; പഴയ സിംഹാസനത്തിൽനിന്ന് താഴീയാക്കണമോ എന്നുള്ള ഭ്യവും ഇല്ലാതിയാണില്ല. ‘ആസ്ഥാപിരവബാഡി’ യുടെ ആവിർഭാവം ഈ അന്തരീക്ഷത്തിലാണ്; അതിലെ പ്രമേയംതന്നെ ജനകീയദിനത്തിന്റെ ദാർശന്യമാണ്; യുദ്ധശേഷഘട്ടത്തിൽ ജനകീയദിനം എങ്ങനെ നടക്കുന്നവും പ്രദർശിപ്പിക്കുകയാണ് ഷായുടെ ഉന്നം. ‘പാരകളിടുന്ന ദേവത’ എന്നതിലും വിഷയം ഇതുതന്നു. ആധുനിക ക്രാബിന്റെദിനത്തിന്റെ അപദാന്പ്രാംഘ്രങ്ങൾ എല്ലാം അന്തരീക്ഷത്തിലായും ഷായുടെ ദൈവസ്ഥൂലം. റാഗസ് രാജാവിന്റെ ക്രാബിനററിലും ഭരംതിലും ആ ക്ഷേത്രിലും വിശ്വാസമാക്കുന്നവയിൽനിന്നും അതിനെ നശിപ്പിക്കുത്തുവായിയായിൽ ആരക്കൂദ്ധപാർശ്വമാണ്. അവകിലെ കോമാളിത്തം തന്നെ ജനകീയാദർശാരകക്കാണാണ് ഓ ആരക്കൂദ്ധപിപ്പിക്കുന്നതും. ജനകീയദിനത്തിൽ പരിചയവും പകപതയും വന്നാവരാണ് ഈ നാടകങ്ങളിൽ അതിന്റെ വൈകല്യപരം ചുണ്ടിക്കാണിക്കുന്നതും. സർവ്വാധിപതിക്കു സ്വന്നതാവയ്ക്കു ക്ഷേമത്തിയാണ് ഈ ഇതിൽ പ്രസ്തുതമാക്കുന്നതും. ഗൃഹികൾക്കു വോട്ട്

വകാശം നൽകിയതിന്റെ വിഫലതപം എല്ലാവരം ചുണ്ടിപ്പുറയുന്നുണ്ട്. ‘ആപ്പിരിക്കവണ്ടി’യിൽ ജനാധിപതുത്തിന്റെ അനുകമ്പാർഹമായ പരാജയം പിതൃസം ചെയ്തിരിക്കുന്നു. മാനസംരാജാവിന്റെ നിസ്സപാത്മതയും മനുഷ്യഗവണ്ടാങ്ങെട സപാത്മതല്ലരതയും ഷാ നിസ്സരേറം ചെളിപ്പെട്ടതുന്നതിൽനിന്നും ഷാ രാജവാഴ്ചയുടെ സഹായിയായി അധിച്ചതിച്ചുവെന്നുംമററം രണ്ടുകൂളിം തുറിച്ചിരിക്കുന്നവർ ശ്രദ്ധം മുഴും. രാജാവും കൂം പുനിനറം മററമെല്ലാം പണ്ടത്തിന്റെ പിടിയിൽ കിടന്ന തെരിയുകയാണെന്നും ഷാ കാണിക്കുന്നു. പണം രാജാവിനേയും ജനകീയദരണ്ടെന്നും ഗ്രസിക്കുന്ന കാഴ്ച അതിലാക്കിം കാണാം. ‘എപ്പുൾക്കവനി’യില്ലാതെ കാഞ്ചമൊന്നം നീങ്കുകയില്ല; അതന്തെ സർവ്വാധിപത്യം വഹിക്കുന്നതും. അതിനോടാക്കിം ‘കമാ’ എന്ന പരായാർ സാധിക്കുന്നില്ല. ‘പാരകളിടമേൽ’ എന്നതിൽ ജനകീയദരണ്ടും സോജുവിസ്വും ധനികാധനത്തിലുണ്ടാക്കിയീനമായിരിക്കുന്ന ഭരവസ്ഥ വസ്ത്രിച്ചിരിക്കുന്നു. സോജുവിസം പ്രദശനാക്കിം” പ്രിയതരമായും, തൊഴിലാളികൾക്കും അഹിതമായും തീന്തിരിക്കുന്നവും പിതൃസം ചെയ്യുന്നു. കലാപരമായോ തത്പരമായോ ഇംഗ്ലിഷ് വലിയ മെച്ചമാനമില്ല.

ഷായുടെ നാടകങ്ങളിൽ എററവും ജനസമതി ആശങ്കിച്ചുതും കലാപരമായി അനുഗ്രഹിപ്പിക്കുന്നതും നില്ക്കുന്നതും ‘സംഗമിക്കാൻ’ ജോവാനാംണ്. ആധുനികകാലത്തിലുണ്ടായിട്ടുള്ള നാടകങ്ങളിൽ എററവും മികച്ച കുതിയായി ഇതിനെ ലോകം അംഗീകരിച്ചുകഴിഞ്ഞു. ഒരു ചരി

തുപരം നാടകക്കമന നിലയിൽ അതു തീരെ ദോഷ ഹീനമാണെന്ന മാതൃമല്ല, ഇന്നുജൂലവുമാണ്. വൈദ മൊത്ത ചരിത്രവിത്തിനും എന്ന നിലവാടിൽ പില കറര വും കറരും നിത്രുപക്ഷനാൽ പ്രചൂക്കിയെടുത്തു. എന്നാൽ ചരിത്രവാസ്തവങ്ങളു മാറ്റിമറിക്കാനോ മുൻവുംപും ചെയ്യുവാനോ ഷാ ഇതിൽ ഒരുവെച്ചനില്ല. ജോവൻറാ ജീവിതത്തിലെ പ്രധാനസംഭവങ്ങളു അനേകപടി സ്പീ കരിക്കുന്നതല്ലാതെ യാതൊരു സ്ഥാതന്ത്ര്യവും കാണിക്കുന്നില്ല. “ഞാൻ അതിൽ ചെയ്തു” വസ്തുതകളു മറ യും വിന്നുസിക്കുക മാതൃമാണ്. കമ നടന്നതുപോലു താൻ പരഞ്ഞതിട്ടണ്ട്, ” എന്ന ഷാത്തുനാ രഹിക്കൽ പ്രസ്താവിച്ചു. ബാധ്യികോർട്ടിലെ പ്രഭവുമായി കൂടിക്കാ ടീ, പ്രഭക്കുമാരുടെ വിരോധം, ജോവാന്റെ താല്പാലിക മായ കരണസമുതം, അതിന്റെ പിന്നഖലിക്കൽ, കഴു മരന്തിന്റെ സഹീപംവെച്ചു” നിർബന്ധിതദശം എ നു തുടങ്ങിയ വാരോ സംഭവവും ആ മറയുള്ളതുനു ഷായും സ്പീകരിച്ചിരിക്കുന്നു. ദിവുശക്തിയുടെ പ്രൂരണയാൽ സ്പരാജുപരിരക്ഷയുള്ളു” ഇരഞ്ഞിയ ആ ധീരവനിതൈ, മതസ്ഥാപനത്തിനാതും അനവദിച്ചിരിക്കുന്ന ദിവുശക്തി അവർക്കണ്ണും പരഞ്ഞത്തിന്, പ്രജ്ഞയും പരിവാര വും മതവിപോഷിയുടെ ശിക്ഷ നൽകി സ്പീകരിക്കുന്ന ചിത്രമാണ ഉണ്ടാക്കുന്നതു. തന്റെ വാരോ കമ്മ്വും ദിവുശ്രൂപവാദനയാൽ ആണുന്ന വിശ്രസിച്ചിരിക്കുന്ന ജോ വാൻ ആർച്ചർബിഷപ്പിന്റെ ഭീഷണിയും മനസ്സിലാക്കാൻതുനു കഴിയുന്നതില്ല. അവർ ഒരുക്കാല തും പ്രജ്ഞിക്കേതിരായി പ്രവർത്തിക്കണമെന്നു കാഠക്കും

ചുമലു. പഴക്കിപ്പേജികൾക്കു ലഭിക്കാവുന്ന ശിക്ഷക കൂടെ കാർണ്ണം അതിഭയങ്ങരവുംായിരുന്നു; അതോളം ഹീനമായ കററം വേറെയില്ലെന്നായിരുന്നു അതുകൂടെ വിഹാരം. എന്നാൽ ജോവാനാക്കട്ട അവളുടെ റൂക്കി പരമായ വെളിച്ചുമനസരിച്ചു പ്രവർത്തിക്കുന്നതു് തെറ്റാ സൗന്ദര്യ കൈത്തിരുമിലു; അതുമാത്രം ദുഃഖമായ വിശ്രദാസം അവളു നയിച്ചു ദിന്മാനത്തിൽ അവരുടെനിംബായിരുന്നു താനും. ജോവാൻറു കററം പുരോഹിതപ്രസ്തുതിയിൽ കണ്ണേപാലു അവസ്ഥക്കു കാണാൻ കഴിഞ്ഞിലു. ഒരു റൂക്കിയും ഒരു മഹാപ്രസ്ഥാനവും തമ്മിലുള്ള സംബന്ധം എന്നതാണോ ജോവാൻറു ഉരുളത്തിൽ ദ്രുംഗാനമായ അടിസ്ഥാനം. ജോവാൻറു വിസ്താരത്തിൽ മനിച്ചുണ്ടു നാതും ഇതുതനു. ഉദാരമായ ലാളിത്രവും ഉദ്രോഢദശവും ദുഃഖവിശ്രദാസവും മനസ്സമന്മുഖവും മുത്തിമത്തായി, ഇം ദിവുകളുകയെ ഷാ ചിത്രീകരിച്ചിരിക്കുന്നു. വിസ്താരത്തിൽ റിക്കാർഡുക്കറം പരിശോധിച്ചു് അവയിൽ നിന്നും ഇതു സജീവമായ ചിത്രം വരയ്ക്കുന്നതിനു ഷായേണ്ടി സാധിച്ചിട്ടുള്ളൂ. വിസ്താരകോടതിയുടെ നൃായഖുഖിയും ഭാക്ഷിണ്യവും വെളിവാക്കുന്നതിൽ ഷാ ഏറെക്കരെ വിജയിച്ചിട്ടുണ്ടോ. റോമൻകുട്ടത്താലിക്കപ്പെള്ളിക്കേതിരായി പ്രവർത്തിക്കുന്ന ഇം പ്രോത്സ്ഥന്റെവനിതയുടെ വിസ്താരം ഷാ വിവരിക്കുന്നതിൽ ചില ചരിത്രവാസ്തവങ്ങളും വിനിശ്ചിത്വങ്ങൾനും അഭിപ്രായപ്പെട്ടുനാവുമെന്നോ. വിസ്താരകോടതിയുടെ നായകനായ ബിഷപ്പു് പക്ഷപാതരഹിതനായിരിക്കാൻ നിവൃത്തിയിലു. ജോവാനാടോ വിരോധത്തിനു വേറെ കാരണങ്ങളും മാത്രമല്ല, ഇംഗ്ലീഷുകാരെ

തുച്ഛിപ്പുട്ടെന്നുതിൽ ബിജപ്പു് ഉസുകന്മാണോ. ഒപ്പു കമ്പിവിരോധവും ദേശീയനാശസ്ത്രങ്ങളും സ്വാജദിഹവൈ വിഷമാണെന്നുവിധിതിൽ, ബിജുവാരങ്ങളാട്ട് റിംഗ് എന്നുകീടപ്പുണ്ടോ.

ജോവാൻ ഗോഡൻകുങ്കുമാലിക്കുപ്പരാജയാട്ട് മാത്രമല്ല പ്രവാചകനായി പ്രദർശിപ്പിച്ചിട്ടുള്ളതോ. ദേശാഭിമാനാഭ്യന്തരം പ്രേരിതയായി ഇംഗ്ലീഷുകാരരക്കുടുത്തുള്ളതു മാറ്റം സമരം ഏപ്രിൽക്കയാണോ. ഹാ ആ സംഘടനക്കും അതു കാഞ്ചുമായി ശ്രദ്ധിക്കുന്നില്ല. അതുകീയരും മതപരവുമായ താല്പര്യങ്ങളിലാണോ ഹായും പ്രധാനദാഷ്ടി പാതിയുന്നതും. ഇംഗ്ലീഷുകാർക്കു് വിജുവാരത്തിൽ പറയുന്നതുകൊണ്ടുള്ളതായി ഹാ ഏളിവാക്കുന്നില്ല. വാർവ്വിക്സ് പ്രദ അനുബദ്ധ മാത്രം ഒരു പ്രധാനിയായി നാടകക്കാലിക്കുന്ന അദ്ദേഹത്തു പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടുന്നുള്ളൂ. പ്രദവിനജോവാന്റെ കന്ദര വിദേശത്തിനു കാരണം അവളുടെ, ഇംഗ്ലീഷുകാർക്കു് എതിരായ, മനോഭാവമുണ്ടു്.

ജോവാന്റെ സമരം, മഹാത്മവാദിലും, പ്രദമാണോ. അഭിപ്രായസ്വാതന്ത്ര്യപ്രതിനിഡിത്വം ഒരു അടരാണോ അതും. അവളുടെ മനസ്സിനു നാശിക്കുന്ന ശക്തി അവളുടെ വ്യക്തിപ്രകാശം മാറ്റപ്രകാരമായിരുന്നതാണോ; ഒരു ഉപകരണമെന്നു അവൾ തന്നെത്താൻ ക്രത്തുന്നുള്ളൂ. അവൾ പരിശാമത്തപ്രതി പ്രതിനിധാനം ചെയ്യുന്നു. അതു കൊണ്ടുതന്നു ആ സമരത്തിനോ അവസാനമില്ലെന്നു ദിനാനുന്നതും. പരിശാമരക്കി അനന്തരവും അഭിനൃത്യമാണോ. കാലം ചെലുത്താറും പ്രഭരാഗമനവും ലഭിക്കും. നാടകക്കാലിലു അവസാനാംശത്തിൽ ഹാ ഇതു ഏളിവാക്കു

നു. ജോവാൻറ ചരിതം അന്തമില്ലാത്തതാണ്; അവൾ മരിച്ചെങ്കിലും, അവളുടെ ചരിതത്തിനും ടെക്നിക്സിലും പരിശാമപ്രവാഹം എന്നും ഫോറ്കിക്കോണ്ടിരിക്കും.

ജോവാൻറ പാതയുള്ളിയിൽ ഷായുടെ കലാഭേദ പുണ്യം അതിനും കൊടുക്കിയില്ലതുനു. ആ മഹതി വെറും യുക്തിവാദിയല്ല; അടുസ്റ്റുഡിക്കുള്ളിടെ ഉപകരണമാണ്. ഇതുതന്നെന്നാണ് അവളുടെ ദൈനുത്തിനും മെഡാബുലത്തിനും സുക്ഷ്മദർശിതപ്രത്തിനും അവലംബം. എവിടേയും തടസ്സങ്ങളെ തുണ്ടി മാറ്റി മനോഭ്രംഖം കാണ്ടി ഒരു ധീരവനിതയും പ്രഖ്യാസമില്ല. എത്തും എതിർ പും അവരം നേരിട്ടം; അതെല്ലാം അവളുടെ അടുസ്റ്റുഡിക്കുള്ളിടെയുള്ളിട്ടും. പക്ഷേ, അവളുടെ ആസൃതണങ്ങളിലെ പ്രാഥ്യത്തികളിലെ അമാനഷമായി നേരിയാണ്. അവളുടെ വിശ്വപാസദാർബന്ധം നേരിയി; എത്ര തടസ്സത്തെയും കാരണത്തു പറ്റിക്കാണ്. ഷായേരുപ്പാലെ മററാത്തത്തും ജോവാൻറ ഒരു അംശം ശരിയായി ഗഹിച്ചിട്ടില്ല. ദിവ്യശക്തിപ്രശ്നങ്ങളും സ്പബ്ലിചാത്രത്തിലും തമിൽ നാട്ടിലും തമിൽ ഹിന്ദുക്കൾ സമജംസമാജി ഷാ പ്രദർശിപ്പിക്കും. ജോവാൻറ വിജയത്തിലെന്തർലീനും അമാനഷിക്കപ്പെട്ടവും മാനഷിക്കരക്കുകളിലും തമിൽ ശരിയായി തുലനം ചെയ്യുവാൻ ഷായും സാധിച്ചിട്ടുണ്ട്. ജോവാൻ വിജയം കൈവരഞ്ഞിയ കാരണങ്ങളും ഘടകങ്ങളുംതന്നെ അധിക്കപ്പതനത്തിനും വഴിതെളിച്ചു.

ആദ്യത്തെ ലോകയുദ്ധത്തിന്റെപ്പേരിൽ ഷാ രചിച്ചിട്ടുള്ള നാടകങ്ങളിൽ സാമ്പത്തികപ്രശ്നങ്ങൾക്കു മത്വപരമായവയോടൊപ്പം പ്രാധാന്യമില്ല. സൈനിക്കർ ജോവാ

നിൽ അദിവൃപകമായ മതാന്തരീക്ഷംതന്നെ തുടർന്നു  
കുതികളിലും ‘മെതുസലായ്ക്ക് തിരികെ’ എന്നതിനും  
ങ്ങൾ കൂടുമൊരുക്കലാണ് ‘റൈദയം പൊട്ടം വീട്’; അ  
തിൽ മതവിശ്വാസമില്ലാത്ത ഇംഗ്ലീഷിലെ സ്ഥിതി വർ<sup>ണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നു. യുദ്ധത്തിനു മുകളിൽ ഇംഗ്ലീഷിലും അവ</sup>  
സ്ഥിരിക്കിയും ഡാർവിന്റുന്നു ആശയങ്ങൾ വരുത്തി  
വെച്ചു സ്പാർത്തോപരതയും സന്നാർദ്ദവിമുഖതയും വെളി  
വാക്കുന്നു. ഒരു പ്രത്യേക പ്രശ്നത്തേയല്ല ഇതിൽ പ്രതി  
പാദിക്കുന്നതും; അതിൽ കമാലടന്ത്രമില്ല; എന്നാൽ  
വെളം വിനോദത്തിനവേണ്ടി നാടകക്കത്താവും ഉഴവുനമി  
ല്ല. ‘മെതുസലായ്ക്ക് തിരികെ’, സൗജ്യപ്രഭവരിണാമ  
ന്തിലേയ്ക്കും ഹാപിനോയും വരുന്നതു പ്രദർശിപ്പിക്കുന്നു. കു  
റേക്കുടി പുണ്ണമായ അതിന്റെ പ്രവർത്തനപരിപാടിയു  
ം ചീതം ഇതിലുണ്ട്. അതാണിന്നേറയും അട്ടായുടേയും  
കമയെ ഇതിനു പ്രശ്നാന്തരമായി കാണിക്കുന്നു. ജനങ്ങും മ  
രണ്ങും പുരോഗമനത്തിനുള്ള ഉപകരണങ്ങളാണുന്നു  
അതുണ്ടാഹത്തിൽ വ്യക്തമാക്കുന്നു. എന്നാൽ പരിണാമം  
ങ്ങൾ മാട്ടത്തിലെത്തുന്നേവാം ഈ ഉപകരണങ്ങൾ അപ്പ  
ത്രാഷ്ട്രങ്ങളാകയും ദീർഘായുണ്ടുന്ന മരഹാത ഉപകരണ  
ത്തിന്റെ അവസ്ഥയും നേരിട്ടുകയും ചെയ്യും. വെളം വസ്തു  
വിൽ ആത്മകിശാതെ ജീവിതത്തെ സ്പതാന്ത്രമാക്കി, മ  
രണ്ടുത്തു ശീവാക്കാൻ പ്രാവിന്ത ശുമിച്ചു  
മായ ഉന്നമനത്തിന്റെ ഫലമായി, ഒരു ബാധയായി  
ബോധ്യപ്പെട്ട ശരീരത്തെ ഉപേക്ഷിക്കുവാൻ അവർ ത  
ഡാറാക്കാണും. ഒരു ദിവസിനുമതിൽ ലക്ഷിക്കുവാൻുള്ള  
ങ്ങവാടാണു പ്രശ്നാക്കുന്നതും. ജീവശക്തിയുടെ ഈ പരി

ണാമരണത പ്രദർശിപ്പിക്കുന്നതാണ് ഹാ ഇങ്ങനീയിൽ  
ചെയ്യുന്നതും; ഹായുടെ അവസാനഘട്ടത്തിലെ കുതിക  
ളിൽ മതചരംഭായ ചിന്തയ്ക്കു കുട്ടത്തൽ പ്രാധാന്യമുണ്ടാക്കണ  
ഒരു സംശയമില്ല. സോഷ്യലിസം എന്തിനും സിലുഹ  
ഷയമാണെന്നുള്ള പ്രഥമിച്ചപ്രാസത്തിനും അല്ലാമായ ഈ  
ഒരു ക്ഷണം തന്ത്രികയാ എന്നുണ്ടാണെന്ന്. ജീവിതോദ്ദേശത്തുപറ്റി  
യുള്ള അഭിപ്രായം ഉണ്ടായാലേ, ജീവിതരീതി മാറാനായി  
പരിഗ്രാമിക്കേണ്ടതുള്ള ഒരു ഹായ്ക്കുമ്പോൾ കാര്യമുണ്ടാക്കാം  
അല്ലെങ്കിലും തോന്ത്രി മനസ്സിൽ അഭിപ്രായം ഉണ്ടാക്കാം  
അല്ലെങ്കിലും. അതുകൊണ്ടുതന്നെ, മതചരിത്യിൽ മുഴക്കാൻ ഹാ ഫേ  
രിതനായതും.

സമുദായത്തിൽ അരാജകത്വം നടമാതെയിരിക്കുന്നതിനു ചുവറും പൊതുജനാദിപ്രായരും പ്രഥയാജനപ്പെട്ടും. അതുപരാലേ അന്തർദ്ദശീയമണ്ഡലത്തിൽ, ലോകാദിപ്രായങ്ങളിൽ ലീഗിന്റെ ബുദ്ധിപരതയും സാഹസര്യികവും യഥാവുഭാണം, പ്രവർത്തിക്കണംതു്. അവയും, ദായു എ അദിപ്രായത്തിൽ, ഉച്ചസ്ത്രപ്രാണികൾ പാർശ്വാഖ്യം ഉണ്ടു്. ഹിന്ദുലർ, മുസ്ലീംസി, ദ്രാജുകൾ ദാക്കു മാധ്യാന്തിജകനാരെ വിസ്തൃതിക്കുന്നതിനും ശിക്ഷിക്കുന്നതിനും ഉണ്ടു് ഉണ്ടാവും ലീഗിനാഭാക്കണമെന്ന പ്രത്യാഗ ഹിഷ്ഠ പ്രത്യുമ്മുപ്പെട്ടതു്. ‘വാരതസ്രാജാവിന്റെ സുവർണ്ണകാല’ ത്തിലും, അവസാനനാടകക്കമായ ‘പ്രവക്കലകൾ’ അള്ളിലും ലോകത്തിലെ വഞ്ചിപ്പുവര്ത്തന അരാജകാവസ്ഥ യെ പരാമർശിച്ചിട്ടുണ്ടു്. വാരതസ്രാജാമന്റെ കാലത്തെ ഇന്നത്തെത്തുടായി താരതമ്പ്രപ്പെട്ടതുംവാഴിണം, വൃത്യാസം സ്വീകൃതമാക്കുന്നതു്. ഏസക്കൗമ്യമാം, ജോർജ്ജ് ഫാക്കും, വാരതസം ജിവിച്ചിയുന്ന കാലത്തിന്റെ മഹിമ, അതിലെ അപ്രധാനപാതയും പ്രതിബിംബിച്ചിട്ടുണ്ടു്. അവസാനമല്ലത്തിലെ നാടകങ്ങളിൽ വിനോദത്തിനു കുട്ടത്തെ പ്രസക്തിയും കലാരൂപത്തിൽ കരവും പ്രാദേശികവര്ത്തനയും അതുകൂടിലുണ്ടാണു്.

## നാടകകത്താവു്

ഷാ ഇങ്ങനെ അവതിലയിക്കം നാടകങ്ങളുടെ രചയിതാവാണി. നാടകകത്താക്കളുടെ സ്ക്രിപ്റ്റത്തിൽ ഷാ വന്ന ചേർത്തു് ഒരു വലിയ മഹാഭാഗ്യമായിത്തീർന്നു. നിരുപണത്തിൽനിന്നും നിമ്മാണത്തിലേജും കാലാവച്ചുതു്, പിന്നീടു് അവസാനംവരെ ഇടരിയത്രുമില്ല. തന്റെ ആര്യയാദ്ദേശം പ്രകടിപ്പിക്കുവാൻ പത്രാഖ്യമായ ഉപകരണമാക്കാൻ അദ്ദേഹത്തിനു കഴിക്കുംവെയ്ക്കു. ബെറം നാടകകത്താവാണി മാത്രം പരിഗണിക്കുപ്പെട്ടവാൻ ഷാ ആരു ഹിച്ചുമില്ല. നാടകവേദി ഉദ്ദേശ്യസാദ്ധ്യത്തിനുള്ള മാറ്റേം ആയിരുന്നുള്ളതാണു. തന്റെ ചിന്താസംഹിതയാണു് ഷായ്ക്കു് എറാവും പ്രിയതരമായ കാഞ്ഞു്. അതു് പ്രദർശിപ്പിക്കുവാനുള്ള അവസരവും ഉപകരണവും നാടകത്തിൽനിന്നും ലഭിച്ചുവന്നില്ലാതെ, നാടകനിമ്മാണം ജീവിതത്തിലെ തൊഴിലാണി ഷാ സ്പീകരിച്ചുമില്ല. അതിൽനിന്നും പണം കണ്ണമാനം വന്ന കമിഞ്ഞേപ്പാടം തൊഴിൽപരമായ താല്പര്യം മുന്നിട്ടുനിന്നില്ലെന്നു പറവാനംമേലാ. എതായാലും ലോകോത്തരമായ വിദ്യാതിക്കം ഒവരുവണ്ണത്പരത്തിൽനിന്നും നിഡാനം നാടകനിമ്മാണംതന്നെ. ഷായുടെ ജീവിതത്തിലെ പ്രധാനകമ്മം നാടകരചനയാണു് ലോകത്തെ ബോഡ്യം. നാടകരചയിതാവുന്നിലയിൽ, ഷായ്ക്കു് വില കേടുങ്ങുള്ളഥായിട്ടണ്ടു്; നാടക

പ്രസ്താവനയിൽനിന്ന് പുരോഗതിക്കെ സാരഭായ ഫ്രേഡ് കൂടം, പ്രഥമാദ്ധ്യം, റീതിക്കൂടം ഒജാ അവലംബിച്ചിട്ടുണ്ട്. കുപാലുംഗയാഗത്തിൽ ചില സവിശ്വസനകൾ അല്ലെങ്കിൽ വിജ്ഞാരിച്ചിട്ടുണ്ട്.

നിലവിലിങ്ങനാ നാടകക്കണ്ണിൽനിന്ന് അപ്പറ്റുംപുതിക്കാളുകൾ കൂടിച്ചു മററാരാറിക്കും ഇതു ദ്രുജ്ജാഥായ ദിവായുംജായിയിങ്ങനില്ല; ഇതു ശ്രദ്ധിയായി അതിനെതിരായി ദിവാരാരാളം പോരാട്ടം നടത്തിക്കിട്ടില്ല. നാശോവത്രയും കൂത്തി വെച്ചുണ്ടാണോ, പഴയ നാടകം സ്പീകാർത്തുഥാവു എന്ന വന്നുപൂർണ്ണം ഇംഗ്ലീഷ്, ഹാജ്യം, ചെങ്കാവും മറ്റൊരു അവതരിച്ചു. അവരുടെ പ്രഥമാദ്ധ്യായി ആയുളിക്കാടകം അംഗീകൃതമായി; നാടകക്കാളും നാടകക്കാരും മാത്രമല്ല, ജീവിതത്തിൽ പൊതുവേ പഴയരക്കുകളേയും മുല്യങ്ങളേയും വലിച്ചെറിയുവാനം നവീനഖാനദിന്യങ്ങൾ കരസ്ത്രിച്ചുടക്കുവാനം ഒരു പ്രദർശിച്ചിച്ചു തെസ്തുകും അത്രതാവഹമാണ്. പുരോഗമനാസക്തി തുള്ളിവിശ്വാസകിലോണ്ടിങ്ങനാ ഒരാനാടകക്കാരിൽ ഒക്കവെച്ചുപൂർണ്ണം, അവിടെയും ഒരു ചുരുക്കുകുമാക്കുന്നതുവരുത്തുന്നതാണ്. അന്നത്തെ നിലവിശദമേറിയതായിങ്ങനെ; പരുക്കി, ഒജാ, ഹാംലററിനുപൂശാലു, നിരാശാവശ്യനായില്ല; വികലതകളേ മാറ്റാനായി ജനിച്ചുതു് ഒരു ശാപമായി ഒരാ ക്രതിയില്ല; ഒന്നേരിച്ചു് അതാരണഗഹനമായി പരിഹണിച്ചു് സർവ്വശക്തിക്കൂടം അതിനായി വിനിയോഗിക്കുകയും ചെയ്യു. നവീനനാടകക്കാളിൽനിന്ന് ഉദ്ദേശ്യവും റീതിക്കൂടം വിസ്തീച്ചുവിശദമാക്കുന്നതിനു ഒരു തീരുമാനം നടത്തി. അതുവരുമ്പിം അന്നവുന്നുണ്ടാണെങ്കാണെ നാടകങ്ങളിൽ അതുന്നരാ

ത്മം ഏതില്ലപുട്ടത്തന രീതി ഷായുടെ സവിശേഷതയാണ്. അനവാവകന്മാരെ ഇഷ്ടിംപോലെ നാടകങ്ങൾ മനസ്സിലാക്കുന്നതിന് വിടാതെ, ബുദ്ധിപൂർവ്വമായി പരിഗണിക്കേണ്ട സംഗതികളെ അവരുടെ മുൻപിൽ വെച്ചുകൂട്ടെന്നതാണ് അനുഭവത്തിൽ വെച്ചുനാതു്; നിത്യപക്ഷാരുടെ വിപുലിന്തത്തിന്റെ വിളയാട്ടം വകവച്ചുകാട്ടാൻ ഷാ രേഖകളും തൈക്കൊല്ലും. അയുഗികനാടകക്കർത്താക്കന്മാരിൽ ഷാ മാതൃഭാണ്ഡം നിയതമായി അനുഭവങ്ങൾ എഴുതുന്ന പതിവു് സ്പീകരിച്ചിട്ടുള്ളതും. ഈ അനുഭവങ്ങൾ പലങ്ങളാഴം വിലപിടിച്ചു ഉപന്രാസരത്താഞ്ചൂഡായി പരിലാസിക്കുന്നു. നാടകത്തിൽ ഉംശാള്ളിക്കാൻ നിവൃത്തിയില്ലാത്ത പ്രതിപാദ്യസംഖ്യമായ സംഗതികൾ അനുഭവത്തിൽ സ്ഥാപിച്ചിക്കും. ഓരോ പ്രയ്ക്കിന്റെയും നാനാവശങ്ങളേയും കുശങ്ങളും അവരുടെ വർദ്ധുവെച്ചുനാളുള്ള സ്വകാര്യം ഇതിൽ ലഭിക്കുകയും ചെയ്യും. അനുഭവംകുടാതെ, വിസ്തരിച്ചു് രംഗവിധാനസ്പവനകൾ നല്കുന്നതും ഷായുടെ പ്രത്യേകപതിവാണ്. നാടകങ്ങളിൽ സ്ഥാനം ഇളം അള്ളകളിലും സ്ഥാപിക്കുകയും ചുണ്ണവണ്ണനകൾ കൊടുക്കുന്നതു പലതുകൊണ്ടും പ്രിയാജനകരമാണ്. നടനാഴ്ചു് ഈ സകല ഭാവങ്ങളും സൂക്ഷ്മമായി അഭിനയിക്കുന്നതിനു് ഉപദേശ്യാഗ്രഹപ്രദമാണ്. നടനാജനെയും പ്രേക്ഷകന്മാരുടെയും മനോധർമ്മത്തിന് വിടാതെ, ഒഴിവും വിശദമാക്കുന്ന സന്ദർഭങ്ങം അതിരാജീവനമാണെന്നു ഇളം സംശയമില്ല. ഈ വണ്ണനകൾ പലങ്ങളാഴം സമൂഹങ്ങളിൽപ്പെട്ടു വരുന്നും ലഭ്യപ്രന്മാസങ്ങളാകയും ചെയ്യും. ‘മാശുനം അതിമാനം’നിൽ രാംസ്

ഡെൻറ വായനചുവിയുടേയും ഭവാനാനിൽ ദണ്ഡാവാദു  
കെന്ന പ്രാഥ്യാഗികശാലയുടേയും വർണ്ണനകൾ അക്കാദ  
ജ സാമ്പാദികജീവിതത്തിലെല്ലും ഒരു സംസ്കാരം  
നൃസാമ്പാദം എന്നും നിരോഗിയാണവർഗ്ഗം.<sup>1</sup> അംഗവാദം തംഗാഡിയാണവർഗ്ഗം<sup>2</sup>  
കഴിം അനാവാദവക്കാരാക്കിം നടന്നാണിം അനാദാരാജാണ  
നാ മാത്രല്ല, യാമാതമപ്രാഥമാനാന്തിം<sup>3</sup> അനാദാരാജാ  
വുമാണും. ഹായുടെ നാടകങ്ങൾ രംഗത്തിൽ പ്രാഥാദി  
പ്രീക്ഷനാന്തിം മാത്രം ഉച്ചുശിരൂപിക്കുള്ള വച്ചല്ല; വാഖനാ  
രഞ്ജി പ്രാഥസാഹിരൂപിക്കുന്ന രീതിയിലാണും അവയു  
ടെ രചന. വർണ്ണനകൾ റായനക്കാരരഞ്ജി കയ്തി ഏ  
ഴതിക്കിട്ടുള്ള വയാണുന്നും, അവയുടെ വിസ്താരവും ഷാഖ  
തപവും സ്വാധീനാക്കം. യാഹാത്പ്രാണിക്കെന്ന പ്രതീതി വരെ  
ആവാന്ന ലഭ ഏതുമാത്രം നാശാദിമാനവെന്ന പ്രത്യേ  
കം പാഠാണ്ടിലുണ്ടോ. നാടകകത്താഡും ലൈംഗികാഡും  
തുക്കിപ്പുട്ടുന്നതും അനാവാദവക്കാരാഡും കിരാഹാത്രാഡും  
തണ്ണിൽ നേരിട്ട് പരിവര്ത്തുപുട്ടുന്നതിനു തന്മുഖം കാഡു  
കയാണുന്നും അഡിപ്രായത്തിനു വലിയ വിച കുറി  
ക്കേണ്ടതില്ല.

നാടകാന്തിലെ മാറ്റുള്ളപായങ്ങൾ എഡാ സ്പർഥാവ  
ശ്രൂജാദിംക്കുന്നസരണിയായി പരിവർത്തനം ചെയ്യിട്ടുണ്ടോ.  
ഈ തന്റെ നാടകങ്ങളിൽ സ്പർഥാദിംക്കും ‘അപവാദം’  
കരിക്കും പ്രവേശനവിഷയാണ് വിശ്വാസം.അതുപോ  
ലെതന്നു, അതുപ്രാന്തങ്ങളിൽ നൃത്യക്രമാപ്രാഥമാംഗങ്ങളിൽ അ  
വുന്നുണ്ടോ, അതുപദിശയിൽ വിശ്വകരജാനം എഡുക്കും” അതു  
വാഗ്മിയില്ല. ഒരു നാടകാന്തിക്കെന്ന ജീവനാസിയായി ഒരു  
കമ്മ ഭവണമെന്നപോലും ഹായുടു നിർബന്ധമില്ല. കമ്മ

ഖടകയിൽ പ്രാദേഹണ ഉദാസീനമാണ്. സങ്കീർണ്ണമായ കമ സ്ത്രീകരിശ്വരാജിവയതനാിട്ടും, അതിന്റെ ഖടക യിൽ പറയത്തക്ക വൈദശഭ്യം പ്രദർശിപ്പിക്കുന്നില്ലെന്ന സെയിൻറും ജോവാനിയ്ക്കിനും കണ്ടവല്ലോ. ചരിത്രപരമായ കമയിൽ സ്വാത്രഗ്രാജിദം കാണിക്കുവാൻ വിസ്മയിച്ചുവെക്കിലും ചില അംഗങ്ങൾക്കും അമിതപ്രാധാന്യം കൊടുത്തും യാഹാത്രുപ്രതീതിക്കു ഹാനിവരുത്തിയിട്ടുണ്ട്. അതിന്റെയാൽ മായ ഷായുടെ നാടകത്തിൽ പ്രതിപാദിച്ച എഴുപ്പാഴിം ഒരു ജീവത്പ്രയോഗമാണ്. കമാഡയിൽ കാണാവുന്ന തൊസീന്തും എരുക്കുകൾ ഇതിന്റെ ഫലവുമാത്രം. എസ്റ്റാനാടകങ്ങളിലും വിശദീകരണം അല്ല തെ അക്കാദമിയിൽ നടത്തുന്ന പതിപ്പം ഷാ പ്രാദേഹണ അംഗീകരിക്കുന്നില്ല. കമ കേരുമാക്കിയാലേ ഇതിന്റെ അവലും നേരിട്ടകയുണ്ടാക്കുന്നു. അല്ലെങ്കിൽ അക്കാദമിയിൽ പ്രയാന പാതയിൽ അവിജ്ഞാനത്തിനും യോജ്യമായ പദ്ധതിലും സ്വീകൃതനാതിൽ ഷായും ഉത്സകനാണ്. ‘വെക്കത്താൻ ശിംഗു’നിൽ റിച്ചുംർഡി നീറം വീടം ശീക്ഷണവും ചാരംപാടം വിവരിച്ചിരിക്കുന്നതും അക്കാദമിയുടെ പിന്നത്തെ വിപൂവകാംക്ഷയെ വെളിവാക്കും. പ്രമാജാന്തിന്റെ പ്രഥയാജനം അക്കാദമിയുടെ സപാനവത്തെക്കരിച്ചു വേണ്ട സുചന നൽകുന്നണ്ടും എന്നുള്ളതാണ്. എന്നാൽ ‘സാക്ത്യതെ അക്കിടി’യിൽ നന്നാമാത്രത്തിൽ കമയുടെ സുചനയെന്നാണെല്ലു. വൈദ്യുത്യത്തിലെ സാമാന്യസപാനവമന്താബന്ധന വിശദീകരിക്കുന്നതിനും അതും അവലും വുമാണ്.

ഷായുടെ നാടകങ്ങളിൽ, ശ്രദ്ധാന്തമെന്നോ ഭരണ

മെന്നോ ഉള്ള പ്രദേശകം തരംതിരിപ്പുകൾ, സാമ്പ്രദായിക അവ എഴുപ്പാഴം മിറുനാടകങ്ങളാണ്<sup>१</sup>; സെന്റാഷ്വം സന്തപ്പവും വിനോദവും വേദനയും ഫലിതവും ഗൗരവവും ഒപ്പാം കുടിപ്പിണ്ണത്തു കിടക്കുകയാണ്<sup>२</sup>. ഭാജഡിയെന്നും കൃഷണിയെന്നും ഉള്ള കിടതിരിക്കൽ അവയെ സംബന്ധിച്ചുള്ളതായും അഴുപ്പുണ്ട്. ചിരിപ്പാണും മണ്ണീരരാഴിക്കാണും ചില്ലിക്കാണും ഉള്ള വകകൾ കൊണ്ടെന്നും ഭാജഡിയിൽ അവയിൽ കാണാം. ഇവയുടെ നിറുന്നതിൽ തെ ഫട്ടവും ചിട്ടയില്ല; ഒന്നും കുറേനേരത്തെയ്ക്കു നില്ക്കുകയില്ല. കൊണ്ടുനിന്നു മറരാനീലേയ്ക്കു കുരങ്ങിനേക്കാൾ വേഗത്തിൽ ചാട്ടും. ഷായുടെ റഹിതാത്മകമായ ഭാവനയുടെ വെറും കളികളാണ്<sup>३</sup> ഇതെല്ലാം. കാളുപോലും ഇതു വേഗത്തിലും തോന്ത്രാസ്ഥായും നിരും മാറകയില്ല. ഗൗരവത്തിൽനിന്നു കളിക്കിലേക്കും പരിശാസത്തിലേക്കും പോകയും തിരികെ വരികയും, ‘അങ്ങോട്ടുടൻ പുനരിങ്ങാട്ടുടൻ’ എന്ന മട്ടാണ്<sup>४</sup> നാടകങ്ങളിൽ ദ്രോഘാക്കനാതു<sup>५</sup>. വികാരങ്ങളുക്കാം വിചാരങ്ങൾക്കാം എദ്ദേഹത്തെക്കാം ദ്വാലിക്കും പ്രായാന്ത്യം കൊടുക്കുന്ന ഷായും<sup>६</sup>, ചിരിപ്പിക്കാണും<sup>७</sup> കരയിക്കുന്നതിനേക്കാം എഴുപ്പും. ചിരിക്കാണും ചിനിപ്പിക്കാണും—ഈതിനിരുത്തു ഷായുടെ വാസനയും നേരസ്ത്രീകൾക്കും തന്നെ അഞ്ചുയുടെ ശവസംസ്കാരകൾ മും നടത്തിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നോരും സ്ത്രീരിതനായ ‘നുാൻ വിൽ ബാക്ക്’മായി നേരങ്ങുവാക്കും തട്ടിപ്പുളിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന ഷാ ദരിശ്വലും വികാരാധിനന്ദനയും. മനാജുത്തുടെ സങ്കരണരിം അങ്കുഹരാത്തു കരയിക്കായില്ല; യജതിവാദിക്കു കാരവും സത്രങ്ങളും കരവായിരിക്കാം. അപഹാസി

കാന്തിക വാസനയാണ്<sup>9</sup> അത്തരക്കാരിൽ മനീച്ചനിൽക്കുന്ന നാട്ടം. സാധാരണയാളികളെ വികാരപരവശരാക്കുന്ന പാരമ്പര്യാളികളിൽ മാനുല കളികൾ ഷായുടെ പരിഹാസാസ കതിയെ ഉണ്ടശിശ്വിക്കുന്നു. വികാരങ്ങളിൽ പുള്ളിയും ധാരാരാം ഭാജഡി എഴുന്നാതിനു പ്രധാസമാ ണം; യുക്തിവൈദികവും സ്ഥാദർശനവും ബുദ്ധിതെക്കു<sup>10</sup> സ്ഥാവും ഉള്ളജ സപലമായിരിക്കുന്നവാം, വികാരപരതപരും സഞ്ചത്താവദഭേദാധരും ശാന്തിമത്തായിരിക്കുന്നീല്ല പരിഹാസമനോദ്ദാവമോ, ഷായുടെ നാടകങ്ങളിൽ എഴുപ്പാ ഫിം പ്രതിഫലിക്കുന്നും ചെറും, വെളം വൈകാരികഭാവങ്ങളിൽ അധിക്കൃതമായ നാടകം ഷായു<sup>11</sup> അരോചകമായതു<sup>12</sup> അത്രതമല്ലോ. ജീവിതത്തിലെ മൗലികഭാവങ്ങളിലും വികാരങ്ങളിലും മാത്രം തഴ്ചയുണ്ടായ നാടകം ഷായു ദേശപ്പെടു. ഇന്ന നമ്മുടെ അലവട്ടനു പ്രശ്നങ്ങളിൽ അവയുടെ ചുരുക്കാണ്<sup>13</sup> ഷായുടെ നാടകങ്ങളിലെ പ്രതിപാദ്ധം. ഒരു, നാടകക്രമവിലെ സർവ്വസാധാരണമായ ഉപകരണങ്ങളിൽ ഉപായങ്ങളിൽ രീതികളിൽ കൈക്കണ്ണാളിയാതെ തെന്തുനബന്ധനക്കിനു ഉൽപ്പാടകനാണ്<sup>14</sup>. അതിന്റെ ഉദ്ദേശ്യം പുതിയ ആശയങ്ങളിൽ വീക്ഷണകോടികളിൽ വിതരണം ചെയ്യുകയുമാത്രം. കലയുടെ മരടിച്ച ചട്ടങ്ങളിൽ സങ്കേതങ്ങളിൽ ഷാ മുരാര വലിച്ചുറിഞ്ഞു<sup>15</sup> തനിക്കു താൻ പോന്ന മട്ടിൽ ജീവത്ത് പ്രശ്നങ്ങളെക്കുറിച്ചു<sup>16</sup> നാശരാവെറിയ വട്ടമേശസങ്ഗമളം ദാരാ നാടകത്തിലും നാടത്തുന്നു. വികാരം യുക്തിയുടെ മുന്പിൽ കമ്പിച്ചനു വൈകുതമാണ്<sup>17</sup> ഷായുടെ നാടകത്തിലെ പ്രതിഫി. ഷായുടെ നാടകത്തിന്റെ ഒന്നായും, അതിലെ തത്പരംഗ്രാമിയയും; കലാ, പ്രചാ

രക്കൾ ചുറകെ എന്നുകൊള്ളി സാമൈടെ  
വെയ്യും. ഖായുടെ നാടകങ്ങളെ ഈ തോതുവെച്ചു ഒന്നാ  
കിയാലേ ആത്മരഹസ്യം അറിയാൻ കഴിയു.

ഖായുടെ നാടകങ്ങൾ ആരും സ്പതാത്രം നാടകരോദി  
യിൽ ആണു തംഗലുപ്പരാശം വെള്ളുതു്. പാണക്കാരന്മുഖം  
അംഗീകിരിക്കുവാണു വല്ലതായി കണ്ണം ചൊല്ലുവാൻ സാധി  
യ്ക്കും. എന്നതെന്നായുമുഖം, ആ നാടകരോദി ലഭിക്കാിലോ,  
മറ്റു നാടകവേദികളും അഃപ്രക്ഷിതു് ചുപ്പമിച്ചമരായി കു  
റച്ചുപോരെ മാത്രമേ ആകഷ്ടിച്ചുവിള്ളു. പൊതുജന  
ങ്ങൾ ധാരാളം നാടകവേദിയിൽ അംഗങ്ങൾഡിനു അംഗങ്ങൾഡിനു  
രജേശ്വരിയെ യഞ്ചും ധന്യവാദം ദിക്ഷാപാലു നാടകനി  
മാതാവിന ലഭിക്കാണു മാർഗ്ഗമുള്ളു. അതിനാണു് ഖാ  
ആരുഹിയുതു്. എന്നാൽ ഇവ്വിങ്കോ, അച്ചുക്കാണം, ദോ  
ബർട്ട്‌സൺ, ഭീ മുതലായ നാടകവേദിമാനേജരനാർന്നവി  
നക്കിക്കംക്കോ—ഈതും സർവ്വവും തച്ചുടയ്ക്കാൻ കലിതു  
ളിന്നു ഖായുടെ കുടിക്കംക്കോ—സ്പാദതമരജളാൻ വെ  
രുവും പ്രദർശിപ്പിച്ചു്. ഖായുടെ മറ്റു ചില നിർബന്ധങ്ങൾ  
ഈം മാനേജരനായായി സൈപ്രസ്കാടിന മാർഗ്ഗദർശനം  
വെയ്ക്കു. ദേഹ നാടകം എഴുതിക്കൊണ്ടാൽ ഗുന്ധകത്താവി  
ന്മുഖതെ മറ്റാർഡം അതിൽ ധാതൊതു ഭേദഗതികളും  
വെയ്ക്കുവാൻ അവകാശമില്ലെനു് ഖാ എഞ്ചും ശരിച്ചു്.  
എന്നാൽ പൊതുജനങ്ങളുടെ അഭിരച്ചികളും വാസനക  
കൂട്ടണസരിച്ചു ഭേദഗതികൾ വെയ്ക്കുവാണു, കൊണ്ടും ഓ  
തിനെ കൊള്ളുന്നതിനാ, തുണ്ടുണ്ടതിനെ തുണ്ടുണ്ടാണു  
നാടകവേദിമാനേജരനാർഡം നടന്നാർഡം സ്റ്റാത്രലൂപ്പിലെ  
കും, അമുതിക്കംക്കോ പൊതുസമ്മതി ആഘജിക്കാണു

അഭിനയം വിജയകരമാക്കാനും സംശയിച്ചില്ലെന്ന വരും. അഭ്രാസവും പരിചയവുംകൊണ്ട് എന്നാണു തച്ചിപ്പു മായിരിക്കുന്നതെന്നു നിഷ്ഠപ്രാഥാസം അറിയാൻ കഴിവു ഇള ഇവയം ഒരു കുതിയുടെ റംഗപ്രവാഹവിജയത്തിനും ഉത്തരവാദികളുണ്ട്. ഷാ ഇവയുമായുള്ള പെയ്യമാറ്റര ത്തിൽ, ഒരു സവിശേഷരീതിയാണും അവലംബിച്ചതും. ഒരു അന്നരജൈകനയം ഷാ ദരിക്കലും സ്പീകരിക്കുന്നില്ല; ഒരു പ്രസിദ്ധനടം ഷാ എഴുതുന്നതുപോലെയും പറയുന്നതുപോലെയും പ്രവർത്തിക്കാനുണ്ടാതെ, ധാതോങ്ങ സ്പാതന്ത്ര്യവും അനവദിച്ചിരിക്കുന്നില്ല. അരങ്ങേററ്റത്തിനു മുകളിൽ റീഫോർസ്റ്റ് നടക്കുന്നുപോൾ നാടകത്തിന്റെ ഗുണ ദോഷങ്ങൾ അവക്ഷിച്ച മനസ്സിലാക്കുന്നതോടുകൂടി ആവശ്യമുള്ള ഭാഗങ്ങൾ വെട്ടിക്കുന്നും കുടിച്ചുത്തും അഭിനയസ്തംഖാഗ്രം കൈവരത്തുക സാധാരണമാണും. പക്ഷേ, ഷാ ഇവയുടെ ഭാസ്യപാതന്ത്ര്യങ്ങൾക്കും ഒഴും വഴിക്കുന്നില്ല. ഷായുടെ നാടകങ്ങൾ പിള്ളാലത്തും ചലച്ചിത്രങ്ങളായി മാറ്റിയെല്ലാം, നാടകത്തിലുള്ളതെല്ലാം അനേകാടി ചലച്ചിത്രത്തിലും സ്ഥാനം പിടിക്കണമെന്നും ഷാ നിർബന്ധിച്ചും. ഇതിന്റെ ഉഖ്യം അനാഭവംകൊണ്ടെങ്കിൽ അറിഞ്ഞുള്ളൂ. എന്നാൽ നടന്നാക്കം നാടകവേദിയുടെമന്മാക്കം ഹിതകരമായ വിധത്തിൽ പെയ്യമാറ്റനാതിനും ഷായുടും വശമില്ലാതില്ല. അരലുകാലത്തും ഷായുടെ നാടകങ്ങൾ സ്പീകരിക്കുന്നതിനു മാനേജറമാർ ഒഴുംതന്നെ പ്രതിപത്തിയുള്ള വരായിരുന്നില്ല. വിദേശങ്ങളിലാണും ഷായുടും സ്പീകരണം ലഭിച്ചതും; കാലക്രമത്തിൽ പ്രസിദ്ധ നടന്നും നടന്നിക്കഴിം ഷായുടെ നാടകങ്ങളുടെ അഭിനയത്തിൽ

പങ്കകാണ്ടു. രോബർട്ട് സൻ, സീസറം കൂദയോപാടായി  
ലും; എപ്പൻടെറി, കൂട്ടുള്ള മൂല്ലും ഒന്തണ്ടിലും; പാടിക്  
കാംബേൽ, പിൾസ് നാലിയണിലും; സിബിൽ ദോഡാർജേസ്  
കൾ, ഗൗഡിന്റും ജാരാഹാനിയും അതിനും ത്രിത്വാനില്ലെങ്കിൽ,  
അവയുടെ റിജയം സംശയാതീതനായിരിക്കുമ്പോൾ അവിനു  
വെന്ന കത്താനില്ല. ഷായും നടന്നാൽ മായുള്ള സാന്നിദ്ധ്യം  
കാലം ദോക്കുന്നതാണും സ്ഥാപാർപ്പരമായിത്തീവിശ്വാസവും  
പ്രായം. ഷായും അവരോടും ഏഴുപുത്രാഴിം അനാഭിവാദവും  
സംഖന്പ്പാവും അംഗീകാരം തുടർന്നു.

ഷായുടെ നാടകങ്ങൾ ‘കോർട്ട്’ നാടകവേദി’യിൽ  
സ്പീകരിച്ചുപൂശാണും ‘അവയും’ എന്നെങ്കുറ പൊതുസ  
മതി ലഭിച്ചതും. അതിന്റെ ഉച്ചമ്പമനാരായിൽനാ  
റന്നവിൽ ബാക്കും വെഡ്യുലംകൂടി, ‘ജാണം ബുദ്ധിന്റു  
മറ്റൊരു ദീപം’ രംഗപ്രവേശം വെള്ളിച്ചതും വിജയം വരി  
ച്ചു. അന്നുത്തൽ ആ നാടകവേദിയുടെ ഗ്രന്തഃഭാഗം ആരം  
ഭിച്ചു. ‘മനംപും അതിമാനപ്പും’ അരങ്ങേറിയതോടു  
കൂടി ഷാ യുവജനങ്ങളുടെ ആരാധനാപരാത്മായി. മാർ  
ലിനോട്ടുചു ചുമ്പുവും, ഫബ്രിച്ചവും, കാജല്ലും, പ്രസാദാത്മ  
ക്രപവും, സമരാസക്തിയുമെല്ലാം ഷായെ അവരുടെ  
ഹദയങ്ങളിൽ പ്രതിജ്ഞിച്ചു. ഇക്കൂതി അമേരിക്കയിൽ  
പ്രഥിപ്പിച്ചുപൂശാം, ഉഭിച്ച സ്പീകരണം ആരംഭിച്ചും അ  
വരപ്പിക്കുന്നതാണും. ഷായും സപ്രകാശ കാണാത്ത തുക്കക  
ഉണ്ടും ഈ അഭിനയങ്ങളിൽനിന്നും ലഭിച്ചതും. പിന്നീട്  
ക്രൈസ്തവത്തെയും ‘കോർട്ട്’ നാടകവേദി’യുടെ ആവശ്യ  
ത്തിലേയും ചുതിയ നാടകങ്ങൾ രചിക്കുന്നതിൽ ഷാ  
ഒഴുക്കും പ്രഥിപ്പിച്ചു. എന്നാൽ ബാക്കും ആയി

പത്രം അ നാടകവേദിയിൽ അധികകാലം തൃടന്നില്ല. ലഭ്യനിലെ പല നാടകഗാലകളിൽ ഭരണം കഴുററ തിന്റെ ഫലമായി, ബാക്ഷേട രൂവശായം പോളി ഞെ. ധനസംബന്ധം കൂടിപ്പാംഗിൽ പിണ്ണണ്ണ ബാക്ഷേട ഹാ കഴിയുന്നതു സഹായിച്ചു. എന്നാലും അതു തൃടരാൻ സാധിച്ചില്ല.

‘കോർട്ട് നാടകവേദി’ ധനാശി പാടിയതിന്റെ ശം, ഹായുടെ നാടകങ്ങൾ രംഗപ്രവേശം ചെയ്തിട്ടുണ്ടോ മറ്റൊരു പ്രമുഖനാടകക്കാനേജിത്തെ സഹായം ഹാ യുള്ള ലഭിച്ചു. ബഹുമിംഗ്‌ഹാമിലെ ‘റസ്റ്റർട്ടറി നാടകവേദി’യുടെ ഉടമസ്ഥനായ ബാറി ജായ്ക്ക് സംശ ഹായുടെ ‘റസ്റ്റർട്ടം വീട്’, ‘മെതുസലായ്ക്ക് തിരികേ’യും അര ഞേരറാമേനു സഹിതിച്ചു. അന്നുതൽ കുറേക്കാവണ്ണ യുള്ള ഹായുടെ നാടകങ്ങൾക്ക് അവിടെ സ്പീകരണം ലഭിച്ചു. ജായ്ക്ക് സംശ വഭ്യനിൽ സ്ഥിരവാസമാക്കി ‘മാത വേണ്ട് ഉത്സവം’ തൃജായിയേതാടക്കുടി ഹായ്ക്ക് മറ്റൊരാളിടെ സഹകരണം നേരേണ്ടിവനിച്ചില്ല.

ഹാ നാടകനിമ്മാണംകൊണ്ട മാത്രമല്ല, ആംഗ്രേയ നാടകത്തിന്റെ സർവ്വതോമവമായ അഭിവൃദ്ധിക്ക വഴി തെളിച്ചുതു. നാടകത്തിന്റെ ഉന്നമനം ലാക്കാക്കി പ്രവർത്തിച്ചുവന്ന പല സംഘടനകളിൽ സജീവമായി പങ്കെടുത്തു. ‘നാടകവേദിസംഘ’ ത്തിലെ ഒരു ഉണ്ണണ്ണസപലാം ഗമായി ഹാ പണിയെടുത്തു. ഹായുടെ ചില നാടകങ്ങൾ ആളുമായി അരഞ്ഞേറിയതു അതിന്റെ ആഭിമുഖ്യത്തിലാണ്. അതുപോലെതന്നെ ‘ഗ്രന്ഥകാരന്മായെ സംഘ ത്തി’ലും ഒരു പ്രമുഖാംഗമായി; ഓരോ നീററിറ്റിലും ഹാ

തെൻ്റെ സർജ്ജക്കിളിയിൽ ഉപയോഗിച്ചു്, തനിക്കു് അലി കാസുമായി തൊന്തിയ പദ്ധതികളെ വീണാട്ടം നേരിയോ ടം പ്രിയതാണെ. ‘നാടകക്കർത്താക്കളുടെ സ്കൂളി’വും ഹാ സവിശ്ശേഷഭാഷ പ്രതിപത്തി പ്രദർശിച്ചു്. ഹാ എ മുഴും ഉയൻവയ്ക്കാ യുവസാഹിത്രകാരന്മാർക്കു് ഹസ്താ വലംബം നല്ലി പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുവാൻ ഉത്സംക്രമായി തന്നെ. ‘നാടകക്കർത്താക്കളുടെ സ്കൂളി’ൽ നവീനസാഹിത്രകാരന്മാരുടെ അധികാരം പ്രഖ്യാപ്തമാക്കുമ്പോൾ ഹാഡുടെ മോഹം. പിന്തിരിപ്പുനായുടെ സങ്കേതമായിരുന്ന സ്കൂളു് കാലങ്ങുമ്പെട്ടിൽ ആയുന്നികനാടകക്കത്തിന്റെ പി റൂപായുള്ളു് സന്നദ്ധമായി. ബൈനാറ് മുതലായ യുവനാടകനിമ്മാതാക്കളെ അവിടെ വാഴിക്കുന്നതിനു ഹാ ചെ ഫീട്ടിളു പോരാട്ടം വിജയം കൈവരിച്ചു്. ഹാ അവക്കു വേണ്ടി ചെയ്ത സേവനം മഹത്തരമാണു്. നാടകനിമ്മാതാക്കൾ, അവരുടെ കുതികളെ കുറവിക്കും ചെയ്യുന്നതിൽ കാണിക്കുന്ന മുഖ്യപ്രകാരം കണ്ണു് ആ സ്ഥിതി നന്നാക്കുന്നതിനായി ഹാ അനവരതം പരിത്രിച്ചു്. നാടകനിയ ഞണം നടത്തുന്ന ലാർഡ് ഫോബർലൈഡിന്റെ തോന്ത്രാസങ്കളെ നശിപ്പിക്കുവാൻ ഹാ ഒരു ഭോര മുഖംതന്നു നടത്തി. അസാമാന്ത്രികങ്ങളായ നാടകങ്ങളെ നിരോധിക്കുന്നതിനു ഗവമെന്റും നിയമിച്ചിട്ടിള്ളു ഈ ഉള്ളാഗ സ്ഥലും ഹായുടെതന്നു മുന്നു നാടകങ്ങളെ വിലക്കി. അസ്ത്രീ ലഹായി യാതൊന്നം ഹായുടെ കുതികളിൽ ആക്ഷം കാണുവാൻ കഴിക്കില്ല. ഹായുടെ ആദ്യനാടകങ്ങളിലെവാനായ ‘മിസ്സസ്’ വാരന്നു തൊഴിൽ, ’നിയന്ത്രണാധികാരിയുടെ നിരസനത്തിനു വിധേയമായി, അതുപൊലെ ‘ബും

കോപോസ്സറിന്റെ പ്രഭാവം, 'പ്രസ്തുതിക' തും പിന്നൊല്ലും നിരോധിച്ചു. നിയന്ത്രണാധികാരികൾ, വാസ്തുവന്തിൽ അട്ടേലങ്ങളും ഗാമ്പുങ്ങളും മായ നാടകങ്ങളെ നിരോധിക്കണില്ലെന്നും, അവരെ പ്രാതിഷ്ഠാപിപ്പിക്കുകയാണെന്നും ഷാ സുഷുമാക്കി. കഴിഞ്ഞ ശാമ്പത്രക്കാലുമായി ഷാ ഇതിനുവേണ്ടി യുദ്ധം ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു. 'ആപ്പിരിവണ്ടി'യിൽ ഈ ഉദ്ദോഗസ്ഥൻ്റെ സ്പാധികാര പ്രഖ്യത്തെയക്കാരിച്ചു സുചിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. നിയന്ത്രകൾ അരങ്ങേറേണ്ട നാടകങ്ങളിൽ കാഞ്ഞത്തിൽ അധികാരം ചെല്ലുന്നതുപോലെ നാടകങ്ങളിൽ പ്രസിദ്ധീകരണ ത്തിൽ കഴുതുറം ചെയ്യാതിരിക്കുന്നതു് ഒരു വലിയ അന്നത്രമാണെന്നു ഷാ കരുതുന്നു.

ഷാ നാടകനിമ്മാണംകൊണ്ടു് പുതിയ സങ്കേതങ്ങളും രീതികളും പുതിയീച്ചുതക്കാതെ, അതോടു സംബന്ധിച്ചു തൊഴിലാളികളിൽനിന്നും നാമന്നതിനും സ്പാതന്ത്ര്യം വകാശങ്ങൾക്കുമായി ആയുജ്ജ്വലം മുഴുവനും പോരാട്ടം നടത്തുകയും ചെയ്തു.

## വിവാഹദിനം അനാറ്റരജീവിതവും

ഷാ, മാതാവൊന്നിള്ളു്, സൗഖ്യം ചുണ്ടക്കാസിൽ തന്നെ താമസം തുടർന്ന്. നാടകങ്ങളിൽനിന്നും വാദ മാനം സുവജീവിതത്തിനു പാര്ത്താണുഭാഗിതനു. 1897- നോടികയ്ക്കു് සാ താമസിള്ളിതനു സ്ഥലത്തെ പ്രതിനിധാനം ചെയ്യു് കൗൺസിലരാഡം തെരഞ്ഞെടുക്കുപെട്ടു. സാമുദായികജീജ്ഞാനസംഘം പാരബോധവുംബാണു് ഇതിനു ശ്രദ്ധകമായതും. സാമുദായപരിജ്ഞാതിരുട്ടും നിരീക്ഷണം അൾക്കാടകത്താവിനു് ദൈവക്കു ഉത്തരവും നൽകി യെന്നുള്ള തും വിസ്തൃതിക്കവാൻ നിവൃത്തിയില്ല. ദൈവസഭ, തജോളം അത്രാഗ്രഹികളായ വസ്തുതക്കുമാനായും සായും പരിസരങ്ങളിൽ സുലഭമായിതന്നെതിനാൽ, അവയും പരിജ്ഞാരണം සായും പ്രമോത്തുരായി പരിഗണിച്ചതിൽ ആദ്യമാനുപ്പന്നാനില്ല. ഷായും ആദ്യത്തെ നാടക കൂതിയിൽത്തനു ഇംഗ്ലീഷ് പരിശോഭനം നൽകുന്നതായി പ്രസ്താവിച്ചുവെല്ലോ. അമേരിക്കയിൽ සായും നാടകങ്ങൾ അഭിനയിച്ചുതുടങ്ങിയ ഫ്രൂഫിംബാണു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ ധനസ്ഥിതി പെട്ടെന്നു കാതിച്ചുയന്നതു്. പത്രപ്രവർത്തനത്തിനു യാതു പറഞ്ഞു് നാടകകത്താവായിമാത്രം കഴിക്കുന്നതിനും, സാമാന്യം നല്ല നിലയിലുള്ള ഒരു ഭോഗ്യക്കു സ്വാദിക്കുന്നതിനും ഉത്തിരായ ധനാദാരം അദ്ദേഹത്തിനാണായി.

ഷാജുട്ട് വിവാഹത്തിന്” ഇടയാളിയ സംഗതിക കൈപ്പറ്റി പല തെററിലൂരണകളിൽ ജനതാമല്ലാത്തിൽ പ്ര ചരിച്ചുതു് അതു തന്നുവാക്കക്കാണില്ല. ‘ചാർല്ലട്ടി ടണ്ണസ് ഹൗസ്’ എന്ന അതു ഭാഗ്യവതിയെ ഒരു ബാലികയാ യിങ്ങനാഴ്ചാംതന്നു ഷാജുട്ട് പരിപ്രയമായിരുന്നു. അവ ഒരു ശ്രദ്ധപരിസരങ്ങളിൽ സൌഖ്യിരംഗവാരി നടത്തിയ ഷാ മരിഞ്ഞുവീണോ് മുട്ടുകൾ കിടക്കുന്നൊരം, അവളുടെ ശ്രദ്ധത്തിൽ പ്രമാശഗ്രഹിക്കപ്പെട്ടു ലഭിക്കുകയും ഏതാ നും അതുകുളോന്നും അവിടെന്നുന്നു കഴിച്ചുകുളുകയും ചെയ്തു. ഇംഗ്ലിഷ്യു് തന്നു സ്കൂൾഹൗസ്യും പരിപരിച്ച ചാർല്ലട്ടിയിൽ ഷാജുട്ട് അഭിനിവേശം ഉണ്ടായി. ഏ നൂൽ അതു് തൃഞ്ഞുനിന്ത്തുവാൻ ഷാതന്നു അല്ലോ ശ്രദ്ധി ചുങ്കാക്കി. അവിടെന്നു താമസം ദീർഘിപ്പിക്കുന്നതു ശരിയപ്പെന്ന തൊന്ത്രകയാൽ, ഒരുദിവസം വെള്ളപ്പിനോ് അതുമരിയാതെ കടക്കുന്നുമെന്നു കയതി ശോഭണിയിറ ഔദിവയും റിഫോറ്റും താഴേ വീണു. അതു സന്ദർഭ ന്തിൽ ഒച്ചുകുട്ടി് സഹായത്തിനെത്തിയരു് ചാർല്ലട്ടിത നും ഷാതന്നു ഒരു സ്കൂൾഹൗസിൽ തുറന്നു തുടർന്നു ഒരു കമ വെറും പച്ച ശാളയാണോ്; ഇതിനെപ്പറ്റി പിന്നാരിക്കൽ ഷാ പറയും: “ശാന്തനു ഒരു കുളി നാണ്ണനു മാത്രമല്ല, മറ്റാളുകൾ കുളിം പറയുന്നതിനു കാരണക്കാരന്മാണോ്.” അവതുടെ വിവാഹത്തിലേയും നയിച്ച വസ്തുതകളുക്കറിച്ചു് അള്ളക്കപ്പെട്ട ജിജ്ഞാസുകളുാ കുന്നതിൽ അതുവുമല്ലില്ല. വിവാഹങ്ങളും പ്രഭാതങ്ങളും കരിച്ചു് പല മനസ്സാശയങ്ങളിൽ വാരിവിളവിയ ഷാ

സപ്രതിജീവിതത്തിൽ അവരെ എങ്ങനെ അഭിച്ഛവീകരിച്ച് വെന്നറിയാൻ ആളുള്ള കാരണങ്ങൾ കൗതുകചിംഭാക്കില്ലോ.

ഷാഖാദ അനുവദത്തോടു കൂടിയിത്തതിലേ ചില രീതികൾ അറിയുന്നതു് അന്ത്യാരാധ്യാത്മാബാം. അഥവാ ഒക്കെന്നാണിട്ടു് താഴാസിച്ചുവാങ്ങുവാൻ എത്രയും സഞ്ചാരം ചുംബായും കൈത്താതുങ്ങുകും മുടിയാണ് കഴിച്ചുവാനതു്; ഒരു കാല്പനിക്കാഡിച്ചും അഭിപ്രായങ്ങിനാത്യും സഹകരിച്ചാണില്ല. അവർത്തമാറ്റിയാൽ ഒരു കാല്പനിക്കാരനും മുടിയാണോച്ചന്നും അവിലെന്നും ഒരു രാവിലെന്നും ദിവസം കഴിത്തു വീച്ചവിട്ടാൽ, ഗ്രിട്ടിഷ് മുസിയത്തിലോ സംഗ്രഹിതസദ്ഗുകളിലോ നാടകശാലകളിലോ അവശ്യം പ്രമാണിച്ചുകരഞ്ഞിതിരിത്തും ശശം തിരികെയെത്തുന്നതു വെള്ളപ്പാൻകാലത്തു ഉണ്ടുമായിരിക്കും. ഷാഖാദസാനിബ്രഹ്മാ അസാനിബ്രഹ്മാ, അവരുടെ കുടുംബജീവിതത്തിൽ യാതൊരു നാറാവും വരുത്തിക്കില്ല. അമ്മാഡനിയൻ നെന്നും വോദ്ധാനാ നേരം മുതിനും അഭിച്ചാഡനും മില്ലു. ആക്കണ്ണിലും ചില്ലും സുാക്കണ്ണും പിടിച്ചും മാതൃമേ, അവരെ നീംചു വീട്ടിൽ കാണാൻതുന്ന സാധിച്ചിട്ടുണ്ടു്. അമ്മാഡം ഏകദാം യാതൊരു ഉരസ്വം കൊതെ അവരവരുടെ സപാത്രത്രാത്തിനാസരണംബാധി സബരിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ജോബിത്തിരക്കാകാണ്ടു് മൂലുളിതനായ ഒരു ദാഡാജുളിൽ സദർന്നാജാംബുഡു പോക്കവാൻ ഷാഖക്കു് അവസരങ്ങൾ വേണ്ടപോലെ ലഭിച്ചിട്ടുണ്ടു്. എങ്കിലും ഫോബിയൻ സൊബേസറിയിലും മരാറാരംഗമായ സിലശുനി വെള്ളിക്കുറ വീട്ടിൽ വച്ചുപുംഗമാക്കു പോ

കാര്യങ്ങളായിരുന്നു. സംസ്കാരവിന്തയും സമരങ്ങൾവരിയു മാറ്റിരുന്ന മിസ്സ് വെബ്ബ്, ഷാരേ പല വൈക്കേഷണലുകാലങ്ങളിൽ സ്വന്തരഹണ്ടിൽ താമസിപ്പിച്ചിരുന്നു. ഷായും മിസ്സ് സാരാട്ടംഗാനിച്ച് പിയാങ്കരാ വായിക്കുന്നതും പലപ്പോഴം പതിവായിരുന്നു. മിസ്സ് വെബ്ബ് ഒരു വാന്നരമാണ് ഷായും ചാർലട്ടിയമായി പിന്നുയും കുഞ്ചിച്ചവാനം പരിചയം ചുത്രശാനമിടങ്ങായതു്. ധാരാളം സ്വന്തരഹണ്ടി ചാർലട്ടി, വിവാഹചുന്നതിലെ വേദിക്കാരിയെ വെളുവിളിക്കുന്നും ചാട്ടവാക്കുങ്ങുന്നും വകവയ്ക്കുന്നതു, പ്രായമായിട്ടും വെവാഹിക്കജീവിതത്തിനു തയാറാകാതെ കഴിക്കായിരുന്നു. നവീനാശഭംഗിയുടെ സമർപ്പണകാണ്ട് ലോകോപകാരാത്മമായ സേവനം നടത്തണമെന്ന ദുഃഖിയുംചെയ്യുന്നതു വിപ്പവമനസ്മിതിക്കാരിയായിരുന്നു ചാർലട്ടി. തന്റെ സ്വത്തിൽനിന്നും തെ ഭാഗം ‘ലണ്ടൻ സ്കൂൾ അഫ് എക്സാമിസ്സ്’ സ്ഥാപിക്കുന്നതിനായി ഭാനംചെയ്തു് വെബ്ബ് മാറ്റി സഹകരിച്ചു് പ്രവർത്തിച്ചുവരികയായിരുന്നു. സഹംക്രിയയും തെ ചുഡാഹരിതന്ത്രങ്ങളിൽ രേഖക്കാലം ചെലവഴിക്കാനായി വെബ്ബിന്റെ ക്ഷണം ചാർലട്ടി സ്പീകരിക്കുന്നും അവിടെ കുടിയിരുന്ന ഫോബിയന്മാരിൽ, ഷായുമായി കുഞ്ചിച്ചുകൊണ്ടു ചെയ്തു്. ഇതിനിടയിൽ ഷായും ചാർലട്ടിയും തന്മീൽ ഉണ്ടായ ദുഃഖവിചയവും പരസ്പരബന്ധമാണും പ്രേശമായി കലാശിച്ചു്. ചാർലട്ടി, ലണ്ടനിലേയും മട്ടാറിയശേഷം പതിവായി ഷാരേ കാണുകയും അവരുടെനിച്ച് സംയന്തനങ്ങൾം ചെലവാക്കുന്നും ചെയ്തിരുന്നു.

ഷാ അതു വേഗത്തിൽ വിവാഹിതനാക്കാ കൂടി തില്ലോളിക്കും. ചാർല്ലടിഷ്ടം അവളുടെ സപാതയും കൂളിച്ചുകൂളയാൻ ആഗ്രഹിച്ചതുമില്ല. വിവാഹത്താൽ ബഡരാക്കവാൻ രണ്ടുപേരും ഒരു ദ്രുതിയും കാണിച്ചില്ല. ഈ ക്ഷാരണനാതാർ, അവരുടെ ആട്ടത്തെ പൊങ്ങിയാറും, ദാഡി തൃജീവിതനാഡി ഗ്രാഹിതരക്കുട്ടണ്ണതിൽ കാഭാതാൻ സം നേരിട്ട്. എന്നാൽ ഈ വിളംബാംകൊണ്ട് ഒരു വിശ്വസ്ത യും ഉണ്ടായുമില്ല. ഇതിനിടയ്ക്കുണ്ടായ ഏഡുടെ ദേഹാ സപാസ്യും, പേട്ടെന്നായ പ്രതിസന്ധിയിലാട്ടുണ്ടാക്കി. കരിനജോലിയും, വിത്രുഡക്കാറ്റം ഫോതുവാൽ ഷായുടെ കാലിൽ ഒരു മുഖ്യാദി ചുപ്പിനു തരങ്കേട്ടും ഉണ്ടാക്കി. ഈ സുവക്കേട് ദേഹാകാതെ പതിനേട്ട് മാസങ്ങനാളിൽ, കൂട്ടി പ്രേരണഭിവന്. ചാർല്ലടിക്ക് ഇതു് ഒരു ചുതിയ പ്രസ്തുതി ഇവാക്കി. ഷായുടെ വീട്ടിലെ കാഞ്ഞങ്ങളുടെ അനാപ്രതപം കണ്ടുപെട്ടാം, ഷാരീരം തുരുഞ്ഞുജുടെ സകല ഭാരവും തന്നാതാൻ കൈഞ്ഞുത്തുക്കണ്ണമെന്നതോന്നി. ഒരു ദുരിയും മന്ത്രിലും അവിടെത്തു രീതികൾ ചാർല്ലടിക്ക് ദേഹം പിടിച്ചില്ല. ആരോട്ടം ആലോച്ചിക്കാതെ സജറയിലുള്ള ഒരു നല്ല വീട്ടിലെയ്ക്കുണ്ടായ മാറ്റിത്താമസിപ്പിക്കന്നതിനു് അവർ ഒരു ദേശി. ഷായുടെ അഭ്യര്ഥിയുടെ അനവാദം ഫോറി ചുഡിക്കുന്നതു നിംഫ് പ്രഥാസം ലഭിക്കുന്നും ചെയ്തു. ചാർല്ലടിയുടെ മേൽനോട്ടത്തിൽ മകനു കുട്ടത്തു സുവല്ലാ പ്ലിക്കുള്ള സൗകര്യങ്ങൾ സുലഭമാക്കുന്ന കണ്ണ അമുമാരാനം വിചാരിച്ചുമില്ല. ചാർല്ലടിയാക്കട്ട, വിവാഹത്തിനും ഇങ്ങനെ ചെയ്തുന്നതിന്റെ അസംഗത്യ ചന്തക്കറിച്ചു പിന്തിക്കാതിരുന്നില്ല. അവളുടെ അഭിമാന

തിനും അതൊരു ക്ഷേത്രമായിത്തോന്നി. ലഗകികമന്ത്രം കാലൈക്കറിച്ചു വലിയ ആദരവില്ലാത്ത ചാർല്ട്ടി, ഈ ഉവസരത്തിൽ അഭിമാനവിജ്ഞാനങ്ങളും, വിവാഹച്ഛട ആം നടത്താൻ ഷാരൂ നിർബന്ധിച്ചു. ആവശ്യമാണെങ്കിൽ നാ ഷാ രഹാഴ്സ്യക്കും വിവാഹിതനായി. വെബ്മുംദാവതി കുറം അ പത്രം ക്രീഡലാക്കപത്രത്തം കഴിഞ്ഞു നാട്ടിലെത്തി അദ്ദോഹം, ഷായും ചാർല്ട്ടിയും നവദാവതിക്കാരായി സരേയിൽ താമസിക്കുന്നതായി കണ്ട സങ്കാരിച്ചു.

ഷാ, അന്നമുതൽ, തെന്തു സോഷ്യചില്ലു'പ്രചരണത്തിനായി എവിടെയും അലഘതുനടക്കുന്ന പതിവു പാടേണ്ട റവി. ആരോഗ്യക്കാരും വിവാഹം വരുത്തിവെച്ചു ഗൗരവ ബുദ്ധിയും ഈ തിനു വഴിതെളിച്ചു. നാ രഹാഴ്സ്യത്തോടും സ്വന്തം ഹത്തിയെവെച്ചുള്ള വിജ്ഞാം സുച്ഛത്'സ്പ്രാപ്ചും ശൈയാ ചുട്ടങ്ങായി അക്കാലംമുതൽ തുടന്നു. സോഷ്യലിസത്തിനു വേജാഡി ഇരഞ്ഞിനടന്ന വേലചെച്ചുാതെ'പാതകണ്ണു സോഷ്യചില്ലായി' ഇരിച്ചു പിടിച്ചു. ഷായുടെ വിവാഹം കലാകാരന്നും ഒരു വച്ചിയക്കന്ത്രമായിന്തിന്നു. ചാർല്ട്ടിയുടെ സന്ദേശം കലാകാരന്നും രഹന്മാരും മുഖ്യമായ സുവസന്നൃംഗമായ ഒരു ഹവും അല്പവിനു വകയില്ലാത്ത ജീവിതരീതികളും ധാരാളം വിത്തുമവും ശാന്തിയും അ ശാഖയു മുന്നോട്ടുപായിച്ചു ഷായുടെ വിജയങ്ങളുടെ സത്തുപ്പാം പൊഴിയുവാൻതു ചങ്ങിയതു വിവാഹത്തിന്റെശുശ്രാവം. ചാർല്ട്ടിക്കും ഈ വിവാഹത്തക്കറിച്ചു'അല്ലും ആശാഭംഗം ഉണ്ടാകാതിരുന്നില്ല; ഭാവിയിലെ പ്രത്യാശകളിൽ മനം മുജുഡിയിരുന്നു അ പഠക്ക എപ്പെട്ടുന്നശായ സ്ഥാനവുംതിരേകം അല്ലാമാരവരപ്പുണ്ടാക്കി. സ്നേഹാന്തിനേക്കാം പണ്ണതിനും

സൗകര്യത്തിനുവേണ്ടി ഷാ തന്നു ഭാരതൈച്ചിസ്പീകർ ചുതാശാനംമുള്ള അവളുടെയാരണ്ടും ഇടിവുതട്ടി. ഷാ ജൂഡീ വന്നക്കമിൽനെ പണ്ണക്കുവാരം അവളുടെ പ്രദേശക സ്പാനിനെ നിഷ്ട് പ്രദേശങ്ങനുബന്ധിപ്പിന്നാതോടു അവളുടെ അവശ്യാവിഷ്ടിത്തിക്കു നിശ്ചാനം. സൂര്യൻ ബുാസ് ബുൾ ബെം ഫേഡി സിസിലിങ്കോട്ട് പറയുന്നതായി ഷാ ചീതി കരിച്ചിട്ടുള്ളതും സ്പാനിലും പതഞ്ഞുവോ അഭിയതാശാനമുള്ളതിനു സംശയമില്ല. ബുാസ് ബുൾ ബെം പറക്കയാണ്: “ബോംഗ്രു! തൊന്തം നീഡും ആളും കണ്ണടക്കി യേദ്ദുപാടം, തൊൻ ഒരു ഉദ്ദേശ്യത്തോടുകൂടിയ ആളായിൽനും. തൊൻ എക്കനായി നിന്നു. ഒരു സ്റ്റോറിൽനെയോ ചു തുഷ്ടിനെയോ സ്കൂളിനെയോ കുടാതെ, ഉദ്ദേശ്യത്തെ മാത്രം കയ്ക്കി. എഹുകൊണ്ടുനാൽ തൊൻ ചട്ടത്തിനും മത്തയിൽനും എൻ്റെ സ്പാതരക്കുഡും മതിപ്പിനും എതിരായി നിന്നു. എന്നാൽ തൊന്തു വിശ്വസിച്ചു. അതിനുവേണ്ടി മാത്രമായി, ഒരു മനഷ്യൻ അഭ്യാസം വിശ്വാസന്തിനുവേണ്ടി എന്നാവോലെ, ചട്ടത്തിനും മത്തത്തിനും മുരാതു കൂത്തപ്പറിനും സ്പാർത്തോത്തിനും എതിരായി നിന്നു. ഒരു താഴാലും, അഭ്യാസം വിശ്വാസസംഹിതയും വേണ്ടി സ്പർശ്യാതു ചെയ്യുകയല്ലാതെ മരംബന്നും പ്രവർത്തിക്കാതെ, ശുഭകാലനാവികനായും കുടഞ്ഞിലല്ല തൊൻ. നരകത്തിലേയും പോകുവാനും തൊൻ തഞ്ചാരായിരുത്തു. പ്രക്കാശിക്കിനും നിന്നും മനസ്സിലാക്കണമുണ്ടാവിരിക്കും.” വാർലട്ടിക്ക് ഇതിലെ ഇംഗ്ലീഷ് മനസ്സിലായി. നരകത്തിലേയും പോകുവാൻ അനവദിക്കണമെന്നു വലിയ പ്രദേശന

മില്ലോ കണ്ണത്തുകൊണ്ട് സപർബ്രഹാത്യയ്ക്ക് വേണ്ടി  
നീതാരംഭിച്ചു.

ഷായുടെ ഭാവത്രജീവിതം ആമോദപ്പെട്ട് മായി തുടർന്നു. ചാർല്ലട്ടി, ഡിഷണാശാലിയായ ഭത്താവിനെ, നാടകക്കിമ്മാണ്ടിനു പ്രേരിപ്പിച്ചു കൊണ്ടിരുന്നു. അതിനു വേണ്ട ലൈറ്റാശൈകളിൽ ഫ്രോസ്റ്റാഫും എൻഡ്രൂഫും നില്ക്കി. എന്നാൽ, ഷായുടെ പടന്നച്ചിടിച്ചു കീത്തിജ്ഞപാലയുടെ നടപ്പെട്ടിട്ടിൽ നില്ക്കാതെ, ശീഞ്ചയും യവനികയുള്ളിൽ കഴിച്ചുതേയുള്ളൂ. ഷായുടെ ഭവനത്തിലെ ശാന്തിക്കും സുവസ്തക്കും അംഗങ്ങൾ, പ്രധാനകാരണം ചാർല്ലട്ടിയുടെ സ്നേഹമയമായ സഹകരണമാണ്. എന്തല്ലാം ബദ്ധപ്പെട്ടുകൂടിയ ഉണ്ടായാലും ചാർല്ലട്ടിയുടെ സ്തക്കും അംഗങ്ങളും ഷായുടെ പ്രത്യേകം ഗ്രജിച്ചു; അവർ രണ്ടു പേരും അസ്പരസമാനമില്ലാതെ ദീർഘകാലം ആനന്ദമയമായി ഭാവത്രജീവിതം നടിച്ചു. അനപത്രത ഒന്നുകൊണ്ടു അതുകൂടി മുഖിതമായുള്ളൂ. ചാർല്ലട്ടി അതിനു വളരെ കോതിച്ചു; ഷാ അതിനാനുഗ്രഹിച്ചില്ലെന്നു് ഉംഗോമാഡിച്ചുവെങ്കിലും, അതുകൂടി യഥാർത്ഥവിഭാരമാണെന്നു എന്ന സംശയമാണ്. ഷായുടെ പരസ്പീക്കളുമായുള്ളൂ പേരുമാറ്റം ഏകിക്കൽസ്നേഹാലും ചാർല്ലട്ടിയുടെ അസുയയ്ക്കും കോപാവേശാന്തിനോ കാരണമായിട്ടുമില്ല; ആ വഴിക്കണ്ണാകാവുന്ന കുട്ടിന്മുൻപുരുഷരും കല്പനകളും സെപ്പരക്കേടുകളും അവരുടെ വൈവാഹികജീവിതത്തിൽ കണ്ണികാണവാൻപോലുമില്ല. അവരുടെ ഭാവത്രം, മായാവലയിത്തായ ആനന്ദാന്തരിയായിരുന്നില്ല; തല്ലുവാസനകളും, അഭിരച്ചികളും, സ്നേഹപ്പെട്ട് മായ സഹകരണവും,

സപ്രവും, സഹായാനുപരം ചാഞ്ചാത്തവും പരമ്പരയാൽ  
ണ്ണയും—ഇതായിൽനാം അവത്തെ വൈവാഹികജീവിത  
ത്തിന്റെ കാതല്. യഗറാനത്തിന്റെ ഫോറത്തിള്ളും  
അടങ്കിയശേഷം നടത്തുന്ന വിവാഹത്തിൽനിന്നും ഇതിലെ  
യിക്കണ്ണാൻ പ്രതീക്ഷിക്കേണ്ടതില്ലോ. സുവാസവും  
മായ വിവാഹങ്ങളേക്കറിയും ലോകം, ജിജ്ഞാനാസ പ്രകടി  
പ്പിക്കാറില്ല. പലദേശവും ചിലയാളുകൾ ഫോറിക്കണ്ണായി  
നാം, ‘കിഴവൻഡായും’ എന്ന ഭാംഗ്യമുണ്ടാണ്! എന്നും.  
കീത്തിയുടെ പ്രഭാവുരന്തിൽ പുത്രജന്മത്തിനാണിട്ടും, അവത്തെ  
ശാമ്ഹികജീവിതം അനുശാളകളുടെ അനേപാഷണ  
ത്തിനു വിശ്വേഷണക്കാരെതു രഹസ്യാശയിൽനാണ് സുക്ഷി  
ച്ചവന്നതും അനുമോദനാർഹമാണും. പ്രവരണംകൊ  
ണ്ടും പരസ്യംകൊണ്ടും മുതലെടുക്കുന്ന ഇന്നാലെതു പ്രസി  
ദലപ്പുട്ടവരെല്ലാം ഇങ്ങനെ ചെയ്യുന്നതും അപൂർവ്വമാണും.  
അവത്തെ കുട്ടംബജീവിതത്തിലെ നിസ്സാരസംഗതികൾ  
പോലും വാത്താനുല്പമേറിയ വസ്തുകളുാക്കിയുമയ്ക്കുന്ന  
തിന്തുള അവസരങ്ങളേ പാഴിക്കാൻ ആരം പ്രാദ്യേണ  
സമതിക്കേണ്ടില്ല. ഷായുടെ ഫോട്ടോകളും പ്രതിമകളും  
ചിത്രങ്ങളും നിരവധി പ്രസിദ്ധപ്പുട്ടത്തിയിട്ടിട്ടുണ്ട്. ചെ  
വിച്ചു താടിയോടുകൂടിയ ആ മുംബ ആരം കണ്ണിട്ടിട്ടുണ്ട്.  
എന്നാൽ മിസ്സ് ഷാ തുങ്ഗിക്കഴിയുന്നതിനേ ആരു  
ഹിച്ചുജീളി; അവളുടെ ചുജങ്ങിയ ചങ്കവാളത്തിൽനാണ്  
നിലവകാണ്ടു. ഷായും ആരമ്പിക്കിയിരുന്നാർ വിവാഹ  
ശേഷം അധികമുണ്ടായിരുന്നില്ല; തുലുതയിൽ തോളോട്  
തോറം ഉയ്യമാറുന്ന ചാഞ്ചാത്തികൾ ചുറ്റുംതന്നെ. അനു  
വധിക്കാളുടോട്, പലതന്നീലും സ്ഥാനത്തിലും ഉള്ള

വഴരാട്ട് പരിപാലിച്ചു. അവരുടെ തക്കിക്കയും അവരുടെ വിസ്താരിച്ചിക്കയും ക്രോഡിപ്പിക്കയും ചെയ്യുമായിരുന്നു. പക്ഷി, അവയുടെ തിക്കൽ സൗഹാർദ്ദത്തിൽ ഒരു കഴിയുന്നതിനു സാധിച്ചുവില്ല. മിത്രങ്ങളുടെ ശല്പമൊന്നും മുടാതെ, ഷാമന്യതികൾ വിവാഹങ്ങാണും നാഡിയ ജീവിതം മിക്കവാറും സംഭവരഹിതമായിത്തോന്നു കഴിഞ്ഞുകൂടി.

നിരന്നാഴകിയ ആ ഭാവത്തുപ്രവാഹത്തിൽ ചുഴിക്കുള്ള മലരിക്കുള്ള ഉണ്ടായിരുന്നുവില്ല. ഇടയ്ക്കിടയ്ക്കു വാർലട്ടിയുമൊന്നിച്ചു സുവാസന്തിനായി പ്രാഞ്ചിലും ഇൻഡിയിലും മറ്റൊരു ഐതാനം മാസങ്ങൾം ചെലവഴിക്കുന്നതു പതിവായിരുന്നീൻ. ഷായ്ക്ക് സഖ്യാരത്തിൽ വലിയ ഭേദമൊന്നുവില്ല; വാർലട്ടിയെ പ്രീതിപ്പേട്ടതുന്നതിനാണും ഈ സഖ്യാരപരിപാടികൾ. ലണ്ടനിൽ ‘അവധി ടോസി’ൽ പാതാംനവർ ഗ്രൂപ്പത്തിൽ നവദന്യത്തികൾ സ്ഥിരതാമസം തുടങ്ങി. ഇങ്ങപാത്തക്കാലിം തുടന്തോൾ ഇ വിഭവത്തെന്ന മാറ്റമില്ലാതെ കഴിക്കയും ചെയ്തു. നാടക മെഴുത്തും വാദപ്രതിവാദങ്ങളുംകൊണ്ട് ഷായ്ക്കുടെ സമയത്തിലെ കവാടവും ചെലവാക്കിവന്നു. ബൈപ്പക്ക്, ചെറുപ്പട്ടൻ, ഷാ എന്നിവർക്കുടി ഓരോ വിഷയത്തെക്കരിച്ചു വാദപ്രതിവാദം നടത്തുന്നതോൾ ലണ്ടനിൽ അനു വളരെ കുറതുകൂടിയിപ്പിച്ചു സംഭവമാണ്. ഷാ നിരുത്തിയുണ്ടക്കിൽ ഈ തിലോനം പങ്കുകൊള്ളാതെ ഗ്രൂപ്പത്തിലെ സമാധാനം നേരീക്കിയതിൽ കഴിക്കാനാണും മോഹിച്ചുതും. വാരാന്തം, നാട്ടുന്നതും അയക്ക് സെൻഡലാറൻ സിൽ കഴിക്കുന്നും ഷായ്ക്കുടെ ജീവിതത്തിലെ ഒരു അല്പവിത്തനിയമ

മെന്നോൺമായിതന്ന. ഗാർഡിക്കജീവിതവും ശീലങ്ങളും വിനോദവിഹാരങ്ങളുംമല്ലാം ഒരു പിട്ടുകയന്നസരിച്ചു തുടൻ. 1881-ലെ മസുരിബാധയിൽ ഷായും അതിനു വിധേയമായഒഴുവാം അനാഭരാഗ്രാമത്തായും ഷാഖയും അഡിക്കറും ദൃശ്യമാക്കിയുള്ള സസ്യങ്ങൾക്കും മാത്രമല്ല കഴിക്കുകയുള്ളതും വെന്ന ശീലമായിരിക്കുന്നും ഇതിനു കാരണം. ആല്ലെങ്കിൽ ലോകമാധാരങ്ങൾ പൊട്ടിപ്പുറം പുപ്പുപ്പാരി ഷാ തന്റെ ദുഃഖാദിപ്രായങ്ങൾ ക്രൂഡീകരിച്ചു് ഒരു പ്രഖ്യാപനമായി പ്രസിദ്ധം ചെയ്തു് ഷായുടെ പൊതുസ്ഥാനത്തിൽ വിലാതമായിന്തിൻ. രോബർട്ട് ലിന്റഡ് അതിനെപ്പറ്റാറി പറഞ്ഞതു് സവുകക്സിക്കാർഷക പോതുതണ്ടതു് ജമ്മനിയോടും ആസൂത്രിക്കുന്നോടും മാത്രമല്ല, ഷാഖാട്ടമായിതന്ന വെന്നാണ്. എന്ന തന്മായുമല്ല സകല വർത്തമാനപ്പെട്ടതും ഷായും ഷായുടു് എതിരായി ദുഷ്പ്രവരണം നടത്താനും ആരംഭിച്ചു് 1917-ൽ ഷാ യുദ്ധംഗതിൽ ഫോർട്ട് മൊനിച്ചു് പത്രം നടത്തി; രീക്കൽ ‘ലീഗ്’ ആഫ് നേഷൻസി’ന്റെ ചർച്ചകളിൽ സന്ദർശകനെന്ന നിലയിൽ പ്രകടനക്കയും ചെയ്തു. എന്നാൽ യുദ്ധവും സമാധാനത്തും ഷായുടു് മുഖിപ്പുനായിതോന്നിയതെയുള്ളതു്.

നാടകങ്ങളിൽ നിന്നും പലച്ചിത്രങ്ങളിൽ നിന്നും വലിയ വരമാനം കിട്ടിക്കുന്ന മാത്രമല്ല, ഒരു കേടുപെരുന്നായിരുന്നു ഇന്നപ്പും പരക്കകയും ചെയ്തു. ടാക്കസും സുപ്പർട്ടാക്സും മറ്റൊക്കാണ്ടു കിട്ടിയതിൽ സിംഹഭാഗവും ഗവൺമെന്റിനു കൊടുക്കേണ്ടിവന്നവെന്നാണ് ഷാ എഴുപ്പാഴിം പരാതിപ്പേപ്പുകൊണ്ടിരുതു്. എന്നാലും

കഴിഞ്ഞ അരശതാസുത്തിൽ മറന്നാൽ നാടകകത്താവിനം ഷാദയേപ്പാലെ ധനാദമുണ്ടായിട്ടില്ല. അങ്ങമരിക്കു യിൽനിന്നും യുടിരാഘുംരാജുങ്ങളിൽനിന്നും വന്നുകുടിയ പണ്ണക്രൂഡാരം ഷാദയത്തോന്ന് അവരുട്ടിച്ചിരിക്കുന്നുമെന്നുള്ളതിനു സംശയമില്ല. ഡർബാഹിലെ കർണ്ണരിവനി കാഴ്ച ഗ്രഹനിന്മാനാത്തിനായി പബിശ്രൂത്യുടെ മുപ്പറ്റിനായിരും പ്രവർഖന്ന കടംകാട്ടക്കണ്ണതിനു ഷായുടും വിഷദമുണ്ടായില്ല. അതുപൊലെ പ്രവ കമ്പനികളിലും ധാരാളം ഷാ ഡാജിച്ചിരുത്തിയും പേരുകൾ, ഇതുവരെ ഏ ദേവതനായിട്ടും ധർമ്മ വിഭാഗത്തിൽ സഹായിക്കുന്നതിനുള്ള മനസ്സിൽ അദ്ദേഹം പ്രഥമിപ്പിച്ചില്ല. “അഴുക്കു ഒരു പണംകൊടുത്തു സഹായിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിൽ അവരുന്നു ദേഹിക്കുന്നതു പോലെ, തൊനവരേയും അകുന്നിരാത്രു ദേഹിച്ചിരുത്തും,” എന്ന് ഷാ തന്നു പറയുന്ന സ്ത്രീ. കുംഭാരതപാഠ ഷാദയ ആർഡാടപുണ്ണംഭായ ഒരു ജീവിതം നിലിക്കുവാൻ പ്രേരിപ്പിച്ചില്ല. സോജുലിസ്റ്റാദർ അദ്ദേഹം ഷാ എറാക്കുന്ന മരക്കപ്പിടിച്ചില്ല. 1931-ൽ റഷ്യ, അറ്റസ്റ്റപ്രസ്തുതാനില്ലെന്നു സന്ദർഭിച്ചുപോരാം സോജുലി സം പ്രാദേശാഗികദശയിൽ കണ്ടു മനസ്സിലാക്കുന്നതിനു സത്കര്ണം ലഭിച്ചു. ലെനിന്റെ വിധവരേയും സ്ത്രീക്കുനേയും സന്ദർഭിച്ചുണ്ടെങ്കിലും സംതൃപ്തായി ഷാ മടങ്ങി. പ്രയോഗത്തിലായ സോജുലിസ്റ്റിന്റെ വൈകല്യങ്ങൾ മനസ്സിലാക്കാതെയിരുന്നില്ല.

അരുചിടയുടും ഷായുടെ കീത്തി ദിനങ്ങളിലും റൂപിച്ചു; അദ്ദേഹം ശ്രീനിന്നും നാടകങ്ങൾ ലോകത്തിലെ പ്രധാന നാടകഭവദികൾ അംഗീകരിച്ചു. ‘സമീന്’

ജോവാൻ'അതുമാത്രം ലോകാന്തരമായ വിദ്യാതി സമാഖ്യിച്ചു. അതായിൽനാണ് ഷായുടെ നാടകീയജീവിതത്തില്ലെങ്കിലും കൊടുച്ചടി. അതിൽപ്പുണ്ടെന്ന ഷാ ഒരു പറമ്പതാലും ലോകത്തിലെവിടേയും അതുവരുടുമ്പും സ്പീക്കരിക്കുമ്പെന്നായി. ഒരു നേരംവൊക്കേ പറമ്പേണ്ട താമസങ്ങളും, നാതു ഉടൻ എല്ലാ ദ്രവണ്യങ്ങളിലും കേബിം ചെയ്യും. യാഥായാമന്ത്തിൽ മാത്രമല്ല, നാതു ആക്കുകൊടുത്തിലെത്തിയതു്; ധനം പരമായും വളരെ ഉയർന്നു. നോബർസമ്മാനം ഷായുടെ നൽകിയഴുപ്പാം അതു വാങ്ങാതെ സ്പീഡനിലെദാരിദ്രഗമകാരന്മാരുടെ ക്ഷേമത്തിനു വിനിയോഗിക്കാൻ ഏദാർവ്വുമ്പും വിച്ഛകാട്ടക്കത്തക്കു നിലയിലെത്തി. 'റാംഡ സ മാക്സ്യാനാർഡ്' ഫ്രാന്റെത്തിനാഞ്ചുപ്പാം ബിരുദങ്ങളും സ്ഥാനമാനങ്ങളും വാദാനം ചെയ്യുന്നു് ഷാ നിരസിച്ചു. ഷായുടു് സ്ഥാനമാനങ്ങളിൽ ഒരു കൊതിയുണ്ടായിരുന്നില്ല; ഷായുടെ പ്രേരിക്ക ശാരി വലിയതായിരുന്നു. തനിക്കു് ആ ഭഞ്ജില്ലോ് അംഗീകാരിക്കു നേരിട്ടിക്കിച്ചു. പൊതുജനസേവനത്തെപ്പറ്റി ലോകം അറിഞ്ഞിരിക്കാനവകേൾ സ്ഥാനമാനങ്ങൾ വേണ്ടി വരികയുള്ള വെന്നായിരുന്നു ഷായുടെ ചിന്മാരത്തി. കരയിൽ നീന്തിക്കൈരാൻ സാധിച്ചുവെങ്കു് ജീവിതബേംട്ടി നീൻ ആവശ്യം നേരിട്ടകയില്ലല്ലോ. പി. ഇ. ഒന്ന്. ഓൺഡിനീൻ അംഗതപംജപാലും ഷാ കാംക്ഷിച്ചില്ല. ഷായുടെ കുതികകളും ചേര്ത്തു് പ്രസിദ്ധാസ്ത്രത്തിനു തുല്യ ഗ്രന്ഥം ഇന്ത്യിനു വിജയകരമായി സാധിച്ചു. പഴയ സ്കൂളിന്ത്യാദം സഹപ്രവർത്തകരുമാദം ചാരോത്തത്രായി ഇവലോക്കാസംബന്ധിതത്തു് ഷായുടെ ഉദ്ദേശ്യത്തിൽ

താഴ വിശദിച്ചു. വില്പന്മാറിന്, അക്കൗൺട്, താഴസ്സാർഡി തുടങ്ങിയവയെടുരണ്ട് ഷായുടെ ഏദേ തീയിൽ തട്ടി.

‘മാർഗ്ഗവാദ ഉത്സവ’ ത്തിന്റെ ഉത്തരവാടനം, ഷായുടെ യാത്രക്കീതിക്കു ഒക്കെന്നുവെച്ചു. ജായ്യുടും പണ്ടു തെളിയിൽ സജാരംഭിച്ചു; ഈ പ്രാബല്യാനം 1929 ദിനത് പാത്രകാലുക്കുന്നതായും തുറന്ന്. രണ്ടാംഫലാക്കുഡിലും പൊതിപ്പുരൂപ്പുടന്നതുവരെ നിർവ്വിജ്ഞം ആന്തു നടന്നു. ഷാ ഉത്സവകാലാന്തരയും മാർഗ്ഗവാദിയ്ക്കുന്നതോന്നു താമസിക്കുകയും തടിച്ചുകൂടു ജനത്തിക്കു അഭ്യന്തരങ്ങളെ നേരിട്ടുകാണാനം സംഭാഷണത്തിനാം അവസരം നൽകുകയും ചെയ്തിരുന്നു. ഷായുടെ പിന്നീടുണ്ടായ കുതികകളും അഞ്ചുംതൊറും കൊണ്ടാടിയ ഉത്സവാവസരത്തിൽ രംഗപ്പേരും ചെയ്യുകയായിരുന്നു പതിവു്. ഷാ ഇക്കാലാലുടെയിൽ ലോകസഭാരാത്രിക്കാം റൂപാലുതന്നായതു് ചാർല്ലട്ടിയുടെ നിർബന്ധങ്ങൾക്കാണുത്താൻ മാണം. ദക്ഷിണാന്ത്രിക്കാ, ചെഹനാ, സഡാ, ഇന്ത്യാ എന്നീ രാജ്യങ്ങളും സമർപ്പിക്കുന്നതിനു ഷായ്യുടു് അവസരം കിട്ടി. ഈ ലോകസഭാരാത്രിനിടയിലാതു ‘കോടീശ്വരി’ എന്ന കുതി രഹിച്ചതു്. ഷായ്യുടു് അഭ്യന്തരിക്കുന്ന ദേവദാനം മാനും പോകാൻ സാധിച്ചു. അഭ്യന്തരിക്കുന്ന രാജ്യങ്ങളും ഷായ്യുടു് വലിയ പിടിന്തമുണ്ടാണു്; മനുംപൂർണ്ണം ദൈവാക്കം അവരോടു് ഉരിയാടിയിട്ടില്ലെന്ന ഷാ താനു സംശയിക്കുന്നു. എന്നാലും ഷായ്യുടു് കെഞ്ചേരിയ സ്പീക്രൽസംബന്ധം അവിടെ ലഭിച്ചതു്.

ലഭിക്കിയ ‘ബൈറ്റോഫാറ്റ് ഫോർട്ടി’ൽ താമസ

മാക്കിയശേഷം ഷാ അതിപീഠികളെ സ്വീകരിക്കുന്നതിലും, മറുള്ളിട്ടുവരുന്നെങ്കിൽ പോകുന്നതിലും ഫീല റൂതിയാനാണും പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ട്. പഴയ നിർബന്ധങ്ങൾ കുറയുണ്ടെങ്കിൽ അഡാഗ്രം; വാർലട്ടിയുടെ അഭിരുചികൾ കുടുതൽ വിശദമാണെന്നും പ്രത്യക്ഷിച്ചാണി. രൂഖനാശങ്കിലും ദാജസ്സും യുവതപ്രതിനിംബന്ധം യാതൊരു തൃപ്തിയും ഉണ്ടായില്ല. മരണംവരു, ജരയും നരയും വക്കവെള്ളും തെ യുവസുരജമായ ചുട്ടക്കം ചുന്നയും ഇതുപോലെ മാറ്റാരാംകം പ്രദർശിപ്പിക്കുവാൻ കഴിഞ്ഞിട്ടില്ല. കോട്ടവും വാട്ടവുമില്ലാത്ത യുവതപം—അതായിരുന്നു ഷായുടെ ജീവിതത്തിൽ ഉടനീളും പ്രത്യക്ഷിച്ചായതു്. എന്ന് പത്ര വയസ്സായപ്പോഴിനും, ഇടയ്ക്കിടയ്ക്കും ഈ ഒഴവുമുന്നുമിൽ യുടെ വിളക്കാട്ടം കാണാം. പൊതുജനങ്ങളെ അവാസപ്പെട്ടിക്കുന്ന ഏതു സംഗതിയെക്കരിച്ചും വെറും വിജോദപരമായ സഹീപനംകൊണ്ടു് കരഞ്ഞുകൂടി നടത്തുവാൻ ഷാ തയാറാണു്. എഡോവേർഡോ് എടുമെന്ന് തെ അമേരിക്കൻവർ നിത്യൈ സ്വീകരിക്കുന്നതിനുവേണ്ടി രാജുവും കിരീടവും ഉപേക്ഷിക്കാൻ തേണ്ടിയപ്പോരും ഷാ സപതസ്സിലുമായ ഫലിതവും തങ്ങൾടവും കുടിച്ചേത്തിനു് അതിനെക്കരിച്ചു് ‘ഈവനിങ്ങ് റൂഡാർഡോ്’ എന്ന പത്രത്തിൽ തെ സകലുംബാഷണം പ്രസിദ്ധപ്പെട്ടിരുത്തി. ഇംഗ്ലീഷ് ജനത്തു എ പ്രതിസന്ധിയിലുണ്ടായിരുന്നു ഷാ തന്റെ തുണിരുത്തിൽ നിന്നും അയച്ച ഫലിതസാക്കങ്ങളായിരുന്നു മാറ്റാനം ഇതുപോലെ അതുകൂടുതൽ സംഭവിച്ചുന്നതാക്കിയില്ല. ‘അംഗീര അന്നാജക നാട്ടിൽ’ മാറ്റാനം ഇതു അല്ലതുപ്പിനു വഴിത്തുള്ളില്ല. ഈ ഫലിതസമ്മാനങ്ങൾ കൂട്ടുകൂടി

കറി ലോകമാസകലം പുളകംകൊള്ളിച്ചു. ഷായുടെ  
യമാത്മഭത്പരം അദ്ദേഹത്തിന്റെ വിശ്രദാസങ്ങളിലെ  
പി, ഹബിതക്കാഴ്ചപ്പിലാണ്; അതാണ് അ ജീവിത  
ത്തിലെ കവിത; അതിന്റെ സാരാസത്രസ്പദം; ഹബിത  
പുണ്ണംശായ മതിവൈഭവം—അതിന്റെ സാക്ഷാത്കാര  
മാണ് ബർമ്മാധു ഷാ.

അഭ്യാസം 8

## രതം—സുമ്മുഖമുപാടിണാമം

‘ഹൈസ്ടി സൊസൈറ്റി’യുടെ വാദ്ധിക്കാതിശയാവസരത്തിൽ താൻ ഒരു നാളും കാനാലിക്കാനെന്നും റിഭിച്ചുപറഞ്ഞത് ഒരു ദേഹ വിശ്രാംസംഖിതയില്ലാത്തവാളും. പ്രജക്കിയിൽ പോകാൻ വിസ്തൃതിയുള്ളകാണ്ട് ദേഹ അവിശ്രാംസിയുമാക്കാനില്ല; പ്രജവാകാനുംജോഡു നിയന്ത്രിക്കുന്ന ഏതൊരു ശക്തിയുണ്ടെന്നും അതിന്റെ ഉദ്ദേശ്യം കൗതുന്ന ഏതൊരാഴ്വം മതവിശ്രാംസിയാണ്. സർവ്വനിധാനക്കും ഒരു ശക്തിക്ക് എത്ര പേജ് കൊടുത്താലും വേണ്ടില്ല; വെറും വാദ്ധാക്കന്നാരെ ഒരു തീരനിശ്ചയിക്കുമ്പോൾ. പ്രജവാത്തിലെ ഒരു അത്ഭീഷണക്കതിക്ക് ഒരു ‘ജീവശക്തി’ എന്ന പേര് കൊടുത്തിരിക്കുന്നു. അതിന്റെ ഉപകരണങ്ങൾ മുഖ്യമായ സർവ്വശക്തിയും സർവ്വഗാഹിയും കാണ്ട് അതു തെററിലും പരീക്ഷണങ്ങളിലുംനുടി മുന്നോട്ട് പോകയാണ്. മഹാശ്രൂഷ അതിന്റെ ഏറ്റവും അടിത്തിലും പരീക്ഷണമാണ്; സത്രാത്മകമായ ഒരു മഹാശക്തി സുജൂനവും പരിണാമത്തിലുംപുറത്തിലും അതിനാശത്തെ പരാതിലെയും നീണ്ടിക്കാണ്ടിരിക്കുന്നു. ഇതാണ് ഒരു ദേഹ ജീവശക്തിയേയും സുജൂനവുംപരിണാമങ്ങളും കരിച്ചുള്ള സിലബാത്തിന്റെ സാരം.

ഒരു ജീവശക്തി ഒരു സിലബാത്തി താഴെപ്പറയുന്നവ

നാഡിയും നാശവാദം മാറ്റിക്കൊണ്ടു. അതായും ഒരുപ്പ് തീർക്ക് സപ്തരിയ വിനൈകനാൽ വിശ്വപാസഹാനികൊണ്ടു ഇംഗ്ലീഷ് ദാഖലാ എന്നതു തിനെങ്കിലും സംശയാലും ഇംഗ്ലീഷൻ. ബഹായാക്കുടെ പ്രാത്യോഗിക പരിപ്രേക്ഷയാലും ഏതു ചോദ്യം മാറ്റുമെന്നും ഒരുപ്പുണ്ടിലേതുന്നു അനു നിരസിച്ചിരിക്കുന്നു. നില്ക്കുന്നുണ്ടായ ഘട്ടമിവാദം സംശയാത്മകത ഒരു അളവിലുണ്ടില്ല. ഡാർവിൺ പരിശാഖാസിദ്ധാന്തം, ദൈവവിശ്വപാസനാനു പാടു തകരുന്നു. ഇംഗ്ലീഷ് സംശയ എന്നും സംശയാനുഭാവം തന്നെ സംശയാനുഭാവം കുടാം കാാത്താണും സകല ജീവികളിൽ ഉയരുന്നതും ഉടലെടുക്കുന്നതും എന്നായാൽ വാദില്ല. പ്രാത്യോഗിക ഏതരണെന്നതുപുന്നാശില്ലോ അവർ അനുഭാവവാ അതിജീവിക്കുന്നതും സിദ്ധാന്തം ദൈവവിശ്വപാസനത്തിലും അശനിപാതംപോലെ മാറ്റി ജീവിതം യാദ്യപ്രകാശം വാദിക്കുന്നതും അർത്ഥാഭിലൂളതു കരിഞ്ഞായും കാണി; ഡാർവിൺ ഇംഗ്ലീഷ് വിനൈകനാണി, പലക്കിം സപ്രികാരുമായിണ്ടുനാണി; അതും ഗണ്യമായ പ്രാദേവം വെല്ലുന്നുകയും വെയ്ക്കു. എന്നാൽ ഡാർവിൺ യാദ്യപ്രകാശം കരിക്കുവാൻ താഴുന്നായില്ല; ജീവശ മതിക്കു അതിലും ദൈവികമായ പ്രാദേവക്കരാമതിയായി വിഭാവനം ചെയ്യു. അദ്ദേഹം പരിശാഖത്തിലും ഒരു ക്രിസ്ത്യാനം ലക്ഷ്യപ്പെടുന്നായി, യാദ്യപ്രകാശാനന്തരം പ്രതീതി തീരെ വിട്ടു. ഉല്ലാഡക്കമായ പരിശാഖം ഘുക്കതിനു മറ്റൊരു സിദ്ധാന്താനുഭാവി ദാഖിലുണ്ടോ തോന്തി. ഒത്താറും ഒരു പ്രധാനത്തിൽ ഒരു വൈദികല്പനാം ഉള്ളതായി ഹാജ്ഞ ദാഖിലുണ്ടായില്ല; മണ്ണിനേയും രസ്യപ്പുട്ടുന്നന്തഃബന്ധം സായും സുജൂഡും പരിശാഖാദിവാദം; അഭിരൂപിയും ഉയര്ത്തു

യുദ്ധത്തോടു കൂടി പരിശോധനയിൽ വേദികൾക്കും, ജീവരക്തി സ്ഫൂറിൽപ്പെട്ടവരാണ്; അതും ഏറ്റവും മുൻഗാളുകളും നേരുകളും ചൊല്ലിരിക്കും; സത്രതാത്താനവാണ് അതിന്റെ ഒന്നാശ്വർമ്മിക്കുമർഥം. പുഞ്ചിയിൽ ഉണ്ടായ അസുരിയുള്ള ജീവരക്തി, നാശത്തിനായും സംശയാശയും നീറാത്തതുകൊണ്ട് മുട്ടാക്കിയിരാണ്; പുഞ്ചിയു സഹായിക്കാനും നോക്കും, തന്റെ പുഞ്ചത്തുനാളും തിരുന്നായാൽ.

ജീവരക്തിയുടെ മുന്നോട്ടു ഉന്നതിക്കിലേ നടക്കുന്നതു; തെരവിച്ചു പരീക്ഷണങ്ങളിലുംകൂടി തൃപ്തിക്കുന്ന എഴുന്നേരുകളും; മഹാപുന്നത്തെന്ന പല പ്രതിബന്ധങ്ങളുംബന്ധാക്കി ഗതിയെ മനീഭവിപ്പിക്കുന്നവും. ജീവരക്തിയുംബന്നി യാതൊരു ബന്ധവുംനില്ലാത്ത ഒരു സംശയവല്ലതിനെ വിലങ്ങതിയായി അതിന്റെ മാർത്തിൽ വെച്ചിരിക്കുന്നു. ഇതുന്നസരിച്ചും മഹിക്കപ്പേരുകളും ഒരു വിഗണിച്ചും, മുതിരപ്പങ്ങളും മേരുകളും ശിരസാധാരിച്ചും പ്രാത്യന്തിക്കുന്നതിനും അവൻ ഉണ്ടെങ്കിൽനാകുന്നു. മഹാപുന്ന ജീവരക്തിയുംബന്നി സഹകരിച്ചും ദന്തപുവം സഹായിച്ചുകൊണ്ടും, അഭിരൂഷി പ്രാപിക്കുന്നതും; പരിശാസം തപരിത്തുപുന്നതിനും അവനു കഴിയും; അതിനു സഹായകമായ ചുരുക്കാട്ടകൾ രേഖകൾ കീഴുക്കാനാണ്. നാഡുടെ കരിങ്ങളും മുരതകളും ആപ്പത്തുകളും യാഥാർത്ഥത്തിൽ, ജീവരക്തിയുടെ ഗതിക്കും ബാധകമായ തെരുക്കളുണ്ടാണ്. അവരു പ്രാഥികാരണത്തിനും ശിക്ഷാക്കും വിധേയമാക്കുന്നതിൽ പുന്നായ അംഗീകാരം സാധാരംചുഡായ വലിച്ചുവരിഞ്ഞതാൽനാണ് അവ

അപാസാധചന്ത്രങ്ങളും ബഹുമാനിക്കുന്നതും പ്രയോജനകരിക്കാൻ. അജ്ഞാതാത്വം സാരാസികരും വിദ്യരവും ദേഹത്തിലാണ് ജീവനേതി എൻ്റെപ്പറ്റിരിക്കുന്നത്. ഒരു നാഡിം തോണ്ടുട തോണ്ടജലി ആ ദീർഘത്വം അംഗക്കുള്ളുംബാം പ്രാതാവിൽക്കുട്ടി സഖ്യരിഴ്വാലു വേഗം കിട്ടുകയുള്ളൂ.

ഈതിനാംപുംകു, അഭിരൂപിയെക്കിട്ടും നാഡി ശരിയായ ധാരണ ആവശ്യമാണ്. ഈ നാഡുകൾ സ്ഥലം ശാരിക്കും കഴിവുകൂടും ഭജപണ്ഡിതന്മുട്ടിക്കയാണു നാം ഏറ്റുന്നത്. വദ്ധിബിജങ്ങൾ വോട്ടുകൊടുക്കാണും ദേഹാനും ചുരുക്കാണും അനുബന്ധം വരും, ആറാറാംബാംബാക്കാണും മറ്റൊക്കാണും ശരിയായ അഭിരൂപി ഉണ്ടാകുന്നില്ല. ഈതുകൊണ്ടല്ലോ മുന്നൊടുത്തനാണും പോകുന്നതുനാണും സംശയം തോന്നും. അതിനാണുംതുപരിവേണ്ട നീഞ്ഞനാൽകിട്ടുന്നതിനു നാഡുകൾ കഴിവുകൂട്ടും പ്രയോജനമുട്ടിനുനാഥാണ് യമാത്രവുംരാഗം. ദേഹാനുരീകരായ ഭാരം ഈ തിനു വേണും. വൈദം ബാബുംശാഖാളിൽ എഞ്ചലും റൂത്രൂബാശാഖാം വരുത്തിയാലും ആരീക്കുന്ന മഹാഭാക്കയില്ല; ആനുരീകരായ ഭാരം സുകരമാണോ? അല്ലതാനു. പോകും, ‘രോജുക്കുവിൽ ചുക്കു വേണേലും കായ്ക്കും.’ ഒന്നായും ഒന്നാശ്വരവിസ്താരം ഇതിന്റെ സഹായിയാകും. മുതലാറുളിത്തം പട്ടത്തുകൂട്ടിയും ആ ദീർഘാനുസാരങ്ങിനു പോളിച്ചുംബാറിയായും, ജീവശക്തി ദുർബന്ധപരിശീലം. അതിനെ വരിഞ്ഞുകൂട്ടിരിക്കുന്ന ക്രമകൾ ദ്രുതം; സ്വാതന്ത്ര്യാശ്വി മുന്നൊടു പോകാൻ ഉത്സാഹം

കുടം. ബാഹ്രാംരജാളിലുള്ള തച്ചസ്വാദം ശീജതാൽ, അന്തരീക്ഷമായ പരിവർത്തനം കരാക്രൂട്ടി എഴുപ്പുത്തിൽ സാഖ്യം ഹാക്കയും ചെയ്യും.

അന്തരീക്ഷമായ ഭാരറം ഏജൻസെ ഒക്സാവരത്താം? മന്ദിരം ജീവശ്രദ്ധയിൽക്കൊണ്ടു പാരാ പരീമിഷണാളിൽ നേരു മാത്രമാണ്. അതിന്റെ അനന്തരമായ പരിണാമങ്ങൾ യിലെ തെ എന്തുക്കുറിമാത്രം. സംസ്കാരജ്ഞാദി പലതും ഉയരകയും പൊലിയുകയും ചെയ്യു. മഹാത്മരമായ തെ വർദ്ധത്തിനാവണ്ണി, ജീവശ്രദ്ധി, മന്ദിരങ്ങയും ഹവാച്ചു ചെയ്യു മുന്നാട്ടു പോകാനിടയുണ്ട്. എന്നോഗമനപ്രവാ തയാണ് അതുകൊണ്ട് അവന് അത്യന്താദ്വക്ഷിതമാ യിരിക്കുന്നത്. ഇന്നത്തെ മാനവസംസ്കാരം ഈ മൂലിക പ്രവാതയ്ക്കു വേണ്ടതു പ്രാധാന്യം വക്കെവച്ചുകൊടുക്കുന്നില്ല; നിസ്സാരസംഗതികളിൽ ലയിച്ചു് എററവും പ്രധാനമായതിനെ മനിച്ചുവും തിരസ്സരിച്ചിരിക്കുന്നതാണ്. സുവർത്തിനാവണ്ണി അവനെന്നും ചെയ്യാൻ തുക്കമാണ്; അതിന് അമിതമായ പ്രാധാന്യമുണ്ടെന്ന തെററിച്ചുരി ചു് എന്നോഗമനചാസനയെ വേണ്ടപോലെ മാന്ത്രികനി സി. ഷൈക്ക് സ്കീയൽക്കു മെല്ലു ഡസ് ഡോക്ടറാണെങ്കെ നേരു ഹിക്കുയും പ്രേമം തന്റെ ജീവിതത്തിലെ എററവും മഹ ത്തായ ചേരുതാവികാരമാണെന്ന്, അതിന്റെ സുവപ്പാ യക്കപ്പത്തിൽ മതിമറന്ന ചിത്രപണിക്കുയുംചെയ്യു. വെ രം സുവന്തര മാത്രം കയ്യതാരത, അവക്കു പ്രേമം മഹ ത്തരമായ തെ മാനവവർദ്ധനിന്റെ സുഖിക്കു മാറ്റംഡ നം ചെയ്യാമെന്ന് അനുഗ്രഹിക്കും ആ ലക്ഷ്യപ്രാണി ക്കുവണ്ണി അവിത്രാന്നു യന്ത്രിക്കുയും ചെയ്യാമെ

നാണോ ഷായുടെ അദിപ്രായം; ഒഴിവിക്കായ പുരോഗമന വാസനായ മഹത്തുമായ മനസ്സിലും പരിഗണിച്ചു ദിശാനുസരിപ്പാക്കാൻ മനസ്സിൽ തഥാറായാൽ, അണോ ജീവശക്തിയുമായി പുണ്ണം സാധിച്ചും. അപ്പു ധാനാംശങ്ങളുടെ കട്ടജാതെ, അതിപ്രധാനമായ അദി പുശികാംക്ഷിയെ പൂഞ്ഞുവാക്കാനാണോ മനസ്സിൽ പ്രയതിക്കണമെന്നു. അതശേഷം അനുഭാവിക്കായ മാറ്റം വരുത്തുന്നതിനുള്ള രാജഘാത.

ജീവശക്തിയുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾ എക്കാരുങ്ങളിൽ ഒരേ ലക്ഷ്യപ്രാപ്തിയെന്നാൽ ഉദ്ദേശിച്ചു ചെയ്യുന്നപ്രകാരം യുമാണോ. ഒരേ കലാകാരൻ തന്റെ അത്യൈതപത്രതു പ്രകാശിപ്പിക്കാൻ ക്രൂരതയും ക്രൂരലായി വെന്നുന്നതുപോലെ, ജീവശക്തിയും അതിന്റെ പ്രശ്നിക്കലെ മഹത്തരങ്ങളാക്കാൻ ഉറു ഗുഡിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കാണോ. താഴോന്നരാജീവിക്കിനോ അനുഭവമായി ഉള്ളക്രമങ്ങളിലേയും പുരോഗമിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കും. എന്നാൽ അവത്തമിൽ ധാതാങ്കു മത്സരത്തിനാട്ടാക്കാനില്ല ‘മെത്രസലായി ലേയ്ക്കു തിരികെ’ എന്ന കുതിയുടെ അവസാനത്തിൽ, പ്രാപീനർ വെളും ശരീരത്തിന്റെ സർജ്യാധിപത്യത്തിൽ നിന്നും സപത്രാക്കാനത്തിനു ഗുഡിക്കുന്നതായി ഷാ ചിത്രീകരിക്കും. ശരീരം മനസ്സിന്റെ അടിമയായിത്തുടങ്ങി അഭിനിവൃതി അതിന്റെ ക്ഷേമാനന്തരാനുഭവങ്ങളിലും, അവത്തമിൽ ഒരേ മത്സരത്തിനും കാരണമാക്കാനില്ല. ജീവശക്തിയുടെ പ്രവർത്തനമണ്ണവത്തിൽ മത്സരത്തിനുമായില്ല; അതിന്റെ മത്സരമല്ലാം വെളും പ്രശ്നങ്ങളാണോ. മനസ്സും ജീവശക്തിയോട് സഹകരിക്കാതി



ഓമന്തിരം, തെററിലും പരീക്ഷണത്തിലും കുടിയുള്ള മനസ്തി, ഇരുപ്പാറം മിക്കവാറും ബുദ്ധിശക്തിയും വിശ്വ കവുച്ചുള്ള മഹാശ്രൂഷൻ്റെ നിക്കൽ ഗത്തിൽ വന്നിട്ടിട്ടും. അ നാവല്ലോന്ത്രാജഞ്ചം വിളംബാറും ക്രാതെ, അതിനാശം നിശ്ചയിച്ചുള്ള പ്രകാശം സാമ്പ്രദാശാഖ മഹാശ്രൂഷൻ അല്ലെങ്കിലും മനസ്സിൽ നിഡിയാൽ നൽകി. അങ്ങനെക്കാണം വത്സരജാം കൊണ്ട് ജീവശക്തി ഭാനവസ്തുവിന്റെ എടുത്തിയുള്ള ; പാടകൾ, സഹകരണമുഖ്യായാൽ അതിനാശം ചെയ്തെന്നിലൂ യൈ അല്ലെങ്കാലം കൊണ്ട് കുതിച്ചു വാടാമാണിരിക്കാം.

ജീവശക്തിയുടെ പ്രവർത്തനത്തിന്റെ സ്വഭാവം ഉണ്ടാവുന്നുണ്ടെന്നുണ്ട്. മഹാശ്രൂഷൻ്റെ ലൈംഗികവാസനയും അതിന്റെ ചോദ്യകളും, ജീവശക്തിയുടെ രേഖം മാത്രമാണ്. അതുകൊണ്ടെതു അതിനും, ടാനറാട്ട് ‘നിങ്ങൾ എന്ന വിവാഹം കഴി ക്കാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നുണ്ടോ, എന്ന ചോദ്യകളും, ടാനർ ‘ഭാൻ ജീവശക്തിയുടെ പി ടിയിലാണോ?’ എന്ന മുഹൂറ്റി പറക്കും ചെയ്യുന്നതും. മഹാശ്രാംഗിയുടെ സജീവവാദ്വാദ്യും ജീവശക്തിയുടെ പരിധിയിലും സ്വീകൃതത്തോ. ‘മഹാശ്രൂഷം അതിമാനശാശ്വതം’ എന്ന നാടകത്തിൽ ഒരു ഹതും സുസ്ഥാപ്തിക്കിട്ടിട്ടും. ഡാംജാഘാം ആ നാടകത്തിലെ നരകതംഗത്തിൽ ദേവതാങ്കാട്ട ജീവശക്തിയുടെ നിവർപ്പന പറഞ്ഞുകൊട്ട ക്കുന്നതും നോക്കിയാൽ നൽകിയാൽ നൽകിയുള്ള തീരുത്തും നടത്തുന്നതും; വർഗ്ഗത്തിന്റെ നിലനില്ലിനവേണ്ടി പുജാശാം ഒരു അപ്രധാനചുമതല ഫയ്യുള്ളൂ. അതിന്റെ സാമ്പ്രദാശം വഹിക്കുന്നതും സുനിയുടെ

മണ്ഡലികയൻ്നതേ. ഈ സ്ഥാപനവമായ പരിശാസ മെന്ന നവീനമതം അതുംബായി ഉൽക്കാടനും ചെയ്യുന്നതു് ഇതിലാണ്. പിന്നീടുള്ള പദ്ധതികളിലും അതുംവങ്ങളിലും വിസ്തീര്ണ പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുള്ള ജീവശ്രൂഷാവാദം ഒരു വൃഖഹാരികക്കല്ലൂരായിരിക്കുന്നതുണ്ട്.

ശ്രദ്ധാർത്ഥികവാസനയും വാദ്ധ്രാറ്റനാട്ടിൽ മുഴീയ ദേശ പ്രധാനപ്രവർത്തനവുംആക്കാതെ, ജീവശ്രൂഷയി മനോരായ വിധത്തിലും സജീവമായി പ്രവർത്തിച്ചുകാണാം. സാമൂഹാ യികവും രാഷ്ട്രീയവുമായ ഒരു ഘടകമെന്ന നിലയിൽ മന്ന സ്കൂൾ പുജരാഗമനത്തിനവേണ്ടി കർിന്തയതാം ചെയ്യുവാൻ ഒരു അതിന്റെ പ്രകടനം, ഡാന്റജാണ്ട് ഇതിനുകൂടി പ്രയോഗം ആക്കിയാണ്. അതുമേബാധം കൈവര്യകയാണ് പരിശാസത്തിന്റെ ഉദ്ദേശ്യം. മന്ത്രി, ജീവശ്രൂഷയിടുന്ന പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ നിയന്ത്രണം സ്വന്നം കൈവര്യമേ കൈഞ്ഞരായി, പരിശാസഗതി ഉന്നിഷിത്തമാകും. മന്ത്രി വ്യക്തിയായും സമാജിക്കായും സ്വന്നം വെച്ചിരിക്കുന്നു് ഈ ഉദ്ദേശ്യലഭ്യീക്കങ്ങളിലൊന്നിലും പാണിമേയും, ജീവശ്രൂഷയി അതിനാനുഷ്ഠപ്രതിലെന്നതാണ് കാലാവിളംബം ഉണ്ടാക്കുന്നതു്. ശരീരവും മനസ്സും മുദ്ദവും സജീവവുമാക്കിവയ്ക്കുന്നതാണ് മന്ത്രി അതിനവേണ്ടിയുള്ള ശിക്ഷണം. മന്ത്രിയാരണകളും പതിപ്രകളും അവാരങ്ങളും മുഖവിച്ചപാസങ്ങളും കൈവെച്ചിയുവാൻ സന്നഖ്യാതാലും സപ്താമുഖം തുറന്നതും മുഖവുമായ മനസ്സിൽ ഉണ്ടാക്കുന്നതു്. നേബാബിധിതനെ ദൈവത്തിന്റെ പല പ്രതിക്കാസങ്ങളും നാലിൽ ഒരുവരെയായി ഉണ്ടാക്കിയിട്ടുണ്ട്. ‘കൂടുതൽ യുവരാജുടെ ദൈവാന്വനപ്രശ്നാജാദി

കിൽ സാതവന ഇര വിവിധത്രാജ്ഞാഖാലി നാമ എ  
രിവരുട്ടുന്ത്രണം. നാഡെ മഹസിൽ നാനാത്രാജ്ഞാഖ  
വൈദുകകാണ്ടിരിക്കുന്നതു് വിഷ്ണവഭാക്തം. ദാവിലാത്ത  
ഫിറുത്തതെളാഴിയു് മഹരജ്വാം റാഡ്യൂക്കുള്ളക്കുചു  
മാണ കുള്ളക്കുചു ദോശം ഈ ക്ഷാന്തിക്കിരിക്കുന്നതു് ഒരു ദിവ  
ഒരു പരിപ്പിരിക്കുന്നതു്. അടക്കം ഏറ്റവും മാറി  
ഉറിക്കുന്ന കുബാഡിൽ ഒരു തേനീയു ഏന്നും പാരിയാൽ,  
അൻ കുടിയു ചു കൊള്ള താങ്കിട്ടു ഒക്കീവായും. ഒരു കെ  
വജന തേനീയുകൾക്കു തേനീല്ലാത്താരെയ ചുണ്ടിക്കാ  
ണിക്കുന്നതിനു് ഇര സഹ്യം പ്രായാജ്ഞാഖ്യുട്ടുണ്ടാണ്. അ  
തുടിപ്പാലാ വിശ്രദാസജ്ഞാക്കരിയു് ഒരു ശ്രൂക്ക് പ്രവർത്തി  
യും നാശിരിക്കും. ഉപദോഗയ്ക്കുന്ന ശാഖാതാ പൊതി  
തക്കൻ എതാ ആരു പ്രായാജ്ഞാക്കരു കെട്ടിവെച്ചുകില  
സാത വെടിപ്പും വൃജിയും വരക്കുല്ലുണ്ടാണ്.

സുജീപ്പുജ്ഞവാദം പരിശാഖയെ തെ നബീനകവദ  
ഥാലി മാത്രം ചു അവതരിപ്പിക്കുന്നില്ല. സകല മതങ്ങളു  
ഡേഡം സാരസ്വതപ്രഭാന്നതു്; എന്നും മതങ്ങളിൽ അതി  
ക്കുറ വിവിധത്രാജ്ഞാഖാലി നാതും. ദാർശനാഡ് ചുയും  
യി നടത്തിയ സദാനാഭത്തിനാശം, ചു തെ തിക്കണ്ണത  
ക്രിസ്തുമതാന സാരിയാണുന്നതു് ഫോയിട്ടുവായതായി  
പ്രഖ്യം രേഖപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ ചുയും ഇന്ന  
തെ ക്രിസ്തുമതത്താട്ടു് വബിയ അഭാവം മാനില്ല; അ  
തിക്കുറ പ്രശ്നാന്തരേഖാബന്ധം വിലുതിപ്പണി. ക്രിസ്തു  
വിജേ പ്രഖ്യാവക്കന്നായും ഉപദേശകന്നായും ചു ബന്ധം  
നിക്കുറും ചെയ്യുന്നു. പരക്കാ, എദേവത്തിക്കുറ ചുതുനാ

ഒന്നു പരഞ്ഞാൽ വിശ്വസിക്കുമ്പില്ല. കുറുതാലിക്ക  
നായ ചേരുന്നുടൻ ഡായുടെ സ്ഥാപനവും പരിണാമങ്ങൾ  
ങ്ങ മത്തായി സ്വീകരിക്കുന്നതിനുള്ള വിഷയങ്ങൾ സ്വി  
ച്ചിച്ചു് തങ്ങ വരയെ എങ്ങനെ ആരാധിക്കുമെന്നു തോദി  
ച്ചുകൊണ്ടു് അധിക്കുമ്പിരുട്ടിട്ടുണ്ടു്. ദൈവാലയത്തിൽ ആരാധി  
ക്കുന്നതിനുള്ള ഉല്ലതമമാർഗ്ഗം, വെറും ചുണ്ണയും ദിന്തിപ്രക  
ടന്വുംപില്ല; ദൈവരാജ്യം പട്ടഞ്ചക്കുന്നതിൽു് അംഗീകാര  
ദേഹാടനാം സാരകരിച്ചു് പ്രവർത്തിക്കുമ്പോൾു്; ഇത്  
അതു ഡായുടെ ഇംഗ്രിതം. ജീവശക്തി അംഗന കാഡിരം സെ  
വക്കുംബര കിട്ടുവാൻ കൊതിക്കുന്നു. അവരില്ലാതെ അതി  
നീറ ജോലി മുന്നോട്ടു ചോക്കുമ്പില്ല. ജീവശക്തിയും അ  
തിനീറ ആരാധകമായം സഹകരിച്ചു്, അതിനാശം  
പെം പട്ടഞ്ചക്കുന്നതിൽ തുല്യപങ്കാളികളായി, പ്രഥമ  
ത്തിലും പ്രത്യാശയിലും പരീക്ഷണത്തിലും കൂടി ബഹുമാനം  
മുന്നോട്ടു പോകുന്ന ആ കാഴ്ച ഡായുകു് പ്രിയതരമായ ഒ  
ന്നാണു്. ഇന്നുണ്ടെങ്കിൽ അള്ളുകൾക്കു തുല്യമായി, അതിനീറ  
നീറ ത്രുപ്പമല്ലെന്നു്? അതിനീറ സഹകരണപ്രതീതി  
അഭിക്ഷാഭായി ഇന്ന കത്തുകയില്ലോ?

അഭ്യാസം 9

## അത്മികചീറ്റ

ഷായുടെ അത്മികചീറ്റാസരണിയിൽ രണ്ടാശയ അദിക്ക മുന്നും ഏകഘട്ടം; പ്രാണത്തിന്റെ അതിപ്രായാനുഖും ഭാരിപ്രതിന്റെ ഗവ്ഹണിയതയും. അതുപേരു തു് വൃക്കിയേയും രണ്ടാശങ്ങളു് സ്കൂററിനേയും സംബന്ധിച്ചാണെന്നായുള്ളൂ; ധനം സമ്പാദിക്കുക, ഭാരിപ്രാം നിവാരണം ചെയ്യു, ഇതിനും അതിന്റെ സാരസ്വത്സ്വം. ധനത്തിന്റെ മാനുതയെക്കറിച്ചു് ഷായേപ്പാലെ ഉറച്ച അഭിപ്രായം വേറൊക്കുതും ഇതു ശക്തിയായി പരിഞ്ഞിട്ടില്ല. പ്രാണത്തിന്റെ അതിപ്രാധാന്യം ഷാ എവിടേയും വിളിച്ചറിയിക്കുന്ന ഒരു കാര്യമാണോ; ധനത്തൊഴിയുള്ള സാർവ്വജനീകമായ അതിരം അയുനികസംസ്കാരത്തിന്റെ അശാഖിത്തഥായ ഒരു വസ്തുതയാണോ. അതേരും, ബലം, അഭിമാനം, ദൗണ്ടൽ, സഫംഗൽ എന്നിവയെ അതു പ്രതിനിധാനം ചെയ്യുന്നു. നീവരെ നശിപ്പിക്കുകയും ഉന്നതോരു ശക്തരാക്കുകയും ചെയ്യുന്നതു് അതിന്റെ വിശ്വശരാണമാണോ. വിലക്ക് സ്വല്പമാക്കുകയും മറ്റു വിലക്ക് ഭർപ്പുമാക്കുകയും ചെയ്യുന്നുവാഴു അതു ശാപഭാഗിത്തീരകയുള്ളൂ. വൃക്കിയെ സംബന്ധിച്ചുപറ്റേതാളിം ഷായുടെ ഈ അശയ അദിക്ക അനീശയുംജൂണാണോ. ‘പ്രാണമില്ലാത്തവൻ ചിണം’ എന്ന ചുഴിപ്പൊലുപ്പിൽ യാതോടു പതിയമില്ലെന്നു് ഷാ എപ്പോഴും ഉച്ചചുള്ളുരം ഫോഷിക്കും. ചെഴിപ്പുകാല

തിലെ പഴന്നാരാധിത്തിരേണ്ടവക്ക്<sup>9</sup> ഫ്രാസാഹകമായ ഒരു സങ്ഗമമാണ് ഹായുടെതു്. ഭദ്രവും വിജയപുര്ണിവുമായ സന്നാർത്ഥിത്തിന്റെ അസ്ത്രിവാരമാണ് ധനത്തിന്റെ അതിപ്രാധാന്യത്തെക്കുറിച്ചുള്ള ദോധം. ജീവിതവും ധനവും തമിലുള്ള കെട്ടപാടിന്റെ മുഖം ഇതുമാത്രം മുഴുമാക്കവാൻ വേറൊരു നാടകകത്തായും മുതിന്നിട്ടില്ല.

അതുപോലെ, ഭാരിദ്രത്തിന്റെ അന്തഃ്മാനം മുള്ളിരിക്കുന്ന സുഖമിൽക്കു് അതുന്താഫപക്ഷിതമായി ഹാക്കത്തുന്നു. ആകുപ്പാട മാററിയില്ലെങ്കിൽ വലിയ മുഖ്യം ജനക്ഷണഭാക്തവാന്നാണ് ഹായുടെ പ്രശ്നവിശ്വാസം. അതിനോടു ചേരുണ്ടവക്കു് ഒക്കാനും മാത്രം—പാട അതില്ലാതാക്കക്ക. ഹായുടെ ഏററവും പ്രധാനമായ ആത്മികാശയം ഭാരിദ്രത്തെ സംബന്ധിച്ചുള്ളതാണ്. അതിന്റെ അത്മശാസ്ത്രത്തിനു ഹാക്കവയ്ക്കുത്തിയ പ്രമുഖനേടവും. ഭാരിദ്രമാരു സഖനാരാക്കി അതിനെ നശിപ്പിക്കാമെന്നാണ് ഹായുടെ അതിനുള്ള വഴി. ഭാരിദ്രത്തെ ഭൂരിപ്പുമായി കുത്തി സഹതയിക്കാത്തു, ഭൂഷംപുരുത്തിക്കുള്ള നീതിപൂർവ്വമായ ശിക്ഷയാണെന്നു ഗണിക്കാത്തു, ഇങ്ങനിവരാതവണ്ണം അതിനെ സമുദായത്തിൽനിന്നും വാടിക്കണമെന്നും ഹാ എഴുപ്പാഴം അനുശാസിക്കും. രോഗം, ഭൗമബല്പം, അവമതി, നീചതപം, ചെവിപ്പും എന്നിവയെ ഭാരിദ്രം പ്രതിനിധാനം ചെയ്യുന്നു. സാമൂഹ്യഗാത്രത്തിലെ മഹാരോഗങ്ങളിൽ അതു മുന്നിട്ടില്ലെന്നു; മാരകമായ മൂന്ന് രോഗത്തിനു കൈകളും മുഹമ്മദിനും തുല്യമായ ധനവിതരണം നേരിട്ടുമാത്രേ. സർവ്വഗുണങ്ങൾ പതിയേണ്ടതു് ഭാരിദ്രപ്രസ്തിലാണ്; അതി

നോട് മലിനവാൻ സർക്കറികളിൽ പ്രദയാഗിക്കകയും വേണം. ആത്മികമായ സുസ്ഥിതിയും രക്ഷയും ഭാരിപ്പു നാശത്തെ ആഗ്രഹിച്ചിരിക്കുവാനുത്തിനു സംശയമില്ല. ഭാരിപ്പും മഹിതലപ്പാവനാരായ അല്ലോ ചിലക്ക് മാത്രമേ ഇന്നും റൂപയാക്കിക്കൊക്കുകയുള്ളൂ. പോക്കു, അവർ അതി നൈരാഗിച്ചു മുന്നംദിക്കിക്കുവാൻ ഇന്നു ഗുരുത്വപ്പെട്ടിക്കാണ്ടി കയും ചെയ്യും. ദരിദ്രാവന്മാർക്കു ഒരു മഹനീയവും ഉന്നതവുമായ ജീവിതം അസാദ്ധ്യംതന്നെയെന്ന ഷാ കരിതുന്നു. അവരുടെ ജീവിതം ധനവാനാത്മകതെന്നു അഖേക്കിച്ചു് സദ്ഗ്രാഞ്ജങ്ങളുടെ വിളക്കിലമാണെന്നുള്ള ധാരണയും അടിസ്ഥാനമില്ല. ഇന്നു വീഴോട്ടും നെറിയോട്ടും കുടി ചോതുതണ്ണേതു് വോട്ടിനും മദ്യനിരോധനത്തിനും വില്ലാല്ലാസത്തിനുമല്ല; ഭാരിപ്പുരുതാട മലിനതാണ് അതുവശ്രാംകിരിക്കുന്നതും.

ഷായുടെ ഇതിനെക്കരിച്ചുള്ള അഭിപ്രായങ്ങൾ ‘മേജർ ബാർബറാ’യിൽ ആവിജ്ഞരിച്ചിട്ടുണ്ട്. വെടിമരക്കും മാരകായയങ്ങളും നിമ്മിച്ചു് കുബേരനായിന്തീൻ അണ്ഡർ ഷാഫ്റ്റർ, സദ്ഗ്രാഞ്ജത്തിന്റെ മുത്തീകരണമാണെന്നു മാത്രമല്ല മറുള്ളവരെയും നന്ദയും പ്രേരിപ്പിക്കുന്നു. തന്റെ കീഴിലുള്ള സകല ജോലിക്കാർക്കും നല്ല ശൈലം കൊടുത്തു് അവരുടെ ആത്മാക്കളെ പരിരക്ഷിക്കുന്നു. ദക്ഷിണാം, വസ്ത്രധാരണം, ഇന്നയന്നും, വാടക, കരം, മാന്ധ്രത, സന്താനങ്ങൾ എന്നീ സംഖ്യപാപങ്ങളിൽനിന്നും അവക്കു മോചനം നൽകുകയും ഭാരിപ്പുരുതു എറ്റവും ഭയക്കരമായ കരംമായി പരിഗണിക്കുയും ചെയ്യുന്നു. സാമ്പത്തിക കാനത്മകങ്ങൾ നിവാരണംചെയ്യുന്നതിനും ഷാ നിദേശി

ക്കു പരിപ്രാടി ഇതുതന്നെയാണ്—ഭാരിദ്രഗിജ്വാസ നം. മലുനിരോധനവും വാദ്യാജനവില്ലാഭ്രാസവും ഭവാട്ട് വകാശങ്ങാനവും മറ്റൊരു ഏഴും താല്പര്യാലികവും അപ്പുള്ളവ മായ ഇടക്കാലപാലത്തിക്കുള്ളിയാക്കാൻമാത്രം. ദോഢായ രാഘും ഭാരിദ്രത്തെ ആട്ടിയോടിക്കേ മംഗളംഞാതാനം. പ്രശ്നം തനിന്നും അഭിഭാവത്താലുണ്ടാക്കുന്ന ദരിദ്രാവസ്ഥായ അതു കൊണ്ടു മാറ്റുകയെന്ന രാജപ്രാതതന്നെയാണ് സ്ഥാംഗീ കാരണ്യാഗ്രഹായിത്തീരുന്നതും. എല്ലാവക്ഷം പണം വി തരക, തുല്യമായി വിതരണം ചെയ്യുക; എന്നാൽ പിന്നു ഭാരിദ്രത്തെ കണ്ണികാണ്വാൻപോലും കിട്ടകയില്ല. ധന വിതരണത്തിൽ വേലചെയ്യുന്നവരെ മാത്രം കുത്തിയാൽ പോരാ. അങ്ങനെയാണെങ്കിൽ പിന്നൊരും ഭാരിദ്രം ത ലപോഷം. ദന്നം നോക്കാതെ എല്ലാവക്ഷം തുല്യമായി സ്ഥിരമായി കൊടുത്താലേ ഉള്ളിഷ്ടപ്പലച്ചണ്ടാക്കാൻമാത്രം. എ നാൽ, മാനുജീവിതത്തിന് അത്രുന്നാപേക്ഷിതമായ ധനം എല്ലാവക്കുടെ പകലും കിട്ടം; മടിയന്നാരെന്നും കും വിമുഖന്നാരെന്നും ചിലരെ പരിഗണിച്ചു് തുല്യവിനര സ്ഥാനത്തിന് തന്നെ ഉണ്ടാക്കിയാലത്തെ ഗതി, തന്റെ സ്ഥാനമെങ്കിൽ ശൈളിവും വേലയും ഒരു ക്ലിപ്പുതോതിൽ വിന്നു ക്കുന്നും. കുട്ടത്തു ജോലി ചെയ്യാവുന്നവക്ഷം കുട്ടത്തു ശ ബള്ളത്തിന് സാല്പുത്തയുണ്ട്. പക്ഷേ, കുറഞ്ഞ ജോലി ചെയ്യുന്നവക്ഷം അതനുസരിച്ചു് നിശ്ചിതതോതിൽനിന്നു കുറവു വരുന്നതില്ല. നീതിപ്പുരുഷായ ധനവിതരണംകൊണ്ടു ഭാരിദ്രത്തെ തുടച്ചുകളിയാനാണ് ഹായുടെ ഫലപ്രായ ദിശയിൽനിന്നുണ്ടോ?

പുരുഷ, ഈ നിർദ്ദേശം പ്രാദ്യോഗികമാണോ?

യനോദ്ധാദനവും വിതരണവും തമിൽ സ്പരശച്ചില്ലാതെപോയാൽ ഇതപ്പകടന്തിലാകയില്ലോ? ഷാ ഉദ്ധാദനവും ഉപദോഗവും തമിലുള്ള ബന്ധത്തെക്കറിയ്ക്കു പറത്തിട്ടുള്ള താണം അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആർത്ഥികചിന്തയുടെ നടപടിയും അവയ്ക്കു നിയാമകമായി ഒരു തത്തപം അദ്ദേഹം നിർദ്ദേശിക്കുന്നുണ്ട്. ഉപദോഗതാഴെപാഠം, ഉദ്ധാദനത്തിലും, സ്പദ്യതാംകാണ്ട്, തുല്യമാഡ്യാ ഉപദയാഗിക്കുന്നതിനു സമമാഡ്യാ ഉള്ള പങ്കു വഹിക്കുന്നതാണെന്ന ഷാ നിർബന്ധിക്കുന്നു. അങ്ങനെ ചെയ്യാന്തവർ സ്ഥായത്തിൽ തസ്മൈന്നാരേപ്പാലെ കൈഞ്ഞററംചെയ്യുന്ന വരാണ്. മറുള്ളുള്ളവയുടെ പ്രധാനകാണ്ട് കാലംകഴിക്കാൻ മോഹിക്കുന്ന പരോപജീവികളുടെ ക്ഷാം ഭ്രംഗരമാരാണുവർ. പൊതുമുതലിന് എത്ര വർഖന്ന വരുത്തിയോ എന്നാതിനെ അനുസരിയ്ക്കു മാത്രമേ ഓരോയുദ്ധത്തിനുത്തിരിയ്ക്കാം പങ്കുപറുവാൻ ആഗ്രഹിക്കാവു. അതുകൊണ്ടു മുഴുവൻ പരുകയുമത്തും. ഇതിലും ചില പ്രായോഗികവിഷയങ്ങൾ ആധുനികസ്ഥിതികളാൽ വന്നുചേരാനിടയുണ്ട്. ഉദ്ധാദനം മനസ്സുപ്രധാനതെക്കാർപ്പം ഇന്ന് യന്ത്രംമുഖ്യവൈശാഖം കുട്ടത്തൽ നടത്തുന്നതും; അതിനാൽ ഉപദോക്താക്കൾക്കുണ്ടാം ഉദ്ധാദനത്തിൽ എത്ര പങ്കുണ്ടുന്ന നിശ്ചയിക്കുവാൻ പ്രധാനമാണ്. ഇതിനുംപുറമേ, ഇന്നാത്തെ വ്യവസായങ്ങളും നോക്കുന്നതായാൽ, വെളം വ്യക്തികളുടെ വേലകോണ്ടമാത്രം അവ നടക്കുന്നില്ലെന്നു സ്പൃഷ്ടിക്കും. അതുമാത്രം സക്കിണ്ണവും സാങ്കേതികവുമായിതീർന്നിരിക്കുന്ന വ്യവസായം, വ്യക്തിമുഖ്യവൈശാഖം ഉദ്ധാദനം മുതകാലാവശിഷ്ടമായിതീർന്നിരിക്കുന്നു; പണ്ട്

എത്തങ്കിലും സാധനം രോളിടെ വേപകൊണ്ട് നിന്തിച്ചിരുന്നു; ഇന്നാകട്ടെ അതിന്റെ നിന്മാണത്തിന്റെ ഒഴിവൻ ചുമതലയോ നിന്തിതിയില്ലെങ്കിൽ അനുനദിയാണോ അയാൾ കീലും. പലർ സഹകരിച്ചു പ്രവർത്തിക്കുന്നതിന്റെ ഫലമായിട്ടാണ്<sup>1</sup> ദാരോധനാന്തിരങ്ങൾ ഇന്ത്യാചിത്രത്തിലും. ദാരോധനത്തുടെ പക്ഷം നിന്ന് മിക്കനാട്ടിന്തെ നേരാവിഷയമാണ്. ഏറ്റവും അനുസ്ഥിതികാരാധനയാണോ ഇന്ത്യയുടുകൂടി ദാരോധനത്തിലെ സാഹചര്യങ്ങളുടെ മായി ഭവണിക്കുവാനും അവ പ്രാദേശാഗികമാനിരിക്കുമോ എന്നും സംശയിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു.

‘അന്ത്യോധരിസ്സും സിംഹവും’ എന്ന നാടകത്തിന്റെ അനുഭവത്തിൽ ഡാ. ധനവിതരണത്തിന്റെ അവസ്ഥക്കുതയൈക്കരിച്ചു വീണ്ടും ഉപന്യസിക്കനും. വിതരണത്തിനു നിയാമകമായിരിക്കേണ്ട വിവിധതരത്തുപാദങ്ങളും കൂലങ്ങൾക്കുമായി ചെച്ചുവരുന്നുണ്ടു്. ദാരോധനക്കും ജീവിക്കാൻവേണ്ടി വരുന്നതും, മടിയനായി കഴിക്കാതിരിക്കുവാൻ നിർബന്ധിക്കുന്നതുമായ അദായമാണു ലഭിക്കേണ്ടതു്. സമാധാനത്തിലെ എല്ലാ അംഗങ്ങൾക്കും ജീവിക്കാമായോ പ്രദാനംചെയ്യുന്നതിലും അവയെ അലസന്നാർക്കുകയും ലാക്കന്നതുതും തടയുന്നതിലും പ്രത്യേകം ഗ്രം പതിപ്പിക്കേണ്ട അവസ്ഥാം ഡാ. കാണുന്നു. വിതരണം റൂക്കികൾത്തമിൽ മാത്രമല്ല വർദ്ധണയുംതമിലും തുല്യമായിരിക്കുമെന്നും ഡാ. കുത്തതുന്നു. ഇതിലും നേരസ്ത്രീകമായ ചില പ്രാദേശാഗികവൈഷ്ണവങ്ങളും വരും ഡാ. തൃപ്തികരമായ പരിഹാരം നിർദ്ദേശിക്കുന്നുണ്ടു്. അവസ്ഥയിലെയികും പ്രണം ഭരാൻകുടാക്കാതിന്നുപുറി ‘മേജർ ബാർബാ’യിൽ, അതു

ശക്തിക്കെ കാരണമാക്കുവെന്ന് സ്വഭാവം പറയും. പ്രാദേവ്യത്തിനു മേൽ ധനത്തിന്റെ ധാരാളത്പ്രഭാണം; അണ്ടർഷാഫ്റ്റ് ഇതിന്റെ പ്രഖ്യാപകനാണ്; പണവും വെടിമരണം ഉണ്ടാക്കിലേ ജീവിതത്തിൽ വിജയരൂപം സൗഖ്യവും ഉണ്ടാക്കുകയുള്ളൂട്ട് വെന്ന് അധികാരി വിശ്വസിക്കുന്നു. ഇവരണ്ടുകാണേം സന്ദേശവും ശക്തിമത്തും അപകടരഹിതവുമായ ജീവിതം എല്ലാം ഉണ്ടാക്കുകയുള്ളൂട്ട്. ആര്യമാദപ്രദമായ ജീവിതം നാമിക്കുന്നതിനു പത്രാപ്പുമായ ധനം ആര്ഥിക്കും ലഭിക്കണം; എന്നതനൊക്കെല്ലു, അവനവും സ്വതന്ത്രമായി പ്രവർത്തിക്കുന്നതിനുള്ള പ്രദാവവും. എന്നാൽ അതിങ്ങിട്ടും മംഗല്യാംശളിൽ ക്രൂടിയും ആഘജിക്കുന്ന ധനം നിന്നുമാണ്; കമാധ്യത്തിൽ ക്രൂടി കമിച്ച ധനത്തിന്റെ കൂടും എത്രനാംകൊണ്ട് തീരുമെന്നതിനെ കൊണ്ടുള്ളിപ്പായക്കാരാണ് ഷായുടെ നാടകത്തിലെ കമാപാത്രങ്ങൾ. സാർവേഷൻ ആർബിക്കെ ധനവാനായ വാരഡകാരൻ നൽകുന്ന പാരിഃതാജികം സ്വീകരിക്കുന്നതിന് ബാർബരാ വിസ്മയിക്കുന്നു. എന്നാൽ അവസരഭോഗത്തിൽ അപദിതിചരായ മിസ്റ്റ് ബൈബിന്റെ അതിനു സമമത്തെങ്ങളുണ്ട്. ‘മിഡാന്റുമാരുടെ ഭവനങ്ങളിലും, ഇതേപല്ലും ഉണ്ടാക്കുന്ന പാവസ്ത്വവരെ തൈക്കിപ്പിഴിഞ്ഞും ഉണ്ടാക്കുന്ന ധനം നിന്നുമാണോ എന്ന പലക്കം പരിഗണിക്കേണ്ടിവരുന്നു. അവരിൽ ഭ്രിപക്ഷവും, കൊള്ക്കുന്ന കൂട്ടയും കൂട്ടുന്നതെന്നതിന്റെയും പത്രായപദമായ ഒരു സാമ്പത്തികനുബന്ധമുണ്ടെങ്കിലും പാവകൾ മാത്രമാണ്. ഷായുടെ കമാപാത്രങ്ങളിൽ എറിയക്കുറം, വീഞ്ഞവഴിക്ക

ളിൽക്കുടിയുണ്ടാക്കിയ പണം തൊട്ടന്നതിലോപാലും അരയ്ക്കനാവരായിട്ടാണ് കാണാതും.

വുക്കതിയെ സംഖ്യയിലുടേതൊളിം ധനസമ്പദം എന്ന ശായുടെ തത്പരത്തിൽ അല്ലെങ്കിലും പതിയണ്ണന്മ പരായാതെ തരബില്ല. ഗാത്സ്‌വത്സിയുടെ ‘ധനം’ എന്ന തുതിയിൽ ഇതിനെപ്പറ്റി സുവിജ്ഞിച്ചിട്ടുണ്ട്. ദാരിദ്ര്യത്തിൽ ആശ്വകിടക്കുന്ന ദാരിദ്ര്യം പ്രഭാജുണ്ടാക്കുന്നും ജീവിതസ്ഫലാഗ്രഹം മുഴുവൻ കൈവരത്തോടുന്ന സംശയമാണ്. വന്നാൽന്താനായും അതാസപദിക്കുന്നതിനം അവാഡവിക്കുന്നതിനം അവൻ പരിപൂർണ്ണമായ കൈല്ലാഡാക്കുമോ എന്ന സങ്കേതം കൈല്ലാക്കുമോ ആശ്വാത്താദി തുടരെ എല്ലിക്കുന്നും, അവശ്യം കുറെ പാട്ടകളെല്ലായും അവശ്യശിക്കാതിരിക്കുമെല്ലായും വരിയുണ്ടാക്കിയില്ല. ദരിദ്രമന്നൂറിൽ വരുതി വരുത്തിവെയ്ക്കുന്ന ഒരു ഏഴുപ്പത്തിൽ മായിക്കാനും മാറ്റാനും സാധിച്ചുന്ന വരികയില്ല; ദരിദ്രൻറെ ആത്മാവിനും സമ്പത്തിൽ പുള്ളിയുണ്ടും ഇതുകൊണ്ട് ദരിദ്രൻറെ കഴിവില്ലായ്ക്കുന്നുണ്ടാകും. ഇതിനം പുറമെ, പൊതുസംജ്ഞയും ധനാഗ്രഹം പാവപ്പെട്ടവനു കൂടിക്കാനിടയുണ്ട്. പണം അവൻറെ അല്ലമായ സദ്ഗ്രന്ഥനെത്തന്തു ഗ്രസിക്കാതിരിക്കുമെല്ലായും അല്ലെങ്കിലും വരികയുണ്ടും. അല്ലെങ്കിലും പണം ആശാനും വിതരണമുണ്ടും അല്ലെങ്കിലും വരികയുണ്ടും. അല്ലെങ്കിലും അനന്തമകാരിയല്ല; അധികമാണായാലേ ആപത്തുണ്ടും.

തുല്യശായ ആദായവിതരണമുണ്ടും സോജ്യചില്ലാഡം ഷാ മുരക്കപ്പെട്ടിക്കുന്നതായി മുൻപു പ്രസ്താവിച്ചു

വല്ലോ. പലക്കം ദർഗ്ഗഹവും അപകടപൂർവ്വമായ ഈ നിർദ്ദേശത്തെ പല യുക്തികൾക്കൊണ്ടും താങ്ങിപ്പോക്കു വാൻ ശാ തീരുത്താം ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. തുല്യാദായം, വള്ളാനമന (Eugenic) വിവാഹങ്ങാട്ട കഴിയാവുന്നതു അടച്ചതിനു പഴയുണ്ടാക്കം; മഹാതരമായ ഒരു വർദ്ധസൂക്ഷ്മക്ക് അനാദ്യാജുമായ സ്വത്രവിവാഹങ്ങൾക്ക് ഈ വഴിത്തെളിക്കുമെന്നതിനു സംശയമില്ല. യോഗ്യതയുള്ള പ്രദ്രവ്യങ്ങൾ സ്വത്രവിവാഹം നടത്തുകയാണുള്ളൂ അതിനുള്ള എഴുപ്പമായും. വിവാഹസ്വന്തരനും മില്ലാത്ത സമുദായവ്യവസ്ഥ ധനവിതരണത്തിന്റെ സമീകരണമില്ലായ്ക്കുന്ന ഫലമാണ്. തുല്യാദായമില്ലാത്ത പ്പോൾ, ഒരു പ്രക്രമംറിക്ക് ഒരു പ്രക്രമാരാനെയല്ലാതെ ഒരു സാധാരണനെ വിവാഹം ചെയ്യുവാൻ സമുദായമ ത്രാദ അനവദിക്കുമ്പോൾ. ദരിദ്ര, കഷ്ടത്തിലും അനാരോഗ്യത്തിലും കഴിയുന്നതിനാൽ, ഭാരിപ്പുവുമായുള്ള അവക്കെ നിതാന്തഫോറാട്ടം, അവക്കെ അംബാധപ്രവന്തക എല്ലാഡിക്കും. തുല്യാദായം ലഭിക്കുന്നും, ജോലിയും വിനുമവും എല്ലാവക്കും കരഗതമാകുന്നും, ഒരു മഹത്തെവർദ്ധനയുണ്ടാക്കുന്ന ഉത്തരവത്തിനും അനുകൂലമായ സാഹചര്യങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കും. സോഷ്യലിസത്തിന്റെ ഈ ആദർശം മറ്റുള്ള ബഹുമാനിക്കുന്ന പ്രാണികമായിക്കുണ്ട് മനസ്സിലാക്കിയശേഷം, അവർ ചില നിശ്ചിതാനുകൂലങ്ങൊതുക്കും ആദായവിരുദ്ധം ചെയ്യുവാൻ ആരംഭിച്ചതിനെ ശാക്കിരാപ്പെട്ടതുനാം. ഓരോ ഒരു ക്ലാസ്സിലും ചെയ്യാതെ

ഒഴുയിലെ വിപ്പവഗവമ്മരു് കൈ തോടിയിടയിൽ  
മുതലാളിത്തവ്യവസ്ഥിതി തല്ലിപ്പൂളിച്ചതും, മേൽനോ  
ടുത്തിനാളിവരെ അട്ടിപ്പൂയിച്ചതും, ചുതിയ വൃവസ്ഥി  
തി പ്രതിസ്ഥിക്കുന്നതിനാളി പ്രധാനസ്ഥാപ്ത കണക്കിലും  
തെ വർദ്ധിപ്പിച്ചവനും ഡാ റൂഗ്രാമിക്കാണിക്കുന്നു.

ഷായുടെ ആത്മികചിന്ത വികരാദം സോജ്യപരിസ്  
ത്തിലെ തുല്യാദായവിതരണത്തെ ആശാനിക്കല്ലോധി അംഗീ  
കരിക്കുന്നു. ഷായുടെ പ്രിയതരമായ മരഹാരാഭർണ്ണം സ്നീ  
യുടെ സാമ്പത്തികസ്പാതനത്രുമാണ്. ഒരു സ്നീക്ക് പുത  
ഷങ്കാടൊപ്പം, ജീവികാമാർത്തിന് അവസരമാക  
ണമെന്നുള്ള താണ് ഷായുടെ പ്രധാനാദ്ദേശം. വിവാഹ  
ത്തിനാ വേദ്യാവൃത്തിക്കൊ പോകാതെ സ്നീക്കം സപ  
തന്ത്രമായ ഉപജീവനമാർത്ത് വും ആദായവും ലഭിക്കേണ്ടത  
തേ. വേദ്യാവൃത്തിയെക്കറിച്ചു ചിന്തിക്കുന്നോഴാണ് സ്നീ  
യുടെ സാമ്പത്തികദ്രുതയുടെ ഗ്രന്ഥഗണങ്ങൾ റൂപീകൃതിക  
നാതും. എലംഗികകാർത്തുങ്ങളിൽ സ്നീക്കുള്ള മുന്തും കൈ  
യും, അവക്കു വേദ്യാവൃത്തിയിലേയ്ക്ക് ഏറെക്കരെ നയി  
ക്കുന്നതായിട്ട് വേണും വിചാരിക്കാൻ. പുതഞ്ചേരി  
തിനേക്കാർഡി കുട്ടതലായ ഉത്തരവാദിത്പരമാണ് ഇതിൽ  
സ്നീക്കുള്ളതു്. ആവശ്യമനസരിച്ചുള്ള കൊടുപ്പുണ്ട്, ആവ  
ശ്യപ്പുടചില്ലെന്നും; ഉള്ളതുതന്നു ചുത്താം. ദാരിദ്ര  
ധപംസനംകൊണ്ടും വിവാഹമേചനവട്ടങ്ങളെ ലഭ്യപ്പെ  
ടണ്ടിയും മറ്റും ഏറെക്കരെ ഇതു സാധിക്കാം. ഏതു കര  
ച്ചാലും, തീരയില്ലാതാക്കാൻ പ്രധാനമാണ്. അല്ലമായ  
ആവശ്യം അനിവാര്യമായിരിക്കുന്നിടത്തോളം, കൊടുക്കാ  
നും സ്നീക്കം കാണാതിരിക്കയില്ല. മറ്റു ജോലികളിൽ

തുല്യാദായവും അനുസരവും ലഭിക്കാമെന്നവനാൽ ഈ വിജ്ഞാവേലി വേണ്ടിനുവെയ്ക്കുവാൻ ഒപ്പുമാർക്ക വെന്നുൽക്കൊള്ളാതിരിക്കുമ്പോൾ. ‘മിസ്റ്റർ വാരൻറ തൊഴിൽ’ എന്നാതിൽ ഷാ ഈ സംഗതി ചർച്ചചെയ്യുന്നതായി കാണാം. ഒരു ഗൂഡ് മാനുഷിയി കഴിയുന്നതിനും എക്കുമാറ്റം തന്നോടു നന്നായി പേജമാറ്റുന്ന പുജാശങ്കനാട്ടും അതേരീതി അവലംബിക്കുന്നതും മിസ്റ്റർ വാരൻ പറയുന്നതും അതിശയാക്കുന്നതും അക്കും തൊന്ത്രിയേക്കാം. ഒരീരഖലവും സൗംഘ്ര്യവും വിറു കാശോക്കാൻ തയാറാക്കുന്ന വേദ്യുതി മുട്ടുന്നും സമാധാനാമന്ത്രം അതിനെ ദണ്ഡിക്കുന്നതും തുല്യാദായ തൊഴിലേക്കിടക്കുന്നതും. മനം മയക്കുന്ന പല തൊഴിലുകളിൽ ഒന്നും തെരഞ്ഞെടുത്തുക്കൊതിനും അവക്കും സാധിക്കുമെങ്കിൽ ഗർഹണിക്കുമായ ഈ തൊഴിൽ പരിത്രജിക്കുമ്പോൾ ചെയ്യും. ഈ ചിട്ടയ്ക്കു മാത്രമാണും സ്കൂളിക്കുകൾക്കും ഇക്കാര്യത്തിൽ കുടുതൽ സൗകര്യങ്ങൾക്കും ലഭിച്ചതും പുജാശങ്കനാട്ടുപും എത്ര തൊഴിലിലിലും മതസരിക്കാൻ സ്കൂളിക്കും അവകാശമുണ്ടാക്കുന്നതും വാദം സ്പീക്കർമമാക്കുമ്പോൾ അവസരം ലഭിച്ചതുകൊണ്ടു ചെയ്യിട്ടും അവതു വഹിത്തിൽ കുടുതലായിട്ടും സ്കൂളിക്കുന്ന സാമ്പത്തികസ്പാതിയും അനവധി സ്കൂളുകളാണും പോഴിക്കുമെന്നും ഷാ ആ ത്രാശിക്കുന്നു. തീർച്ചയായും അതിനും ഒരു പ്രധാന ദോഷമാണും; വിവാഹമോചനങ്ങളുടെ സംഭവ കുമാരീതമായി വല്പിക്കും; ഭിസ്പാതരത്രാജ്ഞാരം കാണിക്കാണുന്നതും വാസനും തെരഞ്ഞെടുത്തും. ഷാ നേരു മരിച്ചാണും പറയുന്നതും; സാമ്പത്തികാവശ്യങ്ങളാലും മാനുഖിക്കുന്ന സ്ഥാപനം

തനാവും വിവാഹംതിനു വഴിച്ചുട്ടാതിരിക്കൊൻ സുരീക  
സാധിക്കേണ്ടിൽ, അതു് അവളുടെ അദിജപിക്കേണ്ടിലും,  
വാസനക്കേണ്ടിലും പ്രവൃത്തിക്കേണ്ടിലും വിചുലാഖാണെന്നും,  
ബുദ്ധിപരമായ സോവന്തിനു് സഹായിക്കേണ്ടിനും അദ്ദേഹം  
ഹം വിശ്വസിക്കും. സുരീയുടെ ആത്മീയമായും സാംസ്കാരികമായും ഉത്ഥാനാന്തിനു ഫുരുക്കുന്നാണ്" ഈ സാഹചര്യത്തിലിട്ടു.

ഷായുടെ ആത്മികരവിന്റെസ്ഥാനി ആകുപ്പാടെ ഈ  
നാശത്തെ പരിത്യാഗമിതികൾക്കു ചോദ്യത്തെപ്പറ്റി  
നു് ഏകാരക്കരെ ആക്ഷം തോന്ത്രാതിരിക്കുന്നു. അതി  
നും പ്രായോഗികമുല്ലും ചീല അംശങ്ങളിൽ ചോദ്യ  
പ്രസ്താവനാന്താണു്. റൂക്കിക്കു് ധനസ്വാദനും, എസ്റ്ററി  
നു് ഭാരിദ്വാനിജ്യാസനും, തുല്യാദായവിത്രനും, സുരീയു  
ടെ സാമ്പത്തികസ്പാതന്ത്ര്യം എന്നിവശ്വലും അദികാരി  
യും ആയ ആദർശങ്ങൾതന്നെ. ഈവശ്വലും ചേത്രിണ  
ക്കിട്ടുന്നവീനസാമ്പത്തികപ്രവസ്ഥിതി വാത്തുടണ്ണേൻ  
എഴുപ്പാണോ? തുല്യാദായവിത്രന്തിൽ സോവിയ  
റൂച്ചു നടന്തിയ പ്രായോഗികപരിക്ഷണും അവതാര  
ന്തിലാക്കാനുള്ള ചെയ്തു്. ഒരാ ഈവയെ പ്രായാഗി  
ചുങ്കനാക്കിയിരുന്നുണ്ടിൽ, തന്നും മുട്ടം അനാദിവിച്ചുറിഞ്ഞെ  
നെ; ആദർശങ്ങൾ ധാരാളം വിളവും; ചെറും ചീനക്കണ  
ക്കാണ്ടു് അതേ കഴിക്കുന്നതു്. ഷായുടെ ആത്മികപരിപാലന  
കൾ നേരത്തെ ഗ്രൂപ്പേറ്റന്ത്വവയാണു്; അവയെ മാറ്റി  
മറിക്കുകയാണ് പ്രോഫില്പീക്കേയാണ് ചെയ്യുന്നതിൽ പി  
നീംഗ്രേഡം ഉണ്ടുകൊണ്ടില്ല; അവയും ഏകവിടാതെ ഒ  
നോദാർശിച്ചതാണു് സുക്ഷിച്ചുവരുന്നയും. ഈ അംഗാ

തന്ത്രം നമ്മൾക്കുവെച്ചു പുരോഗമനംവെച്ചു് നോക്കുവോം, ഹാ അങ്ങും പിന്ധിൽത്തന്നെ നിൽക്കുന്നതായേ അങ്ങം ദിവാലിപ്പുട്ടുകയുള്ളൂള്ളു. ദേശീയഭാജ്പുട്ടന്നെ (National Dividend) ഹാച്ചു് ഹായ്ക്കു നിശ്ചിതനിർദ്ദേശങ്ങൾ എന്നും തരാനില്ല. എവിടെനിന്നാണോ് അതു കൊടുക്കുന്നതിനുള്ള പദ്ധതിക്കാഡക്ടു് എന്നതു ഹായ്ക്കു അപേക്ഷിപ്പിക്കുന്നതും വരുത്തുന്ന ഒരാലി കണക്കാക്കിവരുന്ന സംസ്കാരയാഥാണോ് ദേശീയഭാജ്പുട്ടന്നാഡി പരിഗണിക്കുന്നതും അതും അതും ഹായ്ക്കു സുപരിചിതമല്ല. എപ്പോൾ അംഗരാഗദിപ്പാത്മാത്രനായ പഴയാണും അതിന്റെ ഒരു തുല്യ ഭാഗം കിട്ടുവാൻ കേവലാവകാശമുണ്ടാകും ഹാ പറയുന്ന മണ്ഡ്. എന്നാൽ ദേശീയഭാജ്പുട്ടവിതരണത്തിൽ ഓരോ പഴയനുള്ളൂട്ടും അവകാശം തുല്യമും ഏകഭാരം ചെയ്യും താൽത്തരുമാണെന്നും കുറേതെങ്കിലുണ്ട്. എന്നതെന്നായും, നീതിപ്പുറ്റവിലയൈക്കരിച്ചും ഉല്ലാഭന്തുലവാണോ് ഉപഭോഗമനുള്ള തിനെക്കരിച്ചും ധാതോനും ഹാ സുചിപ്പിക്കുന്നപോലുമില്ല. മതലാളിത്തവും തൊഴിലാളിയും തമിലുള്ള മതസ്രഹാണോ് ഇന്നാൺ ശാപമെന്നും ഹാ സ്ക്രഷ്ടനാക്കുന്നു. റൂബാസായവും ഭൗപദ്ധതിയും (Financial System) തമിലുള്ള യോജിപ്പിപ്പായ്ക്കാണോ് സകല ഭരിതങ്ങൾക്കും നിഭാനമനുള്ള അന്നമാനത്തിൽ ഹാ എത്തിച്ചേരുതുന്നതെങ്കില്ല. മതലാളി-തൊഴിലാളിവഴക്കു് ഇംഗ്ലീഷ് ദൈഖാരംതുരത്തിന്റെ രഹസ്യാനുഭവകും മാത്രമേയുള്ളൂള്ളു. അതേപുറാറി ഹാ ‘മേജർ ബാർബറാ,’ ‘അപ്പുറിയവണ്ണി’ എന്നീനാടകക്കണ്ണളിയിൽ ദിങ്ങ് മാത്രമായി പ്രതിപാദിക്കുന്നു. അപ്പുറിയവണ്ണിയിൽ ധനികാധനത്തു

ഭരണത്തിന്റെ സർവ്വാധിപത്യവും ജനകീയഭരണത്തിലും അതിന്റെ പ്രഭാവവും സുവിത്തമായിട്ടുണ്ട്. ഈ തിരക്കാവിഞ്ഞു്, രൂചിസാങ്കരും ദ്രോഹപരമ്പരയുമായുള്ള മഹാമത്സരങ്ങളിന്റെ പദ്ധതികൾക്കും ഇന്നാലെന്ന ആര്ഥിക രൂചിസ്ഥിതിയെപ്പറ്റി പ്രതിപാദിക്കാം എംബതിരിക്കാം. മുതലാളിൽന്നരൂചിസ്ഥിതിയിലുള്ള ഓഫൈസേറ്റിലും കുറുക്കളിലും മുട്ടുകൾ തുല്പാരാതിപ്പിച്ചു. ഏറ്റവും അതുകൊണ്ടും വിനാസരിയും സ്വന്തമായി പ്രവര്ത്തിക്കാം. എന്നാൽ അപ്രായോഗികാംശങ്ങൾം അതു ധാരാളം ഉണ്ടാക്കാം. പ്രയോഗത്തിലാക്കാനുള്ളിട്ടുണ്ട്, എങ്കിലും പരിപാടി മുച്ചുക്കിട്ടിരിക്കുന്നതെന്ന് അക്കും സംശയം തോന്നും.

അഭ്യാസം 10

## സാമുദായികവിമർശം

രണ്ട് സമുദായവിമർശങ്ങൾ നിലയിൽ പാര്ക്കുന്നതു നേരം അപേക്ഷിച്ചുമാണ്. ആധുനികസമുദായങ്ങിലെ വിവിധപ്രസ്താവകളും സൗഖ്യവിരുദ്ധവാദം സഹർത്ഥമായ ബുദ്ധിപ്രവർത്തനം മറ്റായം ഒരു പാല ചെയ്തിട്ടില്ല. അവരെ നശ്വര ചിന്തയും ഉന്നവന്മാക്കവാൻ കൂടുതൽ ശക്തിമത്തായ പ്രവാദനം ദേവരാജരാംക്കം പ്രദാനം ചെയ്യുവാൻ കഴിഞ്ഞിട്ടില്ല. സാമുദായികപ്രസ്താവകളും ചാതുമ്പുങ്ങലാട്ടം വികാരത്രരൂതയുടെ അഭാവത്താട്ടം നിർഭീകരണയാട്ടംകൂടി ചർച്ചചെയ്യുവാൻ, ഉൽക്കൊണ്ടിട്ടിട്ടും സാഹിത്യകാരന്മാരിൽ ചുണ്ടിക്കാണിക്കുന്നതിനാം മറ്റായ സാഹിത്യകാരന്മാരുമാരുമായം വിജയിച്ചിട്ടിട്ടില്ല. പാര്ക്കുന്ന സമുദായ ചിന്ത ഒരു ഫ്രീഗ്രാംതനെ ഉണ്ടാക്കിയെന്നും പരവാൻ. അതുമാത്രം പ്രഖ്യാപിക്കുവായ അമ്മാത്തങ്ങൾ ചുറുപാടുകളിൽ അതേസ്ഥിച്ചു. സാമുദായികപ്രസ്താവകളുടെ സവിസ്തരണായ പതിപാദനവും ചർച്ചയും പരിഹാരനിർദ്ദേശവുമാത്രം നാടകങ്ങളിലെ കേന്ദ്രം. നിലവിലിട്ടനും അചാരങ്ങളുടെ തച്ചതകൾവാൻ മതിയായ ഒരു മഹാപ്രവാചനമാണ് പാര്ക്കുന്ന സമുദായവിമർശം.

സൗഖ്യജ്ഞവന്നിട്ടും നാനാവശ്രാംഖലയും ആശ്വാസനംചെയ്യും സ്വത്തന്ത്രാഭിപ്രായങ്ങളും നിന്നും

പൊഴിയ്ക്കാണ്ടിരുന്നവനാതാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ സമ്ഭാഷിപ്പ് ചെയ്യുന്നത് എന്നുവും നാടകങ്ങളിൽ മരാറാനും ഇതിനില്ലെന്നില്ല. ഗൂഡിപ്രസതിന്റെ പ്രകട മരിച്ചപ്പോൾ ഒരുപ്പാശില്ലെന്നും ഏറ്റവും ചുറ്റുമായി സഖാതിക്കുന്നു. റഡിക്സ്, ഇരു പ്രദീപ്പും ഒരു സ്ഥാനിക്കുന്നതും അതിന്റെ പുരാജാത്പര്യം, പ്രകടനാരാധരനും മാനും താഴും, പ്രജാവാദായ വോക്സാഗ്രിഡും എകാണ്ടല്ല; പുതിയ അടിസ്ഥാനത്തിനുല്ലാണ് അതിന്റെ അംഗീകാരം. ജീവശക്തിയുടെ കാഞ്ചനമുതൽ ഗൂഡിയുടെ തോളിലാണ് പ്രധാനമായി തുജ്ജനാത്തന്ത്രം താരു അതിനു വഴിതെളിയ്യുന്നതും. അവളുടെ സന്താനോന്മാദന ധർമ്മാണം പരിശാമപരിപാടിയുടെ ശുപ്രാനുയം. ഒരു വാത്തിന്മോല്ലം ഒരു ആഞ്ചാഖിനേയും അരുംകുളയും കൂടി ആ സ്വാജിത്തുണ്ടാക്കിവന്നു. മനസ്സുരാശിയുടെ സന്നാതനമായ നിലനില്ലിനും മരാറായ പോംവഴിയില്ല. ഗൂഡിയുടെ വൈദിവം മാനുപ്പന്തപ്പെട്ടിലും പുഞ്ചാൻറുതും നാനാത്പര്യം കലാപം കലാപിലും മാനുപ്പന്തിലും ചുണ്ണാമായിപ്പറയുന്നു. കൂക്കഡിസിഡായുടെ നൈസ്റ്റ്രിക്കല്പാദ്ധ്യം മാത്രപ്പെട്ടിൽനിന്നും പ്രസരിക്കാനാണ്; അതിന്റെ കലാപരമായ കലാപിലും മാനുപ്പന്തിലും ചുണ്ണാമായിപ്പറയുന്നു. മാർച്ച് ബാങ്കും, ഫോറലും അവളുടെ മുളപിൽ, മാനുനിർദ്ദേശം താഴെ കമ്പിട്ടു രണ്ട് സരളഗിത്തുകളും ആക്കം തോനുകയുണ്ട്. ഫോറി നോട്ട് മാർച്ച് ബാങ്ക് സുപ്പരിക്കാനും വലുവരും വേണ്ടതും. പ്രിനോ യും ശിന്തുവാക്കിത്തീന് വല്ല പ്രായംവന്ന പുതഞ്ചാന—

അതു് തൊനാണോ.” മാത്രപത്രിലാണോ മഹിളയുടെ മാഹാത്മ്യമെന്ന മതഭാരിൽ മാത്രമേ ഒരു ഗൂഡീവും ശബ്ദവും ഉണ്ടാക്കിയിൽ, മാനുലിനോടു യോജിക്കുന്നതും; മറ്റൊരു പ്രസംഗങ്ങളിലും സപത്രസ്ഥിഖലമായ പുഞ്ചരാഗമെന്നാൽക്കു തന്നെ മനിച്ചുനില്കുന്നു.

ഇതിനുസരണമായിട്ടും ഗൂഡീയ പുഞ്ചഭവട്ട യിൽ വ്യാപ്തതയായി ഒരു വിത്രീകരിക്കുന്നതും. ഗൂഡീയ ദൈ ചിലന്തിയോടു് ഒരു എരുപ്പും ഉറ്റവിക്കം; അവളുടെ എന്നസ്വർഗ്ഗികമായ കത്തുജ്വലി, പുഞ്ചഭവട്ടാണ് സ്ഥാപിതിനീതിയും അനുരാധനയും ഉദ്ദേശപ്പെട്ടതുന്നതിനു സമർപ്പിച്ചാണോ. താൻതന്നെ മുൻകൈ എടുക്കുന്നുണ്ടോ എന്നും അവാംകു വേണ്ട കാപ്പട്ടുണ്ടോ. ‘മനസ്സും അതിമാനശാം’ എന്ന കുതിയുടെ ആദ്ധ്യവത്തിൽ ഒരുതന്നെ പറയുന്നു: “പുഞ്ചമാരെ കൈയ്യുലാക്കുന്നതിനോ” ഗൂഡീകൾ ലോകമാസകലം കൈണികളിൽ വലകളിൽ ചുണ്ണിലുകളിൽ മറ്റൊരു ധാരാളം വിതരിയിച്ചുണ്ടോ.” പെൻഡവിലന്തിയുടെ നയചാത്രത്തും അതുള്ളതാവരഹണാണോ. വിലന്തി ഇംഗ്ലീഷ്പ്രിൻസിവും തക്കാംഗോക്കി പതിയിരിക്കുന്നോരും നിവികാരകയായി തോന്നും. എന്നാൽ ഇംഗ്ലീഷ് വലപൊട്ടിച്ചു് കടക്കാൻ മതിന്നാൽ, അദ്ദോഡി കാണാം അവളുടെ ചുണ്ണയും ചുരുക്കം. ദൈ നിമിശഭാരിൽ നിവികാരത മാറി, ഇംഗ്ലീഷൈ വരിത്തുകൈട്ടി നിർജ്ജീവമാക്കുന്നതിൽ ചിലന്തി സമൃദ്ധകമാകും. ഇതുനുസരിച്ചാണോ പുഞ്ചഭവട്ടാണ് അടിമപ്പെട്ടതുന്നതിലുള്ള ഗൂഡീയുടെ നയതന്ത്രപരിപാടി. അന്നും ടാന്റും പ്രേമബലംരാക്കുന്ന രീതി ഇതിനാൽത്തോടൊക്കെനാണോ; ടാന്റുടെ

പെരുമാറ്റം കൈ കൊന്തിയിൽ അക്കദ്ദേശവന്നോന്തുത നോ. സുരീയൻ ഒരു നായാട്ടിന്റെ വിവിധരീതികൾ പാല നാടകങ്ങളിലും വർഷിച്ചിട്ടിട്ടുണ്ട്. പിലസ്സും നായാട്ടു ഗൃഹത്തെ ഓടിച്ചു മഡിനിസ്സിച്ചുമേശം, അതിനെ മല തുംബം; മറ്റു സമയങ്ങളിൽ എന്നു അംഗവാട്ടും അടച്ചിയും കൊണ്ടു കാണ്ടും സാധിക്കും; കൊച്ചുവാം നായക്കും പ്രയോഗിക്കേണ്ട അതുവശ്യം നേരിട്ടുകയില്ല; ഏതായാലും കൈ സുരീ പുരഖനെ പ്രേമിക്കാൻ തുടങ്ങിയാൽ, ദിവാഹം നടക്കുന്നതുവരെ അഭിരാംക്കു യാത്രാത്താങ്കു ശൈത്യപ്രവൃം കൊട്ടാവാലില്ലോ തീർച്ചയാണു്; വെട്ടക്കാരിയായ സുരീയൻ ചിത്രം അത്രകാലത്തു് അയമാത്മായി തോന്തി കൈകില്ലും, മഹാജുഖത്തിനുംശുഭ്രംഗം അതംഗ്രൂഹസ്ഥിതായെത്തു സംബന്ധിച്ചുടങ്ങുന്നതും അതു വെളം വാസ്തവം മാത്രമാണു്. അത്യുഗ്രികവനിതയുടെ ഉള്ളംവലതപം ഷായുടെ ചിത്രീകരണത്തിനുംശുഭ്രംഗതാണും; ഇതു കൊണ്ടുതന്നും ചായിരിക്കുന്നും, സാഹിത്രജീവിതത്തിന്റെ ഉത്തരാല്പത്തിലെ നാടകങ്ങളിൽ സുരീകമാപാത്രങ്ങൾക്കു യാത്രാങ്കു സങ്കേച്യം ഇക്കാഞ്ഞുത്തിൽ കാണാനില്ലാത്തതും. പുരഖന്റെ ലെംഗികവാസനകളെ തട്ടിയുണ്ടാത്തി അവനു അടിമയാക്കുന്ന പെണ്ണ് വിലന്തിയുടെ ചിത്രം, ഏതായാലും, സുരീയൻ സർവ്വപ്രധാനമായ മാത്രപാക്കാം ക്ഷയ്യും ചെന്തുതന്നും ചെന്താണു്.

സീക്ക പ്രധാന കർത്തപവം പ്രേരണാശക്തിയും സമതിച്ചുകൊടുക്കണമെന്നുള്ളതുടി, പ്രേരണത്തിൽനിന്ന് ഉണ്ടാവിതപവം, ശ്രദ്ധാരഭവജ്ഞാക്ഷിം, അനന്താഖ്യാതിക്ഷിം അത്മാഖ്യാപാലഹായി ഹാ ക്രതുന്ന. പുരജാന മുൻവൈക്ക

ഇല്ലെന്ന വരദന്മാർ, പ്രമത്തിൻറെ മാധ്യമ്പതിനം മാടകാന്ത്രികപഠനങ്ങൾ ഉള്ളം വരദന്മാവന്തിനു സംശയമില്ല. പ്രമത്തിൻറെ കാല്പനികമായ അവരണ്ണം വലിച്ചുകൂടിത്തുഴോലെ തോന്നും; പാപനമാഡയാ ഗവന്മാഡയാ അതിലൊന്നുമില്ലെന്ന പ്രതീതിയിണ്ടാക്കും. ഏതായാലും വനിതയെ അതായിക്കൊണ്ടു കാഞ്ഞും പുതജ്ഞിപ്പിക്കുന്നതു ദോധം ഉള്ളവാക്കം. പ്രമത്തിൻറെ വണ്ണം പെട്ടുമായ ആകാരസ്വഭാവം ഒരു വൈദികപ്രമാണി നാറിയെന്നു് അതുകൊണ്ടു ദോഡുമാക്കം. പ്രിയതമയുടെ ദർന്മത്തിനുവണ്ണി ശവത്തിൻറെ പുരത്തുകയറി പുഴിക്കനാവിലപ്പെംഗവത്തിൻറെയും ഹൈസ് പോണ്ട് നീന്തി താണ്ടിയ ലിയാൻഡയുടെയും വികാരന്തരത്തുലിൽ ധാമാത്മാത്മില്ലെന്ന വന്നാലത്തെ കടമെന്താണു്? പുതജ്ഞൻ്റെ ശ്രദ്ധാരവിലാസങ്ങളും മധുരസല്ലാപങ്ങളും സപ്രദീഷാന്ത്രികളും ഒപ്പാം വെറും സപ്രസ്ഥാനമായ കപടസങ്കല്പങ്ങളാണെന്നും തന്റെ നിസ്സഹായതയെ, മാർച്ചുവെയ്ക്കുവാനുള്ള അത്മാദനങ്ങളുമാണെന്നുമാണു് ഒരായുടെ അരുംഗയം. പലപ്പോഴിനും ഭാവിതവസ്തു കുറുക്കേണ്ട കാരം സദേശമാഹനമായി തോന്നും, മിസ്റ്റ്രാഡോവനക്കംകൂടും സത്രാളിൻറെ ദാർശന്മാരും യുക്തിയുടെ നിശിത്തത്തുവും എന്തു് അനാദിവവേദത്മാണു്. സത്രവുമായി പുഖവാലായുംപാലുംപിലും മോഹനഭാവനകൾ ധാമാത്മാത്മിൻറെ സ്ഥാനത്തു വാഴിം. തന്നെ ചാട്ടവാസ്തുജദർപ്പങ്കൊണ്ടു വിശ്വേഷിക്കുവാനും സൃഷ്ടിക്കുമാർച്ചനാവയ്ക്കു പുജിക്കാനും, സൂര്യി സമതിക്കുന്നതു്, അവളുടെ സപ്തസ്ത്രിലുമായ കാപ്പട്ടാളിൻറെ പ്രചാരണത്തോടു ഡാൻഡാജാണു് തന്റെ

പരിചയസാഹത്യിന്റെ അഴിക്കളിൽനിന്നും മനസ്സിലാക്കുന്നതും. സുരീയേ വണക്കന്തിന്റെയും പ്രീജയുടെയും വിനയത്തിന്റെയും അവതാരങ്ങൾനിയായി കത്തിയതിനാലാണ് പുഞ്ചഷൻ ഇക്കാൽത്താരിൽ പ്രാഥമ്യം ലോകം കൊടുത്തതു്. ഷായാകട്ടു, ഇക്കാലാന്ന മാധ്യാവിവാസ ഔദ്ധൃത ഉള്ളടിൽ ഒളിഞ്ഞതിരിക്കുന്ന നശാസ്ത്രം, ദൈറോനാണാം എന്ന ചരിയുന്ന. സുരീ, പുഞ്ചഷൻ കരക്കി അവ നേരുക്കാണ്ടു ശൈക്ഷിക്കി കൂടിപ്പിക്കുകയാണ്; പുഞ്ചഷൻ അഭികാരുന്നല്ലെങ്കിൽ ശ്രേടി, അവനെ കൈയ്യുലാക്കുവാൻ സുരീ മനസ്സുമും പരിഗ്രഹിക്കും. കൈയിൽ കിട്ടിയാലുണ്ടെന്ന നാഡാട്ടു നിത്തിക്കയിലു; അതുവരെ ഉറുത്തുമിക്കും; ഉഞ്ചമണ്ണപും സുരീയാണ്; അവളുടെ തെന്നു ചീരുക കൂഴുടെ കീഴിൽ തേരുക്കി പുഞ്ചഷൻ സംരക്ഷിക്കുന്നതു്. സുവന്തിന്റെയും സൗഹത്യിന്റെയും തൈനാത്മാളികകെട്ടി അതിലേയ്ക്കു പുഞ്ചഷൻ ക്ഷണിച്ചിരുത്തി സല്ലാറിക്കയും അതിനുള്ളിൽ മരുന്നും കയറി ശൃംഖലാക്കാതെ, കവാടന്തിൽ കാവയും നിൽക്കുകയും ചെയ്യുന്നതു് സുരീയലേ? ഷാ ഇക്കാൽത്താരിൽ തലക്കുടി നിൽക്കുകയാണോ എന്ന പലക്കിം സംശയമുണ്ടിക്കും; ഇതിലെന്നാൽപൊലെ പലതിലും, അതുതൊന്നാണ് നിലവാരം വാഴുക കൂടുതായി പുതിയവയെ വാഴിക്കുന്നതിലുള്ള അഭിനിവേശം അതുകൂടുണ്ടോ. കൊടിമരത്തിലെ പഴയ കൊടിക്കാളിലും ഇരക്കിയേ ഷാ അടങ്കുകയുള്ളൂ. സപ്പനം കൊടികൾ അവയുടെ സ്ഥാനങ്ങളിൽ പാരകയും വേണം.

പ്രേശത്തെ യുക്തിശുട്ട പിടിച്ചിൽ നെന്ന നിത്തവാനം അതിന്റെ വൈകാരികച്ചന്നാന്തലവന്ത മറ

ക്കാറം മായാവിലാസങ്ങളെ വെറുക്കുവാനും ഷാ ചെങ്ഗു  
നാഗരമം ഭദ്രഭാണ്ഡാ എന്ന സംശയമാണ്. ഏതായാലും  
വിവാഹത്തെക്കരിച്ചു് ഷായുടെ അഭിപ്രായം ഇതിനു  
അപേക്ഷാണ്. വിവാഹം സന്താനോന്മാദനത്തിനുവേണ്ടി  
മാത്രമാണെന്നു് ജീവശക്തിയുടെ പ്രവർത്തനത്തിൽനിന്നും  
അനുഭാവാനിക്കേണ്ടതുണ്ടു്. എന്നാൽ ആ ഉദ്ദേശ്യം വേണ്ട  
പ്രകാരത്തിൽ വിവാഹത്തിന്റെ ഇന്നത്തെ രീതിക്കൊ  
ണ്ടു് നിർമ്മിക്കേണ്ടപ്രസ്താവനാണു് ഷായുടെ പരാതി.  
എന്നതെന്നായുമല്ല, ജനസംഖ്യ, മുട്ടനതിനുപകരം കര  
യ്ക്കാതിനും അതു കാരണമായിന്തീയനും; ഇംഗ്ലീഷ് ജന  
തയുടെ വീഞ്ഞവും മനസ്മിതിയും ഇതു ഹേതുവാൽ മുൻബു  
ലവും ശിമിലവുംബാധിന്തീയനുണ്ടു്. ഇന്നത്തെ വിവാഹ  
രീതികൾക്കാണു് ഭാവത്രജീവിതം സാമാന്യമായി അസു  
വകരംബാധിരിക്കാതിന്റെ ഉത്തരവാദിത്പദ്ധതം. ധാരാളം  
പരസ്പരപ്രകോപനങ്ങളും വക്കാനങ്ങളും വഴിക്കളും  
കൊണ്ടു സൈപരമില്ലാതെയാണു് ഭരിപക്ഷം ദബതിക  
ളും കഴിക്കാതും. ഭാവത്രമണ്ഡലത്തിലെ അസ്പരസ  
ങ്ങൾം അസുവകരങ്ങളാണെങ്കിലും ക്ഷണഭംഗരങ്ങളാണു്;  
കാർമ്മോഹങ്ങൾം ആ മുഖാകാശത്തെ പലപ്പോഴിം മുടിം;  
എന്നാൽ അല്ലസമയത്തിനുള്ളിൽ അവ തിരോധാനും  
ചെറുന്നതും സാധാരണമാണു്. സ്പരശേർഷത്വം ഷാ ചിത  
ണംചെറുളിട്ടിള്ളു ഭാവത്രദാശങ്ങളിൽ മുൻപുമോണു്;  
എതെങ്കിലും തരഞ്ഞെടുത്തു വിശ്വാജനമുട്ടു മാറ്റിയതെങ്കി  
ലും ആല്ലാവരിലും ദർശാം; വിലപ്പോരിക്കുന്ന കൂടിക്കൊള്ളു  
ത്തുനാ രീതിയെക്കരിച്ചാധിരിക്കും ഭാർത്താക്കന്മാർ  
ദേശജിക്കാത്തതു്; മറ്റു സമയം ഭിന്നത്വവിത്പന്നാധിരിക്കും

ആസ്തിം. ഫോറബം കൂംഗ്സിലാഡം തമിൽ അന്തരിക്ഷമായ വൈജാത്രുഖാണ് അസ്പരസത്തിനു വഴിതെളിക്കുന്നതു്. അയാളിടെ ഉപദേശപരിപാടി അവർക്കു് ഒരു എല്ലുമ്പു; അയാളിടെ പാതിരിമട്ടു് അവർക്കു രസിക്കുമ്പു; എന്നാലും അവർ രഹ്യാശി കഴിയുന്നു. പ്രഭക്കാ, ഇബ്രുസംഗം അനാഥയുപുാലു മുട്ടവിടാതെ, കഴിപ്പുതുക്കാണിംഗാം് അവരുടെ ഭാവത്രും ദ്രോക്കിലും വിജയകരമായതു്; കൂംഗ്സിലാ, ഫോറബിനെ അതുജ്ഞാനത്തിനും നയിക്കുന്നതിൽ, പുക്കിവികാസം ദിനീച്ചു; നോറായുപുാലു പടികടന്ന പോകുണ്ടിവനില്ല.

മിക്ക ഭാവത്രുങ്ങളിലും അസ്പരദത്തിൽനിന്നും ഫോപിതമല്ല. വിരോധ്യാക്രതിയിൽ വിത്തനായ ഷാ പരക്യാണ്, ഏററവും വിജയകരമായ വിവാഹങ്ങൾ, ഭാസ്ത്രം ഭത്താക്കന്നാർ ഏററവും കുറഞ്ഞ കാലം നന്നിച്ചു കഴിക്കുന്നവരിലാണു്. ഷായുടെ സപനഗ്രാഹിയായ ടാനർ വിവാഹവിഴവനാണ്; വിവാഹം അയാൾക്കു് ഒരു അടിമന്ത്രവും പരാജയാംഗീകരണവുമാത്രേ. സൂര്യപ്രകാശനാർ സ്പരശത്തേയാട്ടു് ദീർഘകാലം നന്നിച്ചു കഴിക്കാൻ മുഹാസ്താനാണ് ഷായുടെ ആശയം. കാലം ചെല്ലുന്നൊരു അത്രുത്തെ ഉത്സാഹവും ഉന്നേഷവും മണ്ഡം; അതു് സ്ഥായിയാശി നില്ലുമ്പില്ല. കുറ കഴിയുന്നവാം പുത്രാശിനീ നീര നിലയും വിലയും ഇടിയും; അവസ്ഥയും കഴിഞ്ഞുപോലെയാണു് അയാൾക്കുന്ന ഫോല്പുമാക്കം. ടാനക്കു് ഹതുമാതിരിയുള്ള ഫോയം ജനിക്കുന്നുണ്ടു്. വിവാഹം ഒരു അനന്തമായ നേരപോക്കാണുണ്ടു് പരശത്താൽ ഏതാണ്ടു ശരിയാശിരിക്കും. ജീവിത

ആസുദ്ധം. ഫോറലും കൂംഡിസാഡും തക്കിൽ ആന്തരികമായ വൈജാത്രുഭാണ്ട് അസപരസ്തിയിലെ വഴിതെളിക്കൊത്ത്. അധാരം ഉപദേശചരിപാടി അവർക്ക് കുറഞ്ഞ എല്ലാമല്ല; അധാരം പാതിരിമട്ട് അവർക്ക് രസിക്കുമ്പോൾ; എന്നാലും അവൻ രഹ്യത്തായി കഴിയുന്നു. പ്രഥക്കാ, ഇബ്രീംസംഗ്രഹിതാഭ്യാസം കുറച്ചിട്ടും വിജയകരമായതു്; കൂംഡിസാ, ഫോറലിനെ ആത്മജാതാന്തരിക്കുമ്പോൾ അവരുടെ ഭാവത്തും ക്രൈസ്തവികാരം, കഴിയുന്ന കൊണ്ടാണ് അവരുടെ ഭാവത്തും ക്രൈസ്തവികാരം, വിജയകരമായതു്; കൂംഡിസാ, ഫോറലിനെ ആത്മജാതാന്തരിക്കുമ്പോൾ അവരുടെ ഭാവത്തും ക്രൈസ്തവികാരം, വിജയകരമായതു്.

മിക്ക ഭാവത്തും അസപരതയിൽനിന്നും ഫോറലിനും വിരോധ്യാക്രമിയിൽ വിത്തനായ ഷാ പരക്യാണ്, ഏററവും വിജയകരമായ വിവാഹങ്ങൾ, ഭാന്തും ഭത്താക്കന്നാർ ഏററവും കുറഞ്ഞ കാലം നന്നിച്ചു കഴിക്കുന്നവരിലാണു്. ഷായുടെ സപനഗ്രാഹിയായ ടാനർ വിവാഹവിഴവനാണ്; വിവാഹം അധാരംക്ക് ഒരു ദിമത്തവും പരാജയാംഗീകരണവുമായേ. സുരീം കുമാർ സെപരതയോട് ദീർഘകാലം നന്നിച്ചു കഴിക്കാൻ പ്രയാസമാണു് ഷായുടെ ആശയം. കാലം ചെല്ലുന്നതാണും ആലൃത്തെ ഉത്സാഹവും ഉന്നേഷവും മഞ്ചം; അതു് സ്ഥായിയായി നില്ക്കുമ്പോൾ. കുറെ കഴിയുന്നവാം പുരുഷ കുറെ നിലയും വിലയും ഇടിയും; ആവശ്യം കഴിയുന്നതു കരിയുന്നതും പോലെയാണു് അധാരംക്കുതുന്ന ഫോറലിനാകും. ടാനർക്ക് ഇതുമാതിരിയുള്ള ഫോറലം ജനിക്കുന്നുണ്ട്. വിവാഹം ഒരു അനന്തമായ നേരണ്ടവാക്കാണു് പരഞ്ഞതാൽ ഏതാണ്ട് ശരിയായിരിക്കും. ജീവിത

ആസ്തിം. മോറലും കൃാൺഡിഡിഡിയാഡിം തമ്മിൽ ആന്തരികമായ വൈജാത്രുഭാണ്ട് അസ്പരസംതിന വഴിതെളിക്കുന്നതും. അയാളുടെ ഉപദേശപരിപാടി അവർക്കും ഒരു എല്ലാമല്ല; അയാളുടെ പാതിരിമട്ടും അവർക്കു രസിക്കുന്നില്ല; എന്നാലും അവർ രഹ്യാജ്ഞി കഴിയുന്നു. പ്രാഥി, ഇംഗ്ലീഷ്‌സംഗ്രഹം നോറായേപ്പുാലു മുട്ടവിടാതെ, കഴിയ്ക്കുന്ന കൊണ്ടാണ് അവരുടെ ഭാവ്യത്രും ദൈഖിക്കും വിജയകരമായതും; കൃാൺഡിഡി, മോറലിനെ ആത്മജ്ഞാനാന്തി ലെയ്ക്കുന്നിക്കുന്നതിൽ, റൂക്കതിവികാസം ദർശിച്ചു; നോറായേപ്പുാലു പട്ടികടന്ന പോകേണ്ടിവന്നില്ല.

മിക്ക ഭാവ്യത്രാംഗളും അസ്പരദതയിൽനിന്നും മോചിതമല്ല. വിരോധ്യാക്തിയിൽ വിത്തനായ ഷാ പറക്കാണ്, ഏററവും വിജയകരമായ വിവാഹങ്ങൾ, ഭായ്യും ഭർത്താക്കന്നാർ ഏററവും കുറഞ്ഞ കാലം നന്നില്ല കഴിക്കുന്നവരിലാണുണ്ട്. ഷായുടെ സപനഗ്രാഹിയായ ടാനർ വിവാഹവിഴവനാണ്; വിവാഹം അയാൾക്കും തെ അടിമന്ത്രവും പരാജയാംഗീകരണവുമാത്രേ. സൂര്യോദയം സെപ്പരദയോടും ദീർഘകാലം നന്നില്ല കഴിക്കാൻ പ്രയാസമാണുന്നാണ് ഷായുടെ ആശയം. കാലം ചെല്ലുന്നോടും ആളുതെത്തു ഉത്സാഹവും ഉദ്ദേശവും മണ്ഡിം; അതും സ്ഥായിയായി നില്ക്കുന്നില്ല. കുറെ കഴിയുന്നവും പൂര്ണവും നിലയും വിലയും ഇടിയും; അവശ്യം കഴിഞ്ഞു നോക്കാതുപോലെയാണുണ്ട് അയാൾക്കുന്ന ഫോല്പും കൂടാകും. ടാനക്കും ഹതുകാതിരിയുള്ള ഫോയം ജനിക്കുന്നുണ്ട്. വിവാഹം തെ അനന്തമായ നേരങ്ങവാക്കാണുണ്ട് പരശ്രാത്യാൽ ഏതാണ്ടു ശരിയായിരിക്കും. ജീവിത

അതിലിലും വിവാഹമേചനം സുസാധാക്കനാതോടുകൂടി ട്രാഡിഷൻ ദ്രശ്യമായിരുന്നു. സമുദായത്തെ ചുമ്മാറ്റ് ത്തിൽ ആറാടിക്കുമെന്നുള്ള ഭയവും നിന്നും വിശ്വാസം ഒന്നും തുമിയാൽപ്പോലും വിവാഹമേചനം ലഭിക്കാവുന്ന പാശ്വാത്മരാജുങ്ങളിൽ ഇതു സംഭവിച്ചുകാണുന്നില്ല. വിവാഹമേചനത്തിനു മതിയായ കാരണമുണ്ടാണോ, ഏതെല്ലാം സദർഭാങ്ഗങ്ങളിൽ അതു സാധുവാക്കം, എന്നൊന്നാണോ പിന്തിക്കണം ആവശ്യമയില്ല. ദൈത്യമാർ ആരക്കും മും അതാവശ്യാസ്ത്രക്കാർ, ഉടൻതന്നു അതനുവദിക്കുന്നതാണു കീഴുക്കരം. പെട്ടുന്നുള്ള വികാരങ്ങൾക്കും തങ്ങിനില്ലാത്ത ഏവയല്ലെന്തീനും അവ അർഹിക്കാന്ത പ്രാഥാണ്ടും ഇതിനാൽ അനുവദിക്കുന്നില്ലോ? വല്ല കലഞ്ഞും കുട്ടി തല്ലിപ്പിരിയാൻ വിചന്നതു ശരീരാണോ? ഉത്തരക്ഷണത്തിൽ ബുദ്ധി തെളിയുന്നോരും, ക്ഷണികമണ്ഡലം അനിന്തനാവിലു കൊച്ചുത്തുവെന്ന തോന്നുകയില്ലോ? വിവാഹം കഴിത്താൽ കാരണത്തു് അഞ്ചുവർഷക്കാലത്തേ ക്കൂട്ടിലും മോചനം അനുവദിക്കാതിരുന്നാൽ, അതിനിടയ്ക്കു്, അതിന്റെ ഗ്രാന്റേംഷം പരസ്പരം അറിയാൻ കഴിയും. ജീവിതവ്യാപിയായ കരാറു്, സ്ഥായിയായ ഏകീകരണം, ഇതായിരിക്കുമോ അവരുടെ ബന്ധം എന്ന പരീക്ഷിച്ചുറിയാൻ സമയംകിട്ടും. തച്ചികളിലും വാസനകളിലും പ്രവന്നതകളിലും അഭിപ്രായങ്ങളിലും അന്തരുപരാശി കഴിയാൻ സാധിക്കുമോ എന്ന നോക്കാം. പിന്നു, ഒന്നു പറഞ്ഞാൽ മതി; ഇഷ്ടമുള്ള വഴിക്കു പോകുന്ന ഏന്ന വയ്ക്കുന്നതിൽ അപാകമില്ല. വിവാഹമേചനസൗകര്യങ്ങൾ സുലഭമായാൽ വരുന്ന ആപത്തു്

തീച്ചുയായും, അവയില്ലാത്താലുണ്ടാക്കന്നതിനേക്കാൾ ദയങ്ങരഹിപ്പ്; വെറും ക്ഷിണിക്കാൻമുഖ ഇഷ്ടിനിഷ്ടിങ്കളും നിസ്സാര സംഗതികളും അവയെ വാണ്ടിപ്പിക്കാൻമുഖം. യമാത്മ സ്പാതരൂപം—മനഃപ്രാഞ്ചാഡി കിയമുഴുന്നതാട്ടുള്ള അഥ സരണാധിതീയമെങ്കിൽ, ഭയപ്പെട്ടാനില്ല. വിവാഹം മോഹനത്തെ വിവാഹഭര്ത്താട്ടുപും സുസാധര്യം റൂച ഫോറുകമല്ലാത്തതും സപതരൂപമംകിയാൽ മാനവസ്തു ദായത്തിന് ശ്രദ്ധാലൂപാധിരിക്കും.

വിവാഹം ഒരു സ്ഥാധിയായ പ്രസ്ഥാനമാക്കാതെ, അതും സന്താനോല്പനത്തിനും കൂടംബസ്ഥാപനത്തിനും മാർഗ്ഗദർശനം ചെയ്യുണ്ട്. കൂടംബം വിവാഹത്തിൽനിന്നും ക്ഷണം; അതിൽ പരമ്പരാഗതസ്പത്തിക്കുറ സപാനവും സംശ്ലിഷ്ടതും. അതിക്കുറ നിലയും വിലയും എത്ര തലമുറകൾ താണ്ടിയെന്നതിനെ ആരുളിച്ചിട്ടിരിക്കും. വിവാഹമുണ്ടാക്കുന്ന വിനക്കൾ കൂടംബം തുടർന്ന് പുത്രിയാക്കുന്നവുന്നും ഹായുടെ അഭിപ്രായത്തി. കൂടംബാന്തരീക്ഷം ഒന്നു ഹമയമായ പരിശോശ്നാളുള്ള തായത്തിനാൽ, ഹായുടും അതിനൊടൊരു അനന്താവവുമില്ല. അതിക്കുറ സപാനാവിക തപം വെറും മുഖവിശ്രാംപാസമാണെന്നും ഹാ കയറ്റുന്നു. കൂടംബാന്തരീക്ഷംത്തിൽ മാത്രം കഴിയുന്ന ശിശ്രൂക്കൾ കിണ റാഡിലെ തവളകളുക്കുള്ളക്കാർ ദാനംമെച്ചുമ്പും. ‘നിജങ്ങൾക്കും രീക്കലും പരാബാൻമേലാ’ എന്ന കുതി ഹായുടെ തദ്ദീപിഷയ മാത്ര വിനക്കളുടെ പ്രദർശനമാണും. കൂടംബം ഒരു മുതിര പ്രസ്ഥാനവും, അതിക്കുറ ഉരധികാരം, തിരന്നൂരുംയോളു വുമാണും. തക്കുറ പഴിവുകൾ അഭിപ്രായങ്ങളും ശക്തി ദായാളുടി കൂടംബാംഗങ്ങളിൽ അടിച്ചേരിക്കുന്നതിൽ

അതിപുരുഷായ ഒരു പിതാവിനെ അതിൽ ചിത്രം ചെങ്കുറിക്കുന്ന; കുടംബസർവ്വാധിപതികളുടെ—അതിനായാലുംപെണ്ണായാലും—കുടിത്തവുത്തികളും ഭരിയിക്കാറലുമത്തെത്തും അതിനെ എങ്ങനെ നരകസ്ഥാനമാക്കാമെന്നും, വൃക്കിസ്പാതരന്ത്രത്തെ ഏതുപ്രകംരം ചാവിട്ടിരുത്തിക്കൊണ്ടും അതിൽനിന്നും കാജാം. ഓരോ അംഗത്തിന്റെയും സ്പദതകാർണ്ണങ്ങളിൽ പരിപൂർണ്ണസ്പാതരന്ത്രം അനുവദിക്കുകയും പരസ്യരൂപരൂപരുമായിരിക്കുന്നതുകൊണ്ടിരുന്നു. കുടംബപരിധികളും കുടിത്തവും സാഹചര്യങ്ങളും ദ്രോഹങ്ങളുമായി നിരന്തരസന്ധ്യക്കും പുലത്തുനാതിന്റെ അവലും ഹാസ്പാനഡവത്തിൽനിന്നും പഠിച്ചിരുന്നുവെന്നതിനു സംശയമില്ല. വിഭ്രാംഭാസത്തിന്റെ തുടക്കം ഏതു ശിന്തുവിനും ഗ്രഹാന്തരീക്ഷത്തിലാണ്; അതും പുഞ്ചലമാകേണ്ടതും ബാഹ്യസന്ധ്യക്കും കൊണ്ടും. ‘വികടവും’ തത്തിലെ ടാർലറൻ കുടംബം നാലംഗങ്ങളും സൈംഗാളം അവക്കും പൊതുവായി രോദർഘമാ വിന്തെയാ ഇല്ലെന്നു മാത്രമല്ല, പരസ്യരബ്ദമാനത്തിന്റെ കണ്ണികപോലും ആ അന്തരീക്ഷത്തിൽ ദുശ്രമല്ല. കട്ടികളും പോററിവുള്ളതുനാതിൽ കുടംബത്തിനുള്ള ചുമതലായക്കുറിച്ചു ഹായ്ക്കും അരുഞ്ഞേയുള്ളൂ. ഒരു ശിന്തുവിന്റെ വിന്തെനുച്ചവൽക്കരിക്കുന്ന വര്ത്തകരും കൈകൾക്കും ചുണ്ണാവും പിതാവുവാ മാതാവുവാ അതിനെ ചൊരുക്കിഴിലുമത്തി ഗതാനന്തരത്തിക്കുമായ കുടംബമാണുംകുളിൽ ബന്ധിച്ചിടാതെ സുക്ഷിക്കണമെന്നു ഹാനിക്കുന്നവും. സ്പതാന്ത്രവും സ്പദാന്ത്രവും പരിസര

ന്തിലേ ശിത്രപം തഴയ്ക്കയും വികസിക്കയും ചെങ്ജു  
യുള്ളൂ. ഒരു തഴവിച്ചു അമ്പംന്തിനു ശിത്രവിനെ ബലി  
കഴിക്കുന്ന പതിവും ഷാ സപത്രസ്ഥിഭമായ ഉംഖംസപല  
തങ്ങാട്ട് ഓൺസിക്കുന്നു. പ്രക്ഷേ, സാധാരണ മനുഷ്യർക്കു  
അധികംപേക്ഷം ഇങ്ങനെന്നെങ്ങാൽ അമ്പംമില്ലാത്തതും ഉ  
ണ്ണായാൽത്തനു ക്രമപിടിച്ചെടുക്കുന്നതിൽ ക്രമത്തോടു  
പറക്കുന്നതും അംഗമറഹമായെ ഷാ ക്രമത്തോള്ളൂ. ഏല്പാ  
ശിത്രവിനും അതിനും ഇഷ്ടാനിഷ്ടങ്ങൾക്കുന്നസരണാരാ  
യി പ്രവത്തിക്കുന്നതിനോള്ളും സപാതത്രും നല്പുന്നതും ച  
ന്തിയാവില്ല. ഷാ അതിനുകൂലിയാണു്; വല്ലാത്ത ശിക്ഷ  
ണവും നിയത്രണവും അതുനീയമല്ലതനു; കഴിയുന്ന  
തും സപാതത്രും അനവദിക്കുകയാണു ഭേദം.

സപാതത്രുംതന്നൊയാണു് വില്ലാല്ലാസവിശ്വാസി  
ലും ഷായുടെപല്ലവി. ഇന്നത്തെ വില്ലാല്ലാസത്തിൽ അ  
തിനു വലിയ പ്രസക്തിയില്ലാത്തതാണു് ഷാ അതിനു്  
അമിതപ്രാധാന്യം നൽകുവാനോള്ളൂ മേതു. പ്രക്ഷേ, ഈ  
സപാതത്രും തന്നൊത്താൻ വിന്തിക്കുന്നതിലാണു് അവ  
ഞ്ഞും. വിന്തിക്കാനോള്ളൂ അതുറഹവും കഴിവും പോഷിപ്പിക്ക  
കയാണു് വില്ലാല്ലാസം ചെള്ളാവുന്ന മഹത്തായ ഗ്രന്ഥം.  
തത്തകളേപ്പൂശൈ എറബപാടിയതുകൊണ്ടു പ്രഥ്യാജന  
മില്ല. വിന്താസപാതത്രുംതിനു പഴ്ചിക്രൂട്ടങ്ങളില്ലും കാ  
ളേജ്ജുകളില്ലും വേണ്ടതു പ്രാമാണ്യം ലഭിക്കുകയെന്നോള്ളൂ  
തേ ഷായുടെ അഭിലാശം. വെറും പരപ്രത്യയന്നേണ്ടു  
ഡി വികസിച്ചുവരുന്നതാണു് പിന്നീട് സമ്ഭാംധായ്ക്കു  
പ്പണ്ടിനു് അച്ചല്ലംരഹമായിന്നീങ്ങനും. കുട്ടംബവത്തിലും ച  
ള്ളിക്രൂട്ടണ്ടിലും നട്ടവളരുന്നുനും നാട്ടല്ല വളരുന്ന ശീല

മാണ്. നിവന്നനില്ലെവാനുള്ള കൈലുണ്ടായാലേ മഹത്തായ സംസ്കാരത്തിന്റെ ജനകീയാവിജ്ഞുരണം സുസാധാരകയുള്ളൂ. ബാലുത്തിൽ, അനില്ലുകരമായ സാഹചര്യം പരിത്രജിക്കുന്നതിന്, സപാതന്ത്രചിണികയാണ് ഈതിനുള്ള റോറുലി. പദ്ധതിക്രമത്തിലെ മനം മട്ടപ്പുറിക്കുന്ന അന്തരീക്ഷത്തിൽനിന്നുമോചനം കാംക്ഷിക്കുന്ന ബാലുന്ന് അതു അധികാസുലഭമാകണം. അവിടെനടമാട്ടുന്ന കൂരതപം ദന്തകാണ്ഡാണ് ഹാ വിഭ്രാംയങ്ങളെ പൊതുവേ അവരേറുന്നപാതമാക്കുന്നതും. ഹായ്ക്ക് ഉപാഖ്യായനാഴരാട്ടുള്ള വെരുപ്പിനും കൈയും കണക്കുമില്ല. ‘ചെങ്ഗാവുന്നാവൻ, ചെങ്ഗുന്ന; അതിനു കൊഞ്ചുംതുവൻ പഠിപ്പിക്കുന്ന’ എന്ന് ഹായുടെ ഉപാഖ്യായനക്കരിച്ചുള്ള നിവും വന്നു, മറ്റു പഘതുപോലെ അതുക്കു മാത്രമാണ്. ‘വികടവന്നു’ അതിന്റെ ആത്മവാത്തിൽ അഭിലഷണീയമായ വിഭ്രാംഭാസപഖത്തിൽ എത്തായിരിക്കുന്നുമെന്ന ഹാ പൊതുവേ ചെത്തുചെങ്ഗുന്നണ്ടു്. ലെംഗികവിജ്ഞാനം ബാലുത്തിൽന്നു നൊന്തുക്കുന്നതിന്റെ ആശാസ്പൃഷ്ടയും സഹവിഭ്രാംഭാസത്തിന്റെ ഗ്രണ്ടറീമയും ഹാ സമ്മതിക്കുന്നു. കലാപരിശീലനവും വിഭ്രാംഭാസത്തിൽ പ്രധാനസ്ഥാനം വഹിക്കുന്നതിന്റെ ആവശ്യവും ഹാ ഉള്ളിപ്പിരുന്നു. സംസ്കാരപ്രവണമായ ഉപകരണം കലയാണ്; അതിന്റെ സപദാവസംസ്കാരത്തിനുള്ള സാമർപ്പം അനന്ത്രസാധാരണമാണെന്ന ഹാ വിശ്വസിക്കുന്നു. കലാ അസന്നാർത്ഥത്തിനു വഴി കാട്ടിയാണെന്നുള്ള മിച്ചാംബാധനയെന്നു പാടു തകർക്കുന്നതിനാണ് ഹായുടെ ശ്രദ്ധ. കലാകാരന്മാർ ചിലപ്പോൾ അസന്നാർത്ഥിക്കിടിച്ചിതം നയിക്കുന്നതു് ജീവിതത്തിലെ പല

വിരോധാഭാസങ്കളിൽ നേരായി ഒരു പരിഗണിക്കുന്നു. ‘ഡാക്ടറുടെ അക്കിടി’ എന്നതിലെ ‘ധൂമവൈദര്’; കൂടിം തന്റെക്കൂട്ടിക്കുന്നതിൽ അതിവിത്തനം, സ്നേഹിതരെ വഞ്ചിക്കുന്നതിലും അരാത്രുടെ സാമാന്യങ്ങൾം ദോഷപ്രകാരതിനം വിദശപരാഖാശം’. എന്നാൽ ഒരു അതിക്രമാശക്രാന്തി ക്ലുബാഫാത്തിയും സൗംഗ്രാമാരാധനയും അവയാളിൽ പരിലാസിക്കുന്നു. ഷായ്ക്കും നടപ്പിപ്രിതിക്കുന്ന വില്ലോബ്രാസരീതികളും പ്രചൂരവും ബുദ്ധപ്രാംതാനാ. അവരുടെ നാശം നാശം നിർദ്ദേശങ്ങൾക്ക് പദ്ധതിയം സ്വീകാര്യാദ്ധ്യാത്മകാനന്നുള്ളതുതന്ത്രം അവയുടെ ഫേറ.

ഇന്നാൽ വില്ലോബ്രാസം മാത്രമല്ല, നിയമവും അതിന്റെ പരിപാലനവും ഉൾക്കൊള്ളുന്നതിൽ അധിക്കൃതമാണ്. പട്ടാളക്കീഴിയിൽ നടത്തുന്ന സമ്പ്രദായം, ഒരു മാത്രം അധിക്ക്ഷപാർശ്വമായിന്തിന്നിരിക്കുന്നവനു തിന്ന കണക്കില്ല. സപകാർത്ഥസ്വത്തിന്റെ ചവിട്ടടിയിൽ ചട്ടം നില്ക്കുന്നവനു മാത്രമല്ല, അതിന്റെ പ്രായോഗം കൂടി രതയിൽ ചുരുട്ടിയുമാണ്. ഷാ റിക്സഡേഡ്റില്ല; പാക്സ്, അതു കാരണം അലിംഗം ചെന്തായിരിക്കും. സുജൂദ്ദുവപരിശാമത്തിൽ വിശ്വസിക്കുന്ന രീംകും സംഘാരസപാഠാവച്ചുള്ള റിക്സഡേഡ് അനഭാവം ഉണ്ടായിരിക്കാനിട്ടില്ല. നീതി നടത്തുന്നതു് കാരണമുന്താട ല്ലേക്കിൽ, അതു് ആ പേരിനു് രീക്സഡേഡ് അർഹമാകയില്ല. മരണശിക്ഷ അത്യന്താവേക്ഷിതഭാരി ഉൾപ്പെടെ വിലസനർഭങ്ങളിൽ തോന്തിയേക്കാം; കൊല്ലുവും അർഹമാകയില്ല. മരണശിക്ഷ വേഷമായ മരണശിക്ഷവോലും കാരണമുന്താട തിൽ ചൊതിംതായിരിക്കുമെന്ന ഷാ നിർബ്ബന്ധിച്ചു

പാര്യം. ഉള്ളിം ഉള്ളുന്നശാന്തങ്ങൾ എന്ന പരത്തേച്ചാലെ തിന്മയെ അതുകൊണ്ടപ്പേ, നമുക്കാണ്ട് വേണും എതിക്കുവാൻ. നിയമത്തോടും ശിക്ഷയോടുമല്ല ഹായ്ക്ക്<sup>9</sup> എ രൂപോഴിം വഴിക്കു; അവയുടെ രൂഹംസത്തിയാണാം<sup>10</sup>; അവയെ കഴിയുന്നതു മയപ്പെട്ടതുനാതിലാണ്<sup>11</sup> അദ്ദേഹത്തിന്റെ നോട്ടം. കാരാറുമും ശിക്ഷയുക്കാഡം ശിക്ഷണത്തിനുള്ള സ്ഥാനമായിരിക്കുന്നും; ‘ഭോഗി സിസിലി’ ഇല്ലാതെ ഉപദേശിക്കുന്നതു<sup>12</sup> കുറവാളിക്കുള്ള ശിക്ഷിക്കാതെ സ്കൂളാദ്ധ്യാത്മം അവരോടും സ്ലൈസിക്കവാനാണും. എല്ലാവയം കൂടുക്കില്ലാത്തവരാണെന്നുള്ള ഭാവത്തിലാണ്<sup>13</sup> അതുകൊണ്ടുവരുവാൻ അവരോടും പെഞ്ചമാരുന്നതു<sup>14</sup>. പുതഞ്ചന്നാരോടു പെഞ്ചമാരുംപുംപും ഇന്തിതന്നു എന്നുള്ളിൽ അവലും ബിക്കും. തങ്കുന്ന ദൈഹികമുള്ളതിലും നമ്മുഖിയിലും അതുകൊണ്ടുവരുവാൻ കുറവാണും പുംപും പുംപും അവലും ബിക്കും പുംപും പിംപാസങ്ങതോടും കുടിയ ഇമ്മാതിരിയുള്ളിൽ പെഞ്ചമാറും മറരിയുള്ളിവരിൽ അത്രതകരമായ സപാധിനം ചെലുത്തുവാൻ സഹായകമാകുന്നു. അപ്പത്രകളിൽനിന്നും രക്ഷ തേട്ടുവാനും മറരിയുള്ളിവയുടെ സപദാവത്തിൽ നിന്മിത്തമാറുണ്ടാം വരുത്തുവാനും കെല്ലുംയുള്ളിവളാക്കിന്തീക്കുന്നു. ‘ബുംഗോ പോസ്റ്റാറിന്റെ പ്രദർശനം’ എന്ന കൂതിയിലും പാപിക്കുള്ള ക്രാഡാമസ്റ്റുംമായ പെഞ്ചമാറുംകൊണ്ടും, ശിക്ഷയും, ശകാരവും, കോപാവേശവും മറരം മുഖാന്തരം സാധിക്കുന്നതിനുകൊണ്ടും കുട്ടത്തൽ, നന്നാക്കാമെന്ന വേദ്ധിപ്പെട്ടതുനാണും. ശിക്ഷകളുംപുംപും പ്രതികാരമുഖിയോടും ചാർച്ചയുള്ളതാണും ഹായ്ക്കുവാനും പുതിയിന്നാഗതി. മതാചാരലംഘനത്തിനുപോലും ശിക്ഷ നല്കുന്നതു ഹാം സമ്മതിക്കുകയില്ല. ‘അതുംബന്ധിക്കുന്നും

സിംഹവും' എന്നാണെക്കാത്തിൽ കുഞ്ചാനികളേ രോമൻ ചക്രവർത്തിമാർ ഭ്രാഹ്മിച്ചതും' ആ മതം നവീനവും ദർശനവും ആയതുകൊണ്ടും; കുഞ്ചാനികൾ രോമൻപു ഭരണാരെ വേണ്ടേംലോ നാനിക്കാത്തതിന്റെ ഫലമാണെന്നു രൂപരൂപങ്ങനു.

രാജ്ഞിയസംഘടനകളിൽ ഇതലാളിത്തദ്ദേശവാദികൾ പ്രഭാവത്താർ കൗൺസില്ലറും ഉലീച്ചസവാഡാണ്. ധനികനാരാഡാം' ദേശാന്തരിന്റെ പരിപ്രവലിക്കാർ; ഏന്നാൽ അവക്ഷേ' ദേശകാർത്തിൽ പ്രവർത്തിക്കാതിന്ന സമയമിലും; സംക്രംഖിലും; സംഭന്ധപ്രാധിലും. ലാഭകരഭായ രൂപാദാരങ്ങളിലാണ്' അവരുടെ സകല രൂപങ്ങൾ; ധനമദംകാണ്ടു' അലസതയിൽ ആശ്വകിടക്കാനാണ്' ആരുദ്ദം. ഏന്നാലും അവരുടെ സ്പന്ദനാധികളേ പാർലമെന്ററിലും; അവരുടെ അഭിപ്രായങ്ങേ അവിടെ നടക്കകയുമുള്ളൂ. സമ്പന്നമായുടെ പ്രാവകളായ ഇവക്ഷേ' എന്നും സ്പതാന്ത്രമായി ചെയ്യുവാൻ സാധിക്കുമെല്ലാം. അവർ രൂപസമാപ്തി താല്പര്യാർഹങ്ങളേവണ്ടി അവരുടെ സർവ്വക്കുറികളിൽ ഒരുപയോഗം ചെയ്യുകയാണ്. 'ഹ്രദയംപൊട്ടം വീടി'ലും, 'ആപ്പിംവണ്ടി'യിലും ധനികായത്താഭരണത്തിന്റെ പ്രാഭവങ്ങളിൽ പ്രതാധനിക്കുന്നതും പരാമർശിച്ചിട്ടുണ്ട്. 'ബാസ്സ്' ബാസ്സ്, വെറുമൊരു തിരുമണ്ണനാബന്ധിലും പൊതുജീവിതത്തിലെ ഒരു പ്രധാനവകുപ്പിന്റെ സർവ്വാധികാരിയായി, ധനികനായുടെ കുടുംബക്കൂടിന്റെ ബലാന്തിൽ, നിയമിതനാകുന്നു. മുതലാളിത്തം വിളയാട്ടു ഒരു സമൂദായത്തിൽ ഇതും ഇതിന്തുറവുംനടക്കം. ആപ്പിംവണ്ടിയിൽ ധനികായത്താഭരണത്തിന്റെ വികുതികളിൽ വിലാസങ്ങളിൽ

സുജുഹായി കാണാം. അതിന്റെ പ്രാബല്യം രാജാവിനേയും ജനകീയദിനങ്ങളും ദയപോലെ കീഴടക്കി; പണക്കാർത്താനാ അവിടെത്തെ അത്രവസാനക്കാർ. പുനംതന്നെ മഹാശക്തി; ഭരണചക്രം വാട്ടനാതിന്തു ചാലകശ്രദ്ധി യന്ത്രിച്ചേരുന്നതാണ്. സോജുവിസീറൈകളായ മത്രിമാർപ്പാലം ‘ടെപ്പുകവറി’യുടെ രാജകാരാണ്. ടെപ്പുകവറിയുടെ പ്രാബല്യത്തെ കവച്ചുവെയ്ക്കുവാൻ ഒരു രാണാമില്ല; പരമാധികാരം അതിന്റെ കീഴെയ്ക്കുള്ളിലാതെ. ഷാ തന്റെ നാടകങ്ങളിൽ ഭരണത്തു അതിന്റെ ആത്മികാടിസ്ഥാനങ്ങളിൽനിന്നും വേർപെട്ടതി പ്രതിപാദിക്കുന്നതുകൊണ്ടായിരിക്കണം. സാമ്പത്തികമായ പരിജ്ഞാനങ്ങും ടെപ്പുമുഖ രാജീവാഭിപ്രാഡിയും ഷായ്ക്കും വിഭാവനംചെയ്യുവാൻ സാധിക്കുന്നതുകൊണ്ടായിരിക്കണം. സാമ്പത്തികമായ പരിജ്ഞാനങ്ങും ടെപ്പുമുഖ രാജീവാഭിപ്രാഡിയും ഷായ്ക്കും വിഭാവനംചെയ്യുവാൻ സാധിക്കുന്നതുകൊണ്ടായിരിക്കണം.

ജനാധികാരിക്കുന്നതിൽ ഷായ്ക്കും വലിയ വിശ്വാസമില്ലെന്നു തോന്നം. ചുറ്റും കാണുന്ന ജനാധികാരിമാരുകൾ കൂടം ഷായ്ക്കും പ്രീതിക്കും പാതുമായിരില്ലെന്ന് തീർച്ചയാണ്. എന്നാലും നാടകങ്ങളിലെ പ്രധാന രാജീവിപ്പമുഖം ജനാധികാരിക്കുന്നതുകൊണ്ടായാണ്; ഉത്തരാഖംഡിലെ നാടകങ്ങളിൽ അതിന്റെ വിമർശനത്തിന് അല്ലോ തീക്കുംണ്ടതുകൊണ്ടായി ആക്കം ദർശിക്കാം. നാടകങ്ങൾ വായിക്കുന്നവക്കും ഇല്ല പ്രതീതി ഉള്ളവകാതെയിരിക്കും; ഷാ ജനാധികാരിക്കുന്ന മുഖ്യവന്നങ്ങളും

കാണാതിരിക്കുന്നില്ല. ഒപ്പാ പറമ്പാക്കം തുലുപരിഗ  
ണന ലഭിക്കുന്ന ജനാധിത്തങ്ങൾ, ബുദ്ധിമാന്മാക്ക്<sup>ം</sup> എറി  
വും പ്രിയതരമായി ഇന്നത്തെ പരിത്യോഗികളിൽ  
തോന്നാതിരിക്കുന്നില്ല. പ്രക്കാ, ഇന്ന് ജനകീയങ്ങൾ  
അതിന്റെ സവൂള്ള് വിജയം, ചൊല്ലുപ്പെട്ടിരിക്കുന്നാണ്.  
രണ്ട് ലോകമഹായുദ്ധങ്ങൾ, അതിനെ ഏറെക്കുറെ ദർ  
ബലപ്പെട്ടതി; ഷായ്ക്ക്<sup>ു</sup> അതു സാധാരണാനുഭിയുടെ  
വിലാസരംഗമാണെന്ന പരാതിയുണ്ട്. അതിമാനംഷമാ  
തട ജനകീയങ്ങളുമെ ചുള്ളം ഷായ്ക്ക്<sup>ു</sup> നൽകു  
ന്നതു വെന്ന തോന്നം. ജനക്രൂത്തിലെ ഓരോ തന്ത്രം  
സീസറമാരാക്കുന്ന കാലമാണ്<sup>ു</sup> ഷാദിവാസപ്പെട്ടും കാണാ  
ന്നത്. ബുദ്ധിയും യുദ്ധത്തിയും പരമപ്രധാനമായി ക്രതുന  
വക്ക്<sup>ു</sup> അങ്ങനെ തോന്നനാതിൽ ആദ്യത്തുപ്പേണ്ടതില്ല;  
സാധാരണക്കാരൻ്റെ ബുദ്ധിയുടെ കരവ്<sup>ു</sup> വില്ല  
വാത്രക്കപ്പെ ഏറെക്കുറെ പരിഹരിക്കും. ഷായുടെ ഭാവ  
നയിൽ മാത്രം കാണാവുന്ന ജനാധിത്തങ്ങളിലെ ഓ  
രോ പറമ്പം, തൊഴിലാളിയാണെങ്കിലും സംസ്കാരചീ  
തനനായിരിക്കും; കലാപരമായ സംസ്കാരവും, ശിക്ഷിത  
വും, ശൈത്യവും, ശാസ്ത്രിയവുമായ ബുദ്ധിയും അഭ്യാസക്ക  
ണായിരിക്കും. ഷായുടെ ലക്ഷ്യവും ആദർശവും ജനാധിത്തു  
രണ്ടുംതന്നെ; ആ ആദർശപ്പാള്ളി, അതിമാനംഷൻ്റെ ആ  
വിർഭാവതോടുകൂടിയേ സാധ്യമാകും; വില്ലുംല്ലാസവും വ  
ളർത്തുന്ന രീതിയുംകൊണ്ട്<sup>ു</sup> വ്യക്തിയുടെ സംസ്കാരം ഉയ  
ന്നാൽ മാത്രം ജനാധിത്തരണം വിജയകരമാകും. തോ  
ഷ്യലിസത്തിലെ ആദായസമീകരണവും ഉല്ലാഭനവിതര  
ണതിൽ സ്നേഹിനിയന്ത്രണവുംകൂടി അതിനോട് ചേന്ന്

പ്രവർത്തിച്ചും ഡായുടെ 'രാമരാജ്യ'മായി. ഫാസി  
സവും, നാസിസവും ഇന്നാക്കുത്താദ്ദേശത്തിന്റെ പ്രതിപ  
ക്ഷഭായി തലപൊക്കിയപ്പോൾ, സംസ്കൃതവിത്തരായ  
സാധാരണജനങ്ങളുടെറിച്ചും ഡായുടെ ഉഗ്രാന്വിപ്പിക്കി  
ലിന്റെ ബലം തുടിയെന്നായുള്ളൂ.

ഷായുടെ സോജ്യചിന്ദ്രവും സുചുപ്പമുഖവരിണാമ  
 വാദവും അദ്ദേഹത്തിന്റെ സവിശ്വാസവിപ്രതിപത്തിക  
 കൂടു വിശദമാക്കി അവയ്ക്ക് സംശയാനം പറയും. ദൈവം  
 നോട്ടം പട്ടാളിയോട്ടം ഷായ്ക്ക് രീക്കലും ഗൗഹാർജ്ജ  
 മനസ്മിതിയോ അനുഭാവമൊന്നുണ്ട്. ഓരോ ദൈവത്തിനാം  
 അടയുള്ള പ്രമാണങ്ങളുണ്ട്, ഇതിനുണ്ടോതു. തൊ  
 ചിപിന്റെ കെന്ദ്രസ്ഥികമായ വികുതഭാവമാണ് അദ്ദേഹത്തെ അധികം പ്രകോപിപ്പിക്കുന്നതും. ദൈവവും രോഗന്തക്കാണ്ട് ഉപജീവിക്കുന്ന വ്യവസ്ഥിതതാല്ലെങ്കിലും  
 മാണം; ഷാ വ്യവസ്ഥിതതാല്ലെങ്കിൽ ദൈവത്തെ ശരൂവു  
 മാറ്റു; രോഗങ്ങൾക്കുവേണ്ടി മാത്രം ജീവിക്കുന്ന ഹൃഷി  
 ദേഹാട്ട് ഷായ്ക്കും ശരൂത്പത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനം, അവയുടെ പിന്തുവാട്ടവും മിരട്ടം ആണ്. മനുഖബന്ധത്തിന്റെ  
 ദരഖാന്തരവിഭാഗമായേ ഷാ അതിനെ പരിഗണിക്കുന്നു.  
 ‘ഡാക്കുത്തുടെ അക്കിടി’യിൽ ദൈവത്താക്കൾ ജീവിതത്തിന്റെ പരിപാവനത്തെക്കാരിച്ചും അവജനി സുസ്ഥിച്ചുമാക്കുന്നു. ഓരോ ജീവിതവും അവയുടെ പ്രമാണജടില  
 മായ പരീക്ഷണങ്ങൾക്ക് ആലുംബുമെന്നു അവർ കരുതുന്നു. ഒരു ചുതിയ രോഗന്തിന്റെ ഉപജനാതാവായ  
 ‘ഡാക്കുർ പാരമുർ,’ ആ രോഗം അയാളുടെ ദൈവം കല്പനാജീവനും മറുളും വൻ തെളിയിച്ചുപോരാം, മാനവ

ലോകം അതിൽനിന്ന് രക്ഷപ്പാവിച്ചുവെന്ന വിവാദിച്ചു് സമാഗ്രപാസിക്കാതെ, അധ്യാളിട ആജീവനപരീക്ഷാണം അവസിദ്ധും യഥായതിൽ പരിപ്പിക്കേണ്ടതാണ്. കുറ്റിവെള്ളു്, ശ്രദ്ധകും എന്നീ വൈദ്യുതിയുടെ രീതിക്രമങ്ങൾം ഒഴായ്ക്ക് രാമിയ വിപ്രതിപത്തിയാണെങ്കിൽ. യുഖവും പടയാളിയും, ഷായുടെ നീരസത്തിലോ ഏരോപ്പാഴിം പാതുകൾ കൂടാം. ഷാ ജീവിതം മുഴുവൻ ബുദ്ധിശാക്കാതിവെ ദേതിക്കണ്ണ പടയാളിയായി ശശിംഹാ; ഷായുടെ ജീവിതം യുഖാന്തിന്റെ പത്രായായുമാണ്; എന്തിനൊന്തം മലീട്ടവാ നിള്ളി ദൈക്കര്യം എരോപ്പാഴിം പ്രദർശിപ്പിച്ചു. എന്നിടം, ഷായ്ക്ക് യുഖത്തോടു തീരുമായ വിപ്രതിപത്തിയാണെങ്കിൽ തു്; മഹാശ്വതപരമ എങ്ങനെ യുഖം അധികപ്പതിപ്പിക്കുന്ന വെന്ന് ‘ജാൻ ബുദ്ധിന്റെ മഞ്ച പ്രീഡം’ എന്നതിൽ സ്വീകരിക്കിട്ടുണ്ട്. യുഖത്തോടുള്ള പഴയ പ്രൗഢ്യത്തിന്റെ മുന്തീകരണമാണ് അതിന്റെ സാമഗ്രികളിടെ കുയവിന്തുകൊണ്ടു് ദൗത്യവന്നനായിത്തീന് അണ്ടർ ഷാഫ്റ്ററോ. വിജയിക്കം പരാജിതനം ദൈപ്പോലെ കെട്ടിവരുത്തുന്ന യുഖത്തിന്റെ നിഭാനമെന്താണോ? മതലാളിത്തതിന്റെ പ്രധാന തസ്തപ്പമായ മത്സരംതന്നെ. ഏവിളിലെ കെയിന്റെ സഭാദാരവധിയാണോ അതുകൊണ്ടു വയം; അതിനും അടിസ്ഥാനം സാമ്പത്തികമത്സരംതന്നെ. വ്യക്തികൾ തമ്മിൽ ആദായത്തിലുള്ള അന്തരമാണോ മത്സരത്തിനു ചുവട്ടോ; അതുതന്നായാണോ ജനതകൾക്കുതമ്മിലുള്ള വിരോധങ്ങളുടെയും മുലം ‘അതുജ്യങ്ങളിം മഹാശ്വരം’ എന്നതിൽ യുഖത്തിന്റെ ധമാത്മമായ അനാക്ഷ്യകതപരം തെളിച്ചു കാണിക്കുന്നു; അതു് ദൈപ്പുക

ടന്തിനൊക്കീത്തിസ്വാദനത്തിനൊളിൽ മാറ്റമല്ല. പലതം യുദ്ധത്തിൽ ചേരുന്നതു് വീട്ടിലെ അസൈപ്രതയാലാണോ; അതിൽനിന്നും മോചനം ലഭിക്കുവാനുള്ള ശുഭമാണോ മുനിച്ച നില്ക്കുന്നതു്; അമ്മമാർ മക്കളേയും ഭാര്യമാർ ദേതാശന്മാരും യുദ്ധത്തിൽ ചേരുവാൻ പ്രേരിപ്പിക്കുന്നതു് അവക്കു പെൻഷൻ കിട്ടുമല്ലോ എന്ന സ്പാത്മവിചാരന്തിലാണോ. ‘ഓഫൗറ്റർട്ടി വി. സി.’ എന്ന നാടകം ഈ മനസ്മിതിയെ പിതൃകരിക്കുന്നു; അമ്മയുടെ ഭരാക്കാരപ്രഥമത്തയിൽനിന്നും രക്ഷ പ്രാപിക്കാനാണോ യുവാവായ ഹോഫർട്ടി യുദ്ധത്തിന്റെ മുന്നാണിയിലേ യേ പോകുന്നതു്. അല്ലാതെ ദേശീയങ്ങളും മുൻഗാർഡിയിലും ദിവ്യാദിവിഹാൾ, കീത്തിപ്രേമികൾ, പഴയശ്വരങ്ങളും ഒന്നു പി അധികാരിക്കുന്ന യമാത്മപ്രഥമനും. ധീരപ്രഥം പടയാളികളിൽ അപൂർവ്വായി കാണാവുന്ന തെസ്വാധനമന്ത്രം; വെടിയുടെ ശബ്ദംകേട്ടാൽ വിരക്കാളികളും തുട്ടുള്ളികളും ചെയ്യുന്ന ഭരാണാം അധികംപേരും. ഷായ്ക്കു് യുദ്ധവീരനാരകക്കരിള്ളു് വലിയ ബഹുമതിയൊന്നുമില്ല. ‘വിധിയുടെ മനസ്സുനി’ൽ നേപ്പാളിയന്ന സമരതന്ത്രവിജ്ഞപ്പനായിട്ടും ഷാ പിതൃജനം ചെയ്യുന്നതു്; ആ മഹത്പ്രഥം കാണാൻ ഷായ്ക്കു കണ്ണിലും; അതിനെ വാഴ്ത്താൻ കൊതിയുമില്ല; സീസറിലും അത്തരത്തിലുള്ള രേനാത്രും ചുക്കീഞ്ഞാൻ ഷാ തെവെച്ചനാില്ല. സമരത്തിന്റെ സംഘാരകത്പര്യം ഭയചക്രിതരേയും ഭീതക്കളേയും പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്ന ആകർഷകത്പര്യം, ആ ഏദയാലു വെരുക്കുന്നു. ജീവശക്തിയുടെ അന്തസ്സുതപ്രവർത്തനത്തിനു പ്രതിലോഭപരമായ പ്രവണതയുള്ള യുദ്ധം ഷായുടെ ലോകത്തിൽ സംഭ

വിക്കവാൻ അവവദിക്കകയില്ല. ലോകനായിലുണ്ട് ഒരു ടോൺ ഡായുടെ വൈരസ്യം സൗഹ്യമാണെല്ലാ.

ഈഞ്ചന സാമുദായികരാളീയമണ്ഡലങ്ങളിലെ വിവിധപ്രസ്താവന ഉത്തമവിശ്വാസത്തോടും ഉംഗൾജിസ്റ്റലു തങ്ങാട്ടം എം നിന്റുപാണം ചെയ്യുന്നുണ്ട്. നിലവിലിരിക്കുന്ന വിന്റൊന്തിക്കുളു തക്കിടംമറിച്ചു് സ്പതാലുാദിപ്രായങ്ങൾ സ്ഥാപിക്കവാനാണ് അങ്കേഷ്ടത്തിന്റെ മഴഹാഖ്യം. പ്രതിഭ്യിതാദിപ്രായങ്ങളുള്ള ഏതിക്കുകയുണ്ടാക്കുന്നതു പുരോഗമനക്കാംഗിയായ ഡായുടെ സാധാരണ പരിചാടി. വെറും ഏന്തിന്തോട്ടുകുളു തക്കിന്തകള്റ്റു് പകരം ഉറപ്പുള്ള കൽക്കോട്ടുകൾ പട്ടണത്തോന്തരാണ് തെസ്കുളം. പക്ഷേ, അതിന്റേണ്ടി ആരാധനയ്ക്കും അളവില്ലാതെ വാരിത്തയ്ക്കാതിനേ ഡായുടു സാധിക്കുന്നതു. എട്ടിലെ സംഭായവിമർക്കനായേ ഡായേ നാക്ക കാണാൻ കഴിയുന്നതു. ഈതാക്ക പുന്നതിപാട്ടിൽ വന്നുകും—ആനയിച്ചുകും—ജനതിനു മറ്റാളുകളുടെ സഹായം വേണം. എ പേനയും കൈയിലേതി തന്റെ ചായക സാലയിൽ ഇരിക്കുന്നുള്ളാതെ മററാനും ചെയ്യുന്നില്ല. പാർലമെന്റിലെ പ്രതിപക്ഷനേതാവിന്റെ സ്ഥാനമേ അങ്കേഷ്ടത്തിനുള്ളിട്ടു് —എതിക്കുക, എപ്പോഴും എതിക്കുക; കാൽംനടത്താൻ വേഗയാളും. അവനവന്ന് വാക്കുകൾ, തിരികെത്തിന്നാൻ ഇടയാക്കാതെയിരിക്കുന്നതു് വാഗ്മേഖിക്കിൽ വക്കുവാളും മഹാഭാഗ്യമാണു്; ഇതിനു ഭാഗ്യം വേണുമെങ്കിൽ, കമ്മണ്ണിലേയ്ക്കിരിഞ്ഞാതെ, നമ്മത്തിലും വാഴിലും മാത്രം നിലകൊള്ളുന്നതും കത്തനു വേണം. ഡാസമുഖിയവിമർക്കന്നുനിലകും ചെയ്യുതു് അതുമാത്രമാണു്.

അലഘായം 11

## മിത്രങ്ങളും സ്ഥാവവ്യം

ഷായ്ക്ക് ധാരാളം മിത്രസന്ദര്ഭത്തും രഖവനകാലാട്ടം പ്രാശത ഉണ്ടാക്കിയാണില്ല. അന്ന് ആരോഗ്യം സഞ്ചാർക്കു ത്തിലും സ്നേഹത്തിലും രഹ്യതയിലും കഴിയുവാനെങ്കിൽ മന സ്ഥിതിയും പരിസരവും ഉണ്ടായിരുന്നു. ഏന്നാൽ പിൽ അലഭത്തും ഷായുടെ ജീവിതം മിക്കവാറും എകാന്തതയിലായിരുന്നുവെന്നുവേണ്ടം പറയാൻ. സാഹിത്യകാരന്മാരുടെ മെച്ചപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടിരുന്നു അവക്കമായി നിരന്തരം കൂടിക്കഴിയുന്നതിനോ ഷാ ആരുഗ്രഹിച്ചില്ല. വെള്ളിം ഗോപ്പപ്രഭ പടയാളിക്കുള്ള സാംഗം വിസമ്മതിച്ചിരുന്നതോലെ ഷാ സാഹിത്യസംബന്ധങ്ങളാൽ അടച്ചിച്ചിരുന്നു. മറ്റു സാമൂദായികസന്ദർശനങ്ങളും ഷായുടെ ജീവിതത്തിൽ വളരെ വിരളംതന്നെ. കൂദ്രംകളിൽ അംഗത്വം സ്പീകരിക്കുകയോ വിത്തന്നുകൾക്കു സന്നിഹിതനാക്കുകയോ ഭിക്ഷവാദം പതിവില്ല. തുടർന്നു സന്ദർശനകാർഡുകളിൽ കൂടുതൽ അംഗത്വിലാകമാനം ഉപഭോഗ പ്രച്ഛണ്ടിക്കാനിടയില്ലെന്ന് പ്രാക്ക് ഹാരീസ് പറയുന്നതിൽനിന്നും ഏററുക്കരുതുന്ന ഉള്ളിക്കാവുന്നതാണ്. സ്നേഹിതരേയും പരിചയക്കാരേയും കണ്ണമുട്ടനാതിനെങ്കിൽ മറ്റു സൗകര്യങ്ങളും ഭർഖമൊന്നിയിരുന്നു. അശ്വാരോഹണം മോ, നായാട്ടോ, കുശരാറ്, ഗോംഗ് മുതലായ വിനോദങ്ങളും ഷായുടെ ജീവിതരീതിക്കുള്ള സ്ഫർശിച്ചിരുന്നു.

അധികകാലവും ദൈഹായി തനിക്കതാൻപോന്ന മട്ടിൽ  
കഴിച്ച രഹംക്കു്, മിത്രസന്ധായിലേജിൽ അത്ര  
തപ്പുട്ടവാനില്ല. ഒഴിതുല്യനായി സസ്യങ്ങൾനാം മാത്രം  
കഴിച്ചു്, ലഹരിപ്പാത്രങ്ങൾ ആകുള്ളാട വിലക്കി, ജീ  
വിച്ചു ഞായ്ക്കു് നീരു ഗുഹാങ്ങളിൽനിന്നും ഓമ്പണാം കഴിക്ക  
നാതുപോലും പിടിച്ചിരുന്നില്ല നിഃവാതിയശബ്ദങ്ങിൽ  
അതിനു ഷാ തയാറാക്കുന്നില്ല. ഷായ്ക്കു അഭ്യാസിച്ചാരനാ  
യി മുപ്പുത്തവഷ്ടിനിനുണ്ടായ പരിചയംട്ടുടർന്നു ഏസ്.  
വിന്റും വാസ്തവിക്കിനിന്നുപോലും വെറും ലഭ്യ  
ദക്ഷണമല്ലാതെ മരൊന്നാം കഴിച്ചിരുന്നില്ല. അതുതു  
നേരു വളരെ ചുരുക്കം സന്ദർഭങ്ങളിൽമാത്രം. മരൊന്നു  
ഗുണ്ടായില്ലോ സന്ദർഘനതിനു പോകുന്ന പ്രതിവുതനുണ്ടി  
ല്ല. അയുട്ട് സെസ്റ്റു് ലാറൻസിക്കു സഹീപ്പത്തിൽ താമ  
സിച്ചിയും ഒരു പ്രഭേദി ഷാദമ്പദതികകളും അവരുടെ ഒരു  
ഐയും ജീവിതത്തിനിന്നും ഉല്ലാസങ്ങളിൽമായ സാന്നിഹ്യം  
ജീവിതത്തിലേയും ചലിച്ചിട്ടുണ്ട് അനിച്ചതു വിഹബ  
മായതെയുള്ളൂ; വെറും സാമ്പാദികവിനോദങ്ങളിലും അതു  
നൂറാദങ്ങളിലും ഷാ സങ്കേതാശം പ്രകടിപ്പിച്ചില്ല. ‘താൻ  
എകാന്തനായി കഴിക്കാനാണു് ഇപ്പോൾ മാത്രം അതു  
വും അനുഭവിക്കുന്നുണ്ടു്. അതു എന്നും അനുഭവിക്കുന്നുണ്ടു്. അവ  
ക്കു് അവരുടെ മാതൃഭാഷിയിൽ കുട്ടി; അന്തേയും കടിയനായ  
പ്രേരണ അവരുടെയും സമ്പാദായം പരിത്രജിച്ചു് എന്നു് ഷാ  
തന്നെ പറഞ്ഞതിട്ടുണ്ടു്. സമ്പാദജീവിതത്തിലെ അനന്ത  
അഭ്യം ഉല്ലാസങ്ങളം നേരണ്ടുവാക്കകളം ഷാന്തേ അവശ്യി  
ക്കവാൻ കഴിഞ്ഞതില്ല; അവസാനാലുടെത്തിൽ അല്ലോ വില  
സ്വീകരിക്കാനും ഉണ്ടാക്കാതെയുംഡിയനില്ല. ഉന്നൻനില

യിലുള്ള വിലങ്ങെ ഗ്രഹങ്ങളിൽ സന്ദർഭത്തിനു പോകുന്ന മായിത്തുന്നതാണ്. ഇംഗ്ലീഷ് ജനത്തുവുടെ അതായാണാവിന്റെ റഹായും സാരാറിത്രമണ്ഡലത്തിലെ അതിപ്രധാനിയായും പൊതിവന്നേപ്പാടം ലഗ്കികമഠ്ട്ടാദയുടെ വേണ്ടി ഇങ്ങനെ ചെയ്യുതുനാണ്. ലാററിപദാർത്ഥങ്ങളെ എററിയകാലം പരിവർഖിച്ചിരുന്ന ഒരാൾക്കുകാലംതുടർന്ന് അതു നിന്മ യിൽക്കിനം കാരാലൈക്കുകുറഞ്ഞിരുന്നതാണ് എന്ന് അഭ്യർത്ഥിക്കാൻ കിട്ടുകയാണെന്നും മല്ലെന്ന് കാരാലൈക്കുകുറഞ്ഞിരുന്നതാണെന്നും അനുഭബിച്ചു. സാരൂഹ്യജീവിതകോലാഹാരലങ്ങളിൽക്കിന്ന് ശീംതുമാരി, എകാഞ്ചിഡിതം കെട്ടായമായി നയിച്ച ഷായ്ക്ക് മിത്ര സന്ധിതുട്ടു ഉണ്ടായില്ലെങ്കിൽ അതുവേണ്ടുമെന്നെന്നില്ല.

ഓസ്റ്റോർഡേവൽഡ് രേഖക്കൽ പരക്കയുണ്ടായി, ‘ഷായ്ക്ക്’ ശരൂക്കും ഇല്ല; പരേക്കി, ഉള്ള സ്കൂളാരിതനാർ ഷായ്ക്ക് വിശ്വാസപൂർവ്വമായി ചെങ്കമാരുന്നവരുമല്ല,’ എന്ന്. ഏവർഡേവൽഡ് വാക്കിൽ എന്നോക്കരെ പതിജ്ഞാനം നുഹു തിനു സംശയമില്ല. എന്നാൽ ഷായ്ക്ക് ശരൂക്കുള്ളിൽ നിന്നുണ്ടായതിൽ കുട്ടത്തൽ ഉച്ചത്വം സ്കൂളാരിതനാരിൽ നിന്നുണ്ടായിരുന്നതു നിശ്ചയിക്കുവാൻ നിരുത്തിയില്ല. ലണ്ടനിലെ താഴെസത്തിന്റെ തുടക്കമെന്തുക്കൽ സ്കൂളാരിതനാരിയിൽനാണ് ശ്രാബ്ദിക്കുന്നത് എന്ന് അഭ്യരിൽ ഒരു പ്രമുഖവന്നാണ്. വാസ്തവത്തിൽ, ഷായ്ക്ക് റാറാജം ഇതുമാത്രം കുറവു വരുത്തിയിട്ടില്ല. ഷായ്ക്കുടെ ജീവവരിതും എഴുതിയ ശ്രാബ്ദി റാറിസ് അതു കാലുജൂണ്ടിന്റെ കലവരയാക്കി; എത്ര താണ്ടാനും അസുരയും പ്രതികാരണമുണ്ടിയും അതിലെ വിഭാഗങ്ങൾ കാണാം. ഷായ്ക്ക് ഹാരീസും എത്രാണും വിഷ്ണും

വളരെ അടുത്ത വജ്ഞാതിഹാരാചിത്രം. പ്രകേഖ, ആ സദ ഹാർദ്ദമനസ്ഥിതി നെടുനാട്ടു നീണ്ടനിന്നില്ല. ഫോർലിയു ടെ ഗ്രാഡ് ഗ്രൂപ്പുകൾ ജീവചരിത്രത്തേപ്പാലെയാനാണ് ഷാ ഹാരീസിൽനിന്നും പ്രതീക്ഷിച്ചതു്. പ്രകേഖ, അക്കാ റ്റത്തിൽ ആഗ്രഹിക്കാത്തിനെ വഴിയുള്ളൂ. ഹാരീസ് ഷാ യോന്ത് കട്ടരു അനീതിയാണു കാണിച്ചതു് എന്ന പ്രവ യം വിശ്വസിച്ചു. അതിൽ എറാക്കുകൾ നേരുംഡാക്കു. താൻ ഷായുടെ ജീവിതത്തേയും മുതിക്കേണ്ടും കരിച്ചുജു യാമാർത്ത്യം മാത്രമേ അതിൽ പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുള്ള രാജീവ് മേഖി പരയുന്നണ്ടു്. ഷായുടെ റൂണങ്ങങ്ങളും ഭോഷജങ്ങളും ഒരുപോലെ വണ്ണിക്കുന്നതാണു് പ്രധാനമായും മാത്രമേ അതിൽ പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുള്ള രാജീവ് മേഖി പരയുന്നണ്ടു്. ഷായുടെ റൂണങ്ങങ്ങളും ഭോഷജങ്ങളും ഒരുപോലെ വണ്ണിക്കുന്നതാണു് പ്രധാനമായും മാത്രമേ അതിൽ പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുള്ള രാജീവ് മേഖി പരയുന്നണ്ടു്. അതിനിലം ഹാരീസിൽനിന്നും വിലയിൽത്തലവിൽ വന്നിട്ടില്ല; അടിച്ചിത്തതാൻ കരു യോക്കുക നോക്കിയിട്ടുണ്ടു്. ഷാതനൊ ഹാരീസിൽനിന്നും വിധിയെഴുതുന്നതു് അംഗീകരിക്കുവാൻ വിസമ്മതിച്ചു; പ്രകേഖ, മിസ്സ് ഹാരീസിൽനിന്നും ദാരിദ്ര്യം ആ വിസമ്മത എന്ന തെളിവിലിട്ടുണ്ടു്. വില അംഗങ്ങങ്ങളിൽ ഷായേ ദേശവി യത്തിൽ മനസ്സിലാക്കുത്തന്നു ഹാരീസിനു സാധ്യ മല്ല. അവർ തന്മീത് ആശയങ്ങളിലും അദ്ദേശങ്ങളിലും അതുഥാതും വൈദ്യം പ്രകടമായുണ്ടു്.

ഓസ്റ്റർ വൈഫും ഷായുടു് സദഹാർദ്ദനില കരക്കാലത്തേയും നിന്നു. ഏററിഷ്ട് കാരായ രണ്ടുപേരും ചില സഹാനന്ദിലവാരങ്ങൾ ഉണ്ടായിരുന്നു; വൈഫുണ്ട് മാതാപ്പ് ലഭ്യനിൽ താമസിച്ചിരുന്നും നടന്നിയി

ടുക്കി വിത്തനകൾക്കും ഓ സന്നിഹിതനായിരുന്നു. ഇന്ത്യവസരത്തിൽ രണ്ടുപേരും തമ്മിൽ പരിപ്രയവും സ്റ്റോറവും ചുലത്തിവന്നു. ഓയുടെ സംഗീതവിഭാജിയായ സദോദരിയിൽ വൈദിക്കിന്നായ താങ്കാലികാഡിനിവേശം അവരെ കരക്രൂട്ടി അട്ടപ്പിച്ചു. ഓയുടെ ഗോപ്യലിസം വൈദിക്കിന്നും ഒരു കുതിയുടെ നിമ്മാണത്തിന് പ്രദശാദകവുമായി, സദോദരിയുമായുള്ള ബന്ധത്തിനു ഏതുമെല്ലാം നേരിട്ടുമുതൽ, അവൻ തമ്മിൽ കുടക്കുടെ കാണ്ണനാതിനും സ്ലൂച്ചിക്കുന്നതിനും സഖക്കുഞ്ഞങ്ങൾ കരഞ്ഞു. ഒരു തന്നെയുള്ള വൈദിക്കിന്നും നിർഭാഗ്രകരമായ ജീവിതത്തിൽ പല സാരമേറിയ വൈഷ്ണവരം ഉണ്ടിക്കവാനും തുടങ്ങി. കാരാഗ്രഹവാസത്തിനിടയിൽ സ്റ്റോറിനും സഹായിക്കുവാൻ ഓ ചെയ്തെന്നാണ് ഫലവത്തായതുമെല്ല. പിന്നീട് പ്രാങ്ങ് ഹാരീസിന്നും ഉസാഹത്തിൽ ആരംഭിച്ച തുട്ടതിൽ ഓ തെസ്സകൂം പ്രദർശിപ്പിച്ചുമെല്ല. കാരാഗ്രഹവാസത്തിനശേഷം പാരീസിൽ സ്ഥിരവാസമാക്കിയ വൈദിക്കിനും ഓ തന്നും എന്നോ തുടിയും അച്ചുടിച്ചുയുടൻ അയച്ചകാട്ടത്തുകൊണ്ടുമിരുന്നു. വൈദിക്കിനും അതിൽ പിന്നീട് നേരിട്ട് കാണുക ഉണ്ടായിട്ടുമെല്ല.

യൗവനകാലത്തു സമാരംഭിച്ച ചില മെത്രീബന്ധങ്ങൾ ദുർഘട്ടന്നുമായി അധികൃതമാണ്. വെള്ളുഭവ തികച്ചുമായി ഓ ആല്പ്പുന്നതുമുണ്ടും അടുത്ത സാഹചര്യത്തിൽ കഴിഞ്ഞുവന്നു. ഫോബിയൻസാഡസറിയിലെ സജീവസഹപ്രവർത്തകനാരായ അവരുടെ വീട്ടിൽ ഓ ചീലപ്പോഴോക്കു താമസിക്കുമായിരുന്നു. ബിഡാറീസ്

വെള്ളിനോട് ഷാഖാട്ട സവിശേഷപ്രതീപ്തി കാണിക്കുന്ന ഫുരുക്കായിൽനാനും അദ്ദോഹത്തിന്റെ വികിട്ടാണി പ്രായങ്ങളും വീഡി നാക്കാടിക്കൂട്ടുണ്ട്. ചുന്നനാചി വാഴതും പറവരാഡം കൊണ്ടിരാഡ ഷായ്ക്കും റൂട്ടേപ്പും കുണ്ണം; അതുകൂടുതു ബിയാഡി സിൽ തുക്കവിള്ളുതും. ഷായ്ക്കും പല സഹായങ്ങളും അക്കോഡാളും അവരതിൽനിന്നും കിട്ടി; അവർ ഷായുടെമേൽ വച്ചിൽ സ്പ്രായിനും ഏവളുള്ളക്കളും വെള്ളു. അവരതാനിരുത്താണും ഷായുടെ സുജറാസ്ത്രാഭ്യാസം ഉണ്ടെങ്കിലും തുല്യതയും സഖ്യവാരം. ആ ദനാതിഥാർ ഷാഖാട്ടും അകുതിനമായ മൈക്കവും അതുവും റൂട്ടേപ്പും പ്രദർശിപ്പിച്ചു. ഷാ പ്രസിദ്ധനായിത്തീൻഡേംഡും അവത്തുമായുള്ളൂ സന്ദർഭം മുന്നാനുപ്പാലു അംഗ്രേഷരായിരുന്നീല്ല.

കവിയും വിപ്പവകാരിയമായ വില്യും മോറിസും ഷായുടെ ഒരു യുവസഹചാരിയും അതുമൈക്കുഹിതനും യിൽനാ. മോറിസും വെള്ളംഭാണും അവരവരുടെ വിശ്വാസങ്ങൾക്കുന്നരണമായി ജീവിക്കും, സജീവമായ കൂട്ടു തന്റെനായി കഴിക്കാതെയിരിക്കും വെള്ളു രണ്ടുപ്പരുന്ന ഷായ്ക്കും തോനി. വേഷ്ട്രൂഷാദികളിൽ മോറിസിനും സഭായിൽനാ അനാസ്ഥ അശാന്തം തതിൽ നിർബന്ധമാരുന്നായ ഷായ്ക്കുടെ പ്രാതൃക്രദ്ധിപ്പിൽ പെട്ടു. മോറിസ് പ്രാഞ്ചാഗികപരീക്ഷാജ്ഞാളിവും പ്രവാരണത്തിലും ഏവ ലവിട്ടുസഹയം കലയ്ക്കുവണ്ടിയായിരുന്നുണ്ടിൽ മാറ്റുന്ന രഹായ സേവനമായിരിക്കുന്നുണ്ടും ഷാ വിശ്വസിച്ചു. 420 റിസ് ഒരു ഗതം എത്തുവിലകൊടുത്തും വാണിക്കും; പ്രക്ഷേ, മാരുകാഞ്ഞങ്ങളിൽ കൂഴിപിഴ്ചിയായി സാധാരണ

ആളുകളേപ്പാലെ കഴിക്കവാൻ പറിച്ചിരുന്നു. ഒരു പ്രായോഗികസൊശ്വരപിറ്റായ മോറിസും ഷായും പലപ്പോഴിം മാർസ്സിന്റെ അഭിപ്രായങ്ങളേക്കാറിച്ചു് വാദപ്രതിവാദം നടത്തുക പതിവായിരുന്നു. സംഘാരണ തൊഴിലാളികൾ മോറിസിനേപ്പാലെ ജീവിച്ചിരാന്നുണ്ടിൽ, എത്ര നന്നായിരുന്നവെന്നു് ഷാ അതുകൂടിച്ചു്. ഒരു പരമഖാക്ഷുത്തെ ലാക്കാക്കി കാറിനയതാം ചെയ്യുന്നതിനു് മരഹരാരാജും മോറിസിനെ ജയിക്കുകയില്ല. മരിക്കുന്നതിനുമുമ്പു് എന്നെ കുഡിയും ഗണ്യമായ സേവനം നടന്നുണ്ടെന്നു് അഭിവാദിച്ചുള്ളവരുടെ സൈമൺവും ശക്തിയും മോറിസിൽ മുതൽക്കാരിച്ചിരുന്നു. സൊശ്വരപിസത്തിനു് ഇതു ഉത്സാഹിയായ ഒരു പ്രചാരകനെ വേറെ കിട്ടുവാൻ കഴിക്കു ല്ലേന്നായിരുന്നു ഷായുടെ അഭിപ്രായം. മോറിസ് ‘തൃശ്ശൂ’ തയിൽനിന്നുള്ള വാത്രകളിൽ ഒരു അമ്പർശലോകത്തെ കാറിച്ചു് സപ്രകാം കണ്ടപ്പോതെ, വസ്തുതകളേ വേണ്ടവിധത്തിൽ അഭിമുഖീകരിക്കുവാൻ തുണിച്ചില്ല. മോറിസ് മരിച്ചപ്പോൾ ഷാ എഴുതിയ ലേപനാത്തിൽ, ആ സൊശ്വരപിറ്റിന്റെ പ്രായോഗികജീവിതത്തിന്റെ മാഹാത്മ്യം പ്രത്യേകം പ്രകീർത്തിച്ചു്.

എച്ചു്. ജി. വെസു് ഷായുടെ ഒരു മിത്രമായിരുന്നു തു് അദ്ദുകാബത്തു മാത്രമാണു്. ശാസ്ത്രത്തിന്റെ പ്രവാചകനായ വെസു് പിന്നീടു് ഷായുടെ അഭിപ്രായങ്ങളേക്കു എതിക്കുന്നതിൽ ഒരു പ്രകടനില്ലെന്നു്. അവരും നാഡിച്ചു് വിദ്യാഭ്യാസത്തിൽ നവീനചരിക്കുന്നും നടത്തിക്കൊണ്ടിരുന്നും സംശയിച്ചില്ല. സയൻസിനു് പാരുവിഷയങ്ങളിൽ സാഹിത്യസ്നേഹിപ്പം തുല്യ

പ്രാധാന്യം നൽകുന്നതിനുള്ളിട്ടും ഈ വിദ്യാഭ്യാസകേരുതിയെ കൊം ശാഖയും അകർഷിച്ചില്ല. വൈദിക് സാഹിത്യത്താജ്ഞാനിക്കാരനായിരുന്നു ഷായ്ക്കു. സഭന്താജ്ഞാകരണാധികാരിയായിരുന്നു. പദ്മേഖ, മണിക്കാഡി എന്നിലും ദാനാപുരാതയും ഉദാഹരണം സമുദ്ധിക്കുവാൻ ഷാ ദരിക്കും തയാറായില്ല. ഒരു സാഹിത്യാജ്ഞാനിലും, ഒരു കുടാക്കാൻ പ്രായമുണ്ടായ ഫോറക്കൺറ അതുവരും വൈദിക് ഷാ ചുപ്പാഴിം ഉണ്ടാക്കണം, അതു വും തലവാദി വഹിച്ചതു താനാബന്നം ഷാ മേനീ പാഠാടണായിരുന്നു. ഷാ കുലാനിത്രുപകനായിരുന്നു കാലത്തു് തൃടങ്ങിയ ഈ ക്ഷേത്രത്തിന്റെ, അതു സഭമാദ്ദേശയമായി അജീവനാന്തം തൃടന്നില്ല. ‘സാറാർഡേ റില്യൂ’യിൽ അവർ കൊണ്ടു വേലവെച്ചിരുന്നു കാലത്തെ മഹത പിന്നീടു് അതുമാത്രം ശക്തമായിരുന്നു ഷാ തന്നെ അക്കദിപിക്കുന്നതിനും വാണിജ്യിക്കുന്നതിനും വൈദിക് ഏഴുന്നൂറിസ്ത്രോവകാഡം ഉള്ള ഫോലാണ് വൈദിക് പൊതുമാരിയതെന്നു് ഷാ ദരിക്കൽ, പിന്നീടുണ്ടായ വാദപ്രതിവാദങ്ങളെക്കുറിച്ചു പറക്കുണ്ടായി. അവർ തമിൽ നന്നിലും വലിച്ച ചേർച്ചയില്ലെന്നതിനാൽ അവാദപ്രതിവാദങ്ങളെക്കുറിച്ചു പൊതുജനങ്ങൾ അനുമാവിച്ചിരുത്തുമെല്ലാം. ‘വൈദിക്’ എല്ലാം പഠിപ്പിക്കുയേയുള്ളതു്; കൊം പഠിക്കുയെല്ലാം’ എന്നാണ് ഷാ മരറാരവസരത്തിൽ പറഞ്ഞതു്.

ഷായ്ക്കു വിലരോടു് ശരുതപര്യം അല്ലോട്ടുള്ള തോന്തിയതു് അവസാനം വരെത്തുടന്നു. സർ ഹെൻറിഹ്രിഷ് ‘വാലവസിയം’ നാടകഗാലയുടെ ഉടമസ്ഥനായിരുന്നു കാലത്തു് അരംഭിച്ച ശരുത, അന്തിമതമായിരുന്നു. അധു

നികനാടകത്തെ അവജനിക്കാട്ട തിരസ്സിരിച്ചതാണ് ശാ തിന്തുള ആദ്യകാരണം. എന്നാൽ അനാന്തന നടികളിൽ പ്രദാനായിരുന്ന ‘എല്ലൻ ടെറി’യുടെ കാര്യക്കനായിത്തീ ന്നേപ്പാർ ഷായും ‘അയാളോട്’ അളവില്ലാത്ത ഹര്ഷജ്ഞ തോന്തി. ഷായും എല്ലൻ ടെറിയും പരസ്യരം പ്രേമത്തി നേരയും വിവാഹത്തിന്റെയും വക്കിൽവരെ വരുമെന്ന ഒരു പ്രതീക്ഷ അന്നു പലപ്പോഴുണ്ടായിരുന്നു. അതു് അകാരണമായിട്ടാണെന്നു പറയാനുഭില്ല. തൊഴിൽപ്പരമായ മാത്സ്യം തീരുമായിരുന്നു, പ്രേമവാപല്ലും തെലവാവിലും ചെയ്തു പോലുണ്ടായി. ‘വിധിയുടെ മനജ്ഞൻ’ റംഗപ്രഭവണം ചെയ്തിക്കൊതിനു് എല്ലൻ ടെറിയുടെയും ഹവ്വിങ്ങിനേരയും വിദ്യശാസ്ത്രം ആവശ്യപ്പെട്ടതു് രണ്ടുപേരും നിശ്ചയിച്ചു. ഹവ്വിങ്ങിനേര മരണസമയത്തു് ഷാ അതുമായി സംബന്ധിക്കൊതിനു വിസമ്മതിച്ചു. ‘സാഹിത്രജ്ഞി നു് ഹവ്വിങ്ങിന്റെ ശവക്ലൈറയുടെ സമീപം നിന്മാനമില്ല’ എന്ന പരംതുരകകാണ്ടു്, ശവസംസ്കാരചടങ്ങിൽ ഷാ പങ്കിട്ടതില്ല.

ഷായുടെ പെരുംബാറരാഞ്ഞക്കരിച്ചു് ആളുകൾക്കു വലിയ തൊറിലുാരണയാണെങ്കിൽതു്. ലഭക്കിക്കും മന്ത്രാദയും തീരുച്ചില്ലാത്ത ചാളാജീവനും ഇന്ത്രപ്രവാദം ശരിയല്ല. നേരുമരിച്ചു്, ആരോട്ടം വളരെ സൗഹാർദ്ദമായും സൗരവദന്തെതാട്ടേ, പെരുമാറിയിരുന്നുള്ളൂ. എന്നാൽ ചില ഫ്ലോറാൾ മന്ത്രക്കേട്ട കാണിക്കൊതിനു മടിയില്ലാത്ത കുട്ടിലാണു്. മന്ത്രക്കേട്ട കാണിക്കുന്നോരും അതു് എപ്പോഴും മനഃപൂർണ്ണം കാണിക്കുന്നതു്, അർത്ഥമന്ത്രവുംഡായിരിക്കും. സംഗീതവിച്ഛിഖായ കെംപെസ്സിനേര കൂവിലി

യിൽ പങ്കടക്കുന്നതിന് പരസ്യമായി ഏവഭനസ്യം പ്രകടിപ്പിച്ചു. ഷായുടെയും ഇബ്സഫൻറയും നാടകങ്ങളിൽ പ്രമുഖപാത്രങ്ങളുടെ ഭാഗം കൈഞ്ഞുക്കാണ്ട വെളം ഓപ്പായിലെ പാട്ടകാരിയായി കഴിഞ്ഞതു് ഷായ്ക്ക് തീരെ രസിച്ചില്ല. അവരുടുള്ള രേഖാരം അളളുകൾക്കും നല്ല ദ്രോഹരം വായ്ക്കരിക്കുവേന്ന നൽകുന്നതിന് ഷായ്ക്ക് പ്രശ്നുക പാടവരുണ്ടു്. ഒരു സൗംഘ്രംഗ്യാനം ഷായ്ക്ക് അയച്ചു എത്ര ശിഖിതാം, താൻ എററവും സൗംഘ്രംഗ്യവതിയും അദ്ദേഹം എറ്റവും ബുദ്ധിമാനമാക്കാതെ, അവരുടെ വിവാഹാനി കുന്ന ഫലമായി അവളുടെ സൗംഘ്രംഗ്യം അദ്ദേഹത്തിന്റെ ബുദ്ധിയും കുടിച്ചേരുന്നിന്നും മകനിൽ സംകുമിക്കുമല്ലോ എന്നു് പ്രത്രാശ പ്രദർശിപ്പിച്ചിരുന്നു. ഷാ ഉത്തരക്ഷണ ത്തിൽ, ‘അതു കുടിക്കു’ എന്നു സൗംഘ്രംഗ്യം നിന്നും ബുദ്ധിയുമാണു കിട്ടുന്നതെങ്കിലോ’ എന്ന ചോദിച്ചുകൂട്ടു മരവി വളരെ ഫലവത്തായി. മന്ത്രാദക്ഷ പറയുന്നോരം, അതിൽ നേരനേപാലിന്നു തുടർന്ന് ഉണ്ടാതിരിക്കുമെന്നില്ല. വെളം കാതിപ്പിള്ളുക്കുന്ന കുരന്തുകൾ അനൃതദനേഷ്ഠാം അയയ്ക്കുന്നോരംപോലും ഫലിതന്ത്തിൽ പുരുട്ടി അയയ്ക്കുന്നതിന് ശ്രദ്ധിക്കും; വിന്റുന്നു ചവറ്റിലിന്നു ഭാതാവു് നടത്തിക്കൊണ്ടിരുന്ന വിത്തനിന്നു് രെിക്കൽ ഷാഞ്ച ക്ഷണിച്ചതിനു് ‘വാരാന്തത്തക്കറിച്ചുള്ള എന്നുന്നതന്ത്പദ്ധതി ഒരു എന്തിനിങ്ങനെ അതകുമിക്കുന്നു’ എന്നു് മരവി തെക്കാർഡിൽ എഴുതി അയച്ചു. അതു മഹതി, അദ്ദേഹത്തിൽത്തന്നെ, ‘എന്തിക്കു നിങ്ങളുടെ തന്ത്പദ്ധതിക്കറിച്ചു’ രെറിയുമെന്നു്. എന്നാൽ അവ നിങ്ങളുടെ മന്ത്രാദയേക്കാരം ഭേദമായിരിക്കുമെന്ന പ്രത്രാശിക്കുന്നു’ എന്ന തിരിച്ചടി

കൊട്ടത്ത്. ഷായുടെ പെരുവാറം, പൊതുവെ വിനയവും മന്ത്രാദയം ഭ്രാതിപ്പിക്കുന്നതുതന്നെന്നേവാം ചരിവാൻ. ഒരു നടന്നു സാമ്പത്തിനും ഷായുടും അയയ്യാസുല്ലഭം മാക്കാൻ, അജ്ഞാരാത്തിന്റെ പെരുവാറരത്തിൽ, ഒരു ദ്രോഗാധ തങ്ങൾടം എഴുപ്പാഴം കാണാം. അന്തിമിയുടെ കൊട്ടമുടിയിൽ എത്തിയേപ്പാഴം, രജിക്കലൈക്കിയും ഗംഗാ കാണിക്കുന്നതായി തോന്നുന്നില്ല. അഭിപ്രായപ്രകടന എന്നമന്ത്രത്തെ കുറയുക്കിയും ദ്രോഗാധപത്രത്തെ വല്ലിപ്പി മണ്ഡുമാണും ഷായും ഉന്നതനിലെ വര്ത്തനിവാച്ചു മാറ്റാം. ലോകം തന്നെ മഹത്പാം ദർശിക്കുവാൻ വിസ്മയത്തില്ല ഷ്ടോർഡ്, അതുമല്ലാം കാണും സാധിച്ചു; അതു പ്രിച്ചുവാങ്ങുവാൻ ഉച്ചത്തിലും ഉണ്ടിരോടും വേണ്ടേപ്പാഴം വേണ്ടാന്തിട്ടും തൈപ്പോലെ കലഞ്ഞു കൂട്ടി. എന്നാൽ ഉള്ളംഗളും ഗതിലെത്തിയേപ്പാർഡ്, അതു് ഏ രൈക്കരെ സത്രസാധ്യാരണമല്ലാതായി. അവകാശവാദത്തിന്റെ വൈക്കുംബും കാണുന്നു; മറ്റൊരു വരൈക്കരിച്ചും ചില ആദരവും നോട്ടവും ഉണ്ടായി. അഭിമാനവും അവരുടും തന്മീലുള്ള റൂത്രാസം റൂജ്ജുമായി പ്രാഥ്യാഗിക മാക്കി. അടക്കവും തുക്കവും ഇരുന്നവും ഏററൈക്കരെ വല്ലിച്ചു.

എഴുന്നിൽ കാണുന്ന ഡംഡം ശക്തിയും തന്നെടവും കണ്ണു് വിരയിലുാടം സംശയിന്താട്ടമല്ലാതെ അള്ളക്കിം അഭിചുവാസങ്കാശിനു് ഷാങ്കേ സമീച്ചിച്ചിപ്പില്ല. എന്നാൽ വരത്തനോടു കാണിക്കുന്ന ആദരവും വിനയവും ആഴ്ചയും വശീകരിക്കും. എതാജണാങ വിച്ചേവശ്രൂത, സംഭവത്തിന്റെ സംഭാഷണത്തിലും സ്പീക്കരണത്തിലും

അന്നവിക്കാന്ത സദർശകനാർ ചുത്തമൊണ്ട്. ശാലീ നതപ്പും പ്രസന്നതയും ആരേയും പ്രസാദിപ്പിക്കണം; മനം കളിപ്പിക്കണം. സപ്പൻമയമായ ഒരു ദ്വാരയം അട്ടേറഹണ്ടിന ണട്ട്; വാടിക്കടിമകവാൻ വരുന്നവോ എന്നു തോന്നുന്നു, അതിന്റെ സർവ്വറൂപാപിത്പരം ആരേയും ചുള്ളിക്കാ ഇളിക്കണം; കയത്താൽത്തന്നു വലിയവരുടാണോ അതു ചെ യുന്നതു്; അവരെ പേടിക്കാതെ കാണ്ടും തുറന്നപരയും. ആരോചം തുറന്നപരയുന്ന രീതിയാണോ എഴുപ്പാഴുള്ള തു്. ഹലിതം ചെത്ത് പറയുന്നതുകൊണ്ട് മുർച്ചുയ്ക്കു കിര ദു വരുന്നവോ എന്നു തോന്നും. തിരിച്ചു തെരിപരഞ്ഞതാ ലും, കെട്ടം ക്രൂക്കയില്ല. പറയാനുള്ളതു വെടിപ്പായും മു ത്തിയായും അട്ടങ്ങോച്ചം പറക്കതനു ചെയ്യും. എന്നാൽ തുളച്ചിരജ്ഞെന്ന ഹലിതമയമായ വാക്കുകൾ ശരിക്കു കൊ തു തത്തവണ്ണം കേഷാദംകുടാതെ പറയുന്നതിനുള്ള പാട വം അന്നുഭൂതമൊണ്ട്. എന്ന തന്നുയും, എവിടെയും ആരുടെ മുമ്പിലും തലപ്പൊക്കിപ്പിടിക്കുവാനുള്ള തന്റെ ടു ഷായ്ക്കുണ്ട്. അച്ചങ്ങാറത്തിന്റെ—ഉദ്ദണ്ഡതപത്രി ന്റെ—ഒഴുലത്യുത്തിന്റെ സാക്ഷാത്കാരമൊണ്ട് ഷായെ നു പൊതുവു ഒരു ധാരണയുണ്ട്. തന്റെ പണിയുടെ പെരുപ്പും പെരുമ്പും, അതിനുള്ള ഒഴിവിത്രവും അവ കാശവും, ഷായെ സപാദിമാനനിരതനാക്കിയിട്ടുണ്ടെന്ന ജീതിനു സംശയമില്ല താൻ ഇംഗ്ലീഷിൽ കാലുവവച്ചുതു് ഒരു ഭിക്ഷാംഗേരിയായിട്ടു്, ഒരു വിജിഗീംഘുവായിട്ടു് നേന്നു് ഷാ സാദിമാനം പറയുന്നുണ്ട്. ആ ഉദ്ദേശ്യം സാ ധിക്കാൻ പറവിയ അടവുകൾ പ്രയോഗിച്ചു. പരസ്യം ചെയ്തു പദ്ധവിയിലെത്തിയവരിൽ ഷാ അരുഗാന്നുന്നുണ്ട്.

അതിന്റെ വില ഇത്തരം ഉണ്ടാവുന്ന നല്ലപോലെ അറിയപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്; സാമർപ്പിക്കാട്ടു വിജയകരമായി അതുചെയ്യു. പൊതുജനങ്ങളെ വശത്താക്കവാൻ ഈ ചണിതനും വേണം. ദേരകാൽം എഴുപ്പാഴം പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നതു മാത്രമേ അവർ മരക്കാതിരിക്കുന്നുള്ളൂ. അവരുടെ കണ്ണുമ്പിൽ എഴുപ്പാഴം നടന്നാട്ടും. നില്കുന്നിടത്തോളം കാലം അവർ നിന്നിമേഷഭായി നോക്കും. കുറ്റി മറഞ്ഞാൽ കാൽവും തൊട്ടും. ഷാ ഈ രഹസ്യം മനസ്സിലാക്കി ഉണ്ടാക്കിയിരുന്നതിനു പ്രവർത്തിച്ചു. ഏററവും വാത്താനുല്പമിച്ച റൂക്കിയായി വളരെക്കാലം നിലകൊള്ളുകയും ചെയ്തു.

പരസ്യത്തിന്റെ പരമ്പരക്കു—അതാണ് ഷായുടെ ധാരകീതിയുടെ അടിത്തറ. ഇന്നാത്തെ രീതികൾക്ക് ഇതിൽ കുട്ടതൽ അനുഭാജ്ഞമായ മാർഗ്ഗമിലും. അപ്പും ചോദിക്കുന്നവക്ക് കല്ലേക്കാട്ടക്കു പൊതുജനങ്ങളിൽ കണ്ണിൽ മണിച്ചവാൻ വേണ്ടതു മാർഗ്ഗവും ഇതിൽ കവിതയു വിജയകരമാക്കിയില്ല; അഹംഭാവമല്ല, അലംഭാവമില്ലാത്ത പരസ്യത്തിൽ അന്തർലീനമായിരിക്കുന്നതും. അവന്വൻ്റെ കാരാളം മുഴുക്കുന്നതും വെറും അഹംഭാവമാക്കിയില്ല. ഇന്ന് എല്ലാവരും അതുചെയ്യുന്നതെ നിരുത്തിയില്ല. സാഹിത്യകാരനും സാധാരണജനങ്ങളും വശികരിക്കണമെങ്കിൽ ഈ ഉപാധംതാനു വേണും കള്ളുവട്ടത്തിലും റൂവസാധത്തിലും പരസ്യം ചെയ്തിരുന്ന പതിവും സാഹിത്യത്തിലും സ്ഥാനം പിടിച്ചുവെന്നു ഇതിന്ത്മുള്ളൂ. ഷായുടുതനും, ചെയ്യുന്ന പരസ്യം മതിയാക്കുന്നില്ലെന്നു തോന്നിയിരുന്നു. ഇങ്ങും ചുവച്ചിരും ആ കരവും പരി

ഹരിചുകാളി. ‘പിഗ് മാലിയൻ’ ഹവ്വിതമായ പ്രസാദം ഒരു രാത്രികൊണ്ട് ബ്രിട്ടീഷ് ജനതയുടെ ഭ്രിപ്പിക്കാറും ഷായ്ക്കും ലഭിച്ചു. പരമേഷ്ഠി, ഷായ്ക്കുടെ സംശയം ഏ സ്ഥാവരം കേട്ടവനു പരിശാനിപ്പി. ചിരിയും വിഞ്ചനാദവും അവൾ വേണ്ടിയിരുന്നാതോ; അവർ നാടകങ്ങളിൽ ലോധിക്കും കൊണ്ടുവന്നാതു മാത്രം അവൾക്ക് കിട്ടിയതുള്ളൂ. ഷാ എഴുപ്പാഴം പാരിയാരംണം; തന്റെ നാടകങ്ങളിൽനിന്നും അവരവർ കൊണ്ടുവരുന്ന കാണിക്കേയ കിട്ടുകയുള്ളൂ എവന്. പരമ്പരാഗകൊണ്ട്, ഇടത്തവിസ്താരത പ്രചരണങ്ങൾക്കും, ഷാ തന്നോയും തന്റെ കുതികളേയും, ബ്രിട്ടീഷ് ജനതയുടേയും, ലോകത്തിന്റെയും മുമ്പിൽനിന്നും മരണംവരെ നിന്തി. അഞ്ചാസംകൊണ്ട് ഇക്കാല്യത്തിൽ ഷായ്ക്കും അനുസ്ഥാനത്തോളം എത്താനമിട്ടുണ്ടി. പരസ്യത്തിനും മാത്രമല്ലിൽ ഒരു സാമാന്യസ്വഭാവമുണ്ട്; കടിക്കണ്ണാടം കൂടുതൽ ക്രൂരതയ്ക്കും വേണമെന്ന തോന്ത്രിപ്പിക്കും; ഷാ ബ്രിട്ടീഷ് ജനതയുടെ തോളിൽ കയറിയപ്പോഴാണ്, ക്രൂരതയ്ക്കും പരസ്യവും പ്രചരണവും വേണമെന്ന കാംക്ഷിച്ചു. അഞ്ചുകാലത്തോളം പ്രസംഗങ്ങൾും, ഇതു സാധിച്ചിരുന്നു. ഭോസ്സ് സ്വഭാവത്തിൽ പ്രസിദ്ധനാക്കാൻ ചെയ്തു വെച്ചുടിവില്ലതനും ഷായ്ക്കും സ്വീകരിച്ചു. എത്തുക്കിലും മഹാഗംഗ വാലിൽ തുണി പൊതുജനങ്ങളിൽ കവരാൻ തീരുമായതാം ചെയ്തു. മാർക്കോഡം, ഫേക്കോസ്മീയരം ഇതിനു ഷായ്ക്കും ഉപാധ്യാത്മകനും വച്ചിയവരെ കുറവും കുറവും പറഞ്ഞു മേരു നടിക്കുന്ന രീതി, പൊതുജനങ്ങളും വഞ്ചിക്കാൻ എത്രക്കുറെ പററിയ അടവുകളിലെന്നാണ്; പത്രങ്ങളിൽ എപ്പോഴും ഒപ്പജവാനും ഉറു ശുശ്രീക്കാഡാണ് പ്രസംഗങ്ങൾ

ഒരു ക്ഷാമം നല്ല മരഹാത്മ മാർഗ്ഗം. ഏതു കാണ്ടുന്നതുക്കാൻ ആശം എന്നുണ്ടാവും എഴുതിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നതു് പൊതുജീവിയെ അക്കഷിക്കുവാൻ പത്രംപാണുണ്ടായി. തുടിക്കേരു യും അവയുടെ അഭിനയങ്ങളും പറയുംപാറി എന്നം വസ്തും എല്ലാപത്രങ്ങളിലും നുമാം പിടിക്കും. വാണിയന്ത്രവും മണ്ഡലവും എത്രാഖാലും ദേശവില്ല. പൊതുജനദ്വീപി പത്ര റാതെ നില്ലും സൈന്യം പാരസ്യം, കൂടുവക്കുന്ന സഹിതിക്കാരായ ഇംഗ്ലീഷ് ജനത്തെ കൈവശാപ്പെട്ടതു വാൻ എഴുപ്പുമായ മാർഗ്ഗത്താനു് കശാഗ്രാമവിധാന ചെടു റിഷ് കാരണ വളരെ വേഗത്തിൽ ദോഡ്രപ്പെട്ടു. അന്ന മുതൽ ഹാ അതിൽ നാം തോറും ദേനാറിയതെങ്കിലും. ഈ റബ്ലിഡിലെ തടാകങ്ങളുടെ തീരങ്ങളിൽ സുവാസന്തിന വസ്തുപ്പോടിം പോകുവന്നും, ഹാ, ഈ ക്ഷാമത്രം മറക്കുകയില്ല. ലോകത്തിലെ എല്ലാ പത്രങ്ങളിലും ഹായുടെ നീതുനാനി ലഭിക്കുന്ന പട്ടണം ഈ ക്ഷാമത്രം നിരഞ്ഞുക്കാണും. തിക്കി ക്രൂന പത്രലോവകനാരെ ചരാചരാഗ്രഹണം നടത്തി ക്കൊണ്ടിരിക്കുവാൻ വെള്ളുത്തിൽ മുണ്ടി കൂളിപ്പിക്കാനു മു വിത്തും വിലപ്പോരി കാട്ടി പടക്കുക്കുവാനുള്ള അ സഹതി വല്ലപ്പിക്കും. വലച്ചിത്രവും അകാശവാണിയും ഹാ വിശ്വകവിധായി അറിയുന്നതിനു സഹായിച്ചു മറ്റും ഉപകരണങ്ങളാണു്. അതുനാം പരസ്യം, പ്രസംഗങ്ങൾ, പത്രങ്ങൾ, വലച്ചിത്രങ്ങൾ, അകാശവാണി എന്നീവയുടെ സഹായത്തോടുകൂടി—അതു് അഹംഭാവത്തിന്റെ ചൂണ്ടപലകയല്ല; പക്ഷേ, ജനതാമല്ലാത്തിലുള്ള പ്രതിജ്ഞ യും പരാഗിയ അടവാണതാനും.

ഹായെ വൈദിക്കുംപാണുടെ ഉറവിടമായി ദിനിക്കാ

മെങ്കിലും അരക്കേരം അതശയങ്ങളേയും അതശ്ശങ്ങളേയും സംഖ്യയിച്ചുടന്നൊളം ഒരേനിലയിൽ അല്ലോടുതൽ അവസാനംവരെ നിന്നവെന്നാതു് അത്തുടക്കരമായിരിക്കും. ഷായുടെ റിപ്പോറ്റുമന്ത്രസ്ഥിതിക്കും അന്നും ഇന്നും ഒരു വൃത്താസമില്ല. ഏഴുപുംഫിം അരക്കേരം ദൂനാണിയിലാണോ. ഹായേ ഒരു പിന്തിരിസ്റ്റുനായി ഗണിക്കണമെങ്കിൽ കാലം കുറേക്കുടി മുന്നോട്ട് പോകണം. സംതൃപ്തിയിലാണാലേ അത്തമാശംഹാരം സമാരംഭിക്കുയുള്ളൂ; അതശ്ശപരം ഫലവും തായിൽനിരണമെങ്കിൽ ഇനിയും വളരെക്കഴിയണമെന്നുള്ളതിനാൽ, അവയുടെ പുതു തീരെ നണിച്ചിട്ടില്ല. ചെ മൈൽട്ടും ഒരിക്കൽ പറഞ്ഞു: ‘രാത്രിയിൽ ഉറക്കമെല്ലാളി തനാൽ വെത്സു് വളരുന്നതു കേൾക്കാ’മെന്നോ. പക്ഷേ, ഹായേക്കരിച്ചു് ഔദ്യോഗിക്കലും പറവാൻ നിരുത്തിയില്ല. ആ സപ്രസജ്ജിവിയുടെ സന്ദേശം അന്നും ഇന്നും ഒന്നും തന്നെ; മാറരമില്ല, മറിച്ചിലില്ല; അതുകൊണ്ടു് മാററി ന്തവും വനിട്ടില്ല. വളരുമ്പില്ലാതെ നന്ദായമായി ചാഞ്ചലില്ലാതെ നിന്നന്താണോ ഹായുടെ മേനു. ജീവശക്തിയും പ്രവാചകനായിത്തീന്തു് യുക്തിയിൽക്കുടി അവിടെ ചെന്നാത്തിയതല്ല; ആ വെളിച്ചും പെട്ടുനു മനസ്സിൽ ഉദിച്ചതാണോ; ബുദ്ധനു ഭോധിമരത്തിന്കീഴിൽ വെച്ചുണ്ടായതുപോലെ; പാളിനു് ഡമാസ്സും റോധിയും വെച്ചു് അനാഭവപ്പെട്ടതുനു. വസ്തുതകളെ ഏല്പാം കൂടിയിണക്കി അവയുടെ അക്കത്തുകയായി കണക്കാക്കിയെ ടുന്തതല്ല സ്വജ്ഞാനവപരിണാമാദർശം. അവിചാരിതമായി, അക്കസ്തികമായി, തമോമനമായ മനസ്സിലുംബിച്ചു, ഒരു ദീപ്തിപ്രഭാവം. അങ്ങനെ വന്ന ഒരു ദീപ്തിസപ്രസ്തും, ഉടച്ചു

വാക്കാനാ തുടർച്ച മാറ്റാനൊ ആളിപ്പമീലു. ഒരു ചാവന മായ ഒത്തസ്കൂറേതോട് അതു സപ്രസ്തുത മറുള്ളിവക്ഷ വിവരിച്ചുകൊട്ടാണ് അതു കവാടങ്ങിൽ ഒരേ നിലയിൽ എന്നം നിന്നു. അനുക്ക് സുഗ്രഹമാക്കാനുകൾ ഉള്ള കഴിവും യുക്തിവെഡിവുംശാം. ഇരുജാതിരിക്കപ്പേരാഡിയും അവികല്ലുസപ്രസ്തുതം, അങ്ങനെനിലയിൽ തുടന്നുവെന്ന്, ഹാത നോ സുചിപ്പിക്കുന്നു. അതു ചിഞ്ചോസ്തിന്റെ ഉഴവു ചാലുകൾ, ഉഴഞ്ഞൊരു അഴംകുടി വിചുലമായും തുടങ്ങുന്നു. അവയുടെ തത്തപാധിപ്പാനത്തിനു ഭാർബളംകുടി, തുംബാ യൈതും തുടങ്ങുന്നു.

ഹായുടെ ജീവിതകുമണ്ഡളം അരുദർശങ്ങളം തമ്മിൽ വലിയ വൈദികലും ചിലർ കാണുന്നു. ഒരു റാംസ് റായി സ് കാരം ഫേരോന്നം സപ്രത അവശ്യത്തിനു സുക്ഷിക്കും കണക്കിലും പണം കമിച്ചുവെയ്ക്കുകയും ധർമ്മവിഷയങ്ങളിൽ ധനവിനിയോഗം ചെയ്യാതിരിക്കകയും ചെയ്യുകയേ ഒരു സോജുചില്ലാഡേയാ തുല്യാദായവിതരണത്തിനുവേണ്ടി വാദിക്കുന്ന ഭാരിദ്രൂശത്രവാഴു വിഭാവനം ചെയ്യുവാൻ വിജ്ഞഹംഗാണു ചിലവക്ഷ തോന്തി കിട്ടുന്നു. ഇതു ഹായുടെ അത്തമാത്മത്തെ ചോലും ചെയ്യുകയാണ്. എന്നാൽ ഈതിൽ പറയുന്നതുകൂടെ ധാതോര വൈദികലും ചുമ്പിലും അംഗീകാരം അശീക്കനിലു; അവ നടപ്പിലാക്കുന്നതുവരെ ഇന്നു ലഭിക്കുന്ന ജീവിതസ്ഥകൾക്കും നിശ്ചയിക്കുന്നു പറയുന്നതിൽ കഴിവുംവാനുഭിലു. സമാധാനത്തിന്റെ ഇന്നത്തൊപ്പുവന്നുമിതി അക്കൂപ്പാടെ മാറ്റി

മരിക്കുമെന്ന പറയുന്നാണോക്ക് അതുവരെ ജീവി കാതിരിക്കാൻ നിവൃത്തിയില്ലെല്ലാ. ഉള്ള തിനെ കഴിയുന്ന വിധത്തിൽ നന്നാക്കി ജീവിക്കാമെന്നെല്ലാതെ, അല്ലെങ്കിൽ പിടിയും ഉടൻ മാറ്റി ആദർശാന്തസാരം നബീനവും വസ്തു ആവിശ്യുരിക്കുവാൻ സാധിച്ചുണ്ടെന്നവയും. സൗഖ്യപരിപാലനത്തോടു കൂടി പ്രാഥ്യാഗികമാക്കാൻ എന്നു സമുദായവും സ്ഥിതിക്കും സാധിക്കുന്നതു; വെറും നൃർഹപാരൂപവസ്ഥിതി കുറയ്ക്കാൻ ശ്രമിക്കുന്നതു; റീഡിസം പ്രാഥ്യാഗികമാക്കുമെന്നു കണ്ണുകണ്ണാടിം ചെയ്യുന്ന അചാക്പരമതികളുടെ അനുബന്ധം ദേവരാലയാകും. അതുകൂടുതലും പരജന്തിട്ടും, ഏക തന്റെ നിശ്ചിതകമ്മം നിവിശ്വസിക്കുന്നതുമുണ്ടെന്നു തന്നെ.

**കർମപ്രയത്നം—ഈതു് ഷായുടെ പത്രാധികാരം**—**ഈതു് ഷായുടെ പത്രാധികാരം** ഒരുപ്പാഴം ജോലിക്കിൽ റൂപീകരിക്കുന്നതിൽ കവി തന്ത്രം മരാറാത്ത ഭാഗ്യവും അദ്ദേഹം ആഗ്രഹിച്ചില്ല. അതിനായി ജീവിച്ചു; അന്തുനിമിഷംവരെ അപൂർത്തിഹതമായി കമ്മപ്രവാഹം തുടന്നു. അതാണു് ആ ജീവിതത്തിന്റെ നിയമം; ഒരുപ്പാൾ കണ്ണാലും, ഒരുതോ നിശ്ചിതസ്ഥയായി ഒരുവിഭ്രാംഭം എന്നാൽ അതാണുള്ള ബദലപ്പൊടം തിട്ടശ്രദ്ധ മുള്ളുതായി തോന്നും. അതു് ഒരു മാറാത്ത ശീലമാണു്; അതിന്റെ ഉദ്ദേശ്യം വെറും സുവല്പാണ്ടിയല്ല. വിഹിതകമ്മം നടത്തുകയെന്നാതിനുംലഭായി മരാറാനാവുമില്ല. ഈ കമ്മം ഒരു സമരമാണതാണും; പഴയതെല്ലാം ഈ വില്പവകാരിക്കേതിരായി അണിനിരന്നും; നീണ്ടനിന്നും ഈ യുദ്ധം, ഗരജായിനിന്നും ചോതതിയ സമരം, അതു ഒപ്പാധകമാണതാണും; വിജയമാണും പരാജയമുണ്ടും ഷാ

കണക്കാക്കുന്നില്ല. ഗുണംഗിനെപ്പോലെ, അതിലെ അന്വദാനങ്ങളും യാഥു് ഷാ വിലമതിക്കുന്നതു്. അതുൾച്ച അദി നടപ്പിലായാൽ അവ പിന്ന ആക്കഷണങ്ങളാക്ക യില്ല; വിജയം ഒരു സ്കംഡനാവസ്ഥയാണു്; അതിന്റെ ശഭിയുള്ള അനുസൃതത്തുമാം വിജയത്തെക്കാരം വിലയുള്ളതാണു്. അതുപേരുതെ ലോകയുല്ലത്തിനാശം, ഷാ, രൂഖം നാശന്ന തന്നെന്നതാണ് കുറേറ്റു ഭാവിച്ചു. മരിക്കുന്നതുവ രെയും യഞ്ചുവന്നം നാംഞ്ചുവന്നം വളരുന്ന നിത്യയുഖമാക്കുന്ന രഹാളായിത്തന്ന ഷാ. മാനസികശക്തികൾക്കു് ഉം നം വയനാവന്ന ഭ്രാന്തി ആ ഭാവം നടപ്പിച്ചതു് വെളം സുതും മാതുമാണു്. ജീവശക്തിയുടെ ഈ പുരോഹിതൻ, കമ്മനിരതനായി, ഉംഖ്ജസപലതയ്ക്കു കരവുവരാതെ, അ വസാനാവര ദേഹാത്മകിയക്രമി തന്റെടുന്നാട്ടക്രമി ചരിച്ചു. അങ്കെ വീഞ്ഞാനിക്കാട്ടം വീഞ്ഞാട്ടം, തുടക്കംകുളങ്ങൾക്കുംവാര, സമനിലായിൽ, വൃത്തിചലിക്കാതെ നിന്ന തും ഏല്പാ നാടകങ്ങളും ദേഹവരടിയും കോത്തം പുജ്ജമംല യായതും ജീവശക്തിയിലുള്ളവിശ്രാസത്തിന്റെ ഭാർഡ്യം കൊണ്ടു മാതുമാണു്.

ഷാഡേ വെരുമൊരു വിദ്വജ്ഞകനായി കയറ്റുന്നവയും ഇല്ലാതില്ല. താൻ പരയുന്നതെല്ലാം ഗൗരവബുദ്ധിയോടും ആത്മാർത്ഥ്യത്തോടും പരയുന്നതാണെന്ന ഷാതന്നു പലപ്പോഴിം എടുത്തുപറഞ്ഞിട്ടിട്ടു്. എന്നാലും ഒരു നേര നോക്കാരൻറെ കളിയായേ പലക്കം തോന്നിയിട്ടുള്ളൂ. ഷാ പറഞ്ഞു: “താൻ എൻ്റെ സദ്വാന്നേന്ന മാതുമേ കയറ്റുന്നുള്ളൂ. എൻ്റെ കമ്മനേതയും,” എന്നു്. ഷാ എന്ന പാഠത്താലും ചിരിപ്പിക്കാൻമാതും ഉദ്ദേശിച്ചായിരിക്ക

മെന്നാൽ ധാരണ വളരെച്ചുംണ്ട്. ഈ ഷായുടെ കുറം മാത്രമല്ല, ഷായുടെ ലഭിച്ച അനവാചകനാൽ സപ്പാവവും തച്ചികളുടി പരിഗണിക്കേണ്ടതുണ്ട്. സദേശം കേരംക്കാൻ വരുന്നവരെ വിരലുകാണെന്നും. ദക്ഷ; ചിരിക്കാണും പ്രവിത്തംകുറിക്കാണും കൂടുന്നവരാണോ അവരിൽ ഭ്രിഡാഗം; ഷാ അവതാട മുഖിൽ സ്ഥപ്പിക്കുന്ന പ്രസ്തുതകൾ, അവക്കും വിജോദത്തിനുതകം നാം. പ്രഖ്യാതവാതിൽത്തു ഗൃഹിക്കുന്ന കൊച്ചന്താൽ, അവക്കും പാശ്ചാത്യരമ്മാർ; ഗൃഹിക്കുന്നതുപും. കയ്യും ഗൃഹിക്കായക്കരിച്ചും അവക്കും തെ നോട്ടവുമില്ല; അവക്കും കൊക്കിൽ വൈഴ്ത്തിവരുതും പ്രഖ്യാത കാണ്ണബോധം മാത്രമാണോ. സംഗീതവിഭാഗം സദസ്സിന്റെ തച്ചിക്കുടി നോക്കി പാടിക്കില്ലെങ്കിൽ രണ്ട് പാട്ടാകാണ്ടും സംഗീത ക്കും കലാശിക്കം; പ്രവാചകനാൽ വിധി എഴുപ്പാഴം ഇത്തന്നും, അതും രസിക്കാനു കാഞ്ഞങ്ങൾ പറയേണ്ടവർ, രസം കൊഴുപ്പിക്കാൻകുടി വേരു വക കണ്ടില്ലെങ്കിൽ, കേരംക്കാനാൽ കാണുകയില്ല; വില്പവകാരിക്കും പ്രഖ്യാസനേരം. എഴുപ്പാഴം മുന്നോട്ടുമാത്രം നോക്കുന്നാളില്ലോ, കേരംവിക്കാരോട് കൂടുന്നില്ലോ വാൻ സാധിക്കുമ്പോൾ. പ്രകാചനപരാജയായ വസ്തുതകളിൽ സപ്പള്ളാം പരാതുകേരംപ്പിക്കേണ്ടിയാളില്ലോ, അന്നവാചകനാൽ പ്രശ്നകും മയാപ്പുട്ടായി സ്വാധീനമാക്കേണ്ട അവശ്യവുമണ്ടുണ്ട്. അതും ഉചിതമായി നിർവ്വഹിക്കുകയുണ്ടോ കൂടുവിളിയും കാലേരം അന്നദിവീക്കേണ്ടി വരികയില്ല. ഗ്രോതാക്കളുടെ തച്ചികളിൽ സപ്പാവവും അന്നസരിച്ചു രസിപ്പിക്കാനുള്ള തിന്റെ . തരവും രീതിയും

ഭിന്നിച്ചും കുടിയും കറത്തുമിരിക്കും. ഈ വിലുഷകപ്പട്ടം ഷാത്രാന്തരാന്ത സ്പീകരിച്ചു; ആ ഗാന്ധിത്രാസ്ത്രി കുടാത സാധാരണജനങ്ങളുടോട് അട്ടശാഖ സാധിച്ചിരിക്കില്ല. ഷാസ്ത്ര ഭരതകമകൾ എഴിൽനാതിന വലിയ കഴിവില്ല. ഗൗരവബുദ്ധിയോടെ എന്നതുകൂടിലും എഴിൽത്തിന്തുക അഭിയാൽ, അസ്ത്രാർഡം ആ വിലുഷകൻ വാടിവീഴം. പിന്ന ഏല്ലാം നേരനേപാക്കാക്കും ചെയ്യും. വിലുഷകന ശീച്ചുനിൽക്കാൻ ഷാസ്ത്ര കഴിവില്ല; അയാൾ വന്നേക്കാരിയാൽ പിന്നാൽ കമ കൈ വേരെയാണ്. ഏല്ലാവരും വികാരഭരിതരാക്കുന്ന മാനുലുകളും മന്ത്രാദകളും അസ്ത്രാർഡ തലക്കീഴായും നിൽക്കുന്നതു കാണാം. പരിഹാസം കൊണ്ടു വേണം ഇതൊക്കെ സാധിക്കേണ്ടതും. കളി പറയാനാണെങ്കിൽ വിഷമമില്ല; അതു കളിയായി മറുപട്ട വർ സ്പീകരിച്ചുകൊള്ളുകയും ചെയ്യും. കളിയും, കാഞ്ചുവും, നേരനേപാക്കും, പിന്തുവും ഒന്നിച്ചു ചേരുക്കാതാണ് പ്രഖ്യാസമായിട്ടുള്ളതും. നേരനേപാക്കുകളും നീക്കിക്കുള്ളതും അവഗ്രഹിക്കുന്നതും മാനുലുകളുമായുള്ള പോരാട്ടമാണും. ഏററവും പാവനമായി കയതാസ്ത്രം സാമ്പായികപ്രസ്താവങ്ങളുടെ വില്പവകരമായ വിമർശനം—അതായതും അന്തിക്കരണവും ആചാരവുമായുള്ള ഏററുട്ടൽ. ആചാരങ്ങൾ കാലാന്തിന്റെ പോകിൽ മുടിച്ചും അത്മഹീനങ്ങളായി ചെയ്യുന്നേപാഴം നാം മുഖ്യമാക്കിയേണ്ടതുടി അവയും പിന്നയും നമ്മിൽ ശക്തിമന്തായ പ്രഭാവം തൃത്യനം. ആ ബലമെറിയ ചങ്ങലകൾ മനഷ്യൻ്റെ മുന്നോറത്തിന തടസ്സമായി അതിമാനം പ്രതിഭയും പ്രഖ്യാസം മറ്റൊരു

ഗതിയിലംകരണ. ഈ മുതപ്രായമായ അവാരങ്ങളിൽ നിന്ന് നമ്മുടെ പരിരക്ഷിക്കേണ്ടതിനുള്ള തീരുമാനം<sup>9</sup> - ഹാ നടത്തുന്നതും. ചലനാത്മകമായ ജീവിതത്തെ അതോടു ഷിക്കാത്ത മരിച്ചുമരവിച്ചു മാറ്റുകയെ താഴോലിക്കേണ്ടതിന്റെ അന്തരവിത്രം ഹാ നമ്മുടെ ഉൽഖബാധിപ്പിക്കേണ്ടതും. തന്മൊമ്യമായ മനസ്സിന്റെ അടച്ചുകിടക്കേണ്ട കവാടങ്ങൾ തട്ടിത്തുറന്നു് വിസ്തൃതമായ കാര്യരംഗങ്ങളും സഹായിക്കേണ്ട നാടകക്കാദിരം രചിക്കേണ്ടതിലായും ഹായുടെ സർവ്വശ്രദ്ധയും പതിയുന്നതു്. ഗ്രാമവൈഴ്സം കയറുന്നതിനുമുന്തു് കലാജീവന്തിനെ പുരത്തു വിട്ടുമണ്ണല്ലോ. വിന്ദേ ചന്ദനകാഡിക്ക് വിത്രുലിയുണ്ടാക്കുന്നതു്. ഹായുടെ നാടകങ്ങളെ സമൃദ്ധാധിമർഖമായിട്ടുവേണ്ട പ്രധാനമായി പരിഗണിക്കേണ്ടതു്. സമൃദ്ധാധിതിന്റെ ഒരു മുലയിലും ഹാ ചെന്നകേരാതിങ്ങനിട്ടില്ല. അതുംതന്മുക്കപ്പെട്ടെന്നു ഹാ മന്ത്രിക്കേണ്ടതിനും മാനിക്കേണ്ടതില്ല. ഓരോ വസ്തു തയ്യാറാക്കുന്നതിന്റെ ഗ്രാമഭോഷണസരിച്ചു പർശ്ച ചെയ്യുണ്ടെന്നാണു് യമാത്മമാർദ്ദാവലംബിയായ ഹായുടെ അഭിലാശം. ഈകാർണ്ണങ്ങളിൽ ഒരു സുവർണ്ണചട്ടത്തിനും പ്രസക്തിയില്ല; അതുംശാത്മകപ്പെട്ട സ്വയം അധികാരിക്കുന്നതും മഹാന്മാരേയും തോല്പരിച്ചു് സാധാരണമനസ്ത്രരായി പ്രദർശിപ്പിക്കാനാണു് ഹായുടെ ഉല്ലഭം. ഹായുടെ ഈ നിരന്തരഗുണത്തിൽ വിസ്തൃതവാദിയിൽക്കൂടി അവയിൽനിന്നും എത്തുരും ഹാ സഞ്ചരിക്കുന്നു് അതുകൂം നിന്ന് യിക്കാവുന്നതല്ല.

പഴയ ആവാരങ്ങളോടുകൂടി മർദ്ദപ്പിടിത്തത്തിൽ, സുംപുകാശംപോലെ തെളിത്തെ ഒരു പ്രസാദാത്മകതപം, ഷായിൽ പരിപസിക്കുന്നതു് ഭാവിയെക്കരിച്ചുകൂടി ഉള്ളട മായ പ്രത്യാശയുടെ ഫലവുമാണോ. കാഞ്ഞങ്ങൾ ഇതു ഒരു ദാർശനിക്കോച്ച കാണുന്ന രീതി പ്രസാദാത്മകതപം ഒരു പ്രദേശകാതെ സുക്ഷിക്കുന്നതുതന്നു രെത്തുതമാണോ. ഈ നാത്തെ പ്രധാനമായി കുട്ടത്തൽ സക്കിണ്ണംങ്ങളാകയും അതി വൈപുല്യമുള്ള മനസ്സിനേയുംകൂടി മട്ടപ്പിക്കകയും ചെയ്യും. ഈ അവസ്ഥകളിൽ വെറും സ്പാത്തിപരതയും ഇട അഭിയ വീക്ഷണവും ഭരണിമാനവും വിളയുകയാണു സാധാരണമായി കാണാറുള്ളതു്. ഷായ്ക്ക് മനസ്സും എന്തായാലും നന്നാക്കമെന്നും അതിക്രമകാലത്താണെങ്കിലും അതി മാനഷപത്തിൽ എന്തിരുത്തുമെന്നും പ്രഖ്യവിശ്വാസമുണ്ട്. ആത്മീയമായ ദരിദ്രസങ്കേതത്തിൽ സാമ്പത്തിക വൈജ്ഞാനിക്കോടൊന്നു താമസിക്കുന്നിടത്തോളം മാത്രമേ ഭരവസ്ഥ നിലനില്ലുകയുള്ളൂ. ആത്മാവിശ്വർ ക്ഷാമകാലം തീന്നാൽ, ഷായുടെ പ്രസാദാത്മകതപം കുട്ടത്തൽ മിനിന്തിള്ളുണ്ടാം. ഒരു വിപ്പവസാഹിത്യകാരനായി കഴിയാൻ ഉള്ളശിക്കുന്ന ഷാ അതിനു പ്രേരകമാകുന്ന സ്ഥിതിഗതികൾ മാറ്റുന്നും, സാധാരണ മനസ്സുനായി പരിഗണിക്കപ്പെട്ടവാനേ ആരുഹിക്കുന്നുള്ളൂ.

സമച്വിത്തതയും, പ്രസാദാത്മകതപംപോലെ, ഷായുടെ ഒരു പ്രധാന ഗ്രന്ഥമാണോ; മറ്റരാത്രെ സാഹിത്യകാരനും ഇതുമാത്രം വാദപ്രതിവാദങ്ങളിലും തുലികാസമരങ്ങളിലും പങ്കെടുത്തിട്ടില്ല; അക്കഷാംഗത പരിപാലിച്ചിട്ടില്ല. എന്തായാലും തെട്ടാത്തെ ഒരു സ്ഥിരമുഖ്യമാണില്ല, കാഞ്ഞ

അളിയ്ക്കുന്നതും ചുഴിത്തിരഞ്ഞെന്ന കണ്ണാറുചീ—അതായിരുന്നു ഡാ. അമൃതരാജ് സത്യഹാർദ്ദൈവം കാല്യത്തിനോട് വെള്ളും ഒരു വാദപ്രതിവാദത്തിലും ഡാ. പ്രദർശനപ്പിച്ചു. കടലാസ്സിലേ അതു മുഖ്യമായി കയർക്കു; ചിലഭൂപാദം ഇടിയും നിന്മാലുജാക്കാൻാണ്. കാല്യത്തിന്റെ ഗുരുവാവും സന്ദർഭവുമുണ്ടിട്ടും അതു പ്രഥമാഗ്രിക്കാനെങ്ങനും താണം. അതു പ്രാഥോപ്പാടിം ധിവപ്രദാക്കം; അതു സന്നാണം<sup>9</sup> അതുമരക്കാനാണ്ടിലെ പലദോപ്പാടിം ധാരിയുള്ള പാദം. അതുകുഞ്ഞു അതിലെ വിശ്വാസമുഖ്യമായിരുണ്ട്; എന്നിൽ പ്രകാപനമുണ്ടായിട്ടുള്ളതും തുടർച്ചാ ചില സന്ദർഭങ്ങളിൽ അളിയ്ക്കുന്നതും. നാടകപരിശോധകൾ ഹായുടെ തെനാടകം വിലക്കിയുട്ടോടും ഒന്ന് ജീവലിച്ചു. പരക്കു, കാല്യം വിച്ചും വ്യക്തിവിഴ്ചപ്പെജപരമായി രേക്കാരും ഉരിയാടിയില്ല. കാല്യഭാഗം ഏറ്റവും ശ്രദ്ധിക്കപ്പെട്ടായ വിധിക്കിൽ പാകയുംവരും. ഈ സഹവിന്റെ, സൂത്രപ്രകാശംപോലെ മറ്റാളുകളും സ്വന്തിക്കം; ഇതാണ്, സസ്യഭക്തായിരുന്നതു മാത്രമല്ല, ഹായുടെ നന്ദികാര്യമായ അരോഗ്യത്തിനു പ്രധാനമേരു. ഒരു വിശ്വാദാവൽങ്ങളിൽയുട്ടോളം അക്കുഭൂതായി നിന്നും നിറ്റികാരത്തേയാട്ട തലമുടി കീറിന്നായം പരിഞ്ഞന്തിൽ ഡാഡയുട്ടോലും മറ്റു ചുരുക്കംപോലെയുള്ളൂ. ഹായുടെ അഭ്യൂതത്തുനാട്ട നാടകം രംഗപ്രവേശം വെള്ളു ലഭ്യത്തിൽ, അദ്ദേഹത്തിന്റെ വെറുപ്പസംഗം കഴിഞ്ഞ നിമിഷത്തിൽ തെ യുവാര്യും ഒന്നു കുകിവിളിച്ചു. തെ വലിയ ചിരിയോടുകൂടി ഡാ. അഖാദ്ര നോക്കിക്കൊണ്ടും, ‘സർ, നിങ്ങളോട് ചുള്ളിശാസ്ത്രി ദാഖിക്കുന്നു. ഒരു നാൽ നാം രണ്ടുപേരുംകൂടി, ചിത്രഭാജിപ്പായക്കാരായ

ഇവിടെ നിരഞ്ഞിരിക്കുന്നവരോട് എല്ലാവയ്ക്കും കഴിയും' എന്ന പറഞ്ഞു. അതുകൂടി ജോൺ സ് ഹാഡേ 'വണ്ണകൾ, തെഹാടി' എന്നാക്കെ 'മാർഗ്ഗിന്റോപാസ്റ്റി' തുടി വിളിച്ചിട്ടും, ഹാ കോപാവേശനാകാശത സംശ്രദ്ധത്തിനു കേംടം തുടക്കയില്ലെന്ന് അഭാരിക്ക് ഉറുപ്പുംകാട്ടു തുടങ്ങുന്നു.

ബന്ധുവായ് ഹാ ഇംഗ്ലീഷ് ജനത്തില്ലോ ഒരു ദ്രുക്കതിയില്ല, ഒരു പ്രധാനമാനഭാഷിത്തിന്തിട്ടിട്ടിട്ടിട്ടുണ്ട്. ഹായുടെ ഭർത്താവാൻ ഓലൈക്കരിച്ചു് ഇംഗ്ലീഷുകാർ അതു മുഖിയാറില്ല അവർ പരിസ്ഥിതി സമമതിക്കുവേണ്ടെ ചെയ്യാറുള്ളൂ. അവർ അതുമാത്രം ഹായുമായി പരിപാലപ്പെട്ടുവോയി. എല്ല പറഞ്ഞാലും 'അതു പറയുന്നതു ഹായാണെല്ലോ' എന്ന സഹായാനിക്കാവുന്ന ഘട്ടം എത്തിയിട്ടിട്ടിട്ടുണ്ട്. യുദ്ധകാലത്തുവോലും ഹായുടെ പ്രകോപകങ്ങളായ പ്രഭാഷണങ്ങളും ലോവനങ്ങളും ഗവഘനംന്നിനെ കോപിപ്പിക്കുവാനോ ഹായേ തടവിലടയ്ക്കുവാനോ ഫോരകമായില്ല. എത്താൽ അമേരിക്കൻ തൊരു ഉശ്രാന്തിയാണും തിരുമണ്ണന്നാണും ഹാ പറഞ്ഞതു് അവക്ക് രസിച്ചില്ല. അമേരിക്കയിൽനിന്നുന്നു ഹായുടെ വരവിന്റെ സിംഗാളവും കിട്ടിയതെന്നുള്ളതു വിസ്തരിച്ചു് അവരെ നോക്കുക അധികോഷപ്രിക്കുന്നതിനെ പുറി പ്രാങ്ങ് ഹാരീസ് ഹായേ കുറഞ്ഞപ്പെട്ടതുണ്ട്. എന്നാൽ എഴിപ്പതുകൊല്ലുതെന്നാലും ഇംഗ്ലീഷിലെ പൊതു ജീവിതത്തിൽ നോന്നുവരായിക്കഴിച്ചു ഹായേണ്ടു്, ഒരു പഴിയ പ്രധാനമെന്നതാട്ടുള്ള സഹാദരമാണു് ഇംഗ്ലീഷുകാർക്കുള്ളതു്. രണ്ട് ലോകമഹായുദ്ധങ്ങളെ അതിജീവിച്ചു് കീത്തിപ്പും അഭംഗ്രഹമായി പരിരക്ഷിക്കുവാൻ ഇന്ത്യ

വിനോദപ്രിയന്മാരുടെ സാധിച്ചിട്ടുള്ളൂ. പൊതുവികാരങ്ങളെ എത്ര മുണ്ടുമുള്ളതിയാലും, അതിൽ രഹസ്യത്തിലും ഇംഗ്ലീഷ്യന്തയ്ക്ക് ഷായുടെപേരിലില്ല. എന്നു പറയാൻമാം ഒരു വൈസ്റ്റാൻസ് കൊടുത്തിരിക്കുന്നതും പുണ്ണിസ്പാതാനും മുഖ്യമാണ്. അവാളുടെകൊണ്ടോ ഏറ്റവിന്നും കുറഞ്ഞുണ്ടാവാം. ഷായുടെ ദാങ്ങോ വാഹിദം കേരിംഗിഡാരം ഒരുന്നോക്കുക കാണുവാനും കൂടുതുകൂ, മരിക്കുന്നതുവരെ നശിച്ചുതുമില്ല; ഇംഗ്ലീഷ്യകാഡെട അഭിമാനഭാജനമായ ഷായുടെ നഷ്ടം തീക്കാവുന്ന ദന്തം. ഒഴിയുടെ മരണംകൊണ്ടും ഇന്നാത്തെ ദന്താംകിട നാടകകത്താം വും ചിന്തകനം സമൃദ്ധായവിമർശകനം ലോകത്തിൽ നിഷ്ടമായി. ഇനിയും അതുപോലൊരു മഹാന്മാർഗ്ഗം എന്നവതാണോ?

അല്പായം 12

## ഉറപ്പംറം

ഷായുടെ ഭീർമ്മജീവിതം 1950 നവംബർ 2-നാം അതിൻ്റെ ഭരതവാക്യം ചൊല്ലി; ആ മഹാനാട്ടം അവസാനിച്ചു് കർട്ടണം വീണു. ലോകത്തെ ഏറ്റിയകാലമായി ചിരിച്ചിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന ആ ഗദ്യവ്ചന്ത്രം പാട്ടം നിലച്ചു. ചാർല്ലട്ടിയുടെ മരണശേഷം ഷാ തന്നു ആ അവസാനനിമിഷത്തെ പ്രതീക്ഷിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുയായിരുന്നു. ചെങ്ങുണ്ടതൊക്കെ ചെയ്യുവെന്നു് ഷാ കുതാത്മനായി; താൻ ഭേസിക്കൊണ്ടുവന്ന ഭാണ്ഡമല്ലോം അഴിച്ചുനിരത്തി എല്ലാവക്ഷ്മായി വിതരണം ചെയ്തു. ഷാ പരിയാരണക്കായിരുന്നു: “താൻ ഭ്രാന്തനാഡോ കുറക്കുടിബുദ്ധിമാനാഡോ ആണു് ജനിച്ചതെങ്കിലും, എൻ്റെ രാജ്യം ഇംഗ്ലീഷ് ലോകത്തിലേയല്ല. എൻ്റെ ഭാവനാലോകത്തിലേ എനിക്കു സുവാക്ഷി; മണ്ണംറഞ്ഞ മഹാമാരോടെ എനിക്കു രസമായി കഴിക്കാനോക്കുള്ളതു്” എന്നു്. ലോകത്തിലേയ്ക്കു തല്ലാലുപത്രന്തിനായി വന്ന ഇംഗ്ലീഷാരി, ചുററിന്തിരിഞ്ഞതശേഷം, അഭിമതനുംരായ കൂട്ടകാരങ്ങെന്തടി വന്നവഴിയേ മടങ്ങി. തന്നിൽ വിള്ളാഡിയിരുന്ന ചെവത്തും, ജീവിതത്തിൻ്റെ പ്രധാന പ്രവാഹം തൊട്ടു മരണശേഷം നേരുവൻം, ഭാവിയിലെ തലമുറക്കു നേരുന്നിക്കവാൻ സമർഹമാക്കുമ്പോൾ ഷാ പ്രത്യാഗ്നിച്ചു. അതുവരെ, യുവസഹജമായ ഉന്നേഷ്ടതൊടെ, സദാ

ചവിച്ചുകൊണ്ട്, എന്നോഴിം മനസിയിൽനിന്നും അണിതെററി കാലുവയ്ക്കുന്നവരെ സ്നേഹപൂർവ്വം ശകാരിച്ചും മദ്ദഹാസങ്ക്രാന്തമുടി പർശിച്ചും കഴിച്ചു.

ഷായുടെ ജീവിതംകൊണ്ട് ഒരു സാധിച്ചു? അതാക്കി ഏതുവിധിത്തിൽ പ്രയോജനപ്പെട്ടു? ഈ ചോദ്യം അംഗങ്ങൾ ഉത്തരം പറവാൻ എഴുപ്പുണ്ട്. കലാകാരന്മാരും പ്രഖ്യാപകന്മാരും ഷാ അക്കാദമിപ്രഖ്യന്മാരും ചെയ്തു; സാഡാ ഭാഷികരോഗങ്ങളെ നേരിട്ട്; നാടകവേദിയിലാണ് ആആതമാര്യും വികസിച്ചുതു. പദ്ധതി, ലോകം നന്നാക്കണമെന്നുള്ള അതിമോഹത്താൽ പ്രചോദിതനായാണ് നിരന്തരവും ചെയ്തു. ലോകം കലാകാരനേക്കാം പ്രചാരകനേഥാണ് ഇതുവരെ ഷായിൽ കണ്ടതു. എന്നാൽ ബുദ്ധിപരമായ പോതുവിളിയുടെ സ്വീകാര്യങ്ങൾകാലാവലം ടെക്നോളജിക്കൾ, ക്രാക്കാരന്നീര മഹിമയും കണ്ടരിയാതെയിരിക്കുന്നു. നാടകകത്താവായി ഷായുടെ നേട്ടം അദ്ദേഹത്തെ അനുഗ്രഹിപ്പിക്കുന്നതും ഇതുതാൻ പാത്രാണുമാണ്; അധിവിലധികം നാടകങ്ങൾ, ജീവത്തുപൂർണ്ണപരാമർജ്ജങ്ങളായ ചർച്ചകൾ, റവിച്ചും ആയും നികന്ദകത്തെ വാഴിച്ചുതും വില്പനക്കാർമ്മലും ഇതുനേട്ടം തെരഞ്ഞെടുത്തിൽ സ്ഥായിയായതല്ല. പ്രചാരകന്നീര വിജയം എന്നോഴിം കൈകാഞ്ഞും ചെയ്യുന്ന വസ്തുവിനന്ന എററക്കാൻ ആഗ്രഹിച്ചിരിക്കും. അതിന്നീര പുതുമയും ആക്കഷണപ്പെട്ടവും നശിക്കുന്നതുവരെ മാത്രമേ അതും ആളുകളെ മേഖലിക്കുന്നുണ്ട്; ഈന്ന നമ്മക്ക പൂർണ്ണങ്ങളായിരിക്കുന്നതും നാളെ അതുപോലെ തുടങ്ങുന്ന വരികയില്ല. അതിനിടയിൽ ആ പൂർണ്ണത്തിനു പരിഹാരം കാണുകയും, അതു

ചിന്നാലുവാഹത്തിലെ പഴഞ്ചരക്കകളായി തജ്ജ പ്രേക്ഷകയും ചെയ്യും. പ്രതിപാദ്യത്തിന്റെ നവുഭംഗികൊണ്ട് തിള്ളാട്ടനാ പ്രചരണാനുവദായ കലയുടെ ഭവിയി ഷാ ഷയയും സ്വർഖിക്കാതിരിക്കാൻ നിറുത്തിയില്ല. കാലവകു ഭേദാന്തത്തിൽ പുതിയ പ്രസ്താവനായിരിക്കും കലാകാരന്മാരെ ഉദ്ദേശിപ്പിക്കുന്നതു്. പങ്കൾ, ഷാ വർദ്ധചെയ്യുന്ന പ്രസ്താവനയുടെ പത്ര അതുവേഗം നശിക്കാനിടയില്ല. ഷാ യുടെ ആര്യാധികാരി അതു എഴുപ്പാന്തിൽ പ്രശ്നാഗത്തിലും പ്രവൃത്തിയിലുമായിപ്പോരാതെ വരികയില്ല. ഷായുടെ ചുരോഗമനാസക്തി അദ്ദേഹത്തെ കുറഞ്ഞതു് ഒരു ഗുരു കൊല്ലുമെങ്കിലും മുനിരിപ്പുനാശിയിട്ടിട്ടിട്ടു്; ഷായുടെ ലക്ഷ്യം കഴിഞ്ഞ അന്വതുകൊല്ലുമായി എത്തമാതും സാധിച്ചിട്ടിട്ടുണ്ടോ നോക്കേബാഴാണോ ഈതു സ്വഭാവകുന്നതു്. ഭാരിത്രവും സാന്വത്തികാസമതപാദിഷ്ഠിം മാറ്റക, സ്വഭാവം വാഹിനിയാമവാദം ഒരു മതമായി പ്രവരിപ്പിക്കുക, സൂര്യപാതയ്ക്കും കൈവരയ്ക്കുക, ചിന്നാസപാതയ്ക്കും സന്ധാരിക്കുക, എന്നീ ഷായുടെ നാനാഭാവമായ പരിപാടിയിൽ എത്തുന്നേരാളം സാഖ്യമായി? സാധിച്ചതു് മന്ത്രി, സാധിക്കാനുള്ളതു് മഹോദയി എന്നതാണോ ഈനാ ത്രഞ്ഞായും അവനും. സൂര്യപാതയ്ക്കും സന്ധാരിച്ചവനു പറയാം; എന്നാൽ അതും പൂണ്ണമായിച്ചേരുന്നോ സത്യമലദായകമാണുന്നോ കരുതേണ്ടതുമില്ല. ഭാരിത്രം മാറ്റനാതിനുപകരം, അതു വർദ്ധിച്ചിട്ടില്ലയോ എന്നാണു സംശയം. ജീവിതനേരാതു് ഇതിനിടയ്ക്കു് ഉയൻിട്ടിട്ടു്; സംശയമില്ല. ഇംഗ്ലീഷിൽ സൊഷ്യലിസം നടപ്പാക്കുന്നതിന്റെ സംഭാവ്യത വിളരുമാകുന്നതെയുള്ളൂ.

ഭരിത്രം തമിലുള്ള അവന്തരം ഖട്ടങ്ങൾനാതിനപ്പകരം വച്ചുകയാണ്; ഖണ്ണെന നോക്കിയാൽ ലക്ഷ്യപ്രാണ്ടിയെക്കാറിച്ചു് ആഗാമംഗത്തിനേ അവകാരേയുള്ളൂ. ഷായുടെ ആദർശങ്ങളുടെ ഫലപ്രാണ്ടിയിലേയും ഒരു പ്രശ്നം ഇതു മനസ്തിയിലാക്കുവാൻ അവയുടെ പുതു പൊതു നാനിച്ചുവോക്കുന്നു തുല്യപ്രാണ്ടിലും. ഷാ അതിനാവണ്ണി നേരം ഏറ്റും പരാതിയും അത്രയും ആശാണ്. ഷാ കമ്മുഡ്യാഗിയാബന്നു നടിക്കുന്നുതെങ്കിലും; ഭയചക്കിതനായി ഇരുപ്പുപിടിച്ചു സാഹിത്യകാമരമെന്നോ ഷാ തന്നെപ്പറ്റി എഴുപ്പാഴിം പറയുന്നുള്ളൂ. പക്ഷേ, ചേന്തുടെ ശക്തിയിരിയാന്തവരാണ് ഷായേ ഈക്കാഞ്ഞത്തിൽ കുറപ്പെട്ടതുന്നതു്; വെറും കമ്മുഡ്യാഗിക്കാമരം ചിന്തകമാരെ ആഗ്രഹിക്കാതെ നേരം സാധിക്കാൻ കൈയ്യുള്ളിട്ടുണ്ട്. കൂടുതലുംകുറഞ്ഞ പണി എഴുപ്പാഴിം ചിന്തകമാർ ചെയ്യുന്നും; പിന്നേയേ കമ്മുഡ്യാഗിക്കാമരം പ്രബത്തനമണ്ണും ഉണ്ടാകു. വില്ലും മോറിസിനേപ്പും ലൈപ്പ്രാഡ്യാഗിക്കേസാജ്ജുലിസ്ത്തിനു് ഷാ ദൈജീഡിയിൽ നേരിക്കിൽ, കലാകാരന്മാരുടെ നേരിക്കാരിൽ ഇതുനേതാളും നേട്ടമായിരുന്നീലും. കമ്മനിരതനായ സമ്പാദവരിപ്പുംരിയാക്കാൻ ഷാ ആഗ്രഹിച്ചിലും; അതു് നാടകകത്താവിനു് ഉപകാരവുമായി.

വിന്താമണ്ഡലത്തിൽ മാത്രം തന്ത്രിക്കെളിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന സമുദായപരിജ്ഞാരിയുടെ പ്രചാരണപ്രഥമം കാണഞ്ഞെങ്കിലും ചില പ്രാണിക്കിളിക്കുന്നില്ലെന്ന പറയുന്നതിൽ കഴിക്കുവാനുണ്ടില്ല. ചുന്നാൽ അവയ്ക്കുകൊള്ളം തുടർന്നുനടത്തിയ പ്രചാരണവിഷ്വാസം പൊതുജനാഭിപ്രാ

യങ്ങളെ സ്വർഖിച്ചു് സമഭാധപരിജ്ഞാരത്തിനുള്ള കൂദമായ ക്ഷേത്ര കഴിച്ചിട്ടുള്ളു്. അതശേതു പിന്തകമാരിൽനിന്നും ലോകം ആശീക്കനാതും ഹാ സമഭാധവിമർശകനായി ചെയ്യുതും അനുത്തന്നു; ഇതിൽക്കൂടുതലായി ഹായ്ക്കു് ഒന്നും ചെയ്യും കഴിയാന്തത്തിനു് വേരൊരു കാരണവുമില്ലോ്. സംരഹാരാത്മകമായ ചെയ്യുയിൽ ആണോ് അധികം വിഹരിക്കേണ്ടിവന്നാതും. അതിലുള്ള കൗതുകം ആണും കാട്ടകയുടനാതിനിടയാക്കി. പ്രതിഷ്ഠയം അതിനു മാത്രമായി പ്രയോഗിക്കേണ്ടപ്പറ്റിവോം, അതു് പലപ്പോഴിലും പാഴു വേലയാക്കം. വാദപ്രതിവാദവാതുമുണ്ടും, എന്നും നിഷ്ഠയിപ്പാണു് പ്രേരണ നൽകുന്നതു് ആപല്ലുരമാക്കം. പൊതുജനാദിപ്രായം വല്ലപ്പോഴുമെങ്കിലും ശരിയായിരിക്കാമെന്നു് വിസ്തൃതിക്കവാൻ തുടങ്ങുന്നതായാൽ വരുന്ന ഏതുകൂടം ചില്ലറയല്ല പാർലമെന്ററിലെ വിൽസ്കക്കിയൈപ്പോലെ എന്തിനേയും എതിക്കകയെന്ന നയം ആശാസ്പദമല്ല. വിമർശനത്തിന്റെ ഈ തോന്ത്രാസം ഗ്രന്ഥത്തിനു പകരം ദോഷമേ ചെയ്യുകയുമുള്ളൂ. വണ്ണനത്തിനുള്ള പ്രവണത അമിതമായാൽ വികാസത്തിനു പ്രതിവാന്നമാക്കം. വിമർശനത്തുകൂൾ അതിവാസനയാകാൻ അനവദിക്കേണ്ടതാണോ്. പ്രതിഷ്ഠയനും എപ്പോഴിലും അവലുംവിച്ചാൽ, സാർത്തികമായ അവിശ്രദ്ധാസമായിരിക്കും ഫലം. പഴയതല്ലാം നിരസിക്കേണ്ടതാണോ്—സന്നദ്ധമായാലും സങ്കേതമായാലും, മാരുലായാലും മന്ത്രാദയായാലും—നിർബന്ധിക്കുന്നതിന്റെ അന്തച്ചിത്രം സ്വഷ്ടമാണോ്. ഒരു വസ്തുവും ഗ്രന്ഥപൂർണ്ണമായ ദോഷപൂർണ്ണമായ മാത്രമായിരിക്കുമ്പോൾ. പഴയതിലും വില ഗ്രന്ഥാംഗങ്ങൾ

കാണാതിരിക്കയീല്ല അതൊന്നും നോക്കാതെ കണ്ണുമടച്ചു കൊണ്ട് പഴയതെല്ലാം ചീതയാണെന്ന പറയുന്നതു് എ രോഗമനാത്മകമായ വിഞ്ഞവുത്തിയും വിശർശകമുഖിയുടെ അധിപ്രസരവുംകൊണ്ടാണ്. ഷായുടെ സ്വഭാവത്തിനു മായ നിർഭീകതയും അത്രുടുതാവരമണ്ണു. അദ്ദേഹത്തിനു തെ പ്രധാനത്തിനും ഒന്നു നിർദ്ദേശിച്ചിട്ടിട്ടുള്ള പരിംരാഹം സ്പീകരിക്കുന്നതു സമുത്തല്ല. തന്നാൽ വന്നുതക്കൊള്ളു പരിശോധിച്ചു് അവയിൽനിന്നു സ്വന്തനിഗമനങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കിയേ അദ്ദേഹത്തിനു രൂപീകരിക്കുള്ളൂ. പഴയ വിശ്വാസങ്ങൾക്കു വെറും റൂപവഹാരികകല്ലുനകളുടെ വിലയേ അദ്ദേഹം നൽകുകയുള്ളൂ. പുതിയ വസ്തുതകൾ അവയുടെ പ്രാഥാണ്യത്തെ തകിടംമറിക്കാനിട്ടുള്ളതിനാൽ, എപ്പോഴിം അവനവൻ്നു യുക്തിക്കുന്നസരണമായി വസ്തുതക്കൊള്ളു പരിശോധിക്കുകയാണ് ഷായുടു് പ്രിയരഹായ വ്യവസായം. വാരോ പ്രധാനത്തിന്റെയും പഴയ ചട്ടകൾ വലിച്ചുകീറി പുതനായി നിന്മിക്കുകയാണ് ഷാ ചെയ്യുന്നതു്. സാമൂഹ്യസാമ്പത്തികവ്യവസ്ഥ മുതലാളിത്താൽ അധികമാക്കുന്നതു അതിനോടു ബന്ധിച്ചുതെല്ലാം സോജ്യലിസ്റ്റ് ഭദ്രാന്തരിൽക്കൂടി പുനഃപരിശോധന ചെയ്യും ആവശ്യം ഷായുടുണ്ടായി. എപ്പോഴിം ഏ നോട്ട് കതിച്ചിത്തനാൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സു് പഴയതെല്ലാം പുറത്തുള്ളൂ.

പക്ഷേ, എല്ലാം വീണ്ടും പരിശോധിക്കണമാതിനിട്ടായിൽ, നവീനകല്ലുനകളും പരിഹാരങ്ങളും ഉതിന്. തെയുക്തിസഹമായ അനേപാശംമായിരുന്നു ഷാ നടത്തിയതും. ഷാ തന്റെ നാടകങ്ങളിൽ പ്രതിപാദിക്കുന്ന പ്രധാ

അപരാ അതിപ്രധാനമായവാണ്ടാനും. മാനവന്മാരുടോ യം ജീവിതത്തെ അനുകൂലാർഹായ വിധത്തിൽ അല്ല ഷോലാദ്ദേശത്തുന്നതു കാണുകൊണ്ടിരിപ്പുന്നും അതു സ്വീകരിച്ചിട്ടും. ഉയരുക്കുന്ന ഒരു ചുമ്പുവി ഹാ എഴുപ്പും പ്രാടി. എന്നാൽ സ്പിഷ്ടറിനേപ്പും ഉയരുത്തിൽ നിരാഗനായിട്ടും. കസുഭാസ് രൂതമായ വഴി മുന്നിൽക്കുണ്ട്. അതിലേ, അതിലേ എന്ന് എല്ലാവരുടോടും, പ്രക്ഷാകരണം, കുറഞ്ഞ അനുഭാവക്കാരുടോടും പരാത്യാ. കേട്ടവർ പലർ; ഏറുകു പ്രോത്സാഹിക്കുന്ന ചിലർ. യുക്തിവാദിയുടെ മുഖ്യം പാശ്ചാത്യപിടിച്ചിട്ടും. വിരിച്ചുപ്പുണ്ടാക്കുന്ന തലകളും; നേരങ്ങുവാക്കു പാശ്ചാത്യപ്പും അദ്ദുമാദിച്ചു. പാക്കു അതു ചിരിയുടെ അടിയിൽ, നന്ദിപ്പാത്ത എന്തും; അതു പാശ്ചാത്യം അനേകഹായി. നിവികാരതയും അങ്കിഷ്ഠാഭ്യർത്ഥയും കാണിക്കുന്നു അവരുടും യുക്തിയും കാണുക്കാരുണ്ടും എല്ലാവരും തുള്ളിപ്പുചേരുന്നു? കീററംസ് പരാത്യാ: “തോൻ എല്ലാത്തിലും സംഘംതന്ത്രം ദർശിച്ചു”വെന്ന്. ഹാ പായുകയാണ്: “എല്ലോഴിം യുക്തിക്കു നസരണമായിരുന്നോടു പോകുക.” ഹായുടെ യുക്തിയോ ഫോറിതാച്ചാതിഡ്ര വിശ്വതപദ്ധതം. അതും എല്ലാവരും മനസ്സിലാക്കിയിട്ടില്ല ഫോറിതാച്ചാതിഡ്ര് അതിൽ മതിച്ചാണവരുംവരാണ് അധികവും. തിളിഞ്ഞനു നിർവ്വചനങ്ങൾ ആരോധ്യം കോറംമാരിക്കുന്നതും; അവയുടെ അത്യിക്കൂം, ബുദ്ധിപരമായ കളിപ്പാളിയിൽ, പബ്ലിക്യൂം വഴിയും വഴിയിൽനിന്നും പേരും മടിച്ചു. കാഞ്ഞം അറിയുന്നതിനുതന്നു അധികം പേരും മടിച്ചു.

നാതും അറിയിക്കൊതും കളിയിൽ ക്രൂടിയാണെന്ന ഷാ ഉത്സവാധിപ്പിച്ചു.

കണ്ണമുഖിൽ നില്ക്കുന്നൊപ്പം റവിലാതാമേര ഒക്കെട്ട് നാ റാജം. എന്നാൽ പതിവായി കരന്നാൽ ഓരോന്നൊപ്പം പരഞ്ഞതാൽ അതും മട്ടപ്പിശം. അന്വലപ്പും പാര്യപ്പായ സം എന്നം കടിച്ചുംബോ? അധികമായാൽ നേരഞ്ഞാരിയും; തിക്കും. ഷാ പരഞ്ഞതാൽപ്പും ഒക്കു തഴിവിച്ചുവർ, കരക്കുണ്ടിന്ത്യപ്പാദം അല്ലോ മട്ടത്തു; ആരും തലപ്പിക്കൊ ഫചിതവും, അതിൽ പൊതിഞ്ഞിരിക്കൊ ഗൗരവവും, രണ്ടിംകുടി കണ്ണടരിക്കാൻ ആളുകൾ ചുങ്കാൻ. കലാകാരിത്വം മഹിതുചുപ്പമാണ് “അധികംപേരേയും അകൾപ്പിച്ചതും. ഷാത്മകാ രൈക്കൽ പരഞ്ഞു: “ജി. ബി. എസ്. ഒരു ധാമാത്മ്യമാണെന്ന തൊന്തരനൊ രൈക്കലും നടിച്ചിട്ടില്ല. തൊൻ പല തവണയും നൃളിക്കീറി പൊതു ജനങ്ങളുടെ മുഖിൽ, കളി മറിവാൻ, ഏച്ചിട്ടണ്ട്.” എന്നാലും, ഫചിതം തുള്ളുന്ന ‘സുഖഭാവ’-ന്റെ ഈ വികുതിന്തരം വിസ്താരിക്കാത്തവർ ചുങ്കാണും. ഷായുടും ആളുമുണ്ടായിരിക്കൊ ലോകസമതി അവസാനനിശ്ചംവരെ അതുപോലെ തുടന്നില്ല. ആരാധകമാർ രൂക്ഷം കുറേ ദീപാഴിഞ്ഞുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. ആശയങ്ങളുടെ പുതുമ കരച്ചാക്കണമ്പാണി. പൊതുജനങ്ങളും എന്നപ്പോഴിനും നിന്നിരുന്നു ഷായി കനിഞ്ഞതുനൊ നില്ക്കുകയില്ല; എന്നാലും ഈ തീരുവാടുവും വീക്ഷണത്തെ ഷായുടുടെ ആദർശങ്ങളും ആശയങ്ങളും എങ്ങനെന്ന സ്വർഗ്ഗിച്ചുവെന്നും അറിയുന്നതു രസാവഹമായിരിക്കും. ഷാ തുനൊ പരഞ്ഞു: “എൻ്റെ ജീവിതം സമ്പാദിപ്പിക്കാണും” തൊൻ വിചാരിക്ക

നാതു്. നൊൻ ജീവിച്ചിരിക്കുന്നിടത്തോളം അതിനവേണ്ടി കഴിയാവുന്നതു ചെയ്യുക എന്നുറ അവകാശവുമാണോ. ഒരിക്കുന്നവാഴീയുള്ളു് എന്നാക്കാണഭാവത്തല്ലാം ചെയ്യിക്കി കണ്ണം. കുട്ടത്തൽ ജോലി ചെയ്യാൽ, കുട്ടത്തൽ നാൽ ജീവിക്കാം. നൊൻ ജീവിതത്തിൽ അതുമാണിക്കുന്ന—അതിനവേണ്ടിത്തന്നു. ജീവിതം വൈദം ക്ഷണങ്ങംനുരമായ എഴുക്കിരിയാണി നൊൻ കയറ്റുന്നില്ല. അതു് ഒരു വലിയ ദീവട്ടിയാണോ; നൊൻ ഇപ്പോൾ അതു പിടിച്ചുകാണാണിരിക്കും ചെയ്യുന്നു. ഭാവിതലമുറകളിൽ കൈകുലേയുള്ള മാറിക്കൊട്ടക്കാതിനു മുമ്പു് അതിനെ കഴിയുന്നവിധി തത്തിൽ ശോഭാചാട്ട കത്തിക്കയും വേണും” ഹാ തീർച്ചയായും ആ ദീവട്ടി നല്ലപോലെ ജപചിപ്പിച്ചിട്ടാണു കൈമാറിയതും.

താൻ കണ്ണ ജീവിതത്തിൽ തമസ്സു് അവരുണ്ടാവയും നാതുകൊണ്ടാണോ യുക്തിയാക്കുന്ന സെച്ചുലേററു് ഉപദേശഗിച്ചു് അതിനെ മാറ്റാൻ അവതു ചെയ്യുതും. വരുന്ന തലമുറകൾക്കുടി അഞ്ചേരം പല സംഭാവനകളും ചെയ്യിട്ടുണ്ടു്. ധനം സവാദിച്ചതിലധികവും ഇംഗ്ലീഷുകാശയുടെ വല്ലപരിജ്ഞാനത്തിനും മറുമായി നീക്കിവെച്ചു. എന്നാൽ ബുദ്ധിപരമായ സന്ധാരതു്—മാധുര്യവും വെളിച്ചവും—ഭാവിതലമുറകൾക്കു വേണ്ടവോളം കൊട്ടന്തിട്ടുണ്ടു്. പിരിക്കാനും പിന്തിക്കാനും അവസ്ഥയിൽ കുട്ടത്തൽ വക, നിർബ്ലോദം നാൽകി. ഇംഗ്ലീഷുകാശയുടെ തൃപ്പൂരണയുള്ളു് അർഹാക്കത്തക്കവിധിയിൽ, ഷേക്കംസ്റ്റീയരുടെ ഇടത്തുവരുത്തു് അർബാസന്തിൽ ഇരിക്കുവാൻ തുണി ദയാസ്തയോടുകൂടിയ ആ നാടകകത്താവിനെ

ആക്ഷം രൈക്കലും വിസ്തരിക്കവാൻ നിവൃത്തിയിലും; ആധുനികനാടകത്തിന്റെ ഉദ്ദാരകനം സമാജപ്രലഭവത്തുകൂടായി, പ്രചാരകന്റെ പുതു പോക്കേഡാൾ, ഭാവിയിൽ ആരാധ്യനാശിക്കൊള്ളും. നാടകക്രത്താവാനാനിലും വിഭജിച്ച തെന്നാത്യം അതുകൂടണ്ട്; വേണാമെഖിൽ ചൊതു തുഞ്ഞേതാട്ട കാമാലുടനു വുങ്ങുമെന്നു കുതികളിൽ നടത്തിയിട്ടുണ്ട്. രംഗങ്ങളിൽ സദർഭാജിലും രസകരമായി നിർവ്വഹിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇതിനുംപുരുഷ, നാടകവേദിക്കും ചേങ്ങനാടുകളിപ്പിക്കാനെങ്കിൽ അംഗന്ധസാധാരണമായ കുറശലം എല്ലാ കുതികളിലും സ്വീകൃതാണ്; സംഭാഷണത്തിന്റെ സപാദാവികതപ്രവും ഫലിതപ്രചുരിമയും ചുരുക്കം ആരേയും ആളൂറാഡിപ്പിക്കും. ഈ ഹൃദയാവശ്ജകമായ സംഭാഷണചാതുര്യം ചുത്തും നാടകക്രത്താക്കളിലേ കാണാൻ ഒക്തി. കമാപാത്രങ്ങൾ ഷായുടെ ആത്മാംശങ്ങളിൽ പ്രതിഫലനങ്ങളാണെന്നിലും, അവർ സജീവവിത്രങ്ങളാണ്. ഏതാണ്ടോയും വ്യക്തിവേതന്നുവും തങ്കൾടവും സപതനവീക്ഷണകോടിയും അവക്ഷിണ്ടുണ്ട്. പലതും, ഷായുടെ പരിചയപരിധിയിൽനിന്നും വാതെന്തുട്ടത്വയാണ്. അസംഭാവ്യമാണെന്നും അല്പകിക്കമാണോ യാതൊന്നും അവരിലാറിലും കാണാനില്ല. കൂർക്കഡിഡാ, ലേഡി സിസിലി, മാച്ചിബാങ്സ്, മോറൽ, ഡൗബലേറൻ, ആൻ, ബ്രൂണകാപോസ്റ്റർ, മാഗ്നസ്, ജോവാൻ, കീഗൻപാതിരി എന്നും തുടങ്ങിയ എത്ര സജീവകമാപാത്രങ്ങളാണ് ആരും മറക്കാത്തവിയന്തിൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ നാടകലോകത്തിൽനാമും ആകർഷിക്കുന്നതും? വിവിധതരത്തിലുള്ള ഈ യധികൾ കമാപാത്രങ്ങളു—മാംസവും ചോറയുടുങ്കി,

നാഡുടെ കണ്ണുവിൽ നില്പുന്നവും തോന്തിക്കുന്നവും—സുഖ്യിക്കാൻ കഴിയ്ക്കുന്ന നാടകകത്താവിന്റെ അന്ന ശ്രദ്ധപം ചോദ്യപ്രസ്താവനയ്ക്കുന്നതല്ല. ഒരു ഗൃഹീയരജ്യാന്തര മഹാജന നാടകനിമ്മാതാവിനും ഇക്കാല്യത്തിൽ ഷാഖ്യാട്ട് അടച്ചഭാൻ കഴിക്കും.

ഷാ ഇപ്പു കാര്ത്തികായി കാഞ്ചക്കീയത്രും; കലാകാരനായ തന്ത്രശാസ്ത്രജ്ഞൻ—ശ്രദ്ധകേ കലാന്ത്രപം ജീവിതവിശ്രാന്തിൽ ഒരു നബീനത്തപസംഘരിത ഗ്രൂപ്പ് വര്ത്തകരിക്കും—ആകാശം ഷാഖ്യുടെ അഭിലാഖം. ഒരു മഹാജനായ ഉദ്ദേശ്യജ്ഞാനം പ്രേരിതനായി, അതിന്റെ പ്രാണിക്കുംവണ്ണി അനുഭാവപരിഗ്രാമവയ്ക്കുന്നതാൽ ഷാഖ്യുടെ ജീവിതന്തിന്റെ ലക്ഷ്യമായും പരമാനന്ദമായും ഗണിച്ചുതും. വാത്രത്തു ചിന്താനു പങ്കളുടെ അന്നശ്രദ്ധ തപാന്തങ്ങരിച്ചും ഷാഖ്യു യാത്രായ വൃഥമോഹവുമില്ല. എന്നാലും ചുമതലായി ചില വിന്താസംഭാവനകൾ ചൊണ്ടാണെന്ന്. മറ്റുള്ളവർ സന്നദ്ധത്തും കാണാത്തതുമായ പല കാര്ത്തികളും തന്റെ സന്നദ്ധത്തിൽ പെട്ട ശ്രീയൈച്ചത്തു സുക്ഷിച്ചിട്ടുണ്ട്. ആ വിന്താപരാമരാണും ഇന്നുള്ള വരും ഭാവിതലമുറകളും മുപ്പിൽ കാഴ്ചവെങ്കിലുണ്ടു്. വിന്താപരാമരത്തിന്റെ നിരപ്പുകിട്ടും മണ്ണവും പോയാലും, കവാകാരാന ആദിം വിസ്തരിക്കാൻ സാധിക്കും; അതായും ബന്ധാഡും ഷാഖ്യുടെ നാമം ആച്ചന്താരം നിലനിന്താണും.



അവാനാസം

## മിറ്ററെ കുടിക്കം

### കാവലുകൾ

അപക്രിയ	(Immaturity) 1930
അഭ്യർത്ഥിക്കെട്ട് (The Irrational Knot)	1885
കലാകാരനായുംക്കലാഡിക്കുമാ (Love Among the Artists)	1887
രണ്ട് സൃഷ്ടായുദ്ധപ്രചാരിയായ ഒന്നാധ്യാത്മിക്ക് (An Unsocial Socialist)	1887

### നാടകങ്ങൾ

കാഷൽ എബ്രാൻറ തൊഴിൽ	
(Cashel Byron's Profession)	1886
വിഡോൺഗാതെ ദേവന്മാരം	
(Widowers' Houses)	1892
എംഗോൾ	(The Philanderer)
ബീസ് വാരാൻ തൊഴിൽ	
(Mrs. Warren's Profession)	1893
ആർമ്മുഡും കാള്യും	
(Arms and the Man)	1894
കുഞ്ചിലിഡാ	(Candida)
വിധിക്കുടെ മന്ത്രാർ	
(The Man of Destiny)	1895
നിശ്ചിദംബര ഓരോ ചുന്നുംകുറം	
(You never can Tell)	1896

- ചെക്കതാൻ ശിഷ്യൻ  
(The Devil's Disciple) 1896
- സീസർ ക്ലോപാത്രാ  
(Caesar and Cleopatra) 1897
- ക്രാസ്സ് ബ്രാസ്സ് ബൗണ്ട് നിന്റെ രഹംഡാറം  
(Captain Brassbound's Conversion) 1898
- മനശ്ശേരം അതിമാനശ്ശേരം  
(Man and Superman) 1901
- ജാൺ ബൾ ഓഫീസിന്റെ മദ്ദോദപ്പീഡം  
(John Bull's Other Island) 1904
- അവളുടെ ഭർത്താവിനൊട്ട് അയാൾ എങ്ങനെ കളി  
മറിച്ചു (How He Lied to Her Husband) 1904
- മേജർ ബബരാ (Major Barbara) 1905
- ഡാക്ടർ അക്കിടി  
(The Doctor's Dilemma) 1906
- വിവാഹിതരാകൽ (Getting Married) 1908
- ബ്രാൻസോ പോസ്റ്റ് നററിന്റെ പ്രദർശനം  
(Showing up of Blanco Posnet) 1907
- വികടബന്ധം (Misalliance) 1910
- ഗ്രീതക്കണ്ണളിലെ കാഡി  
(Dark Lady of the Sonnets) 1910
- പ്രസ്സിലെ കീറകൾ (Press Cuttings) 1909
- ഫാനിയുടെ ആദ്യനാടകം  
(Fanny's First Play) 1911
- ആംഡ്രോക്ലേസ് ലിംഗം സിംഹര്യു  
(Androcles and the Lion) 1912

മേഡിക്കാരം നടത്തി (Overruled)	1912
പിഗ്മലിയൻ (Pygmalion)	1912
ഹൃദയംനാ പാട്ടം റിസ് (Heart-break House)	1919
മാറ്റിയായ കാത്രോൺ (Great Catherine)	1913
ഓഫ്‌ലാറ്റി വി. സി. (O'Flaherty V. C.)	
പേരുശലത്തിലെ ഞങ്ങൾ <sup>1</sup> (The Inca of Perusalem)	
അഗസ്റ്റസും തന്നാലാക്കരു <sup>2</sup> (Augustus Does His Bit)	
അനാജാൻസ്കാ (Annajonska)	
സംഗീതശാഖയം (The Music Cure)	
മെതുസലായ്ക്ക് തിരികെ (Back to Methuselah) 1921-21	
സെഞ്ചിനർ ഫ്രാവാൻ (Saint Joan)	1923
ആപ്പിൾവണ്ടി (The Apple Cart)	1930
നനാകാൻവാളാന്തോലൈ ഫോതോ (Too True To Be Good) 1931	
ഗാൾഡ്രോഗാരം (Village Wooing)	1932
പാറകളിനേൽ (On the Rocks)	1933
അവിവാരിത സ്രീപിലെ രജൽ (The Simpleton of the Unexpected Isles) 1935	
കാലയിലെ ആറുപ്പൻ (The Six of Calais)	1934
കോചീഷ്ടാൻ (The Millionairess)	1934
ജനീവ (Geneva)	1939

ചാരസ് രാജാവിന്റെ സുവർക്കാലത്തിൽ  
 (In King Charles' Golden Days) 1939  
 സിംഖലേവൻ പുനർന്നിന്മാനം  
 (Cymbeline Refinished) 1939  
 ബുധകലക്ഷ്മണം (Buoyant Billions) 1949

### ഉപന്യാസം

ഇംഗ്ലീഷ് സംഗ്രഹം സാമൂഹികപദ്ധതി	1891
മുദ്രാവാന്തർ ശില്പകൾ	1898
കാലാധികാരിയുടെ ചുരുക്കാട്ട	1908
മുഖ്യാധികാരിയുടെ നാടകക്ഷാമളം പ്രീറിക്	1910
കുറഞ്ഞ യുവതിയുടെ ഇന്ത്യപ്രാദേശികഭാഷ	
സംരംഭങ്ങൾ	1932
ഫോബിയൻ ഉപന്യാസങ്ങൾ	1948

### രാജ്യീയക്രമീകരണ

ബുദ്ധിമുട്ടികളുടെ സാമ്പ്രദായികത്തിനേരയും	
രാത്രാളിക്കാന്തിനേരയും ഗൈലാഡ്	1928
ദ്രോവന്ദ്വയുടെ രാജ്യീയ ഘട്ടനകളി	1944

### എഴുത്തുകരം

എല്ലർട്ടൺ ഡാജുഡാറുളുടെ എഴുത്തുകരം" 1931

### നിറുപണം

നാടകനിറുപണം	
സംഗീതനിറുപണം	
അത്യക്രമ	1949



